¡Pi!

lOAN LĂCUSTĂ s-a născut la 15 septembrie 1948. Studii: Facultatea de Limba şi Literatura Română, Bucureşti, 1972. Redactor la Revista Magazin *Istoric,* din 1972. Membru ai Uniunii Scriitorilor din România (1990). Volume publicate: Desant *'83,* antologie colectivă de proză scurtă (debut). Cartea Românească, 1983; Cu ochi blânzi, proză scurtă. Cartea Românească, 1985, Premiul Uniunii Scriitorilor, Premiul special al revistei *Luceafărul; Linişte,* proză scurtă, Cartea Românească 1989; *Calendarul de nisip,* roman. Editura Militară, 1990, Premiul „Ion Creangă" al Academiei Române; *în* şoaptă, proză scurtă, Cartea Românească, 1998; Zece *alegeri interbelice. 1919-l937, Cine* a câştigat?. Editura PRO, 1998; 41 de luni care au schimbat *România. 23 august 1944-30 decembrie 1947,* 2000, Premiul Asociaţiei Scriitorilor din Bucureşti; Cartea lumânării, versuri. Editura Rafet, 2001; *Fără* Caragia/e, proză scurtă. Editura Albatros, 2001.
Volume apărute la Curtea Veche: Gheorghe Gh. Mâr-zescu. Fapte şi *impresii zilnice. 1917-l918,* ediţie îngrijită şi note, 2004; *1948-l952. Republica Populară şi* România, 2005.

IOAN LĂCUSTĂ

După vânzare

— roman —

(x^^

\tOcXik.

BUCUREŞTI, 2005

CIP a Bibliotecii Naţionale a României
Descrierea **LĂCUSTĂ, IOAN**
ISBN 973-669-l15-2 821.135.l-31
Coperta
colecţiei: DAN STANCIU
© Editura Curtea Veche, 2005, pentru preienta ediţie
ISBN 973-669-l15-2
Abia plecat din gară, trenul se şi oprise. întotdeauna, înainte de a intra în tunel, staţiona. Zăbovea „la semnal" un minut, două, ca şi cum şi-ar fi pregătit forţele pentru un sprint decisiv, pentru o mare încercare. Şuiera scurt de câteva ori, ocolea cu mers de pândă dealul, cu pădurica căreia îi spunea cândva Grădina publică „Vasile Roaită — CFR" şi, în cele din urmă, îşi lua curaj şi se arunca în tunel.

Tot acolo, „la semnal", staţiona şi când venea spre gară. După ce ieşea din tunel, după ce iar ocolea coasta leneşă a dealului cu Grădina publică, se oprea dintr-o dată. Se poticnea parcă orbit de lumina de după tunel. îşi aranja ţinuta pentru a intra falnic în gară. Mai avea de parcurs vreo doi kilometri până la capătul liniei.

Cunoşteam aceste halte, inexplicabile pentru mine. De zeci de ani de când mergeam pe ruta aceasta, rareori se întâmplase ca trenul să nu oprească aici, la semnalul de la penitenciar.

Sus, pe malul înalt, abrupt, se află puşcăria. O clădire albă, cu trei rânduri de ferestre negre, suprapuse, înconjurată de un zid verde, cu multă sârmă ghimpată. Fusese acolo, înainte de război, comandamentul unui regiment de artilerie. îl ocupaseră apoi nemţii.

în '44, când au năvălit în oraş, ruşii şi-au instalat acolo comenduirea etapei de front. Prin '48-'49, a fost transformată în închisoare. în latura dinspre linia ferată, era secţia de femei. Acolo fusese închisă câţiva ani Mariţa, văcărită de la noi din sat.

IIOAN 1 LĂCUSTĂ

O ridicaseră când cu ruperea cererilor, în timpul colectivizării. După ce-i siliseră să-şi semneze hârtiile de intrare în colectiv, autorităţile parcă se speriaseră de nemulţumirile oamenilor. Vroiau poate să dea şi cine ştie ce impresie de legalitate, să pară că înscrierile erau totuşi libere.

Au chemat într-o duminică pe seară tot satul la Sfatul Popular şi le citeau cererile gata semnate. Cine vroia să rămână spunea da, cine nu, era liber să ceară să i-o rupă.

Eram copil, printr-a treia, a patra elementară. Mă nimerisem nu ştiu cum prin centrul satului. Ai mei locuiau în gazdă într-o casă nu departe de locul acela. Probabil m-a atras zumzetul vocilor, ca dintr-un roi de viespi. N-am reuşit să mă apropii prea mult. Maidanul din faţa Sfatului era înconjurat de militari în uniforme albastre. Câţiva aveau şi câini-lupi, mari cât porcii buni de tăiat.

Auzeam nume strigate de o voce necunoscută, unul dintre cei patru străini de pe treptele clădirii. Majoritatea răspundeau nu. La un moment dat, o femeie a strigat: „Nu, bandiţilor. Să-mi lipiţi hârtia voastră pe buci". Apoi au urmat chiote, strigăte, urlete, câinii au început să latre, sătenii au luat-o la goană. Am fugit şi eu speriat.

A doua zi, am aflat că Mariţa văcărită, când s-a auzit strigată, s-a dus până la trepte, şi-a ridicat poalele rochiei şi le-a arătat fundul celor cu cererile. Unii spun că a tras şi o vântoasă ofticată. De unde mă aflam eu n-am auzit pârâiala. Nu declanşase nici o altă reacţie, decât râsul. Apoi goana celor adunaţi în faţa Sfatului Popular.

Mi-am amintit de băşina Măritei în acel ceas dinspre miezul zilei din 21 decembrie 1989, când în piaţa din faţa C.C.-ului, în timp ce vorbea Ceauşescu, s-a auzit o pocnitură de petardă. Mulţimea a explodat atunci.

Au ridicat-o pe loc. Cererile nu s-au mai rupt. Soldaţii şi miliţienii străini, cu câinii lor, au rămas în sat şi colectiva s-a înfiinţat săptămâna următoare.

Mariţa văcărită s-a întors după câţiva ani. O vedeam uneori când trecea cu vitele spre oltac. Drumul turmei era prin dreptul casei noastre. Ne mutasem între timp. Locu-

După vânzare

iam acum aproape de capătul satului, la câteva case de pădurice de salcâmi de unde începea păşunea. Povestea oricui o iscodea cum era la puşcărie. Vorbele ei circulau prin sat din gură în gură, precum poveştile la clăci. Cel mai mult, spunea, suferea, acolo, în celulă, când auzea şuieratul locomotivelor oprite la semnal. Nu putea să vadă nimic. Ferestrele erau cu obloane metalice, vopsite în negru. Ţipătul trenurilor ajunsese un fel de ceasornic. Ştia cum sună sirena de mărfar, de personal sau de accelerat. învăţase să desluşească cum şuieră trenul când intră sau când iese din tunel şi porneşte spre gară.

După ce ne-am mutat din casa aceea de la margine de sat, continuam să merg în pădurice de salcâmi. Vara, în vacanţe, mai ales. Eram de-acum licean. Citeam mult. Descoperisem în biblioteca sătească seriile de scrieri complete ale lui Cehov, Turgheniev, Tolstoi. îmi plăcea mult Turgheniev.

Tânjeam, în acele veri adolescentine, după iubire, fără să o ştiu. Nu trup de femeie, râvneam. Nu sărutări sau îmbrăţişări pătimaşe. Zoream spre un ceva învăluitor, ca aburul ierburilor în care mă tolăneam. Spre moleciunea luminii strecurate printre crengile salcâmilor. Spre depărtarea câmpului care se deschidea de la marginea crângului de salcâmi, pierzându-se în albăstria verdeaţă a pădurilor de tei şi de fagi din depărtare.

Sufletul meu îşi căuta o altă tihnă decât aceea venită din cufundarea în paginile acelor cărţi cu miros de praf şi motorină. Urca în mine, confuz, freamătul uneia dintre primele mele adevărate amintiri: Aliona.

Aşa se numea. O fetişcană blondă, înmugurind spre femeie. Un fel de zeiţă a şatrei. Una dintre puţinele amintiri aduse-n mine din satul în care locuisem mai înainte. Un sat din pustiu de Bărăgan. Sat sărac, ca o pedeapsă pentru cei ce trăiau în el. Ai mei fuseseră mutaţi acolo din Ardeal. Mama mea refuzase să se întoarcă în Basarabia ei, de unde fugise în '44, când veniseră ruşii a doua oară. N-a vrut să

asculte de Comisia Aliată de Control, care-i cerea să se repatrieze. O repatriere, care, probabil, însemna Siberia. Era învăţătoare, fratele ei fusese primar, bunicul, dascăl. învăţase copiii din sat să cânte imul regal şi alte asemenea.
Nu cunoşteam pe atunci toate acestea. Ştiam doar să mă joc. Din când în când mai dam foc vreunei şuri de paie, fascinat de vâlvătaia roşiatică.
Lângă casa noastră era un crâng de salcâmi. Venea, când se desprimăvăra, şatra de ţigani în căruţe cu coviltir, rânduite în cerc. f'Iecau când dădea bruma.
Ziua, ţiganii dispăreau. Se duceau în rânduielile lor. Rămâneau între căruţe doar bulibaşa, câteva nevolnice şi Aliona.
Aveam patru-cinci ani pe atunci...
Nu-mi amintesc ce zi era. Un mijloc de iunie probabil. Grâul se pârguise. A venit Aliona acasă la noi — la fântână, de fapt — şi m-a luat.
îmi era frică de ea. Auzisem că fusese furată chiar din acel sat, pe când era pruncuţă. Sau o dăduseră părinţii ei ţiganilor. O frică instinctivă, deşi, când mă ţinea seara în braţe, între ai ei, în jurul focului, adormeam răsfăţat de pletele ei lungi, blonde. Multe dintre visele mele, după amar de ani, sunt cu mult, mult aur revărsat peste ele.
Şi m-a luat Aliona.
A săltat flăcăieşte pe un cal alb, micuţ, m-a tras în bra--ţele ei, mă strângea la piept şi duşi am fost.
M-am trezit într-o băltoacă.
Aliona, plină şi ea de noroi, râdea. Cu râsetul acela — literaturizez acum, desigur — al uimirii din ghinion.
— E iapă. Am botezat-o Aliona. Azi mi-au dat voie să mă duc cu ea unde vreau.
Literatură — alt blestem nu-i mai sfânt decât cuvintele amintirii.
...Şi Aliona m-a dus la un crep de fântână. M-a dezbrăcat. S-a dezbrăcat. A scos câteva ciuture. A umplut jgheabul. M-a spălat. S-a spălat râzând.
Aliona, la capătul celălalt bea apă.
După vânzare
Apoi ne-am stabilit în satul nostru nord-dobrogean. începuseră să plece ruşii din ţară şi ai mei au primit dezlegare să se stabilească în satul tatălui meu. O aşezare din apropierea Dunării, dincolo de care începea Basarabia.
în acel crâng de salcâmi, citind cărţi tulburătoare, înmugurirea dorului de iubire venea cu amintirea Alionei. O chemam în mine adeseori, din îndepărtarea timpului neclar dându-i contur de trup tânăr, râvnit cu acea dorinţă curmată înainte de a se fi desprins din pieliţa năzăririi.
Se întâmpla uneori să vină şi Mariţa să se odihnească în păduricea aceea de-salcâmi. Vacile păşteau răspândite până în dunga orizontului. Câteodată se aşeza lângă mine şi mă iscodea. Ce citesc, de ce citesc, c-o să mor repede de-atâta citit, sau o să înnebunesc ca domnul D.
îmi povestea fără să o întreb de-ale ei. Amintiri ivite aşa, parcă în răspăr. îi plăcea să vorbească despre puşcărie ca despre o întâmplare nemaipomenită. Povestea cu duioşie, mai ales, despre soldaţii care le păzeau. Băieţi tineri, chinuiţi şi ei. „Noi închise aici, ei închişi dincolo. Când ne scotea la aer, le vedeam izmenele printre vişini. Era o curte între secţii unde creştea vişini. Puneau şi zarzavat acolo. Atârnau izmenele pe sârme în curtea aia. Ştii ce mă fierbea când vedeam cum bate ei mingea? Duminica ieşea din textile şi noi stăm în celulă. Se-mpuţea pizda în noi, mă gândeam când vedeam izmenele alea şi mă lua mila de ei, că dacă tot eram închise să-i fi lăsat să le spălăm noi măcar, că ne frigea doru de frecat. Şi nu eram clo-pe, cum le zicea la curve..."
Dupjă zidul închisorii, era Parcul de la Rond. Se întindea pe muchia dealului, de-a lungul malului abrupt. Cândva acolo fusese marginea oraşului. Era rondul unde întorceau tramvaiele. îl reamenajaseră când eram în ultimii ani de liceu. Făcusem şi noi ore de muncă patriotică la tăierea vechilor copaci, la asfaltarea aleilor.
De cealaltă parte a liniei ferate, era lacul. Cotropit în negura care se lăsa, acum, în înserare. Plouase ieri şi abu-

IOAN LĂCUSTĂ

rii se adunau peste apă. Pescăruşi ţipau nevăzuţi. O făptură de fum rănită îşi striga parcă durerea, icnit, sacadat. Priveam din fereastra vagonului malul înalt din depărtare. Se sfârşea acolo Parcul de la Rond. Un şir de plopi pe buza râpei. îi sădisem în urmă cu aproape patruzeci de ani, împreună cu colegii de internat. Absolveam liceul în acel an. Unul dintre plopi, îmi spusesem, va fi numai şi
numai al meu.

în vremea aceea, când săpam groapa răsadului de plop, rodia mea, un tren staţiona, tot aşa, la semnal. Abia plecase din gară. Mă oprisem din săpat. Priveam şirul de capete ivite la ferestre. Mă imaginam pe mine ajuns de-acum bărbat matur, trecut prin viaţă, în acel tren, scrutând malul abrupt al parcului. Plopii vor fi fost crescut înalţi, falnici.

Bătea vânt de primăvară când săpasem groapa. Vânt rece, şfichiuitor venit de peste lac, de peste Basarabia, tocmai din inima Rusiei. Vântul care îţi crăpa obrajii, îţi umfla buzele, îţi aducea lacrimile.

Acum, era început de octombrie. Zilele când, de obicei, îmi luam concediu. Mergeam la casa mea de la ţară. Obişnuiam să trec prin oraşul în care urmasem liceul. O chemare ascunsă mă făcea să aleg ruta aceea ocolitoare în drumul de la Bucureşti spre satul meu nord-dobrogean. Veneam mânat de un fel de instinct al amintirii. Nu chemare, cum se spune prin unele proze. Nu chemare a amintirii. Instinct al curiozităţii,, poate, de a vedea cum semnele trecerii tale prin lume îmbătrânesc, se prefac în cenuşă, o dată cu zilele, cu viaţa ta.

Plopul meu, şirul acela de plopi, devenise cu tirnpul un astfel de reper al reîntoarcerilor. Un semn arbitrcir, desigur, îmi plăcea să-l privesc din depărtarea trenului. Aşa cum din goana maşinii priveşti borna kilometrică de pe autostradă. Sau un salcâm bătrân, care ştii că va rămâne şi după ce tu nu vei mai fi, după cum era acolo şi înainte de-a veni tu pe Lume.

Acum, mă întorceam din satul de dincolo de Dunăre. Vândusem casa de la ţară. Pe la prânz, semnasem, la pri-

După

mărie, învoiala de vânzare, luasem şi primii bani. Cu o zi înainte, trimisesem şi ultimele pachete cu lucrurile pe care le mai luam de-acasă din cele adunate de-a lungul anilor: cărţi, vechi caiete cu însemnări, scrisori, câteva preşuri, lenjerie. Puţin din puţinul care mai rămăsese. în câteva boccele duceam cu mine în tren vioara la care cântase tatăl meu, un covoraş rămas din refugiul mamei mele din Basarabia, câteva zeci de fotografii, o jucărie de copil, un cocoşel din lut smălţuit care fluiera dacă-i suflai sub coadă, alte mărunţişuri fără valoare, decât aceea dată de privirile, de mâinile sau de paşii topiţi în carnea lor.

în vremea aceea, în dimineaţa unei duminici din sfârşit de aprilie, am sădit puieţii de plop. Tradiţia internatului era ca fiecare promoţie de absolvenţi să planteze un rând de copaci. Oraşul era în reconstrucţie. Se demola mult, se proiectau cartiere, se trasau, printre altele, şi viitoare parcuri.

Pentru noi, fusese ales locul acela, de curând amenajat, de pe malul lutos. Făcuseră un restaurant cu terasă acolo, unde se sfârşea parcul. Tăiaseră şi o alee lungă, caraghioasă, golaşă, până aveau să crească înalţi plopii. Săpând groapa primului plop, îmi repetam: „Plopul meu, al treilea de la aleea principală". Ştiam că, de-acum, va sta acolo, va creşte înalt, primindu-mă la fiecare revenire în oraş, petrecându-mă la plecări.

Ştiam că, peste ani, doar el va rămâne viu, când pâcia îmi va troieni amintirile. Ştiam că am să uit. Nu ştiam cum vine uitarea. în cărţile pe care le citisem, întâlnisem nenumărate feluri de a uita. Până atunci, însă, nu mă încercase şi pe mine gândul că voi uita.

Uitarea aceea, grea, definitivă, fără nume. Când întâmplările, oamenii, faptele se pierd topite într-o negură nesfârşită, din care revin după o vreme altele, proaspete, curate, îmblânzite. Dar reci, străine, cu înfăţişări ciudate, născute parcă din împerecheri întâmplătoare. Străine şi moarte.

IOAN LĂCUSTĂ

Mulţi ani am privit, într-adevăr, plopii aceia. Scrutam, din depărtarea vagonului, unul dintre ei. îmi plăcea să cred că-i al treilea, deşi nu eram sigur că număram întotdeauna corect. Crescuseră între timp şi alţi copaci pe , coasta şi pe culmea dealului. Plopii înalţi ţâşneau dintre lăstărişun. O mică pădurice. Nici eu nu mai eram sigur dacă al treilea era chiar acela sădit de mine. Uitasem pur şi simplu. Mulţi ani uitasem de el. Mi l-am reamintit abia când am început să trec din ce în ce mai rar prin oraş. Drumurile mele spre casa părintească, din satul de peste Dunăre, nu mai duceau pe acolo.

în vremea aceea, în dimineaţa de după banchetul de absolvire, venisem cu câţiva profesori şi colegi în Parcul de la Rond. în grup vesel, străbătusem pe jos oraşul. Acea veselie cu uşoară durere cu care te desparţi de tine însuţi. Trăiam euforia de a fi liberi de-acum. O libertate fără un contur precis, un sentiment difuz, ameţitor. Săptămâna de la încheierea cursurilor până la banchet trecuse într-o astfel de euforie a libertăţii. Puteam să facem orice. Nu mai eram obligaţi la programul strict al fiecărei zile. Nici la sala de mese nu mai intram după program. Fuseserăm trecuţi în sala profesorilor. Mâneam când aveam chef, singuri la mese. Puteam să ne aşezăm chiar şi lângă'vreunul dintre profesorii care prânzeau acolo. Uneori, pedagogul venea şi sta lângă noi, ţinându-ne de vorbă în timp ce mâneam. Bucătăresele ne serveau altfel, ne zâmbeau altfel. Parcă nu mai eram elevii de până mai ieri. Câţiva dintre noi îşi permiteau chiar să fumeze, după masă, pe banca de la intrare, urmăriţi cu o pofticioasă invidie de puştii din clasele mai mici.

Eram liberi şi nu prea ştiam ce să facem. Cel puţin eu eram buimac. Dintr-o dată mă pomenisem de capul meu. Până atunci îmi câştigasem eu libertatea, încălcând tot sistemul de oprelişti. Acum, puteam pleca din internat fără voie, puteam lipsi de la program, nu mai trebuia să mă ascund în vreo clasă să citesc. Puteam face orice. Lumea

După

aceea mică de până atunci se spărsese şi dintr-o dată năvălise libertatea.

Liber? Ce însemna asta?

Nu însemna mare lucru! Poate doar plăcerea de a ne plimba cu fetele de braţ, pe Doctor Carnabel, strada de lângă internat. Ieşeam în înserat, când ceilalţi erau încă la meditaţie. Când treceam prin dreptul porţii metalice, loveam ostentativ cu piciorul în ea. Suna ca un clopot dogit. Ştiam că auzeau cei din sălile de meditaţie. Ştiam că ascultau bucătăresele. Ştiam că toţi îşi spuneau: „Trec absolvenţii".

Era, într-adevăr, vraja plimbărilor pe sub castanii de pe Carnabel. Mergeam, în sus, până spre Institutul Pedagogic, apoi ne întorceam pe celălalt trotuar şi ajungeam în capătul dinspre piaţă. Apoi iar pe celălalt trotuar. Parcă nu îndrăzneam să ne desprindem de umbra internatului.

Nu le cunoşteam prea bine pe fetele acelea. Una era frizeriţă în piaţă, două terminaseră şi ele la Liceul trei, fost de fete, iar alte două-trei erau la noi, dar nu din clasa noastră. Pe una singură, Garofiţa, o cunoşteam cât de cât. Era de la B. Repetase anul. Făcea naveta dintr-un sat de pe linia ferată. O prinseseră cu unul peste ea în compartiment, într-o dimineaţă când venea la şcoală. Nu o exmatriculaseră, dar o lăsaseră repetentă.

Părea că nu se sinchisea de toată povestea. Fetele se cam fereau de ea. Noi o priveam curioşi, mai ales. Ştiam că şi-o începuse. O duseseră şi la doctor. Nu mai era fată. încercam să vedem pe faţa ei, pe trupul ei, vreo urmă oarecare, un semn prin care s-o cunoaştem că umblase cu bărbaţi. Nimic. Doar că era mai repezită, n-avea parcă timp. Râdea zgomotos şi puţin îi păsa că nu lua note mari.

De câteva luni se mutase în gazdă pe Carnabel. Ea fusese cu propunerea să ieşim serile la plimbare. Cristian era din sat cu ea şi mă luase şi pe mine în grupul lor.

Nu ştiam cum se fac astfel de grupuri. Ce-i uneşte. Nu mă încercase curiozitatea şi nici nu mă atrăgea în mod de-

osebit prietenia fetelor. Cele pe care le cunoşteam erau doar colege. Multe dintre ele, prietene foarte bune. Nimic mai mult. Nu trăisem chinurile unei pasiuni adolescentine. Ne adunam vreo câţiva în spălătorie, în serile de sâmbătă sau de duminică, şi petreceam. Mă primiseră în grupul lor de taină din ziua când le arătasem că pot bea la fel ca ei. Ba chiar şi mai bine.
Sterică venise de-acasă — era prin noiembrie, după cules — şi adusese nişte vin. I-am găsit între lemnele din spatele şcolii. M-au invitat să beau şi eu. Ştiam că dacă-i refuz aveau să creadă că venisem doar să-i spionez. Dacă se mai şi afla, atunci cădea vina pe mine. Am băut cu ei. Mai mult ca să vadă de ce sunt în stare, le-am arătat cum beau din două sticle o dată. N-o mai făcusem, dar îmi închipuiam că nu-i prea greu. I-am dominat prin aceasta. Dintr-o dată nu mai eram tocilarul de până atunci, cu nasul doar în cărţi de literatură, ci unul de-al lor. Mă ameţisem. Mi se făcuse chef de film. Am reuşit să sar gardul dinspre Carnabel şi m-am dus la „Central". Era premieră cu *Neamul Şoimăreştilor.* în aşteptarea începerii programului, am intrat să privesc peştii din acvariul de la Muzeul de ştiinţe naturale, din preajmă. Mă fascina lumea peştilor din dosul geamurilor acelora. Veneam adeseori şi priveam îndelung forfota peştilor cu zeci şi zeci de chipuri, cu nume evocându-mi ţinuturi imaginare. încercam să desluşesc vreun înţeles oarecare din zbenguiala peştilor sau din încremenirea lor, privindu-mă cu boturi căscate, cu ochi nemişcaţi, în lumina galben-verzuie a încăperii întunecate. Mă închipuiam pe fundul unei corăbii scufundate în mare.
Am adormit privind peştii, prăbuşit peste bara despărţitoare. M-a trezit o îngrijitoare. Se chinuia speriată să mă scoată afară. Crezuse că n-am aer. Când a văzut că duhneam a băutură, a început să mă compătimească. Să-mi plângă viaţa care mă aştepta. De parcă ar fi ştiut ceva despre viaţa mea viitoare.
După vânzare
Mi-a rămas amintirea ei, cuvintele ei de dojana. Prea puţin însă spre a mă putea opri vreodată să mă îmbăt până la uitarea de mine, de toţi şi de toate.
M-am întors tot ameţit la internat. Puţin scârbit de mine, dar mulţumit că intrasem între ei. M-a atras, de altfel, multă vreme viaţa, lumea de pe margine. Căutam apropierea oropsiţilor, păcătoşilor, a celor daţi de-o parte. Mă contopeam cu ei din curiozitate. Vraja banalităţii. Instinctiv, simţeam că le pot face bine. Că, renunţând la ale mele pentru ei, le dau, fie şi pentru o clipă, tăria de a-şi descoperi bunătatea sau frumuseţile din ei.
în vacanţa acelei ierni, îmi mai apăruse şi un furuncul pe obrazul stâng. Creştea încet, dureros. Nu aveam ce să-i fac. îmi spuneau să-l las să se coacă, se sparge singur şi apoi mi-l chiuretează. Zâmbeam feciorelnic când auzeam cuvântul. Din cauza frigului, falca se înroşise doar, dar buboiul nu dădea în clocot.
Trecusem, însă, prin alt fel de zbucium. Dintr-o dată toate din mine înnebuniseră. Mă simţeam încătuşat. Nu mai aveam loc în timp.
Toată vara fusesem aproape zi de zi cu Rioara. Pentru prima dată, după atâţia ani de când ne cunoşteam, nu mai era fata pe care credeam că o ştiam foarte bine. Era de-un an învăţătoare suplinitoare într-un sat vecin. Se ducea şi venea zilnic de la şcoală cu bicicleta.
Se mai domolise. Nu mai era pusă pe năzbâtii. îşi îmblânzise şi vorbele. Ne întâlneam pe înserat la nesfârşitele plimbări pe şosea, între dispensar şi magazin. Mergeam deseori cu alţii în pădurea din apropiere. Sau la baltă, unde era o altă pădurice, de sălcii. Reuşeam uneori s-o atrag în locuri mai ferite. Ne hârjoneam, descoperind amândoi cum zoream tot mai mult spre contopire. îşi revenea râzând. „Nu-i cazul, tovarăşu'."
Nici nu mă îndepărta, nici nu mă apropia. Ştia doar să mă facă, iar şi iar, să mă simt ca un copilandru care încă

nu are drept la darul râvnit, păstrat într-o amăgire de promisiune.
• Mă jucarn doar cu Rioara. Mă întărea joaca noastră. Mă pregătea pentru experienţe pe care le aşteptam. Ceea ce mi se întâmpla cu ea era mai mult decât dorinţă. Mai degrabă doream aşa, într-o străfulgerare de clipă, alte fete din grupul nostru.-Nu mai spun de fetişcanele şi tinerele femei cu care mă întâlneam pretutindeni în lumea atât de
mică a satului.
Mă intiniidau. Nu le înţelegeam. Mi se păreau prea vulgare, fără altă grijă decât aceea de-a fi înghesuite prin vreo şură. înghesuisem şi eu câteva, încă de pe la cinci-şase ani. Mimam ceea ce închipuiam că fac părinţii noştri. Cu o astfel de fată mă prinsese mama ei în snopul de fân din via lor. Aveam vreo doisprezece ani. Am fugit ruşinat şi speriat. Am căutat să scap printr-o spărtură a gardului de stuf. Mi-am crestat creştetul capului în sârma ghimpată cu o zgârietură de la frunte până la ceafă. Şi acum când mă mai întâlnesc prin sat cu Tudora duc mâna la cap şi fac serfin, ca şi cum mi-aş trasa o linie despărţindu-l în două. Cu Rioara mă simţeam liber, dar fără patimă. O căutam doar, mereu.
în vremea aceea intrasem în ultimul an de liceu. Abia începusem şcoala şi, într-o după-amiază, mă pomenesc la internat cu dom' Sal, profesorul de română. Venea aşa, pe negândite, pe înserat şi mă scotea să ne plimbăm pe Doctor Carnabel. Mergeam în susul străzii, până aproape de intersecţia cu împăratul Romanilor. Ne întorceam pe o stradă paralelă, pe unde trecea tramvaiul. Coboram apoi
spre gară.
în părculeţul din faţa Muzeului CFR, ne aşezam pe O bancă şi lăsam să treacă timpul în vorbe. Mai mult vorbea el. Povestiri din lumea studenţiei sale bucureştene. Profesori pe care îi avusese. Nume mari, de istorie literară de-acuma.
încerca să mă facă să înţeleg că locul meu era la Filologia bucureşteană. De acolo mi se putea deschide „o fru-
După vânzare
moaşă carieră literară". Nu-mi era gândul la aşa ceva. Vroiam să ajung profesor în satul meu, să urmez cariera părinţilor mei.
în acea după-amiază, dom' Sal nu m-a mai luat să ne plimbăm. Am mers la directorul Bibliotecii regionale. Din una în alta, acela m-a pus să fac o cerere şi mi-a dat permis la Fondul Documentar al Bibliotecii. Fondul ţinut secret, „special", cum i se spunea. Foarte puţini erau cei care aveau acces la colecţiile speciale. Fişele, se zicea, erau urmărite de securişti. Cine citea, ce citea, cu cine comenta cele citite şi alte de-astea.
în două zile din săptămână, marţea şi joia, Fondul „S" era deschis şi după-amiaza. Era programul Internelor, neschimbat până în zilele noastre.
Chiar de-a doua zi, într-o joi, am început să merg acolo. Nu ştiam ce să citesc. Nu-mi spusese nimeni ce să cer. Nimeni nu-mi îndruma paşii. Bibliotecara de la sală a văzut dezorientarea mea şi a încercat să mă ajute. Cât se pricepea şi ea. M-a dus la fişier. Mi-a arătat unde sunt colecţiile de carte, de periodice sau de manuscrise. La manuscrise nu aveam voie. Trebuia o aprobare şi mai de sus, de la Bucureşti.
Era o femeie tânără, amabilă, am stabilit din prima clipă. Tunsă băieţeşte. Un trup de casieriţă la cinema „Central". Unul dintre idealurile noastre feminine în internat. Mai era şi trupul profesoarei de engleză: durdulie, şatenă, pistruiată, abia venită din facultate, negăsindu-şi loc în cancelarie şi amestecându-se în recreaţii cu noi, în curtea din faţa sălii de sport. Bibliotecara: picioare lungi, fustă mini, cum începuse să se poarte, mulată până la sacrificiu pe două mingi de rugby. Şi sânii — sânii! — slobozi sub o bluză vişinie, atârnând ca două pere când se apleca să-mi arate cum să completez buletinul de împrumut. Apropierea de ea mirosea a pat cu rufăria abia schimbată. Dezastrul începuse. Dacă nu ştiusem până atunci ce vroiam să citesc la Fondul „S", acum îmi era indiferent. O citeam şi o răsfoiam pe Cristina.

Sala de lectură era strâmtă. Două şiruri de câte patru mese. în capătul ei, chiar lângă fişier, biroul Cristinei. Mi-a arătat să mă aşez la o masă de lângă fereastră. De la locul meu îi vedeam picioarele uşor arcuite. Fusta scurtă mă lăsa să le urmăresc până aproape de locul îngemănării lor. Nu zăream mare lucru. Câteodată îi desluşeam mangetul. Purta furouri cu danteluţe brodate. Un alb de lapte smântânit, scăpat de sub strâmtoarea fustei. Strălucea afurisitul în umbra de sub masă.
De mii de ori mă săgeta imaginea unei învăţătoare, văzute în copilărie, pe cheiul Dunării, cu rorhia spulberată de vânt. Albeaţa pântecului ei cu triunghiul smocului de
păr ascuns.
încordat, pândeam orice mişcare a Cristinei. Simţise probabil că o vânez şi începuse să se joace cu mine.
Venea fără ciorapi. Sau purta din aceia cu jartieră. Se aşeza pe scaunul ei ţinând ca din neatenţie picioarele cât mai desfăcute. Bluzele cât mai decoltate. în încăperea cu miros de hârtie prăfuită, parfumul ei alerga deşănţat spre mine. Oricât încercam să citesc ceva, ochii îmi fugeau de pe pagină mereu sub masa ei. îi mângâiau pulpele.-Şovă-iau spre genunchi. Deodată, zvâcneau ruşinaţi spre faţa ei. îi căutam privirea, cerându-i parcă voie să continuu explorarea.
De obicei citea o carte. Deseori răsfoia vechi scrisori sau îngălbenite foi de manuscrise. îi mângâiam obrajii, alunecam pe linia buzelor, coboram pe gât (n-aveam timp de comparaţii sau metafore) încet, profesionist aproape, spre piept. Când purta sutien, era un chin şi le plângeam sânilor de milă. Oricât i-ar fi îndesat, bietele cupe tot nu-i puteau cuprinde. Se revărsau nesăţioşi, nestăpâniţi. Fără sutien, erau mai zvăpăiaţi. Parcă porneau singuri spre mine. Caimacamul— până în acea vară îi spusesem Tache — se-nviorase de mult. Striga din pantaloni: „La atac! La atac!" Nu îndrăzneam, nu-mi dăduse Cristina voie să-mi întorc privirea sub masă. Mângâiam caimacamul uşor cu
După vânzare
creionul. El susura: „îmi dau lacrimile". Uneori îl strângeam chiar cu mâna, dojenindu-l: „Conitor neastâmpărat".
Peste ani, socrul unui coleg se întorsese din Germania Federală. Lucrase acolo câteva luni şi adusese un Wart-burg şi o revistă pentru bărbaţi, scoasă de un sindicat al bordelurilor din Hamburg. Am studiat-o împreună cu acel coleg. Era acolo o caricatură cu un bărbat gol puşcă, cu o găleată atârnată de caimacamul lui. Supărat, omul acela îi spunea unei femei (curvă de bordel?): „Să mai zici că nu te iubesc". Caimacamul meu putea duce şi el, fără mari probleme, căldarea.
în cele din urmă, alunecam sub masă. Intuind ce-avea să urmeze, Cristina îşi desfăcea şi mai larg picioarele, de parcă Smokuleţul ei dorea cât mai mult aer. Caimacamul era pe pragul morţii: „M-ai prigonit! M-ai omorât!", urla disperat. Ţâşneam că opărit şi abia în cabina WC-ului îl linişteam. Adormea repede, împăcat.
Mă întorceam uncropit repede la masa mea şi abia atunci mă cufundam în lectură. Aşa am citit colecţia primilor ani din *Sburătorul* lui Lovinescu. Din Seara, la care colaborase Arghezi, făcând propagandă progermană în ajunul intrării în primul război mondial.
Tot astfel citisem şi fişasem colecţiile celor trei reviste literare scoase de liceul nostru. Am făcut apoi o comunicare prezentată în primăvară la o sesiune de elevi.
Fişele şi comunicarea mi le-a luat profesorul Hoitu. Peste câţiva ani avea să publice felurile studii prin gazetele locale.
Uneori, îmi recunoşteam, plin de admiraţie, pasaje din comunicare sau regăseam cele fişate. Nu ştiam pe atunci ce înseamnă negrişori. Mult mai târziu, când am intrat şi eu în lumea gazetărească, am fost iniţiat în secretele ne-grişorilor. Scriam pentru alţii, cu liniştirea că eu îmi câştig pâinea, iar ei îşi mai pun o cărămidă la notorietate.
încercam chiar să mă mândresc cu condiţia mea de ne-grişor. Să-mi găsesc justificări morale. Mai ales când mă

îmbătăm simţeam cum creşte în mine nevoia de a fi un negrişor desăvârşit. Mă lăsasem dresat şi acum mă auto-perfecţionam.
Idealul meu a fost atins când am fost numit într-o comisie de „periere" a discursurilor la un Congres PCR. Discursurile delegaţilor din plevuşcă, bineînţeles. Pentru cei din ierarhie erau stilişti profesionişti, maeştri desăvârşiţi ai periatului.
La mine ajunsese, nu ştiu prin ce minune a sorţii, textul cuvântării lui Ion Lăncrănjan. Trăgea tare în desantişti (numai ce apăruse *Desant 83)*. Cerea intervenţia partidului în stârpirea acestui comando paraşutat anume să distrugă literatura română.
N-am mai apucat să-l perii. Cineva mai cu cap, dintre cei care ne supravegheau, l-a interzis. „Îşi denigrează colegii", a spus acel mărunt activist, care avea totuşi un dram de putere şi, mai ales, un cap care funcţiona. Nu mi-a dat însă voie să fac o copie xerox după discursul lui Ion Lăncrănjan. Nu-mi pare rău.
în acea vreme, în sala de lectură a Fondului „S", eu mergeam spre dezastru. Puţin îmi păsa că aveam la dispoziţie un tezaur de cărţi şi publicaţii inaccesibile unei imense părţi din intelectualitatea ţării. Puţin îmi păsa că, dacă aş fi avut mai multă minte, aş fi putut înţelege atunci, la acea vârstă tulbure, lucruri pe care nimeni nu mi le explica.
Dom' Sal îmi deschisese porţile. încercase să-mi arate un drum pe care, altfel, nu avea curajul să mi-l descrie în cuvinte. Vroia să mă salveze. Să mă pregătească pentru lumea care mă aştepta după terminarea liceului. Vroia poate să se salveze el prin mine. Să nu pătimesc eu ce pătimise el.
Din frânturi de confesiuni înţelesesem că i se deschisese cândva o promiţătoare carieră de critic literar. Poate şi ascensiune în lumea universitară. Era printre cei mai buni, mai drepţi dintre colegii lui. Ceva se întâmplase însă şi a fost aruncat din lumea aceea în care ar fi trebuit să se îm-
După vânzare
plinească. îşi suporta dezamăgirile cu femei, cu alcool, cu romane poliţiste, cu mici recenzii în ziarul local, cu lungi plimbări pe sub castanii de pe Doctor Carnabel, împreună cu mine sau cu alţii, în alţi ani. Din când în când încerca să deschidă câte unuia ca mine porţile spre o altă lume. Mai adevărată, mai demnă şi ale cărei vechi lumini răzbeau chiar şi în pâcia anilor de atunci.
După vreo treizeci de ani, mă întorceam tot aşa dintr-un concediu petrecut acasă. Aveam câteva ceasuri bune de aşteptat până pleca trenul. Mi s-a făcut dor de dom' Sal. L-am sunat şi i-am propus să ne întâlnim, tot în părculeţul din faţa fostului Muzeu CFR. Se desfiinţase muzeul şi un afacerist deschisese „Nicht Rail Way Club".
A venit destul de emoţionat, i-am propus să intrăm să bem ceva în barul localului.
— Nu mai beau. Am fost şi prin spitale. Totul era răvăşit în jur. Nici o bancă.
— Stăm pe pietroaiele alea, a spus.
Ne-am aşezat pe o stivă de bolovani mari de râu.
Discuţie greoaie. Simţeam că se aşezase distanţă prea mare între noi. O jenă a convenţiilor. Nesiguranţa de-a nu găsi din timpul scurs punţi de legătură. Nu mai eram de mult elev. El rămăsese, chiar şi pensionar, tot profesor.
Mă urmăream cum, în loc să mă bucure întâlnirea, mă mohora. îmi dădeam seama că o făcusem din acel cinism al curiozităţii doar de a ţi se vorbi iar şi iar despre tine. îi cerşeam parcă amintiri pe care le uitase de mult.
Simţeam cum se chinuia să pară la fel de vii, precum mie, lungile noastre plimbări pe Doctor Carnabel. Cutare vorbă de duh sau cine ştie ce întâmplare.
îşi amintea doar că citeam foarte mult. l-am spus de Biblioteca documentară.
— Special te-am dus acolo. Vroiam să te pedepsesc.
— Ce făcusem?
— Te-ai dus la Novicov şi i-ai cerut un autograf.
îmi aminteam. Venise într-adevăr Mihai Novicov să se întâlnească cu noi, elevii, la liceu. Apăruse o culegere de

iOAN LĂCUSTĂ
Studii despre literatura şi arta în primii douăzeci de ani de socialism. Cumpărasem volumul, în care avea şi Novicov un material. îi cerusem un autograf pe acele pagini.
— Şi de ce v-aţi supărat?
— Lui Novicov? Tu ştii cine-a fost Novicov?
— Pe-atunci nu ştiam. Acum am mai aflat câte ceva.
— El şi alţii ca el m-au dat afară din Universitate. M-au aruncat în învăţământ. Nu le-a plăcut de mine şi m-au trimis la ţară.
— Şi cum m-aţi pedepsit? Trimiţându-mă la bibliotecă?
— Ai fost prostuţ. N-ai înţeles. Te-am dus la Fondul „S" să-ţi deschizi tu singur ochii. Să vezi, să citeşti, să pricepi că literatura înseamnă altceva decât Novicov al tău.
— De ce nu mi-aţi spus astea atunci?
M-a privit obosit. Cu o umbră de răutate parcă.
— De ce să-ţi fi spus? Tu n-aveai instinct? Apoi a izbucnit în râs.
— A, da, mi-a spus Cristina. îţi sticleau ochii după ea.
— Sânge tânăr, de...
— Oricum, nu poţi să spui că eu nu-ţi deschisesem porţile.
în vremea aceea, puţin îmi păsa de porţile deschise de
dom' profesor Sal.
Mă obsedau, mă scoteau din minţi frumoasele picioare, larg deschise, ale bibliotecarei.
Caimacamul înnebunise şi el. Nopţile, mai ales, se zvârcolea întărâtat, într-o deznădejde fără alin. Plângea în hohote şi urlete de disperare, udându-mi pijama, cearşaful, salteaua. „Statele Unite", strigam din ce în ce mai des dimineaţa, în sala de baie. Cei din anii mici mă priveau cu nedisimulat respect. Ei încă erau la faza de judeţe în încununările lor nocturne.
în ultimele zile înainte de vacanţa de iarnă se lăsase Un ger neobişnuit. Cristina venea acum, sfidând făţiş toate preceptele morale în uz, în blugi. Dacă mai avusesem vreo îndoială până atunci în legătură cu decăderea ei mo-
După vânzare
rală, acum se spulberase şi aceea. Blugi purtau doar capitaliştii americani, semn al sărăciei lor, al mizeriei în care se scăldau, al incapacităţii regimului imperialist de a asigura poporului bunurile necesare unui trai decent. Decât să fi purtat blugi, preferam să umblu, ca în copilărie, în pantaloni de molton.
Prost era că blugii îi veneau Cristinei foarte bine. Pericolul se mutase acum la poziţia ei de stat în picioare. Tocmai atunci se apucase să numere fişele din fişier. Ori să le şteargă de praf. Sau ce le făcea, de trebuia să stea numai în picioare. Dulapurile cu casetele fişierului, aliniate de-a lungul peretelui, veneau până lângă masa mea. în ritmul în care lucra, Cristina termina un dulap cam în trei zile. în zece zile urma să-şi aducă blugii cu tot cu ea lângă mine.
Caimacamul fremăta. Mai ales când, adeseori, fermoarul pantalonilor aceia otrăviţi o lua la vale. Cristina, neatentă, rămânea o vreme aşa, descheiată. Cred că Smoku-leţ se bucura de lumina difuză a încăperii, aşa cum o primea de sub obrocul unor chiloţei de cele mai multe ori negri. Era la modă tetra pe atunci. Caimacamul, oricât îl alintam cu creionul pe sub masă, plângea, îşi ţâra ocalele prin viscol şi recita îndemnuri vechi, revoluţionare, învăţate din manualul de limba rusă dintr-a zecea: „Hrănite gordnoe terpenie!" Se simţea căpătenie de cel puţin o duzină de decembrişti porniţi să răstoarne toate împilările lumii. Toate, dar absolut toate. Câte au fost, câte erau şi, mai ales, ştia asta, câte vor mai urma.
Capitalismul îşi trimisese blugii Cristinei să-mi pună la grea încercare sentimentele şi trăirile revoluţionare. Descoperisem, din întâmplare, colecţia revistei *Unu* şi mă ini-ţiam în secretele avangardismului românesc. Se mai alina şi caimacamul.
Neinspirată a fost şi înţelepciunea bătrânului nostru pedagog de la internat. Arsese într-o noapte o parte din acoperişul internatului. Grinzile podului, vechi, aproape centenare, luaseră foc de la un coş supraîncălzit. Circula zvo-

nul că cineva uitase un muc de ţigară nestins. Se fuma, iarna, în podul internatului. Două din cele patru dormitoare fuseseră distruse. Cum mai erau câteva zile până la vacanţa de iarnă, pedagogul a hotărât să ne adune pe toţi în cele două dormitoare, neatinse. Urma să dormim câte doi în pat. Cei dintr-a unsprezecea cu cei dintr-a opta, cei de-a zecea cu cei de-a noua.
în patul meu mi-a fost dat unul care m-a avertizat: „Tovarăşul elev, eu dorm la perete şi sforăi". Tuşea şi junghiul. Când sforăia, îi fluieram şi se oprea. Sau îl ţineam de nări. Mai delicat era că şi eu dormeam cu faţa la perete.
Câteva nopţi ne-am descurcat. Marţi nu m-am dus la bibliotecă. Am avut şedinţa cenaclului „Tinere mlădiţe", pe care îl conduceam. Abia aşteptam să vină ziua de joi.
Caimacamul, ca niciodată, în acea zi fusese mai liniştit. Cristina rămăsese cu paltonul pe ea. Le tăiase încălzirea de două zile. Am citit câteva numere din *Literatorul* lui Macedonski, fără să mă mai duc la toaletă.
La spartul nopţii, aproape în zori, a venit însă Cnstina la mine. Era într-o cămaşă lungă de noapte, cu danteluţă şi cu câte o inimioară decupată în dreptul fiecărui sân. Ferestruicile potrivite pentru cele două năsucuri de negrişori curioşi nevoie-mare. l-am salutat cum se cuvine, frămân-tându-i între degete. Caimacamul triumfa. Simţea că i se împlinea sorocul izbăvitor.
La început Cristina păru surprinsă. Nehotărâtă, dădu să fugă, să se ascundă într-o tufă de merişor.
Abia când Smokuleţ a început dintr-o dată să ţipe, „Tovarăşul elev, ce faci, bre!? Nene, dă-mi drumul!", m-am dezmeticit. Bietul copil, ridicat în picioare, lipit de perete, mă fixa uluit.
Sterică s-a repezit lângă mine. Mă privea sticlos. „Te-ai prostit?" Ce puteam să-i spun? M-am îmbrăcat şi-am coborât în sala de meditaţie. A venit şi el lângă mine. Ma studia, încercând să-şi stăpânească râsul. Ştia de Cristina. Nu-l interesa ce citeam la Fondul „S". Vroia să-i povestesc de bibliotecară.
După vânzare
— Ocnă, a conchis el. Ţi s-a făcut de pârceală. N-ai decât două soluţii. Ori te apuci serios de labă, ori îţi cauţi de urgenţă o femeie. Altfel, te nenoroceşti.
Ştiam prea bine ce mă aşteaptă.
— Dar n-am cu cine.
— Atunci, zi-i bibliotecarei: „Doamnă, dă-mi şi mie. Că m-ai flămânzit!"
— Mă dă afară şi-mi taie permisul.
— Spune-i Rioarei că nu mai poţi. Ce tot te-amână? Ştia şi de povestea mea cu Rioara. Ea terminase de-acum liceul. Nu reuşise la facultate şi intrase suplinitoare într-un sat vecin.
— Nu vrea. Nici să n-audă. Abia de mă lasă s-o mângâi.
— Ai codălbit-o, a oftat Sterică. Noroc că mâine plecăm în vacanţă. Poate rezolvi acasă. Zi-i lu' careva de-ai tăi. O fi vreunul să înţeleagă procesul tău. E chestie gravă, vericule.
Ştiam prea bine că nu-i de glumit. Ştia şi caimacamul. Cred că pricepea şi dom' Sal. Poate şi Cristina. Şi mulţi alţii. Nici unul nu îndrăznea sau nu ştia cum să mă ajute. Nu atât pe mine, cât pe bietul caimacam.
— Mă amuzai teribil, pe-atunci, a zâmbit dom' Sal. îmi povestea Cristina cum te holbai la ea.
— Mă excita groaznic, am râs şi eu.
Mă miram că din toţi anii mei de liceu, profesorul nu-şi amintea decât despre bibliotecara aceea. Râdea şi el aruncând cu pietricele într-un stol de vrăbii. Se zbenguiau într-o băltoacă.
— Se-amuza de prostia ta. Râdeam împreună.
— Vă vorbea de mine?
— Şi-ncă cum! O regulam doar.
— Dacă nu te rezolvi, a hotărât Sterică, după vacanţă te duc la Argentina. M-a întrebat şi ea, ce-ai, de nu treci pe la spălătorie.
Sterică avea cheia de la spălătoria de rufe. Era în clădirea sălii de sport. Perete în perete cu bazinul de înot. La bazin făceam şi obişnuitele băi de sâmbătă.

El primise cheia de la doamna Tanti, şefa spălătoriei. Spunea că trăia cu ea.
Cum ne-am revăzut după vacanţă, Sferică m-a iscodit:
— Te-ai ajuns?
— N-am avut cum. Mi-a fost ruşine să spun cuiva. Avusesem un fel de ocazie. Făcusem revelionul cu Rioara şi cu alţi învăţători tineri, la şcoală. Chiar în clasa în care învăţasem în primii ani. Scoseseră băncile pe hol şi făcuseră loc de dans. Adusese cineva un patefon electric, câteva plăci şi petreceam. Venise pentru puţin timp şi Lulu, chitaristul. Ne cam feream de el. Era nepot de exploatator. Fiul lui Sotirachis, fratele lui conu' Christu de la noi din sat. Curtea şcolii noastre fusese odinioară curtea lui Christu.
Sotirachis vindea covrigi, bomboane şi sucuri în curtea liceului nostru. Avea un chioşc lângă sala de sport şi mergeam în recreaţii de luam covrigul. Vindea şi ţigări, dar numai după-masă, când veneau cei de la seral.
Lulu rămăsese fără nici un rost. N-a putut să urmeze vreo şcoală. Se calificase tinichigiu în şantierul naval, dar nu mai lucra. Era firav, bolnăvicios. Umbla cu chitara prin oraş şi cânta prin localuri. De sărbători, venea în sat. îl mai lua lumea să le cânte la petreceri şi-i dădeau bani, mâncare, haine.
Umbla cu plete lungi, de fată. Privea mereu pe lângă tine când îţi vorbea. Cânta fonfăit, cu voce piţigăiată. Nu puteai să-l alungi când venea să-ţi cânte, dar nici bine nu te simţeai. Se mai vorbea că-i şi famen.
încercase mai apoi, de câteva ori, să se apropie şi de mine. Eram student de-acum, în anul doi sau trei. Mergeam serile la grădina de vară din centru, peste drum de dispensar, şi stăm la o sticlă de vin cu câţiva intelectuali de-ai locului: secretarul sfatului, bibliotecarul, un tehnician veterinar, dom' profesor C, pensionar, dirigintele de poştă, un alt profesor. Cornel T., care urma matematicile la fără frecvenţă la Bucureşti, şi făcea blatui în camera mea de la cămin.
După vânzare
îmi plăcea să stau cu ei şi să-i ascult. Mă fascinau poveştile lor. Aş fi vrut să scriu despre lumea lor. O cu totul altă lume decât cea ştiută de mine. Eram neputincios, nu puteam să văd. Doar ascultam.
Lulu venea şi el. Pentru un pahar de mastică sau lichior de cafea ne cânta. Mergeam împreună spre casă. Pe drum încerca să-mi povestească de-ale lui. Ar fi vrut să se facă aviator. îşi făcuse un idol din Meresiev, un pilot rus care a condus avioane în timp de război cu proteze la ambele picioare. Fusese chiar la laşi să se înscrie la un club de planorism. Nu l-au primit din cauza dosarului^ Mai trimisese cineva şi o scrisoare în care îi avertiza pe cei de la,aeroclub că Lulu avea de gând să zboare cu planorul în Turcia.
Nea Sotirachis îl înjura pe Christu ori de câte ori pomenea de el. Făcuse ce făcuse Christu şi scăpase de puşcărie, în timp ce Sotirachis fusese arestat de două ori. „Şi io a trebuit să intru în câmpu' muncii la covrigi, să adun de-o pensie, iar el stă cu burta la soare şi acum. l-a luat averea, da' tot i-a rămas casa. S-a descurcat întruna. Şi io vând covrigi la voi."
îmi plăcea să discut cu Sotirachis. După-amiezile când plecam din sala de meditaţie. Veneam la el cu o curiozitate amestecată cu teamă. Mă înduioşa necazul lui, dar undeva în mine tot îi replicam: „Dacă aţi exploatat poporul!"
La acel revelion se tot învârtea în jurul meu o profesoară de fizică, străină de sat. O detaşaseră disciplinar de la raion. Se certase cu un inspector la un cerc pedagogic sau la un examen de grad. îşi mai prinsese şi bărbatul, miliţian, cu o alta şi era în divorţ cu el. Nu se prea ştia mare lucru despre ea. O femeie ştearsă, care mi se tot lăuda în seara aceea că văzuse pe viu Festivalul Tineretului din '53 de la Bucureşti. Era elevă. Venise în vizită la o mătuşă şi-mi descria cum gemeau magazinele de alimente. „Am mâncat la ciocolată de credeam că mor."
Când ieşeam să mă mai răcoresc, mă pomeneam cu ea lângă mine. Se minuna de stele şi de promoroacă. Fiorul

neschimbării omului când doar eternitatea rămâne pe ioc. Că n-a mai fost în Bucureşti de la Festival, când aşa abundenţă nu crezuse că există, puteai să iei cât salam vroiai. Făcuse Institutul de trei ani, apoi la fără frecvenţă la Cluj, unde avea un unchi laborant la fabrica de vopsele.
Tot încercam să rămân cu Rioara. Aş fi vrut să ne ducem în altă clasă, să stau doar cu ea. De câteva ori mi-a şoptit furioas^ă:
— Du-te cu Gusea. Abia aşteaptă, n-o vezi?
— Ce să-i fac dacă se ţine de mine?
— Du-te, dom'le. Mi-a şi spus că eşti intelectual autentic.
— M-a invitat la ea, nu ştii. Mi-a spus că vrea să-mi citească poezii. Are un caiet plin cu versuri.
— De oftica lui bărbatu-su le-a scris?
Simţeam că aş fi putut încerca cu Gusea. Nu cred că ar
fi refuzat.
Caimacamul îngheţase însă. Mârâia zgribulit: „Anasâ-na! Te jupoaie Rioara". Dansam cu Gusea şi-l rugam pe caimacam; „Hai, marghiolule, mişcă-te puţin". „Nu mă bag", mormăia. „Nu vreau să te stric cu Rioara. Rabdă şi tu, că nu ţi-o fi la Gusea derveltul." Dacă ar fi vrut caimacamul, sunt sigur că aş fi gustat puţină mulţumire de la profesoara aceea.
— Argentina te-aşteaptă, a râs Sterică. Sâmbătă te duc la ea. Te descântă şi de buboi. Am aranjat treaba.
Nu credeam în leacurile băbeşti, cu atât mai mult în cele ţigăneşti. M-am dus totuşi la spălătorie, mai mult din disperarea de a scăpa de buboi. Nu aveam cum să miri acopăr când mă duceam la lecţii şi mi se părea că toţi se uită numai la obrazul meu umflat.
O ştiam pe Argentina. O ţigancă blondă, firavă, ca o puştoaică. O vedem deseori întinzând rufele pe sârmele de lângă gardul sălii de sport. Se spunea că fusese vândută de ai ei în timpul secetei, unor ţigani corturari. Şi despre Aliona se spusese aşa ceva. Mai târziu, am aflat că tot
După vânzare
ce-i blond în lumea ţigănească se zice că-i de furat. De-asta îi şi atrage galbenul.
Era măritată cu un bulgar care lucra la linia de tramvaie. Se întâmpla ca în câte o zi de luni, când îmi venea rândul la serviciu! pe internat şi duceam rufăria la spălătorie, să i-o predau ei. Făcea remarci porcoase când număra izmenele, cămăşile, chiloţii, prosoapele sau cearşafurile noastre. Râdea cu celelalte două spălătorese, doamna Tanţa şi tanti Lia.
Ea era, simplu. Argentina. O tutuiam pentru că părea apropiată de anii noştri. Era, în fond, doar cu puţin mai mare decât noi. Un fel de repetentă.
— Şi ăsta a făcut harta Atlanticului, striga ea victorioasă, desfăşurând câte un cearşaf. Mai toţi făceam hărţi. Dimineaţa, la spălător, anunţam ca pe-o nouă victorie: Pacificul, China, Rusia, Albania, Franţa, după mărimea petei de peste noapte.
Râdeam fără ruşine. N-aveam de ce ne ruşina. Erau, în fond, victoriile noastre în lupta cu umbrele nopţilor în care, flăcăiandri, ne lăsam răscoliţi de semnele unei bărbaţii adulmecate.
Ne măsurăm semeţiile în aburii băii de sâmbătă seara, cu acea curiozitate de jivine tinere adulmecându-şi semnele unei puteri încă neavute. Ne povesteam visele, lău-dându-ne pe cine avusesem şi cum era. Eu îi duceam pe atunci dorul unei profesoare de engleză, abia venită din facultate. Mi se părea deja că se-nţepase, cum spuneam noi, golăneşte. Simţeam în ea femeia tânără, reavănă.
în Rioara, oricât m-aş fi înfierbântat, nu vedeam decât o prietenă care mă ameţea nu cu râvna trupului — pe profesoară chiar o doream —, cât cu căldura siguranţei că suntem împreună, oricât m-ar fi repezit sau ar fi râs de mine. Simţeam că mă voi întoarce mereu, orice aş face, la ea.
M-am dus cu Sterică la Argentina. Nu mi-a trecut furunculul după aceea. Am început să pricep din descântecul ei doar ce înseamnă o femeie.

Acolo, pe o masă cu cearşafuri şi feţe de pernă proaspăt călcate, m-a lăsat să-i pătrund taina. O taină care până atunci tot venise spre mine învăluită în duh de carte.
Făpturi din lumea cuvintelor îmi încercaseră inima. Făpturi, tot dintr-o lume a închipuirilor, erau şi femeile pe cale le dorisem până atunci. Femei împlinite dorisem, unele zărite în momente de intimitate. Nu îndrăznisem însă niciodată să mă apropii, să le ating.
Şi totul era atât de simplu. Atât de firesc. Argentina rupsese vălul tainei. Dincolo de văl, am văzut, nu era de fapt nimic. Doar o dorinţă nebună de-a lua totul de la început, iar şi iar, crezând cu frenezie că, odată şi odată, dincolo de acel văl voi afla ceva.
Am stat câteva ceasuri bune cu Argentina. Devenisem, dintr-o dată, nu-mi dădeam prea bine seama cum, un fel de stăpân al ei şi, în acelaşi timp, un copil al ei. Cu cât încercam să mă desprind de ademenirea îmbrăţişării ei, cu atât simţeam că nu voi mai putea scăpa niciodată. Nu mai rămăsese loc de fugă, cotlon de ascuns. Eram gol în faţa ei. Trup gol în stiva aceea de cearşafuri dar, mai ales, o carne atât de firavă, de neajutorată, căutând îmbrăţişarea, căutând o veşnic neaflată alinare în braţele ei.
Ale ei, apoi ale altora, dar aceeaşi veche, adânc din
carne, îmbrăţişare.
Nu-mi imaginasem niciodată cum ar fi trebuit să fie prima mea femeie. în gândurile mele înfierbântate, mult timp', o vedeam ca silueta unei învăţătoare de la noi din sat. Aveam vreo doisprezece-treisprezece ani. Plecasem într-o excursie prin Dobrogeacu profesori şi elevi din sat. La Tulcea, aşteptam pe cheiul Dunării un autobuz care să ne ducă la Constanţa. Bătea vântul dinspre Dunăre, rafale scurte, neprevăzute.
Eram cu câţiva copii pe o bancă. în faţa noastră, tovarăşa Cociu, o suplinitoare venită în acel an să predea chimia, ne povestea ceva. Era într-o rochie de vară, albastră. O rafală de vânt i-a ridicat dintr-o dată poalele. în fracţiunea de secundă cât a ţipat şi. a rămas descumpănită cu ro-
După vânzare
chia pe obraji i-am văzut albeaţa pântecului. Profesoara n-avea chiloţi. Vedeam pentru întâia dată smocul de păr al femeii.
Aşa aş fi vrut să fie prima femeie care avea să mă primească. O flutarea de rochie albastră pe clipocitul Dunării izbindu-se de cheu.
Mergeam din când în când la Argentina. Nu mă simţeam vinovat. Citisem *Apărarea are cuvântul* şi reţinusem, intuisem de fapt, că pe o femeie nu trebuie să o judeci niciodată. Să n-o întrebi de ce te vrea sau te respinge, de ce vine sau pleacă. Simţeam din cărţi dramele amorului.
Acum păşisem pe un astfel de drum şi încercam să-mi spun că nu-i nimic altceva decât o terapie. Şi multe alte baliverne. Frumoase şi înţelepte la cap de drum.
Dar când faci primii paşi, cum să nu te laşi ademenit de gelozie? începusem să fiu gelos pe bărbatul ei, deşi nu-l văzusem. Ştiam despre el doar din povestite. Cu atât mai gelos, cu cât spurifea că se înţelege foarte bine la pat cu el.
Dar cum nu era cheală la pat, zicea, mai vroia şi altceva. De-aia şi venise la spălătorie, că e băieţi mulţi şi trebuie să aibă grija careva de ei. Decât să se ducă la curve-le din port, mai bine aici la şcoală. Că ştie şi directorul că are grijă de noi. Că,ea-i mai bună decât laba.
Oricât de mult încercasem s-o fac să-mi spună dacă mai mergeau şi alţii la ea, nu vroia. „Mă priveşte", mi-o reteza. „Nu le ţii tu socoteala." Din gelozie, am învăţat că, de fapt, lăudăroşenia bărbaţilor în materie de femei ascunde răni adânci, dorinţe neîmplinite, orgolii sângerate.
La anii de atunci prinsesem şi păstram tainele îmbrăţişărilor vinovate. Poate cea mai de preţ comoară a noastră. Tot Argentina m-a ajutat sădescifrez şi urzeala de amoruri din lumea liceului în care trăisem până atunci. Ştia femeile care primeau elevi, de la portăreasă până la administratoarea internatului. Legăturile dintre profesori. Mai toate aventurile fiecăruia.

IOAN LĂCUSTĂ

Dintr-o dată lumea în care trăisem atâţia ani mi s-a dezvăluit mustind de-un erotism pătimaş. Mă scăldasem în acea magmă de erotism fără să o simt, fără să observ ceva, fără a-mi păsa de ea. Curând am început iarăşi s-o ignor, înfricoşat că m-ar putea nenoroci. îmi intrase în cap că Argentina într-adevăr poate face vrăji care să mă ţină legat

de ea.

Mă chinuia însă gelozia neputinţei, cu atât mai răvăşitoare cu cât îmi dădeam seama că eu nu eram pentru ea nimic mai mult decât un flăcăiandru care curând avea să plece.

Mă plimbam cu Garofiţa pe Carnabel. O simţeam cum se strânge la braţul meu. Sporovăiam, râdeam cu ea, dar gândul meu se priponise de Argentina.

Aş fi vrut să merg în fiecare clipă la ea, mai ales că eram liber acum. Nu-i păsa de mine. Chiar mi-o spusese: „Gata. Ţi-am arătat-o. Te-am început, caută-ţi-o singur de-acum. Io nu-s de tine".

Mă dureau vorbele ei. întârâtat, încercam să mă apropii de Garofiţa. Mergeam când se întuneca în parcul de la Rond. Ne retrăgeam pe câte-o bancă şi ne jucam cu săruturile. Se lăsa mângâiată, descoperită. îmi aţâţa carnea, dar nu mă lăsa să mă apropii prea mult. „Am prieten acasă, îmi spunea. Nu mai îmi trebuie altul." Nu pricepeam. Atunci de ce mai ieşea seara pe Carnabel.

Cei de la internat începuseră deja să mă întrebe cum e Garofiţa. Ce să le spun. Cel mai mult mă iscodea Dunea. Făcuse şi el naveta cu ea. Pentru că rămânea întruna corigent, îl băduseră ai lui la internat. Să termine într-un fel liceul. Un tip negricios, cu faţa plină de un soi de coşuri întărite, ca boabele de fasole. Oricât s-ar fi tratat, nu scăpa de ele. Umbla şi el cu vânzătoarea de la chioşcul de dulciuri de lângă frizeria de pe Carnabel.

L-am revăzut după câţiva ani. Eram în ultimul an de facultate. Făceam practică ziaristică la *Satul Socialist.* Vroiam să intru la acel ziar, după absolvire. Mă trimiteau pe

După vânzare

teren să fac reportaje. într-o duminică am ajuns în Oan-cea, satul de pe mal de Prut. Dincolo, era Cahulul. Dunea era secretarul primăriei. S-a îngrijit de mine cât am stat în acel sat. Era un bărbat ajuns de-acum, însurat. Scăpase de gâlmele de pe faţă.

în vremea aceea, când mă întorceam din plimbările cu Garofiţa, Dunea îmi făcea semn, gata? Ridicam din umeri. Ajunsesem să obţin de la Garofiţa doar sânii er. Se întindea pe o bancă în parc, îşi descheia bluza şi-mi trăgea manile spre pieptul ei. Sâni împliniţi, pietroşi. Mă jucam cu ei, răsfăţându-i în mii şi mii de mângâieri. îi descopeream cu fiecare atingere, cu fiecare zvâcnet al trupului ei. Nu înţelegeam de ce doar atât. Mă pomeneam într-un târziu sfârşit, obosit. Secătuit, ca şi cum o mistuisem în îmbrăţişare.

Retrăiam aceeaşi senzaţie de sfâşiere pe care o încercasem, la noi în sat, într-o seară târzie de toamnă, în odaia Finetei, fata domnului G. Ne mutasem lângă ei, în gazdă, în acea vară, când trecusem într-a şasea.

Spre sfârşitul lui octombrie, la câteva zile după arestarea domnului G., Fineta s-a întors acasă. O exmatriculaseră de la liceul pedagogic. Era în ultimul an. în vară avea să devină învăţătoare. Spunea că ar fi vrut să prindă un post la noi în sat. Urma să se pensioneze domnul Ţurică. îl arestaseră şi pe el la câteva nopţi după domnul G. Se zvonea prin sat că domnul G. turnase acolo că domnul Ţurică avusese o maşină de făcut bani şi o aruncase într-una din cele cinci fântâni de la Derea.

Au venit miliţienii, aiu golit fântânile, dar n-au aflat maşina de făcut bani. Au găsit însă într-una o maşină de scris, iar în alta un pistol. Maşina de scris ruginise. Fusese ascunsă într-o geantă galbenă, din piele de porc, cum avusese, tot satul o cunoştea, dom' Ricină, contabilul de la Banca „Albina". Ricină murise chiar de Paşte trecut, aşa că l-au arestat pe ginerele lui, losif, dirigintele Oficiului Poştal.

IOAN LĂCUSTĂ

Pistolul fusese găsit într-o cutie de tablă în care, pe vremuri, înainte de război, se vindea halvaua „Fistic". Aveam şi noi o astfel de cutie. Ţinea mama în ea papiotele şi mo-soarele de aţă, nasturi, ace, foarfece, tibişirul, tot ce-i trebuia pentru micile treburi de croitorie din casă.

Nu puteau şti cine a aruncat pistolul. L-au ridicat totuşi pe domnul Ţurică. Purtase şi el, toată lumea ştia, cămaşă verde şi fusese şi epitrop la biserică. Tata a golit cutia noastră „Fistic" şi a aruncat-o în privată.

Câteva zile după ce s-a întors, Fineta n-a apărut în curte. Era singură. Mama ei plecase la V., la cealaltă fată, Consuela. Născuse şi o ajuta. Am văzut-o doar de câteva ori pe Fineta când plecam dimineaţa la şcoală şi ea deretica în curtea păsărilor. Era mai mare decât mine cu vreo patru sau cinci ani. Mai venea uneori la mama mea şi împrumuta reviste sau cărţi de citit. Sau după câte-o ceaşcă de zahăr, de orez, ca între vecini.

Uneori mă întâlneam cu ea la fântâna din curtea grădinii. Atunci schimbam câteva vorbe.

îmi plăcea s-o privesc. O urmăream pe furiş, cum se apleca să tragă ciutura, cum se opintea s-o răstoarne în jgheab şi cum îşi lua găleţile, strângând din buze. Era aproape împlinită, rotunjită peste tot. îmi plăceau ochii ei, privirea mirată, cu un zâmbet mereu întrebător.

Casa lor era lipită de a noastră. Un perete despărţea holul nostru, transformat de mama mea în bucătărie şi cămară, de dormitorul lor. Podul casei era însă comun. Era, de fapt, o singură clădire, a gospodăriei piscicole de odinioară. Fusese naţionalizată. O jumătate o vânduseră apoi domnului C, cealaltă jumătate o închiria Sfatul Popular. . înaintea noastră locuise acolo doctorul Marinescu. Când a plecat doctorul la leprozeria din T., a închiriat tatăl meu partea aceea de casă.

în pod puneau ai mei, şi domnul C, struguri la păstrare pentru iarnă. Ciorchini grei, cu boabe mari, afuz-ali, dar noi le spuneam popească. Stăteau atârnaţi de grinzile

După vânzare

podului. Se stafideau uşor şi la Crăciun, când îi mâneam, erau mai dulci şi mai parfumaţi decât orice bomboană. Mă furişam câteodată şi rupeam câteva boabe. Rupeam şi de la noi şi de la domnul G. O poftă amestecată cu teamă, cu gândul că fac un lucru urât, dar şi aţâţat de dulceaţa boabelor râvnite. Uitam repede însă de strugurii din pod, furat de alte bucurii şi bunătăţi ale toamnei.

într-o după-amiază, din acel sfârşit de octombrie, Fineta ieşise şi stătea pe banca de la poartă. Culesesem merele, doar câteva mai rămăseseră pe crengile de deasupra casei fierarului.

— Te-aşteptam, mi-a spus ea. Vreau să-ţi arăt ceva ce n-ai mai văzut. Cred că n-ai mai văzut.

Venisem acasă mai devreme de la baltă, unde jucam fotbal, gândind să culeg şi merele rămase peste casa vecinului. Ai mei erau la căminul cultural. Pregăteau pavoazarea pentru 7 noiembrie, aniversarea Marii Revoluţii Sovietice din Rusia.

l-am spus că vroiam să culeg merele.

— Lasă-le! Hai să vezi galena!

Nu ştiam ce vrea să-mi arate. Am mers după ea, în sufrageria lor. Mi-a făcut semn s-o urmez în dormitor. A scotocit în şifonier. De sub un teanc de rufe a scos o cutie de pantofi „Guban". A deschis-o şi mi-a arătat o altă cutie, din ebonită maronie, cu un gemuleţ de sticlă, câteva butoane şi două căşti ca de telefonistă.

— Galena, s-a bucurat ea. Credeam că au luat-o, când l-au arestat pe tata, dar probabil n-au ştiut de ea.

— Ce-i asta? Priveam cutia aceea şi nu pricepeam ce era acolo.

— Asculţi radio din ea. Pui asta la ureche, potriveşti sârmele din ea să se atingă bot în bot şi asculţi ce-ţi zice.

A desfăcut ceva la galena aceea, a introdus o baterie pătrată, şi a pus căştile la urechi. A zâmbit bucuroasă din nou şi m-a prins de mână.

— Merge. Hai, ascultă şi tu.

Mi-a dat căştile. Mi le-am trecut pe după urechi, dar nu auzeam nimic. Doar un fâsâit, ca de tablă zgâriată sau de hârtie mototolită în pumni.
— Nu se aude, i-am şoptit nedumerit.
— Trebuie. Am ascultat eu.
A mai potrivit sârmuliţele să se împreune cât mai bine, dar tot nu auzeam nimic.
— Nu se poate. Nu ştii să asculţi, a zis ea. Dă-mi-le! I-am dat căştile. A zgândărit iar sârmuliţele.
— Uite, la mine se aude. Vino să asculţi şi tu.
A luat galena şi s-a aşezat pe marginea patului. Mi-a făcut semn să vin lângă ea. A scos o cască din coroniţa de tablă oţelită cu care era prinsă de cealaltă. Mi-a întins-o. Am lipit-o de ureche. Ţinea galena pe genunchi. Asculta şi ea la cealaltă cască.
— Auzi?
Auzeam, într-adevăr. O femeie vorbea despre lupta pentru pace, apoi ceva despre agricultură. Avea o voce piţigăiată, dogită, ca dintr-un fund de Lume. Se auzea, totuşi, limpede.
Ascultam pentru întâia oară un astfel de radio. Era, de fapt, pentru prima dată când puteam spune că ascult radioul. Ai mei nu aveau aşa ceva, iar ceea ce auzeam când venea caravana cinematografică et-a doar muzica populară de pe nişte plăci puse la patefonul staţiei de difuzoare. — îţi place?
Am dat din fcap, uşor speriat.
în minte începuseră să-mi treacă fel de fel de gânduri. Se vorbea prin sat că erau unii care aveau aparate de radio şi ascultau la ele „Vocea Americii". Noaptea, când toată lumea dormea, ei umblau să prindă postul ăsta duşman. Câţiva fuseseră chiar ridicaţi, o dată cu domnul G. începuse să-mi fie teamă şi de Fineta. Dacă şi domnul G. urmărise „Vocea Americii" şi acum asculta şi Fineta? De ce păstrase galena? Nu vroia oare să ne facă rău, să spună că a ascultat cu mine „Vocea Americii" şi să-l ridice şi pe tatăl meu? Femeia aceea din cască continua să
După vânzare
vorbească şi mie îmi umblau alte şi alte gânduri speriate prin cap.
Mă şi vedeam adus în faţa unităţii de pionieri şi sancţionat că ascultasem la galena. Aveau să-mi ia cravata roşie, să nu mai fiu comandant de detaşament, să fiu chiar exmatriculat.
— Ce-i asta?, i-am şoptit speriat Finetei. Ce spune tovarăşa asta?
— E buletinul de ştiri, apoi vine muzică, stai să vezi. Am dat să mă ridic să plec. Nu mai vroiam să stau cu galena aceea la ureche. La urma urmei, Fineta era şi ea un fel de duşman, din moment ce o dăduseră afară de la Pedagogic.
— Mă duc să culeg merele, i-am spus. Se face noapte şi nu le mai nimeresc.
— Mai stai puţin, să vezi ce frumos o să fie. Se dă piese Chopin. Au anunţat de dimineaţă.
— Habar n-am ce-o fi asta. Nu mai stau.
. l-am întins casca şi m-am ridicat. Ea m-a privit ironic, şăgalnic, cu uşoară tristeţe.
— O să-ţi pară rău. E muzică frumoasă. La pian. Ascultam şi la club, la şcoală.
A tras o perină şi s-a întins pe pat. Ţinea cutia aceea maronie pe piept şi încerca să-şi potrivească şi cealaltă cască. Mi-a făcut semn să vin lângă ea.
— Hai, stai aici. Numai puţin să asculţi şi dacă nu-ţi place, poţi să te duci după merele tale.
îmi plăcea s-o privesc întinsă în pat. Se făcuse mică, dintr-o dată. Aproape să-i strivească pieptul, cutia aceea maronie. Mică, o frunză de nuc mi se părea, tristă şi fără ajutor.
M-am gândit dintr-o dată cât de greu i-o fi fără tatăl ei, dus nu se ştie unde, dată afară din şcoală, singură acum în casa asta, în asfinţitul ăsta, cu muzica pe care-o aştepta să vină ca pe-o adiere, ca pe-o boare din depărtări.
Aproape simţeam cum tristeţea se juca în trupul ei mic, neajutorat, cum încerca să-i cuprindă inima, s-o înghită de

tot, să nu mai rămână din Fineta decât cutia aceea maronie în care muzica avea să se reverse întruna, fără să aibă cine s-o asculte. Ce suflet s-o mai prindă din goana ei prin
văzduh?
Fineta închisese ochii. Cuprinsese galena în mâini şi asculta cu un zâmbet de împăcată linişte, de parcă cine ştie ce venea prin sârmuliţele acelea. — începe acum, a şoptit ea.
S-a mişcat puţin mai spre perete, ca şi cum ar fi ştiut c-am să vin şi eu lângă ea.
M-am aşezat pe dunga patului. Mi-a prins mâna şi m-a tras lângă ea. M-am întins şi eu, cu capul lângă cozile ei. Mi-a potrivit o cască, petrecându-şi mâna pe sub capul meu. îmi ţinea casca lipită de ureche.
Se auzea un pian. Sunete limpezi, curate, apropiate, fierbinţi, de parcă veneau din palma Finetei. Parca ea îmi trimitea din sângele ei muzica aceea învăluitoare. M-am răsucit uşor şi m-am cuibărit la braţul ei. Simţeam tot mai năvalnic în mine dorul de a o ocroti. De a o apăra de tot răul care ştiam că-i în jur, de spaimele din ea, de noaptea care începea să se lase, de a-mi birui eu însumi şovăieli pe care le simţeam jucând în carnea mea, de a păşi pe drumuri necunoscute, lăstăriş, spiniş, ciulini, ce-or fi fost, zgâriindu-mi trupul, de a mă izbăvi de tremurul nuielii de alun ce se încovoia încordată după respiraţia Finetei. Liniştită, blândă, învăluitoare.
Mi-am petrecut braţul peste pieptul ei. A tresărit. Şi-a lăsat pentru o clipă casca şi şi-a desfăcut bluza. Mi-a luat mâna şi mi-a plimbat-o peste ţâţele ei fragede. Mi le descria parcă, lăsându-mă să descopăr, ca într-un cules, câte minuni poate revărsa mângâierea.
Continua să-mi strivească urechea cu casca aceea din care, tot mai asurzitoare, năvăleau acordurile muzicii. Mă împingea spre pieptul ei. l-am atins sfârcurile reci. Pentru o clipă m-a săgetat imaginea boabelor din pod, apoi am simţit cum deodată Fineta de până adineauri, frunza cea mică, începe să crească, să tot crească, se transformă
După vânzare
într-un nuc uriaş, cu nenumărate crengi, când fierbinte, când răcoros, purtându-mă pe margine de noapte, cu lumini de orizont înjunghiat, legănându-mă şi scufundân-du-mă în sângele meu, care venea gâlgâind să se întoarcă în mine.
...Pe Chopin l-am ascultat mulţi ani mai târziu, într-o după-amiază de duminică, în V. Primisem bilet de voie de la internat. Rătăceam pe Republicii, fără vreo ţintă. Era sfârşit de toamnă, picura. N-aveam bani nici de film, nici de bere, nici de prăjitură. De la Teatrul de Stat răzbăteau acordurile unui pian. Uşile erau larg deschise. La intrare un afiş. Seara, concert Chopin, nocturne.
Am intrat. Sala de spectacole era goală. Pe scenă, la pian, o tânără în şort şi un maieu alb, cânta singură în toată sala. îmi părea că-i muzica din acea înserare cu Fineta. Din capătul sălii, de lângă uşa de la intrare, privind fata în maieu alb, am avut iarăşi sentimentul că silueta ei se micşorează tot mai mult, până devine o pată albă, sub un spot de lumină, alergând pe clapele pianului.
Fineta se stabilise şi ea în V. Ne întâlneam, uneori, la bacul care ne trecea Dunărea. Luam amândoi autobuzul spre satul nostru. Uneori îmi păstra loc pe scaunul de lângă ea. îi povesteam de-ale mele. Ea, de-ale ei.
Curgeau poveştile noastre în goana autobuzului.
Zburdau acum clapele pianului răscolite de-un fulg luminos.
Atunci, cu Fineta, pur şi simplu nu mai ştiusem ce-i cu mine. Adormisem doar mângâindu-i pieptul. Nu ştiu dacă a fost plăcere, muzică doar sau întrezărisem minunile pe care un trup de femeie le poate revărsa.
N-am dorit-o niciodată pe Fineta. Nici atunci, nici mai târziu. Chiar şi aici, în Bucureşti, unde se mutase şi unde, pentru câţiva ani, fusesem vecini de blocuri, nu o asociam cu vreo dorinţă. Doar cu amintirea unor sfârcuri reci şi a senzaţiei aceleia de ameţeală şi cu revărsarea unor crengi imense, umbroase, sub care mă pierdeam.

în vremea aceea, mângâierile pe care mi le lăsa Garo-fiţa erau cu totul altceva. Ca o descoperire de noi şi noi drumuri, un fel de covor al cărnii pe care tot înaintam, orbecăind, găsind doar cu mâinile mele puncte de sprijin. Aveam certitudinea că, deşi rătăcesc prin locuri necunoscute, mângâindu-i sânii, niciodată nu mă pot rătăci. Chiar dacă mereu alte şi alte tărâmuri se deschideau.
De la Garofiţa mi se trage obsesia sânilor din multe proze ale mele. Vrând-nevrând ochiul auctorial cade pe o bluză deschisă, pe un sutien umflat pe sub un pulovăr, pe câte un sfârc de ţâţă întrezărit sub apăsare unei rochii. Mi-au reproşat câteva prietene — îndeosebi femeile sunt mai atente la astfel de detalii — că am obsesia sânilor. Le-am răspuns că nu văd nimic rău în asta. Nimic indecent sau bolnăvicios. Sânul e cel mai minunat şi mai sfânt la o femeie. Şi ea şi-l apără cu mai multă ardoare decât alte părţi ascunse. O femeie surprinsă goală, din instinct duce mâna la sâni să şi-i ascundă, nu sub pântece. După cum bărbatul, tot din instinct, îşi acoperă bărbăţia. Sunt părţile de taină prin care viaţa se trăieşte pe sine.
în ultimele trei zile înainte de banchet, Garofiţa nu a mai venit pe Carnabel. Plecase la ţară, spuneau celelalte fete.
Abia în seara banchetului am revăzut-o. Nu m-a luat în seamă. Nici eu nu prea puteam să mă apropii de ea. Eram cu clasa mea, ea, cu a ei. Eu mai aveam şi unele obligaţii organizatorice. Eram secretarul UTM al clasei şi mă numiseră şi în comisia de organizare. Mă aşezaseră la masa
profesorilor.
Mare favoare de care puţin îmi păsa. Aş fi vrut să mă amestec printre ai mei. Trebuia însă să ţin şi un discurs. Urma să răspund unei reporteriţe de la staţia de radioficare orăşenească. Eram nevoit să fiu permanent în preajma dirigintei şi a directorului.
Abia după miezul nopţii am putut să scap de partea oficială. Mulţi dintre profesori plecaseră. Se risipiseră şi din-

tre absolvenţi. Unii la casele lor, alţii la internat. Se formaseră câteva grupuri care se duseseră în şcoală.
Dunea fierbea. Tot după Garofiţa. Ea se retrăsese într-un colţ şi părea absentă la tot ce se întâmpla. „Pregăteşte ea ceva, nu se poate", îmi şoptea Dunea. „Du-te, că ţi-o ia Şerbănescu." Era profesorul de rusă, un bondoc blond, cu aere de mare crai. Se spunea că obişnuia la astfel de banchete să plece cu câte-o fată. Le urmărea din timp şi le pregătea pentru noaptea de adio.
M-am dus în cele din urmă la Garofiţa. I-am propus să ieşim afară, să ne răcorim puţin. Nu prea mă aşteptam să accepte. Am mers în curtea şcolii. Ne-am plimbat câţiva paşi, apoi ne-am aşezat pe nişte butuci din stiva de lemne. Nu prea ştiam ce să ne spunem. Am întrebat-o de ce nu ne-am mai întâlnit.
— N-am mai avut chef.
— S-a întâmplat ceva?
— N-am mai vrut. N-avea nici un rost să ne mai jucăm aşa. Am crezut, pentru o clipă, că poate fi altfel. Dar nu ţine.
— Ce-ai păţit?
— Nimic. Dar nu-s de nasul tău. Tu o să faci carieră frumoasă. Ai să urmezi mai departe. Ai drumul tău. Eu, ce-o să fac. Termin şi mă-ntorc acasă. La toamnă îmi găsesc vreun serviciu pe-aici. Am să ajung o de-aia. Nimic mai mult. Asta-i viaţa mea.
Vorbea liniştită, uşor răsturnată pe spate, privind undeva peste clădirea liceului.
— Asta o să ajung. O să umblu din bărbat în bărbat, apoi mă aşez la casa mea. Pentru tine se deschid porţile. Pentru mine acum se închid.
— Hai, mai bine să mergem în clasă. Am dat s-o ating. M-a repezit.
— Nu-ţi trebui eu. Nici tu mie. Mă aşteaptă Şerbănescu.
— Ce-ai tu cu el?
— Mi-a spus că are grijă de mine. Astea trei zile ia el am stat. Acu' vrea să mă duc cu el în cancelarie. Zice că aşa-i tradiţia lui.

Şi s-a dus. Am stat pe lemnele acelea încă mult timp. Nici nu ştiam ce să fac. De fumat nu fumam. Să mă ridic nu puteam. Mă miram doar că nu sufăr. Trebuia să mă chinui, aşa era prin cărţi. Să spun cuvinte sfâşietoare despre destin, despre iluzii, despre imbecilitatea Lumii. Nu eram în stare. Doar mă jucam cu o creangă uscată în zgura de pe jos. Pe-acolo trecea pista terenului de sport.
într-a noua, când a fost să dau proba de 800 de metri, am crezut că mor. Am alergat ce-am alergat, dar după al treilea tur am început să-mi pierd suflul. Abia îmi târâm paşii. Pornisem printre primii zece, apoi îi depăşisem, la un moment dat eram chiar în frunte, la câţiva zeci de metri de ceilalţi.
Am început dintr-o dată să pierd ritmul, suflul. Treceau tot mai mulţi pe lângă mine. Cei de pe margine, care până atunci, cât fusesem în frunte, mă încurajaseră, strigaseră admirativ, au prins să râdă, să facă glume, să-mi arunce fel de fel de ironii.
Pierdeam tot mai mult ritmul. Cei din faţă erau pe la mijlocul ultimei piste, a patra, şi eu nici nu o încheiasem pe-a treia. Rămăsesem ultimul din tot plutonul. Mă depăşeau acum şi cei care fuseseră cei mai din urmă. De pe tuşă, profesorul îmi striga să mă opresc, să abandonez, îmi repetam: „N-am decât mor, dar nu abandonez".
Abia târându-mă am încheiat şi al patrulea tur. Nu mai puteam respira. Râsete. Obişnuitele băşcălii. Puţin îmi păsa. Pentru mine conta că reuşisem să termin.
în cele din urmă m-am întors în sala de banchet. Se luminase de-acum. Garofiţa era tot în colţul ei. Şerbănes-cu, la masa profesorilor, ameţit, cânta răguşit *Serile de lângă Moscova.* Costache, chitaristul de la D., îl acompania zdrăngănit.
Dimineaţa venea şi ea obosită parcă. Cineva a propus să mergem la Rond, la noul restaurant, să luăm cafele acolo. Eram uşor ameţit şi obosit. Parcă pierdusem ritmul a
După vânzare
ceea ce se întâmpla. Dunea venise de câteva ori şi-mi şoptise: „A fost cu rusnacul".
Puţin îmi păsa. Mă amuzam gândindu-mă ce-aş fi făcut dacă aş fi mers cu Garofiţa în sala de clasă.
în cadenţa paşilor pe Carnabel, pe sub castanii scutu-rându-şi florile, mergând spre parc, mă vedeam intrând cu Garofiţa în sală. O duceam spre ultima bancă. Apoi, aler-gându-ne prin clasă, rămâneam îmbrăţişaţi la fereastra dinspre internat. Apoi în banca mea, a treia de pe rândul din mijloc. Trâgând-o la catedră, răstignind-o pe catedră, întorcându-ne iarăşi înlănţuiţi spre ultima bancă, de lângă sobă, scoţându-i rochia, ea trăgând de centura pantalonilor, şi eu, dintr-o dată speriat, tresărind, stai, mi-i scot, erau pantalonii primului meu costum adevărat, bărbătesc, cumpărat de tatăl meu săptămâna trecută, trăgându-i atent să nu-i pătez, atârnându-i grijuliu în cuierul de pe peretele de lângă sobă, întorcându-mă la Garofiţa în chiloţi şi îmbrăţişând-o profesionist.
— Ce-ai, te-ai îmbătat, de râzi de unul singur?
Lângă mine era Nelişor, borcănata. Mă strângea de braţ şi-mi repeta: , — Ce-ai păţit?
Ceilalţi intraseră deja în parc. Am ridicat din umeri şi-am tras-o pe Nelişor spre mine. Am îmbrăţişat-o. Parcă asta aştepta. Mi s-a prins şi ea de gât.
— Hai, lasă-i. Vino să stăm puţin pe banca aia.
O mângâiam privind spre capătul aleii. Dincolo de restaurant, cerul alburiu de deasupra lacului. Se ridica negura dimineţii. Trestii firave, puii de plop, păreau nişte linii negre, desenate la distanţe egale, atârnaţi de cer, cu fire nevăzute de borangic.

II

Trenul încă nu se hotăra să plece. Se însera de-a bine-lea. Sus, pe culmea malului, începeau să se aprindă luminile, tntre plopi ardeau neoane roşietice. Capătul aleii, care traversa întreg parcul, se zărea ca o gură neagră, larg deschisă. La fel ca intrarea în tunelul de după Grădina Publică, începuse să mă prindă oboseala.
Dimineaţa trecuse repede. Mă enervasem că Venetea-nu, cel căruia-i vindeam casa, întârziase.
Secretara nu mai venea. Trecuse în grabă pe la primărie, vorbise puţin cu Zamfira, apoi plecase. Se pierduse în mulţime. Din când în când o zăream cu pufoaica ei albastră, apărând în capul uliţei, spre prăvălia lui Chiştoc, ba dincolo de şosea, în dreptul frizeriei, ba lângă monument, dând întruna agitată din mâini.
Era zi de piaţă. Vânzarea încă nu prinsese avânt. Tot mai grăbeau întârziaţii să-şi întindă hârtiile, ţoalele, muşamalele, pe care să-şi expună marfa. Cei mai de departe veniseră din zori, cu maşinile. îşi instalaseră mesele, mici corturi rabatabile.
Vânzoleala totuşi nu începuse. Lumea continua să se adune. Treceau mai mult din curiozitate. La cumpărat nu prea se îndesau. Nu aveau nici bani şi nici mărfuri noi nu
se zăreau.
Zamfira era puţin abătută. îi stricasem dimineaţa chemând-o să fie martoră la legalizarea învoielii şi, acum, Veneteanu nu mai apărea.
— Am venit la fix şi el nu se dă de apărut, oftă ea.
După vânzare
Plouase mai toată noaptea. Era noroi şi un fel de negură încă şovăia să se ridice. îmi luasem cizmele de cauciuc, scurta, căciula. N-aveam altceva să-mi pun pe cap, umbrelă nu-mi plăcea să folosesc şi, oricum, în sat, se obişnuia ca toamna să iei căciula de cum începea să se strice vremea. De pe după Sfânta Mărie Mică.
Eram puţin somnoros. Dormisem prost, mai deloc. Mă chinuisem toată noaptea cu nişte vise aiurea. Nu mi le mai aminteam. îmi fusese şi cam frig. N-am vrut să fac focul. Lemnele, câte mai rămăseseră, le dădusem Zamfirei, în vară. Acum, nu mai erau în curtea păsărilor decât câteva cioate putrede, umede. încercasem să aprind focul dimineaţa trecută, dar ieşise atât de mult fura, încât am renunţat.
Priveam lumea, vânzoleala de pe uliţa din faţa primăriei, îmbrăcaţi ca de duminică — de, ieşiseră la piaţă! — se perindau de la o tarabă la alta, leneş, cu un plictis mimat, de om ce-are de toate şi se uită aşa, de-o curiozitate. „Să mă mai desting", cum zicea ţaţa Sanda, când ieşea dumineca la şosea, să-i privească pe cei care se plimbau. „Şoseaua" însemna cele câteva sute de metri de la magazin la dispensar.
în zile de sărbătoare, plimbatul pe şosea se pornea spre asfinţitul zilei. Veneau, mai întâi, cei din capul satului, de prin mahalale. Se grăbeau să nu-i prindă seara pe drum. Ajungeau mai întotdeauna când şoseaua încă era goală. Râdeam de ei.
încet, încet, prindea apoi să se anime. Pe la porţi, pe marginea şanţului, la canalul de la şcoală sau de la monument, se formau grupuri-grupuri. Mâncau seminţe şi cercetau cu ochi critic mulţimea care trecea în sus, în jos. Perechi sau grupuri, băieţi, fete, tineri însurăţei, sau mai în vârstă, făceau obişnuita cursă de la magazin până la dispensar.
Susur de voci cu câte un chiot, o strigătură. Când era vremea recruţilor, lălăiturile celor care peste o zi, două aveau să plece la unitate.

IOAN LĂCUSTĂ

La capătul traseului, plimbăreţii, ca la o comandă, făceau stânga-mprejur, se mai ciocneau cu cei care veneau din spate, râsete, chicoteli şi apoi iar lentoarea mersului, sporovăitului şi aruncatului vorbelor peste umăr către cei de pe margine sau întâlniţi în drum.

A încercat majurul Mureşan, şeful postului de miliţie, să facă ordine: cei care se duc la deal să se plimbe pe partea dreaptă, cei care vin la vale — pe stânga. Nu a reuşit. Brambureala făcea farmecul plimbării.

în faţa primăriei era fostul cămin cultural. Fusese ridicat pe locul unui şir de case, unite între ele. Magazia Surei, depozitul de rogojini, poşta, frizeria, miliţia, CEC-ul, gazda lui Mureşan, Banca „Albina" şi nu mai ştiu ce altceva. Casele aparţinuseră unuia al cărui nume se rostea cu uşor dispreţ. Când am venit noi în sat, le pierduse. îi fuseseră luate, le jucase la cărţi sau le vânduse. Nimeni nu ştia cş se întâmplase cu ele.

Băiatul lui, cizmar, avea o fată. Sonora. O botezaseră Se-niora, dar cum nu se putea pronunţa numele ăsta, toţi o ştiau de Sonora. Când venea caravana cinematografică şi nu se auzeau vocile celor de pe ecran (şi mai tot timpul nu se desluşeau nici spusele, nici muzica) toată sala (sau curtea şcolii, unde rulau filmele vara) striga „Sonora! Sonora!"

Sonora era studentă, când am venit în sat. Urma „Maxim Gorki" la Iaşi. A fost numită profesoară de rusă la Huşi, apoi după câţiva ani s-a reîntors în sat. îi murise tatăl şi avea grijă de mamă-sa şi de cele două surori bolnave. O fată tăcută, fragilă, umbla mereu cu câte o carte la ea. Era abonată şi la „Cartea prin poştă".

Am încercat de câteva ori să discut cu ea, dar m-a respins de fiecare dată, cu un fel de sfiiciune dispreţuitoare. Nu avea pe cineva, nu putea nimeni să spună că o văzuse cu vreun bărbat.

Târziu, Vania, bibliotecarul basarabean care stătuse câţiva ani la noi în sat, mi-a spus că el a dezvirginat-o. Vania crescuse în Banat, pe malul Dunării, unde familia lui fuse-

După vânzare

se deportată. S-au stabilit apoi într-un sat din apropierea Brăilei. Nu intrase la facultate şi venise ca bibliotecar la noi. • — Cum de-ai lovit-o?, l-am întrebat doar aşa, de dragul discuţiei. Eram sigur că minte. Cine s-ar fi uitat la el: lung, deşirat, cu un nas borcănos, plin de găuri de vărsat, râzând întruna din te miri ce. Era cu doi sau trei ani mai mare decât mine.

— Bătrâne, jur că i-am tras-o. La ea acasă prima dată, apoi în bibliotecă şi p-ormă pe unde apucam. Mă lua în baltă s-o facem în barcă. Poezie.

Nu-l credeam. îl ştiam lăudăros, păgubos la fete şi cu fantezii erotice. El şi cu profesorul Bănică, veşnic în logodnă cu câte una mereu din altă localitate.

Bănică urma geografia la fără frecvenţă, în Bucureşti, şi tot căuta nevastă. Se apropia de treizeci de ani, dar ieşea duminica cu noi la şosea. Poveştile lui cu logodnice erau cam toate la fel.

— Nene, tipa mă cheamă la ea în târg. Stătea în Bădă-lan. Tată, mamă, soră de paişpe ani, casă cu verandă, ţui-culiţă, măsline, telemea, ciorbă, pui cu mujdei, bere Bra-gadiru, ţoale, pleacă mama şi tata să se culce, puştoaica la cinema şi, nene, rămân cu fie-sa. Ce vrăjală? Pierdeam bacul, ultimul autobuz era la cinci, nene, îi zic, hai să trecem la obiect, eram pregătit, gata, o iau cum trebuie;, ea râde, că mama, că tata, nu-i timp de vrajă îi zic, îi dăm bătaie, te fac rapid, n-o mai las să scoată nimic, trag chiloţii puţin într-o parte, o dau p-acolo, beton, nu intră, nene, o iau de la-nceput, o răsucesc puţin, o aduc peste mine, cam cum ar fi pă la spate, iar chilotu' oleacă la o parte, dau să bag, ţuţu, beton şi temelie, iar o-ntorc, năduşisem ca dracu, pierdeam vâna dacă mai stăteam, o pun la umeri, trag chilotul de-l rup, viteză, zidu' morţii, nene, m-a topit, ce mai, avea alt chilot. Pricepi momentul? îşi pusese trei chiloţi, când ştia că vin s-o cer de la mă-sa şi ta-su. Cum să mai iei aşa nevastă?

■Bl
IOAN LĂCUSTĂ
— Vania, nu te cred. Nu se uită Sonora la tine! E prea
fină. , — l-am făcut-o. Jur că i-am făcut-o. Păcat că nu poţi s-o
întrebi.
N-aveam cum. Sonora se mutase la oraş.
— jur că i-am făcut-o, stăruia Vania. De-ai dracului. Să mă răzbun. Pentru Basarabia am făcut-o!
Tot nu m-a convins, oricât s-a jurat că numai s-o pedepsească, astfel, pentru că învăţase ruseşte. Din vina ruşilor, spunea Vania, au fost ţinuţi în Banat. Pentru că n-au vrut părinţii lui să se întoarcă în Basarabia, l-au trimis aproape de titoişti.
Mi-am amintit de Sonora, seara trecută. Eram la vecinul Gioidano. Mă obişnuisem să merg în fiecare seară la ei. Pe vremuri, când eram băutor, mă îmbătăm adeseori cu el. Acum, stau doar la o cană de ceai cu ierburi. El, ca de obicei, afumat, acum când vinul nou e din belşug.
în cameră intrase Elvira. Fata lui mai mare, elevă în primul an, la o postliceală sau facultate din oraş. Venise de - la drum. Abia se schimbase. Un tricou mulat deplin pe trupul format spre femeia care începuse să fie. Se zgribu-lea, salutându-ne. Gioidano o privi profesionist.
— Eiviro, ţi-au îngheţat sânii, nu-i aşa? Fata, surprinsă, şi-a dus mâinile la piept.
— Nu te ruşina, tată. Aşa-i firesc. Vii de ia drum. Afa-ră-i frig, în casă-i caid, sânii îngheţaţi, acum vor să se simtă bine. în esenţă, aşa stă treaba. N-am dreptate?
Se răsucise spre mine, privindu-mă înveselit.
— Hai, bre, tată. Altceva nu ştii să spui?
A urmărit-o cum iese supărată. Simţea că făcuse o gafă, dar nu pricepea care era necazul. A ridicat din umeri.
— S-a supărat. Şi doar am fost cât se poate de intelectual. Am spus sâni. Nu ţâţe, cum zice ţăranii. Sâni. Ce, nu-i cuvânt frumos? De ce s-a supărat?
— Domnişoară, de, îngaim eu.
După vânzare
— E universitară, dom'le. Anu' întâi. Trebuie să fie la înălţime. Să suporte termeni intelectuali. Ţâţe...
— Ruşinezi fata.
— Ţâţe, confirmă el visător. Ştii tu cum o ţâţă transformă femeia?
Se înfierbântase. îi venea brusc câte o idee şi încerca s-o dezvolte, dar aburii băuturii nu-l lăsau să ajungă la vreun capăt. Mă enerva adeseori. în acelaşi timp, un fel de blândă solidaritate mă făcea să-l ascult. Aveam adeseori sentimentul că se îneapă şi eu îi întind mâna de salvare. Chiar dacă nu reuşesc să-l aduc până la mal, încerc să-l menţin la suprafaţă. Pe linia de plutire.
— Două, îi şoptesc. De obicei femeile au două. Nu m-a auzit. Privea visător spre tavan.
— Nu ştiu dacă-ţi aminteşti când a făcut tata partea asta de casă.
— Terminasem liceul, parcă.
— Cam pe-atunci. Eu eram într-a şasea... sau a cincea. Făceam rusa cu tovarăşa...
— Ciobanu?
— Nu, doamna Ciobanu preda la A. Eu eram la B. Făceam cu tovarăşa... îi spuneam Sonora. O ştii?
— O ştiu de când era studentă.
— O costelivă. Trestie. P-ormă s-a mutat în oraş. Eu am intrat la profesională mai apoi. în esenţă, o întâlnesc pe Republicii. Eram anul doi sau trei. Doi, că-n trei m-au exmatriculat. Ştii ce era pe capul ei?
Vorbea înflăcărat continuând să privească tavanul.
— Da, eu am lărgit partea asta de casă, oftă el. După ce m-am însurat. Am stat toată vara fără acoperiş. Priveam cerul şi vedeam stelele. Stăteam cu nevasta în pat şi priveam stelele. Calea Laptelui, Carul Mare, Gemenii. Ce viaţă...
— Ce-i cu Sonora?
— în esenţă, se făcuse femeie. Se spărsese cu bărbat. Dar ştii cum era? Mai ceva ca Elvira mea. Amorţeai când te gândeai cine-a fost şi cine-a ajuns. Se zicea că Vania bi-

bliotecaru' îi dăduse drumu'. Nu ştiu dacă ţi-a povestit asta. Te rog să mă scuzi, dar între intelectuali se permite d-astea cu femei...
Secretara stătea rezemată de zidul căminului cultural. Cam tot pe acolo fusese şi camera pe care o închiriase Mureşan.
■ Miliţianul venise în sat într-o zi de vară, pe la trei du-pă-masă. Era ora la care sosea nea Tilea, poştaşul cu şareta, îl aşteptam, fascinat de săculeţii cu corespondenţă, de pachetele cu ziare şi de cele câteva colete pe care se întâmpla câte-o dată să le aducă. Venea cu poşta de la oficiul din satul de peste deal. îl auzeai când intra în sat după goarnă, încă de la Movila Mare, suna, o dată, lung. Apoi, când trecea de tăblia cu numele satului, din dreptul drumului spre Valea Ţigănească, suna de două ori, scurt, ca un avertisment. Oprea la cişmeaua din dreptul cimitirului. Adăpa iapa, se spăla şi el pe faţă şi intra în curte la ţaţa Axena.
Era ora două precis. Şonticăind, sprijinit în cârjă, grăbea spre bucătăria de vară, strigând: „Axenă, adă, fă, vaccinu'". Femeia era pregătită. îl aştepta cu o carafă cu vin plină. Din picioare, da pe gât direct din ea. Pe la jumătate se oprea, răsufla şi-şi scotea chipiul de infanterist. „Compania doi, batalionul unu, regimentul paişpe Mircea mici solicitat piciorul", se mândrea el. „Mi-au dat unu de frasin." Se-aşeza pe laviţă şi privea vesel femeia. „Nici astăzi n-ai", îi spunea el, încercând să pară trist. „Da poa' mâine să-ţi aduc."
Axena avea bărbatul dat dispărut. Se vorbea că murise la Cotul Donului. Alţii spuneau că l-ar fi luat ruşii prizonier. Ba că s-ar fi oprit undeva prin Crimeea, unde s-a însurat şi are copii. Ea tot mai aştepta un semn de la el. Trebuia să trăiască pe undeva, din moment ce nu-i venise hârtia că murise.
Tilea terminase de golit carafa. Era sigur două douăzeci. Din poarta Axenei, suna din trompetă de trei ori, scurt-scurt-scurt, şi pornea spre centru.
După vânzare
La magazin se mai oprea o dată. De peste drum, venea una dintre fetele coanei Neta cu o sticlă de vin. Aburită. O lua, o băga în taşcă şi zorea spre poştă. Când trecea podeţul, mai suna o dată prelung.
Eu îl aşteptam. Era trei fără douăzeci. Urma ritualul predării corespondenţei în cămăruţa poştei. Oficiantul, Iordache, un tinerel slăbuţ, alb ca laptele, zăvora uşa şi agăţa în fereastră cartonul: „închis. Nu deranjaţi sub nici o cauză. Se predă POŞTA".
Aşteptam înfrigurat să termine, Tilea să plece, iordache să-mi dea ziarul, revistele la care eram abonaţi. Şi vreo eventuală scrisoare. Pachete primeam doar toamna şi în preajma Crăciunului. Toamna ne trimiteau neamurile din Moldova hribi uscaţi, mere, nuci. De Crăciun, soseau de la sora mamei bomboane, biscuiţi şi câte ceva de la Moş Gerilă. Ai mei erau abonaţi la *Scânteia, Gazeta învăţământului. Contemporanul, Albina, Femeia, Săteanca* şi, pentru mine şi fratele meu. *Luminiţa, Cravata Roşie* şi *Scânteia Pionierului.*
Pe la trei jumătate, Tilea ieşea din oficiu. Se clătina. Nu mai nimerea să se ridice în şaretă. Iordache îl împingea, se opintea în fundul lui, câteodată însă uita să-i scoată piciorul de lemn şi Tilea se-nfuria: „Bă, ai uitat instructaju', scoate-ntâi ciolanu', că nu mă-ncape şareta".
în mod obişnuit Tilea umbla fără proteză. O avea în trăsură. O punea numai când intra în oficiu. „Respect serviciu", spunea el. „Ţinuta obligatorie."
Multă vreme purtase hainele soldăţeşti. Apoi făcuse rost de o uniformă de miliţian. Numai boneta îi era aceeaşi, decolorată, soioasă, cu o insignă de-a Armatei Roşii. Pleca sunând încă o dată prelung, a despărţire, „Cursa a fost predată, totu-i în regulă". Prin dreptul dispensarului se oprea. La Podul Mare adormea. Iapa ştia drumul şi singură până la satul din vale, unde-şi avea Tilea casa.
Mureşan a venit aşa, pe la ora trei, într-o zi de iulie. Eram de gardă la catarg în curtea taberei de vară de la

IOAN LĂCUSTĂ

Şcoala nouă, dar îmi părăsisem postul să aştept venirea poştei.

Nu avea cine să fure drapelul, chiar dacă-l lăsasem numai pe Dudu. El nu trebuia să păzească catargul. Avea în grijă rogojinile cu flori de tei, din fundul curţii,'de lângă gheţărie. Să nu vină careva, vreun chiabur, să le fure sau să arunce cu apă pe ele. Rogojinile cu flori de tei erau chiar lângă gardul casei lui conu' Christu, boierul, fost senator, exploatator al poporului şi duşman al ţărănimii co-lectivisite care i-a luat moşia la reforma agrară.

Conul Christu era un bătrânel burtos, puţin crăcănat. Mai în toate zilele stătea în grădină, pe un şezlong şi citea cărţi groase, cu cotoare vişinii. Era grădina plină cu tufe de trandafiri, corzi cu zorele, straturi de crăiţe, petunii, gherghine, ochiul-boului şi câte altele.

îl invidiam că stă şi citeşte, fără nici o grijă. îmi era teamă de el. Nu mă puteam totuşi stăpâni să nu-l urmăresc, pe furiş, cum scuipă între degete şi întoarce filele cărţoaielor, cum se juca din când în când cu o mâţă albă care-i dormea pe burtă, cum îi aducea Ioana, femeia care trăia în casa lor, pe la cinci după-amiază, o farfurioară cu dulceaţă, o ceşcuţă cu cafea şi un pahar cu apă rece. îl urmăream şi îmi doream ca la bătrâneţe să stau şi eu tot aşa, în grădina unei case ale mele, să citesc în tihnă, să mă bucur de flori, de linişte şi să am pantaloni cu bretele.

M-a intrigat ceva în mod deosebit. într-o zi, uitase deschisă uşa de la privata lor. O cabină de scândură, văruită pe dinafară şi pe dinăuntru, cu o oglindă şi o lampă pe o poliţă, cu fotografii de femei. în costume de baie, decupate din ziare sau reviste de demult şi lipite pe pereţi. Erau şi o laviţă cu o gaură la mijloc, acoperită cu un covoraş, găurit şi el, o pereche de ochelari şi câteva numere din *Scânteia.* Conu' Christu citea 5cânte/a laprivată! Mă intriga ideea că poţi citi când îţi faci nevoile, l-am spus tatălui meu ce văzusem.

— Aşa fac bătrânii. Stau mai mult la closet.

— Şi citesc?

După vânzare

— Să le treacă vremea. Şi se şterge apoi la fund cu ea. Cum facem şi noi.

Scânteia, într-adevăr, o foloseam la closet. *Albina, Gazeta învăţământului* şi *Contemporanul* le păstrau ai mei. învelea mama mea pâinea sau cozonacii cu foile lor. Doar revistele le păstram, se adunau, an de an, stivuite în pod.

Zamfira îmi spunea ceva, dar n-o auzisem.

— îl mai ţii minte pe Mureşan? a repetat. A murit şi el.

— Când a venit, eram într-a patra. L-a lăsat Gazul acolo, unde-i poliţia acum. Era cu nevastă-sa. Tinerel, subţirel, puţin mai înalt decât mine. Şi parcă speriat.

— i-a trecut repede.

— Avea un geamantănaş. Doar atât. Unul de-ăla mic, din carton presat. M-a văzut şi m-a chemat să-i duc geamantănaşul.

— îl durea mâna, de boier.

L-am dispreţuit chiar din acea primă clipă pe Mureşan. Până atunci nu mai avusesem miliţieni în comună. Venea din când în când unul din satul din deal. Acum aveam şi noi miliţianul nostru. Nevastă-sa, firavă şi ea, nu m-a lăsat să iau geamantănaşul. Mi-a spus doar să le arăt unde stă femeia care avea să-i găzduiască, l-am dus până la casa ei, cu un sentiment şi de frică, dar şi de curiozitate şi uşoară simpatie. Erau, în fond, şi ei străini, aşa cum, cu câţiva ani în urmă fusesem şi eu, şi ai mei, străini aduşi de un camion şi lăsaţi în satul acesta.

De *la ţară.* Revin, după o trecere de timp, iarăşi în satul meu, la casa noastră „de la ţară". Revenire mohorâtă, presimţită de demult, închisă în câteva pagini de carte.

Ştiam că va veni şi acest timp al despărţirilor, al depărtării. Un timp inevitabil, înscris în firescul mers al vieţii. Un mers care mă duce şi pe mine spre un mai departe, acum din ce în ce mai aproape.

Plouă, ploaie mocănească de toamnă. Dorită de cei care şi-au strâns viile şi porumbul. Primită cu năduf de cei

IOAN LĂCUSTĂ
care încă mai au de lucru pe câmp în acest început de octombrie.
Descopăr, ca la fiecare revenire acasă, la ţară, un sat tot mai obosit. Aplecat în sine, în indiferenţa unor uliţe tot mai pustii. Mulţi s-au strămutat în cealaltă lume. Au plecat, rând pe rând, şi vecinii mei. Neştiuţi, aproape împăcaţi, pe neaşteptate sau după stăruire în suferinţă.
A plecat şi buna mea mamă, departe de satul ei, rămasă să-şi ducă veşnicia în pământul unui cimitir bucureştean. Cu odihna-i pângărită de cine ştie ce minte dementă (satanişti?) care a dus o mână să sfarme simpla ei cruce... Merg purtat de treburi pe aceste uliţe. Nimic nou. Acelaşi noroi, acelaşi întuneric al nopţilor (rar câte un bec pâlpâie pe vreun stâlp), mai puţini câini hoinari, mai puţine mâţe, aceleaşi garduri din ce în ce mai vechi, mai dărăpănate. Tot mai puţine case noi, multe neterminate.
La cârciumile din centru, dever mare de la primele ceasuri ale zilei. Mulţi tineri trecându-şi timpul în gol, căutând doar un loc dintr-un „bar" în altul. Acelaşi olog, cu picioarele tăiate, lângă o cârciumă, un fel de memento viu a ceea ce poate aduce băutura.
Un afiş pe uşa unei prăvălii. „Avem cartofi 5.000 lei kilu sau 2 kile porumb nou la 1 cartof." Au adus telemea proaspătă, cârnăţăraie, gumă de mestecat. întreb, în glumă, dacă mai ţin gaz şi tânăra vânzătoare blondă chicoteşte nedumerită. Abia pricepe despre ce îi vorbesc.
în faţa primăriei, autobuzul şcolarilor. Un Aro transformat în dubită, elegant, vopsit în portocaliu, culoarea măturătorilor stradali. în satul vecin, de unde aduce şcolarii, s-au desfiinţat clasele V-VIII, iar la primară se predă în clase grupate. Cum îmi povestea mama că preda acum vreo şaptezeci de ani în urmă: clasa întâi cu a treia, a doua cu a patra.
A scăzut populaţia şcolară, pe fundalul scăderii generale a populaţiei ţării. A trebuit un recensământ să adevereasca aceasta?
După vânzare
Descopăr, destul de uimit, mai mulţi puradei în uşa bisericii. Cu veşnica pungă în care grămădesc pâine şi colivă. Până nu demult, nici nu se închipuia cerşitul la noi în sat. Cei câţiva ţigani (rromi) sau ceilalţi săraci se ambiţionau să fie cât mai la fel cu ceilalţi săteni.
Lângă şcoala nouă, unde sunt clădirile vechi de 70-80 de ani ale fostei cooperative pescăreşti, s-a înfiinţat o sală de întruniri ale membrilor nu ştiu cărei secte. Se-adună, uneori, şi cântă în sala unde cândva se vindeau cuie, stambe, marmeladă şi alte de-asta. Secta proliferează, mai ales — se vorbeşte — prin ajutoarele materiale cu care sunt îmbiaţi noii aderenţi...
Pe şosea trece un mort. îl petrec câţiva bătrâni grăbiţi, în frunte cu un preot tinerelCavem, de câţiva ani, doi preoţi), fără bocete, fără ţipete, vorbind între ei.
în vechea brutărie coşcovită acum, nu mai este nimic. A cumpărat-o cineva care nu ştiu ce vrea să facă acolo. O supraetajează deocamdată. Cişmeaua din faţa brutăriei (canalizarea satului e de prin 1920) e oprită acum, la fel ca multe alte cişmele publice. Din când în când se mai opreşte alimentarea cu apă în întreg satul. Prea mulţi nu-şi achită cuvenita taxă.
Discut cu câte un vecin. Aceleaşi ofuri. Toate scumpe, preţuri de achiziţii mici, nu-şi scot cheltuielile, renunţă să-şi mai lucreze pământul. Unii îşi trec loturile la asociaţii (un nou nume pentru vechile întovărăşiri, doar că jecmăneala nu mai e a statului). O fac cu aceeaşi resemnare cu care acum cincizeci de ani se împăcaseră cu inevitabilul colectivizării. O nepoată mă întreabă cum se scrie cererea (de, sunt scriitor!) către nu ştie precis care asociaţie (sunt vreo patru).
Mătuşa unei fetiţe îmi spune că îmi va scrie nepoata ei, elevă în oraşul de peste Dunăre (la acelaşi liceu la care am învăţat şi eu), să mă roage să-i trimit câteva rânduri, ■ „scrise de matale". Le-a spus profesoara de română că le dă nota zece celor care aduc „o scrisoare de la un scriitor în viaţă...".

IOAN LĂCUSTĂ

Cu câteva zile înainte de a pleca din Bucureşti, am răspuns unei anchete privind posteritatea iui Marin Preda. Una dintre întrebări se referea şi la viitorul literaturii cu şi despre ţărani. Se mai poate scrie, astăzi, aşa ceva? Trecând acum pe uliţele acestui sat trist, îmi repet: nu numai că se poate, dar este necesară, vitală. Poate chiar se scrie şi încă nu o ştiu eu. Poate cel aşteptat înaintează prin pâcie spre noi.

îl aştept, îl închipui, îi rog venirea, purtându-mi paşii prin glodul mohorârilor, părăsirilor, nepăsăhior, printre licăriri de speranţe fără chip.

Mă descoper mincinos. Nu ştiu ce s-a petrecut în mine. De câţiva ani, spun tot mai multe minciuni. Când încep să povestesc ceva, pornind de la un fapt real, mă pomenesc inventând. într-o ordine coerentă, plauzibilă. Fără nici un scop, doar de dragul povestirii. Nici nu mai ştiu cât adevăr şi câtă improvizaţie las în urmă.

Nu-i minciună în sensul ordinar al cuvântului. Nu ascund nimic, nu fur, nu fac nimănui, aparent, vreun rău. Decât doar că falsific realitatea. O fardez, o ajustez. Ceva precum deprinderea femeilor (dar şi a bărbaţilor) de a-şi pune umeri falşi, ţâţe false, buci false, pentru a părea mai armonioase, oarecum apropiate de un anume ideal.

Fabulam de când eram copil, adolescent. O astfel de fabulaţie — de pe când m-am întors de la prima Olimpiadă de română la care participasem. Eram în clasa a noua. Fusesem-la Bucureşti. Printre alte bazaconii, am povestit acasă că l-am văzut pe Al. Piru (habar n-aveam cine-i) ci-tindu-şi cartea *(Istoria Uteraturii române vechi,* atunci apărută în primă ediţie) la un stand, pe bulevard, lângă Ciş-migiu. Sau, şi mai înainte. Veneam de la Rădăuţi, unde mă trimiseseră să fac ultimele clase de la generală. Venise tatăl meu să mă întâmpine în gara din Brăila. în drum spre port, de unde pleca şalupa care ne trecea Dunărea în Dobrogea, am stat pe o bancă în Parcul Central, lângă statuia lui Traian.

După vânzare

M-am trezit atunci lăudându-mă cum făceam noi la orele de atelier — absolvisem clasa a şasea — diferite obiecte pe care le vindeam într-un magazin special. Făcusem, într-adevăr, un făraş la orele de atelier. Vai de capul lui. Luasem nota şase. în clasa a şaptea, ne trecuseră pe ore de gospodărie. Atunci am învăţat să cârpesc ciorapi, să cos nasturi, să festonez şi să fac alte minunăţii cu acul şi cu o bucată de pânză.

Minciunile mele erau, de fapt, încercări de a întregi viaţa, de a o spune aşa cum mi se părea că ar trebui să fie sau ar putea fi.

Mai târziu, când am început să scriu literatură, mi-am dat seama că această pornire spre fabulaţie mă împiedică. Era un greu obstacol în ceea ce aş fi vrut să spun. Mă lăsam uşor furat spre improvizaţii, spre broderii de tot felul, în loc să mă stimuleze, această înclinaţie m-a împiedicat. Nu am reuşit, niciodată, să scriu ceea ce, într-adevăr, aş fi vruL Nu am construit. Am improvizat.

Zamfira intrase în discuţie cu o altă femeie. Nu o cunoşteam. O mai întâlnisem doar o dată sau de două ori. îi povestea ceva despre vaca ei care stătea să fete şi o deo-chease unu' de-ai lui Casinceanu (avea şapte băieţi, toţi neînsuraţi) şi urla zi şi noapte, de înnebunise mahalaua.

Intrasem în primărie, mă învârtisem fără rost prin holul gol, apoi ieşisem pe trepte şi priveam o fetişcană în dreapta mea. Părea străină de sat. Roşcată, cu două codiţe împletite într-un coc pe ceafă. Nu puteam să-mi desprind privirea de pe sânii ei. Se ghiceau, urcând, coborând, în pasul răsuflării, cu o cadenţă învăluitoare. Un jerseu roşu, peste o bluză albă, cu guler răsfrânt şi, în golul nasturilor de sus, neînchişi, urmăream tivul sutienului, ca o crestătură suprapusă peste rozuliul pieptului, abia înălţat, înmugurit abia. Privea fetişcana aceea, peste acoperişul căminului cultural, cum un stol de ciori se urmăreau în lente rotocoale, desenate pe cerul pus la albit.

lOAN LĂCUSTĂ

Privirea mea trecea peste sânii fetişcanei roşcate şi iscodea prin mulţimea de la şosea. Era o cruce de drum acolo. Drumul primăriei se încrucişa cu şoseaua, apoi se ducea spre baltă.

Era crucea drumului unde mă despărţeam de Rioara. De acolo, ea încăleca bicicleta şi pornea spre casa lor, de lângă baltă. Acolo, în crucea drumului, i-am dat plicul cu scrisoarea în care-i spusesem că nu pot trăi fără ea şi-i ceream prietenie. Era tot cu bicicleta. A lăsat-o undeva, s-a întâlnit cu vară-sa. Cuta, şi apoi s-au tot plimbat pe cărarea dintre duzi şi gardul bisericii. Chicotea citindu-i Cutei

epistola mea.

Eu băteam de sus în jos şoseaua cu alţi doi băieţi. îmi blestemam elanul şi o afuriseam pe Rioara. Ştiam că râde de mine şi o iertam. Mi se părea şi mai frumoasă şi-mi plăcea până şi râsetul ei. Cuta nu se amuza. Mi-a spus mai apoi, după mulţi ani, că i se făcuse milă de mine şi ar fi

. venit să mă mângâie atunci, să nu mă simt rănit.

In loc să mă întristeze, râsul Rioarei mă umplea de duioşie. învăţam să iert, învIţaTTKcă mai puternic este adevărul a ceea ce simţi, puterea pe care o descoperi în tine când îţi mărturiseşti dragostea, decât ridicolul în care te poţi prăbuşi.

Involuntar, de câte ori priveam sau treceam pe la acea răscruce, zâmbeam înduioşat ca la vederea unui copil neajutorat, gândindu-mă la prima mea declaraţie de dragoste. Chicotitul şi râsetele Rioarei.

N-o zăream pe secretară, l-am făcut semn Zamfirei că mă duc să văd şi eu ce era prin târg.

— Da' ce-o fi făcut Veneteanu de nu mai vine? M-a făcut să mă gătesc dis-de-dimineaţă, a pufnit ea cu năduf.

Mă enerva aşteptarea asta aiurea. Nu suport oamenii nepunctuali, care nu-şi ţin promisiunile, care îşi bat joc de timpul altora.

Tarabele.erau înşirate până spre prăvălia lui Chiştoc. Murise el, dar îi rămăsese numele. Pe vremea lui era aco-

După vânzare

io un aprozar. Se colectau legume, fructe şi se trimiteau apoi la raion. O casă veche cu o sală mare, spre colţ. O ţinuse mai de demult unul loanidis. A avut două fete. Una se măritase în C. Cealaltă, Xenia, era profesoară suplinitoare în sat. Noi stătusem în gazdă, o vreme, pe uliţa care pornea din spatele casei lor.

Cu Xenia am făcut într-o vară, împreună cu fratele meu, drumul la laşi. Ea avea nişte examene la fără frecvenţă. Noi mergeam în vizită la naşii de botez ai fratelui meu. Atunci a fost primul meu contact cu oraşul în care aveam să urmez liceul. Mai trăia încă vechiul târg dunărean, cu case mizere din cartierul de pe malul Dunării, străduţe murdare, nepietruite, cu coşmelii înghesuite una-ntr-alta.

într-o staţie de tramvai, Xenia ne-a lăsat câteva minute singuri, lângă geamantane. Cum fusesem învăţaţi, dădeam „bună ziua" tuturor trecătorilor. Nedumeriţi, am văzut că nimeni nu ne răspundea la salut. Unii se mai uitau şi lung la noi. în cele din urmă am hotărât că erau prost crescuţi şi nu merita să-i salutăm.

Datorită Xeniei am ajuns să fiu prezentat la radio, dimineaţa, la o emisiune pentru copii. Un redactor se îndrăgostise de Xenia şi tot îşi făcea drum pentru ea în satul nostru^ la şcoală. Mă găsise pe mine, mai dezgheţat, şi îmi punea în gură felurite năstruşnicii pentru emisiunea lui. îşi justifica astfel deplasările.

Noi nu aveam radio, dar îmi spuneau alţii că iar au auzit despre mine la aparat.

Mult mai târziu, când am ajuns să lucrez şi eu în gazetărie, am fost deprins să apelez la asemenea falsuri. Să le pun în gura oamenilor cuvinte care trebuia să apară, ca să dea bine.

încă din practica făcută la 5atu/ *socialist* am deprins o ■astfel de ticăloşie. Inofensivă, aparent, căci ni se spunea ide către cei versaţi: „Tot nu citeşte nimeni". Aşa, de fapt, au dus-o întruna cu articole mincinoase din mult hulita acum epocă ruşinoasă. A fost o confraternitate a mincinoşilor, a gogoşarilor, o întrecere de a scoate cât mai multe

cuvinte false, doar să sune bine, să-ţi aperi tu postul, pâinea (adeseori foarte bună) şi să te automulţumeşti cu justificarea că „Tot nu citeşte nimeni".
Am fost unul dintre aceşti mincinoşi. Mic, neînsemnat, fără prea mare trecere sau putere. Dar am contribuit şi eu la întreţinerea minciunii. Nu doar pentru că aveam stofă de lichea. O aveam. Dar eram plin de oportunismul care ne tâmpise. Am trăit duplicitar şi am cultivat duplicitatea. Culmea, fără să am cât de cât un profit. Doar că mi-am păstrat un serviciu comod, dar pe care nu-l iubeam. Mai era şi un fel de curiozitate perversă. Mi-am spus să rămân într-o astfel de lume de unde puteam privi mai altfel viaţa. Şi să mă dau important, adeseori, mai ales în anii când începusem să beau. Când începusem să ştiu că pierdusem, între cei cunoscuţi de mine, cu care mi-a fost dat să lucrez, să colaborez^ n-am întâlnit în toţi aceşti mulţi ani, unul singur care să fi spus altceva, să fi îndrăznit să scrie făţiş altceva. Dimpotrivă, era o înghesuială penibilă în a născoci cuvinte noi, de elogiu, epitete, sintagme, comparaţii, hiperbole şi personificări.
Se găseau, în particular, felurite scuze. Care mai de care mai înălţătoare, mai patriotice. Lichelismul meu şi duplicitatea erajj dominante şi dominatoare.
Ceea ce se face şi acum. Se minte şi se defăşoară campanii publicitare cu o neruşinare deşănţată. Aceiaşi propagandişti, aceiaşi mânuitori de vorbe. Cei care au fost educaţi astfel odinioară au ajuns acum educatori şi noi generaţii se lasă duse de nas, doar să le fie puţin mai bine, puţin mai plină strachina. Mulţi încă mai cred că, minţind, atunci, au vrut numai binele. Au apărat un ceva în care credeau doar din frică, din sete de parvenire. Atât de uşor şi-au schimbat pielea. întreţin în continuare aceeaşi demagogică ameninţare cu duşmanul care ne vrea; răul. Lăudau socialismul şi-şi trimiteau odraslele să înveţe în putredul capitalism.
„Tot nu citeşte nimeni..."
După vânzare
învăţasem lecţia cu intuiţia mea de păcătos, încă din primele zile ale practicii la *Satul socialist.* Ne instructa un adjunct, care abia ducea trei fraze până la capăt. Dacă reuşea, sforăia uşor cinci-zece minute. Era simpatic, însă, prin creierul lui de dovleac care-ţi tot dădea sfaturi. Când îi aduceam reportajul, citea textul, apoi începea să mormăie: „N-ai fost atent. Tovarăşul ţăran aşa a spus". Şi băga câteva propoziţii după calapod. Iar „tovarăşa mulgătoare s-a exprimat aşa". Şi-i mai punea femeii în gură nişte cifre din Directive.
Mai târziu, m-am experimentat. Proba de foc am tre-cut-o când a trebuit să-i iau un interviu unui vechi ilegalist, acad. PCI (Paza Contra Incendiilor). Era omul pe ducă de-acum, de-abia se mai ţinea. M-a primit totuşi cu protocol, în biroul lui din vila în care, imediat după ce a murit, s-a mutat poetul Burdihan. Tot timpul întrevederii PCI-ul mi-a vorbit despre prostata lui, că nu mai poate participa la toate şedinţele, că se pişă pe el şi-i neplăcut pentru cei din prezidiu, că pute, chiar dacă-şi pusese plastice. Nu apăruseră pamperşii. Mi-a dat şi felurile reţete de ceaiuri din plante, de alifii şi tehnici de masaj între picioare. Şi o carte cu o dedicaţie tristă: „Tov. I. a cărui amintire curând am să fiu".
îi plăcuseră femeile. în biroul lui de director al Muzeului româno-rus se perindau zilnic două-trei colaboratoare. Interviul era despre Comitetul Naţional Antifascist. L-am făcut după reţetă, cu puţin patetism specific novicelui care eram. Când i l-am dus să-l vadă şi să-l aprobe, singura precizare pe care a făcut-o: „Tovarăşul stătea nu lângă uşă, ci în primul rând de scaune. Chiar în faţa mea. Mă tulbura cu privirea sa pătrunzătoare, Iorgu Iordan, care stătea în stânga mea, chiar m-a întrebat: Cine-i tânărul acela aşa de dârz?"
Un an mai târziu, când i-am luat şi lui un interviu, I. Iordan mi-a spus că nu-şi aminteşte scena. Mai mult, nici nu fusese la şedinţa aceea de constituire a Comitetului. El era la Iaşi. Aflase din ziare că a fost numit preşedinte. Lea tri-

mis o telegramă: „Anunţaţi-mă din timp când mă mai treceţi şi pe mine la vreo acţiune".
I-am mai scris PCI-ului câteva articolaşe. Eram înciudat că primeşte el banii. Cinstit ar fi fost, credeam eu, să facem juma-juma. El cu numele, eu cu banii. N-a fost să fie aşa, niciodată. Ei luau şi banii şi... gloria. Oricând se găseau nevolnici ca mine să scrie pentru ei, să gândească pentru ei, să le fie chiar frică pentru ei: dacă n-am găsit cuvântul potrivit?
Toată scârna care s-a vehiculat în acei ani, minciunile trâmbiţate, hârdaiele de elogii cu care se împroşca o realitate, altfel, cuminte, cinstită, o viaţă cu rosturi totuşi frumoase în tot chinul ei ascuns, în frica şi durerile ei înăbuşite, au venit de la noi, ăştia micii, zeloşii, cei prinşi în cursa de a plăcea unui şef, cei speriaţi de biciul care mereu şfichiuia ameninţător. Şi ei, şefii, la rândul lor, erau prinşi în aceeaşi Cursă a minciunilor, a linguşelilor, pentru a-şi păstra scaunul, pentru a fi şefi şi pentru a mânca la cantina partidului.
M-am străduit, din laşitate şi nesiguranţă, din neîncredere în mine, să fac toate acestea. Nu regret decât că m-am lăsat dus în sila de mine însumi. In scârba că m-am dat momit, adenienit, că mi-am urmat prea zelos sufletul de slugă.
Mă îndârjeam să cred. Minţeam crezând că aşa trebuie făcut. Doar astfel, credeam, se poate scăpa de ticăloşia care se întindea tot mai mult. Vedeam că sunt minţit, dar minţeam la rândul meu, străduindu-mă să-mi cizelez cât mai mult meşteşugul.
Şi eram unul dintre cei mai neînsenriinaţi...
Nu spun că nu am întâlnit şi unii care încercau, cât de cât, să opună rezistenţă. Ştiau că n-aveau şanse. Era mai important scaunul de şef — de obicei de director — decât demnitatea. Un astfel de director, arheolog, altfel de mare probitate, m-a sunat într-o noapte speriat. Citise articolaşul pe care trebuia să-l semneze şi intrase în panică. „Ce mi-aţi făcut, tovarăşe? Eu n-am spus toate astea."
După vânzare
L-am înduplecat cu obişnuite minciuni: că trebuie să, că nu se cade ca tocmai el să, ca numai el să... „Bine, a oftat învins. Dar atunci, scoate, te rog, măcar mult iubitul. Pune stimatul: că tot nu se citeşte."
Mă plimbam printre cei ce începuseră să se înghesuie pe uliţă. Nu cunoşteam mai pe nimeni. Figuri năuce, parcă speriate, zorite, nesigure pentru ce au venit la târg, nedumerite parcă de ceea ce văd.
— Ei, ai vândut-o, vere? Truţu mă prinde de umăr şi râde, de pe bicicletă, sprijinindu-se de mine.
— N-ai murit? mă prefac surprins.
— De ce să mor? Ce-ai tu cu mine să mor?
— Păi, credeam şi eu. Nu te-am mai văzut de vara trecută.
— Da' ce, ai uitat unde stau?
— De unde ştii că vând?
— E... S-a anunţat la radio.
Coboară. îmi face semn spre bodega lui Picioroange.
— Hai, că dau de-o bere.
— Nu mai beau.
Mă priveşte neîncrezător. Dă să zâmbească.
— Mi-a zis mie nepotu' Titit, da' credeam că nu mai bei de la el. Da' de la mine de ce să nu vrei?
— Nu mai beau, dom'le. Era s-o termin. Am opt luni de când... De când, gata.
Râde.
— Şi te bucurai că de-am murit. Eu mai beau. Mă permit cu pensia.
Nu reuşeşte să afle dacă am vândut sau nu casa. Nici măcar cât vreau să iau pe ea.
— Oricum, n-o să iei cât vrei. N-are lumea bani. I-a calicit libertatea. Mai rău ca la ceapeu.
îi spun să treacă pe seară pe la mine.
— Dacă nu mai bei, ce să fac la tine...
— Să mai vorbim.

IOAN LĂCUSTĂ
— Vorbele-s acolo, la tine, la Bucureşti. Aici bei şi-njuri viaţa. Altceva ce să faci. Tu nici nu-njuri ca lumea. Spui numai măscări.
Pleacă în drumul lui. Ii dau dreptate şi, totuşi, simt că ceva s-a întâmplat cu el. Nu mai are vorba ascuţită de altădată. Nici de glume nu-i mai arde. E obosit şi el. Am auzit că şi-a vândut caii, iar maşina o mai foloseşte doar când are de adus ceva de la câmp. . îi văd de fiecare dată când vin în sat preschimbaţi în alţii. Mai străini, mai depărtaţi. Cei bătrâni sunt mai împovăraţi de tristeţe. Pe cei de vârsta mea îi recunosc din ce în ce mai puţin, iar pe cei mai tineri nu-i înţeleg. Revenirile mele, din ce în ce mai rare între ei, mă fac să mă simt de prisos. îi cercetez cu o curiozitate stârnită doar de amintiri Altfel, îmi sunt tot mai indiferenţi. Aproape nişte piese de muzeu. Un muzeu viu. O rezervaţie neîngrijită, cu multă nedreptate şi multă mizerie. îmi pare rău că am ajuns să gândesc astfel. Ştiam că am să ajung să gândesc astfel. Mă întrebam cu spaimă când se va întâmpla să gândesc astfel. Speram doar să vină cât mai târziu astfel de gânduri, astfel de clipe.
Iată că acum mă simt prins în plasa lor. Mă rog mie însumi să nu gândesc rău, urât despre ei. Am copilărit doar între ei. Am trăit doar atâţia ani între ei. Am venit de fiecare dată cu atâta dor aici. Şi acum?
îmi descopăr un alt suflet, alte gânduri. Cu altă privire îi cuprinde dragostea mea de ei.
Un duios dispreţ, dacă poate fi aşa ceva. O milă dureroasă că sunt doar atât de mici, de neştiutori, încrâncenaţi, înverşunaţi, veşnic speriaţi şi acaparatori.
Şi atât de uşor de minţit, de răscolit, de învrăjbit, atât de firavi încât îşi surpă întruna ei înşişi rosturi abia începute. Trăiesc din nimic şi pentru mai nimic. Din dragoste şi neputinţă mă despart de ei, neluând nimic, nelăsând nimic. Doar anii cei mai plini ai vieţii mele închipuite.
După vânzare
în vremea aceea, în penultimul an de liceu, i-am descoperit pe Esenin. Nu mai ţin minte exact ce-am simţit. Nu era numai acel fără de nume sentiment al întâlnirii cu poezia. Cu o stare care se zbate şi în care parcă eşti dintotdeauna.
A fost o întâlnire firească, îmi desluşeam încă o faţetă a sufletului, încă o cadenţă a respirării.
Mai târziu, în armată cred, am regăsit şi *Anna Sneghi-na.* Multă vreme n-am vrut să cred în poemul acela. Mi se părea prea sentimental, nefiresc în blândeţea lui. Dar nu ştiam bine ce înseamnă asta, mi se părea prea depăşit. în armată, când au început într-adevăr să mă bântuie regretele, când mă frământăm între instinctul de a face doar ceea ce credeam eu că trebuie şi ceea ce alţii aşteptau de la mine, am recitit, cu alţi ochi, acel poem al lui Esenin. începusem să am amintiri, să am trecut, să am remuş-cări, să trăiesc sentimentul vinovăţiei faţă de alţii. începusem să mă pregătesc pentru trecut.
Am trăit întotdeauna parcă tot pregătindu-mă pentru trecut. Adunând amintiri.
Am descoperit acum, zilele trecute, acel volum vechi de Esenin. Desfăceam câteva pachete rămase de demult în podul casei. Nu le uitasem. Ştiam că erau acolo, dar nu mai aveam nici o curiozitate să văd ce adunasem în ele. Le păstram tot aşa, ca un fel de promisiune de trecut. Promisiunea unor ani bătrâni când, desfăcând acele pachete, mă vor încerca, speram, amintirile.
Mă tot pregăteam pentru viitoare rememorări. Imaginam voluptatea de peste timp a întoarcerilor, a rechemărilor. Alaltăieri şi ieri, alegând lucrurile pe care le voi lua cu mine la Bucureşti, a venit şi rândul cărţilor, hârtiilor de tot felul pe care le mai păstrasem.
Am desfăcut acele pachete. Nu-mi mai spuneau nimic cele păstrate atâţia ani, cu atâta statornicie. Scrisori vechi de la prieteni, de la câteva fete. Printre ele şi unele de la Rioara. Caiete cu teze la română din ultimii ani de liceu.

IOAN LĂCUSTĂ

Un fel de jurnal al meu tot din acei ani, câteva cărţi, între care şi acel volumaş al iui Esenin.

— Ştii, mi-a spus odată Rioara, mi se pare absurd să mai am amintiri acum. Amintiri... Măcar de-ar fi ceva nemaipomenit. Dar te-agăţi de câte un nimic şi tot stai atârnat de năzăreala aia care poate nici n-a fost pe deplin adevărată.

Venisem acasă, cum veneam în ultimul timp tot mai des, doar s-o văd. Soseam sâmbăta la prânz, stăteam o noapte şi a doua zi mă întorceam la Bucureşti. Pretextul era că-i aduceam mamei mele pâine şi alte de-ale mâncării. Mama ştia pentru ce vin, dar se prefăcea că se bucură de cele aduse. încerca uneori să mă dojenească pentru banii cheltuiţi.

Stăteam puţin timp şi cu Rioara. Parcă ne întâlneam întâmplător. Nu ne scriam, nu ne telefonam. Veneam doar s-o văd şi, neputincios de vreun alt sentiment, mi-era de-ajuns s-o privesc şi să-i ascult vorbele.

De când avea certitudinea că nimic nu o mai putea salva, devenise parcă mai liniştită. Nu mai avea chef de ze-flemea, de vorbe tăioase, repezite. Se mulţumea doar să zâmbească, câteodată, şfichiuitor, retezându-mi începutul câte unei fraze.

— Prostii.

îmi reproşa, din ce în ce mai des, uşor amuzată de descoperire.

— Tu îţi inventezi amintirile. Crezi că trăieşti ca să-ţi aminteşti. Dar, de fapt, nu poţi avea amintiri. Şi de-asta te prosteşti întruna. De-asta n-am vrut să te iau. De-asta şi baţi drumurile astea aiurea. Crezi c-o să-ţi mai aminteşti ceva? Ce?

Neputincios, n-aveam ce să-i răspund. Orice încercam să-i spun, îmi curma cu acelaşi scurt: Prostii.

— Buuun, să zicem că te cred, a acceptat ea altădată. Să zicem că nu-i aşa, că nu te preocupă nimic din ce-mi închipui eu, că nu ţi-i milă de mine şi alte de-astea. De ce

După vânzare

mai baţi drumul atunci până aici? îţi place să te plimbi cu trenul?

N-avea propriu-zis de ce să-mi fie milă de ea. Era prea puţin spus milă. Şi nici nu aveam cum să-i spun că veneam pentru toţi anii noştri. Era primul om din mine, din inima mea, pe care urma să-l pierd. Ca şi cum îmi pierdeam amintirile trăite, copilăria, tinereţea, totul.

Am încercat să-i spun că veneam din solidaritate cu ea. Suna stupid. A râs.

— Pentru că ţi-am dat eu recomandare să intri la ute-me?

Ea mă convinsese, într-adevăr, într-o vară de demult, să intru în UTM, deşi încă nu împlinisem vârsta. îmi mai lipseau câteva luni. Rioara s-a ocupat şi de pregătirea mea şi m-a prezentat adunării generale.

— Ce solidaritate? Te-au prostit de tot ăia de la propagandă, cu care lucrezi. Măcar de-ai fi spus un cuvânt aşa, mai frumos... Compasiune, de exemplu. Compasiune, a repetat, îngânând fiecare literă. Sună ca la mercerie. Daţi-mi trei metri de compasiune. Cu buline, vă rog.

— Hai să-i zicem altfel. Deşi, până la urmă, tot la solidaritate ajungem.

— Poezie, a pufnit ea. Bună poate pentru povestirile tale. Să plângă coafezele. Aici e altfel. Simplu de tot. Te-agăţi de mine fără să ştii ce mai vrei. Ţi se pare că aşa-i frumos, corect. Cum naiba vrei să-i zici. Că-i onest să te ţii de capul meu până la capăt. Nu înţelegi că mă oboseşti? Că mă enervezi, chiar?

Am încercat de câteva ori să nu mai vin. Nu rezistam însă mai mult de două-trei săptămâni. Când ajungeam la ea, mă simţeam vinovat parcă de absenţă. Vinovat, mai ales, pentru că premeditasem absenţa. După a doua încercare de acest fel, m-a repezit.

— Ar trebui să te hotărăşti. Vii sau nu mai vii? Că eu mă obişnuisem să te aştept. Ca la internat. Număram zilele până la vacanţă.

IOAN LĂCUSTĂ
A fost, de altfel, şi singura dată când am discutat despre astea. A acceptat să vin oricând vroiam. Nu a vrut însă, cu nici un preţ, să vină la noi. Când erau zile frumoase, stăteam nopţile împreună pe laviţa de sub nucul din fundul grădinii.
...Răsfoind hârtiile din pachetele acelea, am ştiut că singurul lucru pe care-l pot face este să le dau foc. Le-am ars. N-avea nici un rost să le mai iau cu mine. Eram fără amintiri. Nici în podul casei nu le mai puteam lăsa. Casa începea să devină un adăpost străin până şi pentru ele.
Nici măcar nu durea când ardeau.
Am păstrat doar volumaşul acela de Esenin. Am recitit Anna *Sneghina.* Tot depăşită mi se părea. Dar şi eu am trăit depăşit, amăgit de promisiunea unor amintiri de reîntoarcere. Vrăjit de himera revenirii.
Dulăi ia plimbare. Mi-i ciudă că voi pleca târând după mine atâta minciună. Nu minciuna mea. Este totuşi infimă. Minciuna Lumii prin care am trecut. Nu compromisurile mele de neînlăturat, de neocolit. Minciuna zilnică în care am trăit, pe care am întreţinut-o şi pe care am sporit-o, poleind-o de foarte multe ori.
După un lung şir de minciuni, de corripromisuri, de târguieli, de renunţări, mulţi prind a deveni „morali" în partea a doua a vieţii. Şi-au făcut o situaţie, au dobândit oarecare poziţie socială, s-au cocoţat pe umerii altora, şi acum devin pilduitori, sfătuitori, înţelepţi şi buni fii ai patriei.
Până pe la douăzeci de ani se merge în ceată. Până la treizeci, în grup. Apoi în haită. Pe la patruzeci începe goana însingurată. Prietenii sunt lăsaţi tot mai departe. încep dezicerile, abjurările şi toate celelalte. După patruzeci de ani vine spaima grozavă de moarte, lupta hidoasă pentru supravieţuire. Apoi, principiile, legislatorii, apărătorii normelor etice, bunii cetăţeni cu dorul de naţie în inimă, cu patriotismul pe buze, printre balele vorbelor frumoase, cu ochii după mâna celui care plăteşte mai bine şi cu burta împjngând, triumfătoare, zidul lihniţilor din faţă.
După vânzare
Există în noi o grozavă sete de nimicnicie. Umflarea de sine şi gândul, cuprinzător, că tot ceea ce faci tu este aşteptat cu nerăbdare de naţie. înţelegerea se pogoară salvatoare peste plebe, sfaturile tale sunt firul de lumină care salvează nava din marea vânzoleală de talazuri a istoriei.
Sentimentul dominant al oricărui pută — aşa se alintă ei între ei, salvatorii naţiei — este că, fără de ei, bietul popor s-ar prăpădi, înghiţit de-o istorie hulpavă. Ar pieri în haos. Aşa, cu ei, cu jertfa lor continuă, cu totalul lor dezinteres faţă de cele lumeşti şi numai cu liliacul idealurilor în grădina gândurilor, naţia are mântuirea asigurată.
De cel puţin o sută cincizeci de ani, naţia tot este salvată, periodic, precum ciclurile vremii. După o iarnă a dezastrelor (cei dinainte au lăsat îngheţul să distrugă tot), vine primăvara speranţelor, avânt şi bucurie, dezinteres şi zâmbete, vorbiri majoritare, principii durdulii şi mireasma suavă de rufe clătite cu un parfumant şi zvântate în briza reavănă.
Vine vara pârguielilor, crapă ugerul vacii de belşug, perii se apleacă borţoşi, holdele fredonează laolaltă cu ciocârliile, editorialele sunt descheiate la trei bumbi. Ţâţele naţiei se bălăngăne a gospodină împlinită. Dacă e secetă, şiruri de popi cu icoane în frunte, tânguiri radio-televiza-te, penitenţe pentru păcate mai vechi sau recente, contracte cu comision justificând orice sacrificiu, bătăi pentru ajutoare, pleaşca sinistraţilor şi convoaie umanitare şi, în grupuri organizate, vizite documentare în ţinuturi strategice pentru adus apă de ploaie. Concurs naţional de altoirea pălămidei pentru produs pâinea şi ciorba supravieţuirii. Şi îndemnuri pentru ţărani de a se reprofila pe creşterea şi vânzarea de struţi.
Toamna, oricum, se strânge şi se cară totul, se scutură pomii, se tescuieşte via şi, de obicei înainte de vreme, retragerea în bârlog. Anotimpul marilor hoţii, bâlciul declarării averilor, apa de roze în care sunt spălaţi marii corupţi, marii datornici şi marii bandiţi. Toţi numiţi, cu titluri de împrumut, doctorii marilor inginerii.

IOAN LĂCUSTĂ
iarna e ca iarna (nu-i ca vara, după cum s-a pronunţat un clăpăug), timp de cumetrii cu damf de ţuică fiartă, de guiţat, gogonele la putină şi şunci la afumat. Anotimp de aşteptări, de trecere şi de folclor. Să moară o mie, dar să trăiască unul; luminiţa de la capătul tunelului; număratul ouălelor şi alte de-astea. între două beţii, naţia suspină: „Se coace ceva".
Sub macat de omăt germinează speranţe, gem deznădejdi, îşi dezmiardă visele lipsiţii de speranţă. Naţia adulată dârdâie în poiată.
Vreme a remuşcărilor, a spăşeniei, a înţelepciunilor de pe urmă. Câinoşii de odinioară devin idealişti dezamăgiţi. Inchizitorii nemiloşi de mai deunăzi se mărturisesc înşelaţii iluziilor. Executorii din arenele publice pleacă spăşiţi capetele: am fost înşelaţi. Din prea plinul entuziasmului nostru s-au adăpat doar ura şi dezbinarea, puritatea gândurilor noastre a maculat-o trivialitatea imposturii.
Există regretatorii de profesie. Părelnicii unui curaj puturos, năclăit în mâzga combativităţii afişate de oportunismul cel mai rânced cu putinţă. Oportunismul celui care nici măcar nu se mai poate apleca după vânt, căci nici vântul nu mai bate. Oportunismul celui care, pentru a face sluj, născoceşte alţi şi alţi puternici pe care să-i aduleze, improvizează noi şi noi virtuţi pe care să le tămâie-ze, desenează fel şi fel de alte chipuri măsluite pentru a le plimba prin târg.
Oportunistul tuturor schimbărilor, omul fără dubii, dansând mereu pe sârma unor certitudinii, jonglând cu bara, cochetând cu plasa de sub el, un fel de saltea-arc în-ghiţindu-i căzătura care-l propulsează pe o altă sârmă.
La douăzeci de ani poţi fi idealist. Poţi chiui de idealuri, poţi crede că sunt adevărate marile şi frumoasele vorbe ale altruismului, devotamentului, dăruirii. Când'stărui prea mult în dulcea susurare, te trezeşti îmbătrânind în dorul lor, un fel de ciuf, ciufala turmei.
La treizeci de ani, poţi încă să te avânţi să dai rosturi noi vechilor poticneli, să limpezeşti mâluiri, să luminezi
După vânzare
cotloane mucide şi să ostoieşti zâmbete chircindu-se în rânjet. Poţi încă urzi nălucilor contururi de împlinire, poţi oboselii să-i găseşti alin în dorul de desăvârşire, poţi chiar morţii să-i oferi, în joc năstruşnic, viaţa ta în schimbul unui singur adevăr.
Trecut de patruzeci, începi a drămui, a te chirci, a grămădi şi a strânge tot mai mult din ceea ce cândva îţi prisosea. Observi cum tot mai puţine sunt într-adevăr ale tale, cât de mult ai hălăduit în neştire şi cât de lesne pier, dispar eternităţile. începi a te ploconi morţii, a-i face toate hatârurile, a-i plăti oricât, oricum şi oricând, doar pentru a te mai lăsa încă pe acest Pământ. începe metafizica, filosofia, vocaţia de *bildungsroman,* spaima de falimentul băncilor şi prăbuşirea conturilor, amantele nu mai au par-fumuri, ci duhori, iar limuzinele te duc întotdeauna prea repede la plictisitoarele mondenităţi. Repeţi ca într-o litanie „am dat de *Weltamschauung".*
Abia târziu, spre şaptezeci de ani, descoperi dimineţile, rouă trandafirilor, redescoperi îmbobocirea sânilor la nepoate, tuleiele strănepoţilor. Cu Moartea în faţă îi spui „Ei, şi?"
idealism, desigur, într-o astfel de viziune. Dar nu atât de îndepărtat de realul din preajmă.
Poate şi dintr-asta nu mai găsesc seve în mine spre a scrie. Spre a închipui literatură. Construcţia poveştilor mi se pare mincinoasă, un fel de strigăt în pustiu. îmi descopăr lipsa de talent, firava mea construcţie morală. Voi repeta întruna, nu poţi crea, nu poţi fi într-adevăr îndreptăţit literar, fără a fi moral, profund moral.
Eu nu sunt. Se poate improviza, cu puţin meşteşug şi tenacitate (disciplina meseriaşului) o literatură de divertisment. E mare îmbulzeală acolo. Tărâmul vanităţilor, al impostorilor, ai ierarhiilor, al alianţelor şi al dezicerilor. Al amuşinării. Viaţa literară.
Creatorii autentici nu cred că au nevoie de viaţă literară. Cel mult, precum dulăii, când ies la plimbare, spre a ridica piciorul şi a stropi din loc în loc, pentru a-şi delimita tărâmul. Gest imitat, desigur, şi de liota de căţelandri.

lOAN LĂCUSTĂ

Doar că stropitura dulăului este pregnantă, dăinuie, făcând inabordabil tărâmul ales. A căţelandrilor pute puţin şi piere imediat...

Pe *margine.* Nu ştiu dacă cei care vin, sau care vor veni, vor avea puterea de a gândi şi de a înţelege în adevărul lor cele ce se întâmplă acum la noi. Aşa cum nici eu nu am ştiut să văd, la timp, dincolo de ceaţă.

Am crezut pentru că mi s-a spus crede. Ceea ce vedeam că-i fals, nedrept, mi se părea că-s doar greşeli inerente. Nu am aflat decât târziu, foarte târziu, că a mai existat şi altceva, o altă lume decât aceea ce mi se oferea. Am crezut în valorile pe care eram siliţi să le respectăm. Nici măcar silit. Păcălit.

Am descoperit puţine şi mereu m-am temut că mă înşel. Nu am învăţat să deosebesc valoarea morală, autentică, de demagogia cotidiană. Am trăit între lozinci, am crezut în lozinci, cu supuşenia unei vite mânate. M-am silit să fiu şi eu un cât mai bun alcătuitor de lozinci. Mi-a fost teamă de bici, neîntrebându-mă dacă cel care mânuia bi-. ciul merita teama mea.

Nu cred că va avea cineva răbdai^e să citească, cu răbdare şi fără patimă, cele scrise, cele făcute în aceşti ani. Este o buimăceală deplină cu aceeaşi sete de a trece cât mai în faţă, de a propulsa noi îndoieli, noi valori, noi idoli, chiar dacă sunt la fel de găunoşi.

Există o neputinţă a creaţiei. Nu mai este timp, nu mai sunt condiţii pentru aşa ceva. Totul se face pe fugă, într-o hămesală a gloriei, doar pentru a ocupa, câteva clipe, un prim-plan oarecare.

îmi permit să notez astfel de răutăcioase gânduri cu detaşarea conştiinţei că, oarecum, „am scăpat". Nu aştept mai mult de la mine, nu mai am ce da sau cui da. Am obosit să fiu idealist, să cred că ajută cuiva scrisul meu, atât cât este el. Am trăit utopia aceasta şi toată aburea la vanităţii scriitoriceşti.

După

Nu e resemnare. Este un fel de dispreţ doar pentru această aşteptare în care încă mă complac. Aşteptarea unui altuia pe care, asta am crezut-o dintotdeauna, scrisul meu l-a chemat.

Am stat permanent la marginea vieţii literare stânjenit (ca să folosesc un cuvânt blând) de toată vânzoleala unei astfel de lumi. Din instinct mi-au repugnat, m-au dezgustat orgoliile, setea de supremaţie, izbucnirile de unicitate, ifosele de găină cotcodăcindu-şi oul. Deşi, din astfel de fanfaronade, se construieşte vremelnicia unei cariere literare.

într-un fel, am fost şi biruit de primele reacţii la cărţile mele. Mi s-a părut că sunt propulsat într-o lume difuză, nebuloasă, vagă. Că se supraevalua un scris obişnuit, firesc. Nu era neîncredere în mine. Era doar stupoarea că ceilalţi parcă, dintr-o dată, au început să-şi piardă ştiinţa lecturii. Şi, de atunci, aşa am mers. într-o nesiguranţă totală, într-o neştiinţă continuă.

Acum, într-adevăr, „am scăpat". Nu mai scriu decât cu gândul de a scrie despre puţinul meu. Nu spre a construi, ci spre a mărturisi. Câtă putere voi avea şi câtă credinţă mi-a mai rămas.

Pecingini. N-am mai mers cu trenul pe linia spre Brăila, via „Cilibia", de peste 20 de ani. S-a tot lucrat ceva la cale, s-au făcut derivări prin Ploieşti-Buzău, nu ştiu ce-a fost, dar aproape şi uitasem că, odinioară, circulam doar pe ruta aceasta. Şi ştiam staţiile, una după alta, aproape pe de rost.

Acum, în dimineaţa de martie, mijea de ziuă când am plecat din Gara de Nord. Ceea ce urmăresc din goana trenului mi se pare un peisaj straniu, străin. Amorţit. Parcă viaţa s-a scurs, o dată cu sevele Pământului şi a lăsat un peisaj pustiu, lipsit de vlagă.

Gări lipsite de orice animaţie, cu câte un impiegat ridicând blazat paleta. Cantoane părăsite, cu clădirile năruite. Multe ruine, de altfel. Foste magazii, saivanuri, grajduri, silozuri, sere, depozite de tot felul sunt acum părăsi-

IOAN LĂCUSTĂ

După vânzare

te, uitate, un fel de cioturi de construcţii ştirbe. S-a furat, sau părăsit, tot ce se putea lua; de la acoperişuri până la cărămizile din zid. Par ciozvârte de clădiri, după ce a trecut războiul.

Senzaţia este de lume stranie, dintr-un film ştiinţifi-co-fantastic sau de demolare imensă.

Astfel de ruine aveam să văd şi din microbuz, la întoarcere, pe şoseaua trecând prin Buzău şi Urziceni. Cu atât mai nefireşti, cu cât localităţile păreau îngrijite, casele văruite, gardurile, copacii, la fel. Curăţenia din preajma Pastelul şi lumina crudă, blândă, a primăverii înmugurite.

Din tren, mai văd cum majoritatea pâlcurilor de salcâmi de pe liziera liniei ferate sunt tăiate. Zeci şi zeci de kilometri de cioate. Eram prin anul întâi de facultate când fuseseră sădiţi puieţii de salcâm. Un fel de parazăpezi naturale în calea vânturilor din Bărăgan.

Tot aşa văd, tăiate, sălciile care, tot prin studenţia mea, fuseseră plantate de-a lungul şoselei dintre Brăila şi Macin. Mii de cioturi rămase ca nişte bube în pământul dintre şosea şi braţul şerpuitor al Dunării.

Şi mai văd din tren, şi mi se par chiar privelişti de altă lume, zeci şi zeci de hectare de câmp pustiu, troienite, doar, cu pungi şi sticle de plastic. De unde să le fi adus vântul în plină câmpie?

Am refăcut. la intervale de câte două-trei săptămâni, de mai multe ori, drumul acesta. Din tren aveam senzaţia că traversez un ţinut în părăsire. Oamenii au plecat, fără grabă, în altă parte, lăsând totul de izbelişte. N-au distrus ei, au lăsat doar timpul să macine, încet-încet, să-ntindă pecinginile. Pecingini de case părăsite, de păduri devastate, de câmpuri nelucrate şi, desigur, de orizonturi prăbuşite.

Urmăresc toate aceste privelişti, din goana trenului, cu aceeaşi tristă, nedumerită şi înfricoşată înfiorare cu care, în adolescenţă, în cea dintâi călătorie a mea cu trenul pe linia aceasta, văzusem în depărtarea zării, undeva între Brăila şi ianca, resturile unui sat părăsit. Un fel de bordeie năruite, cu pereţii găuriţi, cu uliţe înfundate, cu cumpene de

fântâni fără ciuturi, cu câţiva salcâmi străjuind ceea ce fusese, poate, un drum de intrare. Mi se spusese, atunci, că acolo fusese un sat de deportaţi. Alţii susţineau că erau decorurile rămase după ce se turnase nu ştiu ce film. Acum, ce se mai filmează?

De pe *drum.* Mă întorc, pentru a nu ştiu câta oară, ca într-un ritual, aproape de zeci şi zeci de ani, pe drumul spre satul meu nord-dobrogean. Am tot venit pe acest drum, de pe alte drumuri, toate vărsându-se în această şosea rămasă, în cele din urmă, singura cale spre satul şi casa copilăriei şi tinereţii mele. Casa părinţilor.

Un acasă pe care, în curând,.va trebui să-l înlocuiesc cu un alt cuvânt, cu o umbră, cu o amintire. Mânat de mersul vieţii, mă despart de casa părinţilor, trecând-o unui altuia. Se cheamă vânzare-cumpărare, acţiunea juridică. Nu i-am găsit încă un nume prelingerii de sentimente.

Ştiu că voi veni din ce în ce mai rar pe aceste drumuri, în aceste locuri. înstrăinarea îşi va lăsa tot mai mult colbuirea, amintirile vor da contururi fabuloase unor zile şi întâmplări, altfel comune. Va tresări doar, din când în când, sufletul de dor.

Mă voi îndepărta tot mai mult de timpul rămas pe acele uliţe, între acele case, pe sub acei salcâmi şi pe acele dealuri. Mă voi îndepărta cu lentoarea cu care bacul cu care traversez Dunărea se desprinde de malul brăilean spre a răzbate dincolo, pe cel dobrogean.

Nu mai fusesem de mult în Brăila. în graba dusului spre punctul de traversare a fluviului, remarc doar pustietatea de pe cheu. Căpitănia închisă. Cele câteva pontoane încă agăţate de mal sunt goale. Nu se zăreşte nici o navă. Nici un vapor. Un bătrân stă pe o bancă şi priveşte spre sălciile golaşe de pe malul de dincolo. îl întreb ceva despre vapoarele de altădată care umpleau portul. Ridică din umeri: „Au murit. A murit Dunărea".

Senzaţia de amorţeală este apăsătoare. Sufocantă. Rari trecători, maşini. la fel, rare. Este curat, toate sunt vopsite

IOAN LĂCUSTĂ

După vânzare

în alb şi albastru, lumina curată a zilei de plină primăvară scaldă totul, tăind contururi precise. Doar sentimentul straniu de încremenire este stăruitor.

Acest sentiment avea să mă însoţească, de fapt, în toate cele câteva zile petrecute „la ţară".

Aceeaşi amorţeală şi în Macin. Autogara pustie. Un panou cu mersul autobuzelor indică doar câteva curse. Spre satul meu a fost unul aproape în zori. Mai este altul în asfinţit. Casele de bilete s-au desfiinţat. Tichetele de călătorie le vinde casiera de la „Mini Marketul" deschis într-o latură a sălii de aşteptare. Lângă uşa de la intrarea în sală, acelaşi ţigan bătrân, etern parcă, mi-l amintesc dintotdea-una acolo, cu căruciorul lui de comerciant ambulant pe rotile. Unul asemenea mă gândesc să fi avut cândva şi Ci-libi Moise.

Bătrânul vinde aceleaşi fleacuri de demult — nasturi, rujuri, papiote, oje, inele, lănţişoare, sutiene şi alte asemenea. Mănâncă absent slănină, tăiată felioare cu un briceag de voiaj, răsfirate pe o bucată de ziar.

A doua zi, aveam să umblu mai mult prin orăşel. Este curat. Poate lumina îl face să pară şi mai alb. Câteva prăvălii sărăcăcioase pe strada principală. Unele par pustii. Parcă a dispărut librăria. în vitrina fotografului, poze cu perechi de miri şi, între ele, câteva cu popi în atitudini studiate, de compoziţie.

Casa de cultură pare părăsită, deşi o uşă este deschisă într-o latură. Pe unde era „intrarea artiştilor", altă uşă pare bătută în stinghii. Pe zid, felurile inscripţii („grafitti"). între ele, una ţâşnită din cine ştie ce deznădejde provincială: „Muie rataţilor".

Unde odinioară era un atelier de depanat televizoare, angajatul cooperativei care ţinea atelierul mă iniţia în tainele privatizării (se dădea în spiţă liberală): „întâi las să se termine atelierul. Nu mai am piese. Nu mai am clienţi. Nu mai fac curat. Şi după aia mă privatizez. îl cumpăr".

Pe şoseaua spre „acasă", mă mir că nu întâlnesc nici o groapă. Vin dintr-un Bucureşti devastat. Autobuzul, acum, rulează lin, fără zguduituri. într-un sat, urcă 10-20 de şcolari, cu ecusoane în piept sau atârnaite de gât. Sunt micuţi, tăcuţi, resemnaţi sau blazaţi, cu acea indiferenţă apatică a navetiştilor cărora peisajul nu le mai poate oferi nici o surpriză. Şcolarii coboară la următoarea staţie, în acelaşi sat. Toţi şi-au plătit biletele. Ca să facă economie, şoferul le rupe câte un bilet la doi ţânci.

La C, schimb autobuzul, după o oră de aşteptare, cu o „ocazie", un tir. Şoferul, un tinerel, saltă în ritmurile unei melodii antrenante de la casetofonul dat la maxim. Parca un trib execută dansul ritual în jurul focului.

— Ce cântă ăia?, îl întreb. Râde bucuros.

— Goanga.

Şi fredonează şi el sacadat:

— Cine are goanga? Hai să prindem goanga: gu, gu, gu, ga!

Multe case noi de-a lungul drumului. Majoritatea ridicate după noua modă, cu turnuleţe şi zorzoane de tablă. Un semn de bogăţie, probabil, şi de prost gust mimetic. La un moment dat, între ele, o gospodărie atinsă parcă de dezastru. Scânduri din gard furate, uşile lipsă, geamurile sparte. Şoferul mi-o arată moralizator:

— Dacă n-a reuşit s-o vândă. Şi nu mai stă nimeni în ea. la fiecare ce vrea şi ce are nevoie...

Nu prea am timp să discut cu oamenii din sat. Sunt grăbit şi parcă indiferent, ca niciodată, la treburile lor zilnice. Remarc, nu fără amărăciune, că vreo câţiva vecini nu mai salută. Am început să nu mai exist pentru ei, din momentul ce-mi vând casa.

N-am chef să filosofez pe marginea psihologiei sătenilor de aici. Uşoară amărăciune că poate am scris prea patetic despre ei în unele pagini de-ale mele. Ştiu că nu m-au citit, că nu mă vor citi. Şeful de post, doar, mă salută:

— Ce mai face domnul poiet?

Reţin, totuşi, obsesiile de acum ale sătenilor: tinerii să plece la muncă în străinătate, iar vârstnicii să urmărească

ii,

fluctuaţiile valutare. Mai puţin cele în dolari şi mai mult
în euro.
Mulţi tineri, unii proaspăt însurăţei, sunt plecaţi la muncă în străinătate. în Spania, îndeosebi. Se mai întorc, din când în când. Mai pun de un copil, mai cimentuiesc un perete la casă, îşi mai cumpără câte o mobilă, televizor sau alte aparate şi apoi se reîntorc la lucrul lor din străinătate. Păstrează legăturile cu cei de acasă, cu satul, prin Connex şi Orange.
îl întreb pe unul proaspăt lăsat la vatră, care se pregăteşte de plecare în Spania, ce va lucra acolo.
— în agricultură.
Mă vede că zâmbesc.
— Ce, e o ruşine să lucrezi în agricultură?
— Nu-i, de ce să fie, îi răspund, gândindu-mă la pârloagele care se întind ca pecinginile în jurul satului.
în loc de pârloagă mai poţi spune pârlog, moină, oblea-, gă, toloacă, rât, morogan, moruncă, nadaz, ţelină. ;'
Câte sinonime pentru nepăsarea cu care ne ucidem pământul, belşugul...

III

Himera. într-un fel, începe şi un timp al regretelor. Senzaţia că ai făcut totuşi prea puţin din multul care ţi-a fost dat. De-acum a rămas tot mai puţin. O ştii cu obiectivitate de străin, de contemplator al insului oarecare pe care-l trăieşti.
Nu poţi trăi doar astfel, cu o permanentă teamă de risipă. Cu spaima că pierzi, că ai tot mai puţin timp. Cel mult poate fi un semn de alienare, de ieşire din normal. De parcă acest normal ar avea vreo noimă.
La 55 de ani, împliniţi, ieri dimineaţă, ce poţi spune. Că burniţează? Că ai fost la circa financiară şi ai stat la cozi interminabile? Că-ţi curge nasul, tuşeşti, un început de răceală, că ai glumit cu câteva fete, că ţi-a fost lene să te-ntorci acasă şi te-ai dus, cum o faci zilnic, de ani şi ani, ca într-un monoton ritual, la bibliotecă şi ai căutat câteva cărţi pe care tot amâni să le citeşti, că sunt blocate cotele respective, depozitele sunt în mutare, că ai cerut câteva ziare vechi şi, în aşteptarea lor, scrii aceste rânduri...
E un fel de a-ţi amăgi timpul, de a-ţi înfrânge, cumva, neputinţa de a scrie. De ani buni vezi că nu mai poţi scrie. Cuvintele parcă fug de tine, precum orele, zilele acestea care se duc în neştire. Vrei să scrii câteva pagini adevărate şi ele ies searbede, lipsite până şi de cea mai firavă adiere de har. Pagini seci, parcă frânte, anoste, aproape fără dram din ştiinţa spunerii, a scrisului, lălâi şi, ia o străină lectură, îngrozitor de banale.
Ai pierdut ritmul povestirii, cadenţa gândului limpede, curat.

IOAN LĂCUSTĂ

Ai pierdut şi ţi-e groază să o recunoşti. Te amăgeşti doar cu un *cândva* în care vei începe iar să scrii, marea carte pe care o tot promiţi, ţi-o promiţi, pe care o tot închipui. Himera anilor de pe urmă, aceeaşi himeră din anii tineri. Atunci era o siderală promisiune (virginală!), acum e doar o hoaşcă acrită, colţuroasă şi depravată.

Priveam cândva minunându-mă, uşor speriat, spre himera celor 55 de ani. Iată-i acum. Burniţează la fel, chem cuvinte care nu mai viri, care mă refuză, răsfir pagini vechi de gazetă şi-mi curge nasul.

Crusta. Mizerele „demascări" din lumea literară. La prima vedere, la nivelul (superficial?) al certurilor din aceşti ultimi 10-l2 ani, pare o lume de inşi josnici, vanitoşi, îngâmfaţi, puşi numai pe acuze, dezvăluiri murdare, odioase şi pe acaparare. Bani, onoruri, case, burse, subvenţii, cavaleri ai unor ordine cu înmormântări gratuite etc.

Nu o cunosc din adâncul ei. Nu am pătruns niciodată prea aproape de miezul ei. De fiecare dată când m-am apropiat — cunoscând pe unul sau altul dintre cei care erau între iniţiaţi — mi s-a făcut silă. Şi spaimă. Un fel de năuceală, în care repulsia, dezgustul colcăiau de frică. O frică surdă, instinctivă, mă îndeamnă să fug, să mă ţin cât mai departe.

Veche nedumerire: doar pentru că nu am temperament de luptător, această repulsie amestecată cu teamă miloasă? Doar pentru că nu am fost *nevoit* să cred în ceva, să lupt pentru ceva, să fiu ros de o ambiţie oarecare? Doar pentru că am ales contemplarea?

Doar pentru că întotdeauna m-am simţit plin, bogat, nedorind ceva anume? Ceva din ceea ce nu mi se cuvenea? Mi se pare neînsemnată trecerea timpului, oarecare, deşi nu am pentru ce să mă plâng că mi-ar fi fost grea, cu cine ştie ce mari grozăvii, răsturnări ş.a.

Eu însumi doar mi-am cocoşat-o, uneori, cu poveri false, cu un fel de încâlceală printre alte destine, alte vieţi, alte himere.

După vânzare

Acum, de după boală, mi se pare că privesc spre un altui. Aş vrea să-l îndrept, să-i spun cât de stupid este ceea ce face. Nu mi-e milă de el. Doar un sentiment de molcomă înţelegere, indiferentă înţelegere. La fel ca atunci când în autobuzul în care te afli se urcă un aurolac, soios, împuţit. Ai vrea să te fereşti din calea lui şi totuşi rămâi locului, ţintuit de privirea lui hieratică. întoarsă spre un sine care *nu există.* Spre un interior gol. Ţintuit de pustietate. De multe ori m-am izbit de această pustietate sufletească. M-a fascinat. Am încercat să desluşesc ce se ascundea — dacă se ascundea ceva — în hăul ei. Unde începea acel necuprins de privire ducându-se fără lumină, fără *ochi* în niciunde.

îmi amintesc un rătăcit care venea după-amiezile în curtea liceului nostru. Era un tânăr, până în 30 de ani. îngrijit îmbrăcat, spălat, potolit. Numai că nu pricepeai ce vorbea. Fraze aparent coerente, dar fără nici un înţeles, încerca să intre în dialog cu câte unul dintre cei care ne aflam prin curte.

Nu înţelegeam ce spune. El repeta cu stăruinţă aceleaşi cuvinte coerente, logice, luate unul câte unul, dar care, alăturate, puse într-o ordine de propoziţie sau frază, nu aveau nici un înţeles.

Venea în înserat, atras de luminile de la sălile în care se făceau cursurile cu cei de la seral.

Se cocoţa pe brâul de la temelia clădirii şi, agăţat de fereastră, se zgâia în clasă. De cele mai multe ori chiar în clasa în care, dimineaţa, învăţam eu. îl amuza ceea ce vedea acolo, comenta vesel în felul lui, uneori chiar aplauda. Cobora de pe ghizdul zidului şi se veselea nespus.

Mă fascina. Am încercat de câteva ori să vorbesc cu el, dar nu am reuşit să pricep nimic. Se obişnuise şi el cu mine. Câteodată venea chiar el spre mine, agitat, fluturând din mâini, cu câte o bucată de hârtie la el. Mi-o întindea cu mare dichis, tot netezind-o şi împăturind-o strâns, cât putea de strâns, până la dimensiunile unui timbru.

IOAN LĂCUSTĂ
Într-O duminică — nu ieşisem în după-amiaza aceea în oraş, pur şi simplu nu avusesem chef — a venit tot aşa, pe înserat. S-a plimbat o vreme prin curtea liceului, parcă ar fi căutat ceva pe care-l ascunsese şi uitase undeva. Eram la stiva de lemne, lângă poligonul de tir. Dincolo de ziduri se-auzeau, rare, pocnetele puşcoacelor. Era nu ştiu ce concurs orăşenesc.
M-a zărit şi a venit spre mine. Parcă pe mine m-ar fi căutat. Gesticula agitat, făcându-mi semne să mă apropii. Am venit aproape de el. Mi-a repetat de câteva ori neînţelesele lui spuse, arătându-mi spre poarta şcolii, făcându-mi semn să-l urmez.
îl urmam aproape ca într-un fel de hipnoză. Din când în când, întorcea capul să urmărească dacă vin după el. Am mers mult. Am trecut de piaţă, am prins să urmăm linia tramvaiului urcând spre cimitir, apoi pe alte străzi spre stadion, pe şoseaua spre Dunăre.
în vârful dealului s-a oprit. S-a răsucit spre mine, grav dintr-o dată.
— Ascultă, mi-a spus, tu chiar crezi că sunt bolnav? Că nu am minţile întregi?
îngheţasem. La orice m-aş fi aşteptat, numai la asta nu.
— Hai, spune, crezi că sunt bolnav?
Am bâiguit un nu nesigur, mai mult ca un geamăt. Aş fi vrut s-o iau la goană. Aveam câteva sute de metri până la staţia troleibuzelor. Acolo îşi sfârşeau (sau îşi începeau) traseul spre oraş.
— Nu sunt, mi-a răspuns râzând. Sunt cât se poate de sănătos. Totul e doar o joacă. îmi place să mă prefac, înţelegi?
Nu înţelegeam nimic. Zâmbeam şi eu prosteşte.
— Am vrut doar să vezi cât de slab eşti. De ce m-ai urmat? Am ridicat din umeri. Ce să-i spun? Că o făcusem din plictiseala acelei după-amieze, din curiozitatea (adevărată) de a-l vedea încotro se duce, unde stă, dintr-o pornire, puţin bolnăvicioasă, spre necunoscut, nu ştiam de ce-o făcusem.
După vânzare
— Eşti un nimic, mi-a retezat încercarea de a îngăima ceva. întoarce-te. N-ai să mai afli nimic.
Ce să aflu. Ştiam că făcusem o prostie, dar nu-mi dădeam seama despre ce era vorba. Aş fi vrut să mă răsucesc să plec spre troleibuze, dar în acelaşi timp nici nu mă puteam desprinde de locul acela.
— Pleacă, n-auzi? M-am jucat doar. Acum m-am plictisit. Mă simţeam caraghios, stupid şi, mai ales, de neînţeles mie însumi. Parcă venisem în transă până acolo, parcă începeam să mă dezmeticesc şi nu ştiam unde sunt, cum să mă întorc la internat.
Am plecat, în cele din urmă. Nu ştiu ce-a fost toată întâmplarea aceea. Insul n-a mai apărut.
Mi-am amintit-o acum prin nu ştiu ce asociaţie de gânduri, care nu spun nimic, de fapt. Poate doar aceeaşi laşă pornire a mea de a sta doar şi a contempla mizeriile unei lumi pe care nu o înţeleg.
Prozatorul Tache loveşte dur, acum, în criticul Muştiuc, punându-i la lumină odioşenia. Nu atât făţişă, cât mocnită. De ce atâta risipă de cuvinte, de „dovezi", de documente, amintiri şi alte buboaie, când simpla lectură a doar uneia, sau maxim două din cărţile lui, îţi spun limpede ce fel de om este Muştiuc: gomos, arivist, dornic de putere şi bâiguitor.
Mi-e greu să fac o anumită ordine morală în mine. Mi-e greu să dau o coerenţă morală întâmplărilor şi persoanelor. Mi-e teamă să sparg crusta aparenţelor. Mai întotdeauna găseşti un gândac devorând un alt gândac. Ambii cu lozinci în gheare.
Raşchetare. Se pregăteşte încet — dar astea sunt metodele sigure — o lentă deturnare de sensun, semnificaţii, rosturi etc. Fără nici o duritate aparentă. Mizându-se doar pe câteva constante, lesnicioase şi la îndemână. Printre cele mai eficiente: ignoranţa. Nu trebuie, nu-i necesară o aşa-zisă spălare de creiere, imposibilă în sine şi cu rezultate nesigure.

IOAN LĂCUSTĂ

Mult mai sigură, ignoranţa. Absenţa, suprimarea unor informaţii şi supralicitarea altora într-un singur sens, cel voit. Efectele sunt sigure asupra generaţiilor tinere. Se mizează şi se speculează lipsa ior de educaţie (pregătire), lipsa de experienţă, firavul discernământ. Se exacerbează spiritul de frondă, bravadă, se întinde momeala „locului gol", de umplut, a schimbării etc.

Şi, bineînţeles, cultivarea unei continue tensiuni: nesiguranţa zilei de mâine, frica, repulsia de trecut, avalanşa de grozăvii aduse din acest trecut, *numai* acestea, fără nici o lumină pozitivă, suprimarea şi condamnarea publică a oricăror tendinţe de înţelegere, explicare, analiză logică. Şi cultivarea etichetărilor de orice fel, denigratoare, defăimătoare, a insinuărilor, a delaţiunilor chiar.

Atenţia este concentrată asupra generaţiilor tinere. Cei trecuţi de 30-40 de ani au nu numai amintiri ci şi, adeseori, convingeri. Cei mai în vârstă au poate şi remuşcări, ambiţii poate şi, desigur, multă indiferenţă.

Cei tineri, în schimb, sunt nu doar victime sigure, ci şi instrumente docile, uşor de folosit. Rămâne doar să-i îndoctrinezi.

Spectacolul — ca să mă refer doar la una dintre feţele vizibile ale realităţii — presei, mass media, este concludent.

O învălmăşeală de diletanţi, pretenţioşi în semidoctis-mul lor, fără minime stagii prin biblioteci, arhive ş.a. Este destul doar să le oferi fascinaţia unui postuleţ publicistic, a unei halci de viaţă peste care să se creadă stăpâni, a unui damf de senzaţional şi ei execută apoi totul. Cu convingere, cu dăruire, cu impertinenţă şi, mai ales, cu o cinică satisfacţie de a pedepsi, de a lua totul în băşcălie, de a vedea peste tot şi toate mantia stupidităţii. Şi ei execută. Sunt folosiţi, tonul dându-l, desigur, cei atoateştiutori.

în 10-20 de ani vom avea, într-adevăr, cu totul altă viziune asupra trecutului, asupra înaintaşilor, asupra rostului nostru. Noi — câţi vom mai fi — vom fi alţii.

Mare vâlvă, de exemplu, la o expoziţie a unei foste cusătorese (şomeră acum) care desena pe coji de ouă. încă

După vânzare

nu i s-a găsit echivalent. Dar avem „micuţa Picasso", „un nou Salvator Dali", „un alt Brâncuşi", „noul Enescu" ş.a.m.d.

— Eu, mărturisea artista, cu cojile de ouă, m-am apucat că nu ştiu ce mi-a venit. Dar am văzut că merge. Le fac de când am intrat în şomaj. Acu', iau şomajul pe ultima lună. P'ormă ce să fac? Nu mă mai angajez, că-mi place asta. M-apuc să le vând. Văd că e mulţi curioşi care mă apreciază. Dacă n-o merge şi n-o merge, îmi fac formele şi mă duc în Italia. Găsesc ceva pe-acolo de scos bani.

Patriotul de serviciu e mai optimist. îmi combate pesimismul („viziune sumbră de andropauzist", mă etichetează el) cu exemple din cartea la care lucrează. S-a hotărât, spune, să se consacre ficţiunii pure. „S-a terminat cu toate giumbuşlucurile. Revenim, în mod sigur, la filon. Ui-te-aşa. Hârşti! Hârşti! Hârşti! Retezăm excrescenţele şi rămâne trunchiul drept."

ii spun că, în limbaj oarecum mai special, treaba se cheamă raşchetare.

„Cunosc despre ce-i vorba. Dar nu-i operaţiunea prin care tot ciopleşti un brad să scoţi din el un biet creion. E o raşchetare pozitivă, dacă vrei. Cum ai rade spinii de pe o creangă de trandafir."

„Şi p'ormă se ofileşte."

„N-are a face. Am scăpat de partea neplăcută. Păstrăm parfumul, doar. Esenţa pură."

Erau, bineînţeles, discuţii absolute aiurea, fără nici un sens. Trebuia să ne treacă, oarecum, timpul. Aşteptam, în refugiul (adăpostul) din staţia de tramvai din faţa fostului club de box „Gongul cetăţii Arrubium", să contenească ploaia.

începuse să burniţeze chiar când plecasem de la cimitir. Slujba de pomenire de doi ani fusese searbădă, aproape jenantă. Doar Campioana a leşinat. încă suferea după sinuciderea Arhivarului.

Puţinul. Mă amuză joaca de-a literatura. Nu pentru că aş desconsidera, doamne fereşte, truda scrisului. Sau „chinurile" creaţiei. N-am cum face asta. Prea sunt fascinat de cărţi, de noţiunea de scriitor, de taina de nepătruns a scrisului. Mă amuză doar gravitatea cu care prea ne luăm în serios. Probabil aşa a fost dintotdeauna. Şiruri şi şiruri de meseriaşi, mai mult sau mai puţin talentaţi, mai mult sau mai puţin oneşti, mai mult sau mai puţin pătrunşi de menirea lor, de „chemarea" lor îşi dau zilele înhămaţi la edecul cuvintelor.
Duc vieţi, majoritatea, eşuate, chinuite, mistuite de himere. Sortite risipei.
Bineînţeles, e greu să recunoşti că nu eşti un munte de scriitor, că nu ai în tine atât duh dumnezeiesc (eu sunt ferm convins că scriitorul adevărat este uns de Dumnezeu, este lăsat în Lume cu un fel de „bilet de voie" dumnezeiesc) încât să duci într-adevăr o povară.
Sunt rari, extrem de rari scriitorii adevăraţi. Câţiva pe generaţie, secol. Restul — meseriaşii care pur şi simplu trudesc. Desţelenesc, defrişează, asanează, pietruiesc şoselele etc.
Pregătesc venirea celui trimis, celui ales... Nu-i nimic umilitor în aceasta, să ştii că eşti unul dintre cei mulţi, din puzderia care pregătesc venirea altuia cu adevărat. Adevărat.
La Karnak, într-o sală — un fel de-a spune sală, căci era o îngrămădire de coloane, peste sută cred, fără acoperiş — plimbându-te printre ele te simţeai, dincolo de stupoare, năuceală, neîncredere, uimire, teamă, un bob de nisip. O zgaibă, o scamă.
Toate coloanele erau încărcate, gemeau, suprasaturate, de hieroglife. Milioane de hieroglife^ de la baza coloanelor şi până în vârful lor. Povesteau cine ştie ce minunăţii. Cam asta suntem şi noi, o simplă hieroglifă pe o imensă coloană, pe un gigantic stâlp. Nu-i ştim însă nici dimensiunile, nu ştim nici din ce poveste facem parte, nici cine ne-o descifra, cândva, în tot înţelesul nostru, nici mă-
După vânzare
car dacă cel ce ne-a scrijelit n-a greşit, nu i-a tremurat dăl-tiţa, schilodindu-ne veşnicia. Coloana urcă doar spre cer.
Acelaşi lucru şi la chinezi, cu milioanele lor de ideograme. Şi la azteci. Şi la mai ştiu eu cine.
Liniştea, în fond, de a fi un simplu semn, purtător de simplu mesaj.
Mă amuză, revenind, această nouă joacă de-a literatura. Cu reguli, de altfel, aceleaşi de când Lumea. Cu tipologii aceleaşi, cu vanităţi şi tristeţi aceleaşi. Scriitorul — mă refer doar la scriitor pentru că, parcă, cunosc mai bine acest fel de creator — e previzibil de dintotdeauna. E un fel de mecanism cu arc. întoarsă cheiţa, porneşte şi-i prevezi reacţiile, giumbuşlucurile, tumbele şi toate celelalte.
Nu mi-e ruşine să mărturisesc că nu sunt scriitor. Doar un simplu meseriaş. Mă străduiesc să-mi fac cât mai bine meseria şi asta-i tot. Aş fi putut la fel de bine să fiu plugar, grădinar, ceasornicar, bijutier. Poate chiar şi preot. Scriu toate acestea cu un amestec de plictis şi de datorie.
Plictis, pentru că repet lucruri comune, de bun simţ. Datorie — pentru că mă simt dator s-o fac. Poate, din toată această a mea ordonare de şiruri de cuvinte, se prelinge şi un strop din sufletul meu, din înţelegerea mea a vieţii şi a Lumii, a omului. Poate această înţelegere nu e anapoda şi, dacă întâmplarea o va prilejui, picătura aceasta va ajunge la un însetat.
Poate hieroglifa mea a fost corect scrijelită.
Sunt, o dată cu înaintarea în vârstă, tot mai tentat să scriu despre mine. Viaţa, oarecum, mi-am trăit-o. într-un anume fel, mi-am scris-o. Am creat un personaj pe care l-am şi trăit.
în studenţia noastră, E. — bun psiholog, scria, de altfel, teatru — mi-a spus că aş putea scrie un roman picaresc. Eu, la dimensiunile minore ale vieţii mele, am preferat să-l trăiesc.
Mi-am dat seama că nu am forţă pentru a mă numi scriitor. Nu am statornicie. Nu-mi place să creez (de fapt, nu

pot) caractere, personaje. Nu sunt în stare de a descifra psihologii, de a dezvolta şi rezolva conflicte.
De aceea m-am şi aventurat să scriu şi să public. Trebuia, totuşi, să fac şi eu ceva. Prea îşi puneau mulţi speranţe în mine. Eram dator să scriu şi să public măcar pentru a dobândi un fel de statut. Iluzoriu şi păgubos statut social.
M-a învăţat, totuşi, ceva scrisul. Contactul cu alţii, de vârsta mea, care scriau, apoi cu alţii din aşa-zisa lume literară. M-a învăţat să nu mă semeţesc cu victorii pe care nu le voi câştiga niciodată. Să nu mă iluzionez cu o putere care nu mi-a fost dată. Să nu râvnesc să am „operă". Să nu fac pe dracu'n paişpe, cum se spune, spre a dobândi supremaţie, putere, în lumea literară. Să nu râd niciodată de cel care scrie. Nici nu vreau să-i cultiv iluziile. Să-l fac, după putinţa mea, pe cel care începe să scrie să se lase de asta sau, cel puţin, să nu se grăbească să publice.
Nu cred că am reuşit, desigur. Nici cu mine însumi n-am reuşit. Dacă am publicat, am făcut-o totuşi cu conştiinţa că am încheiat cărţi oneste (faţă de mine însumi), că nu am luat locul nimănui, că mi-am cucerit dreptul meu de a rămâne scrijelit pe o coloană, într-o poveste pe care n-o voi scrie eu, n-o voi citi eu, nu o voi încheia eu.
M-au învăţat toate acestea cititul de cărţi şi trăitul, într-o vreme, printre scriitori. Şi un bun simţ înnăscut. Un gest de viaţă învăţat de la bunica — printre puţinele lucruri pe care le mai ţin minte de la această nălucă a începutului meu de viaţă: „Când eşti într-o odaie străină, scaunul pe care şezi să nu-ţi simtă bucile".
M-au învăţat câte ceva toţi cei care acum nu mai sunt: mamă, tată, frate şi mulţi, mulţi alţii dragi mie duşi acum din această Lume. Fără ei, trăiesc o singurătate neînsingu-rantă. Am rămas să îndeplinesc ceea ce mi-au dăruit, mi-au transmis. Să sporesc, cum pot, talantul.
Nu sunt scriitor pentru că am constatat, din încercările mele — multe, risipite prin ani, cu mii şi mii de pagini, fe-lurite — că mă tentează nu atât construcţia, cât desluşirea unei umbre morale, a unui tâlc moralizator, de viaţă, în
După vânzare
scris. Vin, probabil, din lumea poveştilor, a dacilor din sat, a unui univers misterios, cum este al copilăriei la ţară, o Lume de simboluri şi rosturi, în care fiecare are un înţeles anume. Au tâlcul şi menirea lor. Nu poţi decât să le respecţi, să li te supui. A încerca să le înţelegi nu numai că le ciobeşte misterul, le ia voalul tainei, dar te aruncă şi pe tine într-o altă Lume: hâdă, dezordonată, imprevizibilă, alandala.
S-a întâmplat să am suficient umor şi să pot să-l descifrez în lumea prin care am trecut, încât să-mi urmez, fără grabă, drumul meu.
Mulţumindu-măcu puţin, dar întotdeauna ştiind că puţinul acela este adevărat, cinstit, al meu.
De toate celelalte nu mi-a păsat.
N-am vrut însă să fiu un scriitor moralist. Nu mă atrage să fiu predicator — sincer convins —, nici povăţuitor, nici orice altceva din speţa aceasta.
Nu am puterea de a închipui, pentru a îmbrăca cât mai adevărat şi mai ademenitor în straie literare, o poveste morală.
Nu am suficientă educaţie sistematică, culturală vastă, pentru a putea da un temei filosofic încercărilor mele de morală.
Am ales această postură — cu multă impostură în ea — de bonom, de hâtru, de blând, potolindu-mi elanurile în monotonia unei înţelegeri comune.
Nici nu am putut scrie mult. M-a inhibat, întotdeauna, momentul în care găseam o formulă, o soluţie de scris, epică. Dezvoltând-o la nesfârşit mi se părea (şi mi se pare) autoamăgire. O comoditate şi o minciună.
Fiecare carte de-a mea închide în ea alte două-trei cărţi neterminate. Nu interesează, desigur, pe nimeni. Dar, totuşi, cineva s-ar putea opri asupra lor. Şi să meargă mai departe de locul unde eu m-am oprit.
Am reuşit, totuşi, ceva. Să mă creez pe mine ca personaj al scrisului meu. îmi sunt străine teoriile despre scris. Mai ales nu pot înţelege în ruptul capului ce-i cu postmo-

dernismul ăsta. De ce-i mare fală să fii postmodern. Sau, dimpotrivă, pentru ce-i condamnabil? Nu ascundem, de fapt, sub un cuvânt, un şir întreg de neputinţe?
Nu justificăm lipsa de talent, lipsa de morală, lipsa de solidaritate (în afara spiritului de gaşcă), laşităţile, ranchiunile, cloaca vanităţilor, dezicerile de celălalt, mizeria unor vieţi foşgăind de complexe de tot felul, neputinţa de a trăi drept, toate acestea şi multe altele, sub numele de postmodernism?
Şi sub alte denumiri, nu ascundem, de fapt, impostură, ticăloşie, abjecţie?
Eu cred că da. Eu cred că năuciţi de o viaţă ale cărei rosturi nu le mai înţelegem, lipsiţi de tradiţie, speriaţi de asumarea datoriei şi răspunderii morale faţă de această Lume, incapabili de a crede în viitor, deprinşi a face sluj în faţa oricui care ne flutură pe sub nas o promisiune oarecare, ne justificăm această stare jalnică inventând un giulgiu atoateacoperitor — postmodernismul.
Greşesc, poate. Mi-ar părea bine.
Dar nu cred că greşesc prea mult.
Ne amăgim cu baloane de săpun. De ani buni, literatura noastră — mă refer la cei nou veniţi, care ar fi trebuit să-şi dea adevărata măsură — nu a dat opere memorabile.
Generaţia 80 — mult supralicitată — se spune că nu a dat un Sadoveanu, un Caragiale, un Arghezi ş.a. Oricât ar părea de supralicitate numele. Trebuia să facă asta?
Desigur, rostul unei generaţii sau al unei promoţii nu este să nască, neapărat, capodopere. Este mai simplu. Să primenească, să rănească, să prăşească. Să aducă boare reavănă.
Optzeciştii au făcut-o din plin. Dar de ce această nouă — şi bineîntreţinută şi manevrată — obsesie a capodoperei, a geniului? Nu am fost în stare să scoatem în lume aşa ceva. Oricât de orbitori am putea părea într-o anume conjunctură.
După vânzare
Ne-au surpat poverile de speranţe puse în noi. Ne-am înrăit înainte de-a întrezări, măcar, capătul drumului. Ne-a ars vipia himerelor...
Par puţin duşmănoase, ranchiunoase, astfel de spuse. Nimic mai fals. Este doar un fel de a-mi spune — dar cui s-o spui — tristeţea că de mult timp nu mai citesc cu vechea bucurie, cu plăcere — cu rare excepţii — o carte a optzeciştilor. Mulţi dintre ei s-au pierdut, de altfel, în alte îndeletniciri, atraşi de alte meniri. Mai lucrative, oricum. Şi animaţi de gândul că sunt chemaţi să facă o ordine ale cărei rosturi nu cred că le înţeleg, impunând modele şi ideologii de aiurea.
Damnaţi a-şi surpa singuri piedestalul pe care, cu chiu cu vai, au fost ajutaţi (uneori chiar împinşi) să urce. A distruge, în câţiva ani, o generoasă promisiune.
Nu o spun, din păcate, eu. O mărturisesc cărţile, paginile de gazete, vieţile.
Altfel, împliniţi, rostuiţi...
Somnul. De câtva timp mă trezesc dimineaţa, la ore mici, cu impulsul — nu-i vorba de chef — de a scrie. N-am trăit până acum aşa ceva. Impulsul că trebuie să notez gândurile care sunt atunci în mine, care vin din noapte, care parcă s-au pritocit din mine în timpul somnului.
Impuls amestecat cu curiozitate. Birui rămăşiţa de somn, de trândăveală, de lâncezeală în molcomeala trezirii, spunându-mi că de dormit pot să dorm oricând, de scris nu prea pot.
Nu mi-am impus un ritm anume al scrisului. Nu am vigoarea necesară de a construi personaje, de a clădi edificii grandioase. Nu voi scrie niciodată un roman, în înţelesul străvechi (dar care-i?) al cuvântului. Deşi, mai poţi să ştii?
Nu voi ţine, iarăşi niciodată, un jurnal. Sunt prea efemere faptele mele, zilele mele prea neînsemnat se duc pentru a fi consemnate. Deşi, la o adică, şi o astfel de în-

IOAN LĂCUSTĂ

şirare ar putea fi într-un fel semnificativă — ca mărturie, desigur...

Avea Bătrâna cu trabuc obiceiul de a nota aproape ceas de ceas ce i se întâmpla. Trăia de mult singură. Fiu-său fugise în Suedia, apoi se stabilise în Mexic. Mai avusese un nepot din partea soţului care, după ce îi tocase toate agoniselile (bijuterii, o casă pe lângă Ciulniţa, câteva sute de mii la CEC — era o sumă prin '70) a murit în accidentul de la Chitila (acceleratul de Galaţi). Restul rudelor o părăsise, cu indiferenţa cu care te desparţi de un bătrân care nu merită nici măcar milă.

Baba cu trabuc fusese în '38 cea mai frumoasă coafeză din Bucureşti. Povestea, mândră, că fusese prezentată şi lui Caro! II (se culcase cu el de câteva ori, i-o pasase Ca-briel Marinescu) şi că o coafase pe principesa Ileana odată, priri '45.

Era rea de gură, cu dispreţul mâţei flămânde, dar căreia i se pare umilitor să vâneze şoareci şchiopi. Trăia din cele primite de la fiu-său şi dintr-o pensie amărâtă.

S-a păstrat, totuşi, până spre 90 de ani, citind, întruna aceleaşi cărţi — *Viaţa animalelor, Anna Karenina* şi o colecţie aproape completă din seria de broşuri scoase prin '50-'55 de institutul de Documentaţie Tehnică, de unde se pensionase (fusese dactilografă). Erau broşuri pe diverse teme, toate legate însă de securitatea muncii (în ovicul-tură, în minerit, în olărit, la batoze şi multe altele), majoritatea traduse din rusă.

Bătrâna cu trabuc scria în nişte carneţele tot ce i se întâmpla într-o zi. Până la cele mai mărunte, cotidiene gesturi: sculat, spălat, mâncat, mers la *toiletă,* aerisit. Când a murit, a lăsat câteva sute de astfel de carnete, aruncate sub pat, prăfuite, mucegăite, cu urme de păianjeni. M-am uitat pe câteva. Mă interesau din curiozitatea mea de a desluşi grafii, de a citi însemnările altora, de a descifra dusuri de vieţi. De a închipui omul din spatele fiecărui scris.

Fusese o femeie foarte nefericită, cred, Bătrâna cu trabuc. O nefericire sugrumată prin pedanteria aceea de a-şi

După vânzare

consemna zilnic, ceas de ceas, tot ceea ce făcea. Nu i se întâmpla mare lucru. Rar dacă o vizita careva. Evenimente nu erau. Sau nu le socotea evenimente.

Chiar şi vizita noră-sii, în '85 (băiatul nu avea voie să revină în ţară, fugise cu secretele canalizării Capitalei, lucrase la Canale şi Apă), o consemnase sec, în stilu-i telegrafic. O singură dată notase: „Aş vrea să nu mai plece".

Am răsfoit cu un uşor amuzament, dar şi cu melancolie, bună parte din carneţelele acelea, când am venit s-o ducem la cimitir. Mă rugase C. să mă ocup de înmormântarea Bătrânei cu trabuc, ea urmând să se mute în garsoniera ei.

Am stat o dimineaţă întreagă lângă moartă. Cioclii nu mai veneau şi, din plictis, am început să răsfoiesc carneţelele acelea.

Garsoniera ei era la etajul 10 al unui bloc de lângă Ciş-migiu. Era prin mai, sălciile sau ce-or fi fost dăduseră fulgii aceia care se tot adună ca o vată. Era fereastra deschisă şi tot intrau fulgi, se-aşezau peste Bătrână şi se legau unul de altul în funii albe, pufoase, acoperindu-i trupul scofâlcit.

Răsfoiam acele carnete şi mă gândeam că poţi face, după consemnările ei, un fel de portret-statistic al moartei. De câte ori a mâncat în ultimii ani, de câte ori a aerisit camera, câte constipaţii a avut, câţi pantofi a schimbat şi multe-multe altele. Pot spune şi astfel de înşiruiri ceva despre un om.

Când ai murit, orice informaţie pusă cap la cap, din-tr-un şir încheiat, poate spune ceva despre tine. Odgoanele zilelor, rupte fiind, nu te mai ţin priponit de nici un ţărm. Moartea te redă virtualităţii, plutirii, răsfrângerii în nesfârşite şiruri de oglinzi.

Scriu, astfel, dimineaţa cu un sentiment ambiguu. Al desprinderii leneşe de somn şi al datoriei faţă de gândurile care mă încearcă. Nu din conştiinţă de scriitor. Nu am nici un proiect de schiţă, nuvelă sau roman. Scriu doar din spaimă de moarte, dintr-o greu de explicat avariţie.

IOAN LĂCUSTĂ
din gândul că de dormit pot dormi oricând, dar gândul de-acum nu mai revine. Şi, de ce nu, dintr-un fel de curiozitate: chiar atât am dus în mine?
Acum, când m-am aşezat pe scaunul mortului, când ştiu precis că Moarteaeste tot mai aproape, mi se pare nedrept să mai dorm mult.
îl înţeleg acum, prea bine, pe unchiul I. — avea spre 70 .de ani — care se trezea pe la două noaptea şi căra apă de la cişmeaua din capătul uliţei. Uda grădina. Era o vară secetoasă, în tot satul nu curgeau decât patru-cinci cişmele. Ei, şonticăind (repara o casă şi a căzut de pe acoperiş), căra până în miezul dimineţii apă.
Uda o grădină care nici măcar nu era a lui. Era a vecinului Z., bătrân şi el, fără picioare (i le tăiase o femeie cu sapa, prinzându-l la furat găini din coteţul ei). „Măcar binele ăsta mai pot să-l fac", îmi spunea unchiul I. „Să se bucure nişte flori din nesomnul meu. Ai să vezi cum e când nu mai vrei să dormi. Nu mai poţi să dormi, când te-apro-pii de Somnul ăl mare. Când începi să-l simţi."
Ieftin. A venit Mol., după nu ştiu câţi ani să-şi revadă ţara. O vizită de recunoaştere, de prezentare (e cu soţia), de colindat prin felurite localităţi.
Mi-a rezervat, înainte de plecare, câteva ceasuri, ia un local. Discutăm în vârful vorbelor, de toate şi nimic. Senzaţia este că nu ne-am despărţit de cine ştie câţi ani, ci doar ne revedem, ca pe vremuri, după câteva luni de vacanţă studenţească.
încerc să-l înţeleg. E aproape neschimbat. Nu-mi place doar că priveşte România ca pe un „obiectiv" turistic. Se minunează cu ochii celui venit din afară. Compară, cântăreşte, laudă frumuseţile, critică unele nebuneli şi prostii (şi câte încă nu sunt pe care nu le trăieşte), dar o face ca un străin. S-a desprins de ceea ce, pentru mine, are alte semnificaţii. Altfel se înfăţişează privirii, mizeriile noastre, văzute din interior.
După vânzare
Exită, desigur, o Românie turistică. Ospitalieră, frumoasă, deschisă, îngăduitoare. Dar pentru străini. Mai precis, pentru a le lua banii. Eternul „Pupă-l în bot şi papă-i tot".
România pentru ai săi, deschisă spre sine, se pierde. începând de la banale gesturi de ospitalitate şi terminând cu dăruirea pentru ea. Ţara se închide faţă de ai ei, deschi-zându-se generoasă pentru cei veniţi dinafară.
Sărăcia poate fi o scuză. Cea mai la îndemână. Dar numai sărăcia să fie? Nu este, cumva, o boală mai adâncă? Lipsa noastră de solidaritate, spirit de întrajutorare, de omenia mult trâmbiţată? Omenie reală, dar sufocată în noianul de alte şi alte chemări ale momentului.
Insistasem să vină la mine acasă. Cu banii de la local (a ţinut să plătească el) putea face ceva. I-am spus că va fi scump la local. A zâmbit. „Scump pentru tine. Pentru *noi* e ieftin. Şi-apoi, am venit să cheltuim. La voi totul este ieftin."
Nota de plată a făcut cât exact jumătate din leafa mea de luna aceasta.
Aşa-i. Suntem o ţară ieftină. Pentru alţii. Pentru noi, din ce în ce mai scumpă. Tot mai scumpă.
Barca. Nu ştiu dacă-i un alint al gândului, un răsfăţ al închipuirii. Dar mă simt *bine,* împăcat cu toate, din ce în ce mai împăcat, simţind, ştiind că mi-a mai rămas puţin timp.
Nu ştiu cât mai este, oricum din ce în ce mai puţin. Multul s-a adunat şi se tot adună în urmă.
îmi pare doar rău că descopăr, abia atât de târziu, frumuseţea şi simplitatea Lumii. Că văd — cu tristeţe molcomă — cât de aiurea am trăit, între oameni care ei înşişi au trăit aiurea. Mulţi dintre ei deja s-au dus, parcă nici n-au fost. Şi cât de mult se credeau, se îndârjeau să creadă că au fost ceva, cineva, cât trăiau.
Nimic n-a mai rămas. Abia de îi mai aminteşte cineva. De multe ori cu câte o înjurătură sau cuvânt de ocară.
Chiar asta şi-au dorit?

IOAN LĂCUSTĂ

După vânzare

Eu însumi, neputând, neştiind a ierta, râd de amintirea lor. Cu tristeţe că se întâmplă asta, dar şi cu un fel de dobitoacă pornire. Sunt încă al vieţii, aşa cum şi ei au fost. Ii dispreţuiam, cât au trăit. De ce i-aş îngădui, acum când nu mai sunt? Abia astfel, poate, le-aş batjocori memoria.

Nu-i bine ce fac, ştiu. Dar nu cred că memoria unei canalii merită să o ştergi — cu puterea iertării — doar pentru că a murit.

De aceea privesc cu uşor plictis la cei din jur. Prostuţi, totuşi, cum se ceartă, se duşmănesc. Ei, despre care credeam că ar trebui să fie solidari. Măcar din acea solidaritate de generaţie sau de grupare. Nu de gaşcă, ci de spirit al generaţiei. Dar există acest spirit?

Cred că nu. Există doar apetenţa pentru băşcălie, pentru o halcă, dacă se poate, cât mai mare, pentru o tot mai rapidă ascensiune. Nu sunt făcuţi pentru aceasta. Ameţesc la prima boare de succes şi încep să lovească în toţi cei din jur.

După '90 am văzut — mâhnit la început, apoi indiferent — ce-au făcut „de-ai noştri". Mai ales să prăduiască banii care veneau şuvoaie de mai peste tot. Cele întâmplate la *Contrapunct* — să reţin doar un „mort" — sunt pe deplin grăitoare. La fel ifosele poetului Şosetă, care a sărit ca muşcat de şarpe când Ursu l-a lăudat într-o gazetă. Totul era, bineînţeles, împărţit în două bărci. Poetul Şosetă încă nu se hotărâse unde să se îmbarce. Ţipând la Ursu şi-a găsit locul în barca cealaltă. Cu câţiva ani mai înainte i-ar fi pupat mâinile lui Ursu, dacă acesta i-ar fi deschis măcar o carte s-o răsfoiască. Aşa cum se vorbea despre altcineva că a stat la uşa lui Călinescu numai să-l înduplece să-i dedice o tabletă.

Merită toate acestea? Merită, desigur, dacă se gândeşte la şirul de avantaje ulterioare. E greu primul pas, doar. Primul pas făcut spre devenirea întru lichea. Apoi totul e uşor, fără prea mari tragedii, convulsii. Doar primul pas de lichea este greu. Te apasă, apoi, toată viaţa, chiar dacă nu-i simţi povara. El rămâne acolo la începuturi, ca un memento, ca un avertisment. Ca un păcat pe care ai vrea într-o bună zi să-l ispăşeşti. Dar cum?

Şi eu am făcut acest prim pas de lichea, atunci când am hotărât să mă las orbit de false sclipiri. Şi să rămân în preajma lor, deşi îmi strigam, la început, disperat, „Fugi!" N-am fugit. N-am avut puterea de a-mi duce viaţa pe care aş fi vrut-o.

Poate nici n-o meritam. M-am mulţumit să fiu comod, leneş, alunecos. Laş şi lichea.

Iţele. într-un fel, am avut noroc. Până aproape de absolvirea facultăţii nu am cunoscut îndeaproape lumea falsă în care trăiam. Credeam în ce se spunea. Aşa am fost învăţat, în primul rând din familie, de părinţi, învăţători docili, înfricoşaţi de putere, după toate necazurile prin care trecuseră. Erau executanţi a ceea ce li se spunea să facă. Fără comentarii, fără crâcnire. Mereu cu spaima că sunt pasibili de a fi sancţionaţi.

Peste familia noastră a atârnat întotdeauna ameninţarea către maică-mea: „Vezi că te trimitem acasă, în Basarabia". O teamă permanentă, anihilantă. în această teamă de a nu deranja am fost crescut.

Altceva nu vedeam. Duşmanii, răii erau cei care se opuneau regimului. Nu intra în discuţie faptul că acel regim putea fi rău. Era puternic.

Contactul cu realitatea a fost la început timid. Primul an de facultate l-am ratat tocmai din cauză că intrasem în cu totul altă lume. Scăpat de sub tutela ocrotitoare, plină de interdicţii, a familiei, m-am trezit liber şi aruncat într-o lume pe care abia atunci o descopeream.

Era, mai întâi, şi cea mai şocantă, lumea minciunii, a falselor valori, a demagogiei clănţănitoare. Am încercat să fug şi am ajuns în armată. Am revenit şi iar am încercat să fug şi am intrat de-a binelea în cloacă.

Mă amăgeam cu o viaţă boemă, descoperindu-mi un teritoriu liber. Puţină băutură, cafenea, puţine fetişcane cu iz de creatoare (am fugit întotdeauna de matroanele care cău-

tau permanent tinere talente), puţină frondă şi, peste toate acestea, un dispreţ suveran faţă de cei cărora trebuia să ie slujesc sau pe care eram nevoit să-i ascult şi să-i aprob. -
Mă salvam pierzându-mă, intoxicându-mă cu otrava ambiguităţilor, a compromisului, a duplicităţii. Am învăţat să fiu duplicitar într-o lume duplicitară.
Primii paşi i-am făcut în preajma vacanţei de vară din anul trei de studenţie. Ceauşescu se întorsese din China şi toată lumea vuia de entuziasm. Eu aveam vot de blam la organizaţia de partid. Un coleg, la fel de boem ca mine, cunoştea pe un ziarist de la *Informaţia Bucureştiului.* La o votcă la „Colombo" m-a prezentat ziaristului în goană după „voci" care să-şi exprime entuziasmul pentru reuşita vizitei. Mi-a luat numele şi a doua zi (ziarul apărea la prânz) m-am pomenit tipărit cu o declaraţie tip odă. Gazetarul acela îşi pusese tot talentul spre a da glas entuziasmului studenţimii — reprezentate de mine — pentru izbânda părintelui Ceauşescu. „La toamnă îţi ridică blamul", m-a felicitat prietenul care mă recomandase.
Peste ani aveam să mă mai întâlnesc cu gazetarul acela. Aveam să-i reproşez ceea ce îmi făcuse, el râdea şi ne veseleam bând tot ce întâlneam pe mesele de la recepţiile unde ne vedeam. Eu însumi mă deprinsesem a pune în gura altora cuvinte pe care nu le rostiseră, de entuziasm şi adeziune. Cuvinte pe care, chiar dacă le credeau, nu aveau meşteşugul să le înşire atât de frumos, de patetic cum o făceam noi, cei deprinşi cu limbile de lemn.
în ultimul an de facultate, după moartea tatei, speriat şi de dezastrul pe care îl văzusem în învăţământ în puţinele zile cât făcusem practica pedagogică, m-am hotărât să fac pasul spre gazetărie. Să intru în presă, fugind de cariera didactică pe care o avusesem până atunci în faţă şi căreia credeam că aveam să-i dedic întreaga viaţă. Mă speriase prostia din liceul în care făcusem practica (cel mai bun din Bucureşti), ineficienta profesorilor şi risipa enormă de energie pe care aveam să o dau unei şcoli pornite pe dezagregare, învăţământul românesc îşi începuse degringola-

da, accentuată în deceniile-următoare şi ajunsă catastrofală în aceşti ani.
Dacă tot era să mă ratez, îmi spuneam, cel puţin s-o fac în altă parte, nu nenorocind la rândul meu nişte copii nevinovaţi. Lipsiţi de interes pentru învăţătură şi pentru o şcoală pornită parcă să-i îndobitocească. Mă îngrozea gândul că aş putea deveni un alt dom' Sal, cu amăgiri de curviştine, de băutură, de himerele unui trecut nici măcar . pe deplin trăit.
Gazetăria mi se părea că mă ţine mai aproape de viaţă, în contact cu realitatea care, credeam eu, abia aştepta să fie cât mai bine cunoscută de mine, cel menit să o scrie. Credeam pe atunci că sunt făcut a fi scriitor, prozator. îmi făcusem ucenicia în poezie şi de-acum aveam să mă apuc de proză. Trebuia doar să cunosc viaţa, să mă afund în ea, să mă năclăiesc de ea şi apoi să mă apuc de scris. Romane sociale puternice, cu conflictul real dintre viaţa adevărată (pe care o intuiam) şi cea falsă a documentelor de partid, a jurnalelor cinematografice, a ziarelor ş.a.m.d.
Prima mea încercare de roman se va numi, de altfel. *Podul minciunilor, o* tentativă eşuată de a face ordine în mine, de a găsi echilibrul între ceea ce vedeam şi ceea ce trebuia să spun, să scriu.
Frica, docilitatea mi se imprimaseră prea adânc pentru a şti să scap de ele. N-am avut niciodată curajul să rup toate odgoanele cu care eram legat de puturoşenia ţărmului.
Oameni apropiaţi mie se complăceau în acelaşi compromis, în aceeaşi existenţă dublă, falsă, pentru a-şi apăra doar o plecare în străinătate, un post bun, relaţii cu sus-puşi sau mai ştiu eu ce alte mici şi false avantaje. Am fost respins de rude apropiate când încercasem să fac ce socoteam eu că-i mai bine că vreau .să fac, am fost judecat cu o asprime a indiferenţei, cu o intransigenţă cu care doar pe puşcăriaşi îi poţi arunca la marginea societăţii, cu o principialitate oarbă şi găunoasă.
Oameni la care căutam sprijin, înţelegere, dojana, nu dispreţ, s-au dezis de mine, lovindu-mă în toată buimă-

ceala mea. Când un simplu cuvânt bun, încurajator, m-ar fi putut ţine treaz.
Părinţii erau departe, ei aveau încredere deplină în mine, îmi lăsaseră libertatea de a face ceea ce gândeam eu că-i mai bine pentru mine. Eram un copii bun, drept, fără ascunzişuri pentru ei. Dar ei erau departe.
Aici, alţii erau lângă mine şi-mi impuneau felul lor de a gândi, de a reacţiona, de a mă strecura.
Făceam practica gazetărească la *Satul socialist,* nou înfiinţat pe atunci. Acolo am deprins paşii primi, siguri, ai duplicităţii, ai poleitului realităţii, ai trucajelor. Vedeam una pe teren — primele mele ieşiri pe teren —, scriam ce vedeam şi cu totul altceva mi se publica în ziar. „Negrii" îşi făceau datoria, aranjau cuvintele, ca totul să pară adevărat. Cu timpul am devenit şi eu un astfel de „negru", într-o altă lume, dar tot duplicitară, trucând în numele aceluiaşi adevăr. Lucrând la colaje şi umflând baloane pentru glorii efemere.
îmi pierdeam, cu trecerea anilor, dedulcit la comodităţi ordinare, orice simţ al realului. Devenisem cu timpul şi mai docil, şi mai fricos, şi mai supus. Nu din perversiune, nu urmând vreun avantaj deosebit (n-am avut niciodată ceva peste omul de rând), ci pur şi simplu dintr-un fel de comoditate.
Mai bine zis,dintr-un reflex de autoapărare. îmi descoperisem un tărâm al meu curat, adevărat — scrisul, şi pe acela trebuia să mi-l apăr.
Şi mi l-am apărat, cum am putut şi cât m-am priceput. Acolo nu am acceptat să fiu duplicitar. Deşi, după atâţia ani, îmi dau seama că a fost tot o prostie idealistă, credinţa mea în puritatea scrisului, în libertatea scriitorului.
Se trăgeau iţe odioase în spatele nostru, eram nişte cai de cursă, cu traseele dinainte jalonate. Te încadrai pe drumul indicat (cu puterea sau împotriva ei, aşa cum cerea „Europa liberă"), era bine. Puterea îţi dădea oarecare notorietate, „Europa liberă" îţi conferea aura disidenţei, cer-
După vânzare
tificatul moralităţii. O moralitate dubioasă, gândindu-mă la cele citite fie şi numai în *jurnalul* Monicăi Lovinescu.
Am încercat, în scrisul meu, cât am putut, să merg de unul singur, undeva între cele două drumuri. A fost timpul adevărat al libertăţii mele. Acel timp când scriam şi aşteptam. Când scriam şi ignoram toate celelalte din preajma mea. Când scriam şi trăiam. Când scriam şi scrisul meu mă făcea puternic, solidar cu mine însumi. Când scriam şi râvneam succesul şi nu-l aveam.
Un timp, interior, al purităţii depline.
Apoi au început mizeriile. A început succesul, au început tentaţiile, au început ameninţările, au început piedicile de tot felul, invidiile, tot şirul mizeriilor din care este făcută viaţa literară..
Am încercat să mă ţin departe şi de această viaţă. Dar cât de mult poţi s-o ignori? Cât de departe de ea poţi trăi? Nu ştiu.
Ceea ce ştiu este că încă trebuie să-mi apăr scrisul. Să-l ocrotesc, să-l feresc de impuritatea lumii pe care mi-e dat să o trăiesc.
Scrisul meu, atât cât este şi atât cât pot eu suporta din el.

IV

Electrificare. într-o zi, înainte de Paşte, în geamul frizeriei a apărut un afiş frumos, făcut de maestrul Nagâţ. O hârtie mare, galbenă, pe care desenase un bărbat cu coasa pe umăr şi o femeie cu un pachet de cărţi în braţe privind în sus spre un bec electric. Ardea becul de la sine, cu raze împrăştiate ca nişte săgeţi. Cu litere mari roşii, maestrul scrisese: „în curând Lampa lui Ilici v-a lumina şi în casa voastră. Doritori să se adreseze l-a *tov. Cosorâmbu.* Zilnic. Orele de la 7 la unu. Fără Arvună".

Afişe similare au apărut apoi şi la magazin, la poştă, la dispensar şi în staţia autobuzului. Pe afişul din staţie, între cei doi, bărbatul şi femeia, apăruse şi un băieţel în pantaloni scurţi, care strângea la piept o cutie verde pe care maestrul scrisese „Radio Prikindel". Mulţi ani mai târziu, când începuse să-mi facă destăinuiri din viaţa sa, mi-a mărturisit că în afişul acela din staţie „copilul vă simboliza. Am vrut să sugerez atunci când v-a dat la radio şi co-respondaţi cu ei. Era un exemplu".

Ai mei nu aveau bani să-şi instaleze lumină. Treceam în ultima clasă de liceu, ne cumpărasem casa de câţiva ani şi mai aveau încă datorii la bancă. Aveau de plătit şi pentru mobilă, pentru gard. Vroiau să-şi aducă şi apă, să-şi instaleze o cişmea în grădină.

Lucrările de electrificare au început curând şi mergeau destul de repede. Venise o echipă de muncitori, tineri mai toţi. Şeful lor era un tehnician de prin Ardeal. înăltuţ, frumuşel, mereu zâmbitor. Un zâmbet puţin dispreţuitor. *După vânzare*

ironic. Parcă întruna era nemulţumit. Vorbea peltic, o voce lină, plăcută, învăluitoare.

Serile venea şi el în centru, la bibliotecă. Se împrietenise cu Vania şi încerca să se apropie şi de mine. Nu îmi plăcea. Avea ceva ascuns în el. Parcă mereu era invidios, pizmuia ceva. Vroise să urmeze facultatea, dar nu l-au primit. Tatăl lui fusese preot unit şi nu vroise să se întoarcă la ortodoxie, cum făcuseră alţii de-ai lor. Fusese închis şi tot nu se liniştise. Ţinuse slujbe pentru uniţii lor şi fusese din nou arestat.

Romulus, tehnicianul, povestea în răspăr toate acestea. Nu, puteai să înţelegi dacă era de partea tatălui, sau nu. Spunea doar că nu-i bine că l-au pedepsit şi pe el. N-o să le ierte asta niciodată.

Joia se făcea „joia tineretului" la cămin. Cânta Lulu, la chitară, şi Mircică, acordeonistul. îl primiseră în UTM special să cânte la joile tineretului. în prima parte a serii, în astfel de joi, se făcea informare politică, se prezentau câte un referat, recenzii, se citeau diferite articole. Partea a doua era pentru dans.

Eu nu ştiam să dansez. Şi nici nu vroiam. Mi se părea inutil şi caraghios. Deşi aş fi vrut să mă învârtesc cu Rioara pe duşumeaua aceea dată cu motorină. Urmăream ceva timp perechile, apoi ieşeam în curtea căminului, cu ceilalţi. Vania mai aducea câteodată o sticlă de mastică şi ne cinsteam.

într-o astfel de seară, Vania mi-a spus amuzat:

— Vezi că Romi are boală la Rioara. O-nţeapă. Am izbucnit în râs.

— Zău, dom'le. Lucrează la ei în mahala şi a pus ochii pe ea. Zice că şi ea ar vrea.

Am ţâşnit de pe pietroaiele pe care stătusem şi m-am repezit în sală. M-a izbit lumina arzătoare a petromaxului. Am stat năuc în uşă. Am zărit-o în sală pe Rioara. Dansa cu electricianul. Acela o făcea să râdă. Ea parcă prea se lipise de el, chicotind cu capul dat pe spate. Am vrut să mă

lOAN LĂCUSTĂ
După vânzare
t
reped s-o smulg din braţele ăluia. Mi se părea că Romi chiar o săruta acolo, înlănţuit de trupul ei.
Am privit doar, învins dintr-o dată de povara altui gând. îmi plăcea s-o văd pe Rioara cum se bucură. Cum parcă strălucea în strânsoarea băiatului aceluia. M-a văzut şi Rioara. Mi-a făcut semn să intru şi eu în dans. Am ridicat din umeri. Ea a izbucnit în râs continuând să se învârtă în braţele aceluia.
M-am mai stat. Am plecat acasă. Am stat mult timp pe prispa casei aşa, în visare. încercam să-mi limpezesc gândurile. Mă săgeta ca o durere ameţitoare gândul că acela s-ar putea culca cu Rioara. în acelaşi timp, ridicam din umeri: „Ei, şi?" Trăiam ciudăţenia de a vedea cum nu pot fi gelos. Mi se părea că aş murdări-o pe Rioara cu astfel de gânduri. Deşi ştiam că ar putea să o facă. Cu Romi sau cu oricare altul. Nu ştiam să sufăr din astea. Dorinţa mea de ea era altfel. Nu mi-o putea atinge nimeni, acolo, ştiam.
Peste câteva zile când ne-am întâlnit, m-a luat la rost de ce n-am aşteptat-o în seara aceea. O conduceam până la crucea drumurilor din centru. Acolo stăteam şi vorbeam de parcă aveam să ne spunem atunci toate tainele lumii. De parcă ne rugam vorbelor să ne mai ţină împreună.
N-am avut ce să-i spun. Am plecat apoi la H. pentru trei săptămâni. Când m-am întors, electricienii plecaseră. Instalaseră lumină pe şosea şi pe câteva uliţe. Unii îşi trăseseră şi în case.
Sub becurile electrice, farmecul nopţilor noastre „la şosea" dispăruse. Taina întunericului care ne învăluise până atunci acum părea împrăştiată. Dezgolită. Nici noi parcă nu iie mai simţeam atât de liberi ca în nopţile de până atunci.
— I-a făcut-o, să ştii, mi-a spus Vania de cum ne-am întâlnit. Mi-a povestit Romi totul. Nu fi prost. Piguleşte-o.
Am evitat-o pe Rioara. Am evitat să mai ies şi în sat. în curând începeam şcoala. într-o seară s-a oprit Rioara la poarta noastră. Udam florile.
— Ce faci, băi, tovarăşe, a zâmbit ea. Ai dispărut?
— Am citit, i-am răspuns.
M-a privit lung. Era pe bicicletă. Se ţinea cu o mână de gard. M-am apropiat. Am dat să deschid poarta.
— Nu intru, a spus. Treceam... Aşa, de-un dor. A izbucnit în râs şi s-a dus.
Vise. Din ce în ce mai dese, şi mai multe. Cu morţi. Oameni pe care i-am iubit — mama, tata, fratele. Vise în mediul nostru obişnuit — casa, grădina, curtea păsărilor, uliţa. Parcă este o prelungire în timp a universului nostru atât de închis, cu tabieturile lui, cu regulile, cu micile bucurii ale celor trei momente ale zilei când ne adunam în jurul mesei din bucătărie: dimineaţa, ora unu, şi ora şapte seara. Un ritm al meselor neschimbat de ani, în toţi anii de când mă ştiu. Chiar când rămăsesem doar eu şi mama mea orele meselor erau aceleaşi.
Un timp al dusului vieţii cadenţat astfel după ritmul meselor, cu mici, neînsemnate variaţii de-a lungul anilor.
îi visez şi mă visez şi acum împreună cu ei, înainte sau după masa de prânz sau de seară. Adeseori reuniţi în aşteptarea mamei cu bucatele.
Visuri liniştite, cu conştiinţa faptului că ei sunt morţi, dar cu bucuria de a le putea vorbi, de a-i vedea, de a le simţi prezenţele. Tulburat de gândul permanent că mă mişc într-o lume moartă, între morţi. A doua zi, de multe ori mă duc la biserică, mă rog, dau mici pomeni crezând, sperând că astfel prelungesc contactul cu ei, că îi trec peste noaptea visului meu, purtându-i în cele ale zilei.
Probabil, îmi spun, este un fel al lor de a mă pregăti pentru moartea pe care o simt tot mai aproape. Să-mi înlăture, încetul cu încetul, toate spaimele mele, toate îndoielile, toate gândurile de silă şi scârbă la adresa morţii mele. Să mă pregătească pentru clipa aceea de care încă mă tem, încă mi-i groază deşi nu ştiu de ce mi-i frică. Sau poate este o descărcare a sufletului meu, un fel de exerciţiu al lui de a se agăţa de imagini dragi, de fiinţe cândva iubite, de amintiri alinătoare. Poate eu însumi îmi

chem astfel de vise, cu oameni apropiaţi, încercând să uit hidoşenia prezenţelor de peste zi din preajmă.
Cei de curând morţi, dintre cei apropiaţi mie, vin şi ei cercându-măîn vise. Oameni de pe uliţa casei noastre de la ţară, cunoscuţi din sat. Parcă abia moartea lor i-a făcut să-mi fie apropiaţi cum niciodată nu mi-au fost. Să le urmăresc gesturile, să le ascult vorbele, să încerc să le înţeleg sau să le urmez sfaturile. Prin moarte, ei mi-au devenit familiari, de-ai mei, îi simt şi-i înţeleg cum niciodată, pe când trăiau, n-am făcut-o.
Visul, ştiu asta, acum când eu însumi sunt tot mai aproape de moarte, îţi cerne viaţa. Din multa zgură adunată de-a lungul anilor, dai tot mai mult de o parte, cureţi crusta şi sufletul tău revine iarăşi pur, neîntinat, aşa cum probabil ţi-a fost în trupul mamei.
Visând te desparţi de Lume, rămânând în visul celui care te va visa.
îmi spun adeseori feluriţi, îndeosebi femei, că m-au visat. Tresar ca atins de-o pală rea. „Dar încă n-am-murit", îmi vine să le spun. Dar, probabil, în sufletul lor deja s-a deschis portiţa prin care voi reveni în lume după ce voi fi ■ plecat în moarte.
Visele lor sunt semn că ceva din mine va rămâne, dincolo de toate celelalte, puţine, pe care le voi lăsa în urmă. Şi visele cu mine vor dăinui şi după ce ultimul care mă visează „viu", ultimul care m-a ştiut încă din viaţă va muri. Mă vor visa cititorii cărţilor mele. De-asta mă îndârjesc să scriu, nu mult, ci cât mai adevărat. Nu mă interesează construcţii epice ample. Ie-a cam trecut timpul, ci doar pagini adevărate, fragede, îmbibate de viaţă care să poată da seamă de trecerea mea prin Lume.
Literatura spre astfel de căi simt că se îndreaptă. Romancierii cu adevărat puternici, mari, un fel de mesageri ai lui Dumnezeu, sunt puţini într-o generaţie, doi-trei abia. Prozatorii buni ar trebui să fie mai mulţi. Creatori al căror talent să fie dat de morala lor. Martori ai duhului moral al vremii lor şi nu reporteri sau cronicari. Puterea
După
epică nu-i dată decât unor foarte puţini prozatori. în general chinuiţi de această putere, nefericiţi în viaţa lor de zi cu zi.
Dar oamenii sunt învăţaţi să trăiască din puţin, din minciuni, din laşitate, din cedări şi duşmănii. Din proză scurtă, amăgindu-se cu nesfârşirea romanului. Timpul nostru este al prozei scurte, al fragmentului, al clipei şi dramului, dacă socotim într-adevăr că vrem să creăm ceva cât de cât durabil.
...Şi când ultimul meu cititor va muri, abia atunci poate voi muri şi eu. Când nu mă va mai visa nimeni, când nu voi mai reveni în nici un suflet.
Acum, visându-i pe alţii, mă pregătesc doar să mor. încerc să fiu senin, deşi încă mi-i teamă. încerc să fiu liniştit, deşi sentimentul că prea repede începe să se treacă timpul mă tulbură întruna. încep să trăiesc alandala, din frică, de parcă ar trebui să aleg întruna între ceea ce merită făcut şi ceea ce poate fi lăsat la o parte.
Caraghioase temeri, desigur. Un fel de joacă, boierească, din prea mult plictis. Un alint în boarea morţii care vine. De fapt, mi-e ciudă doar, o imensă ciudă, pe tot ceea ce mă fură scrisului. Sentimentul că nu mai am timp devine acut, copleşitor, vinovat. Mă simt vinovat că mi-am pierdut viaţa pe fleacuri şi că n-am avut curajul să fiu numai al scrisului.
Probabil n-am fost în stare. Atât am putut. Nu-i deloc liniştitor un astfel de gând, când vezi, când simţi că toate ţi-s tot mai puţine.
Prezervativ. Am folosit pentru întâia oară aşa ceva pe 12 septembrie. A doua zi după ce-am aflat că reuşisem la admiterea în Facultate. îmi jurase Rioara că dacă intru face dragoste cu mine.
— Ca de la femeie ia bărbat, să ştii.
îmi promisese în noaptea de dinainte de-a pleca la admitere. Toată ziua, şi cu o zi mai înainte, săpasem groapa pentru noul closet. Al treilea. Fusese ca un fel de pedeap-

să. Să mă chinui, îngrozit că trecuse vara şi nu învăţasem aproape nimic. Eram mai mult decât convins că nu reuşesc să trec probele. Săpând groapa closetului, puteam să spun că am făcut şi eu ceva toată vara.
în seara de dinaintea plecării fusesem cu ea, cu încă alţi flăcăiandri şi fete la baltă. Luasem o sticlă de mastică şi ne cinstiserăm. Otrava se urcase repede la capete şi ne apucase cheful de hârjoană. Tot încercam s-o duc pe Rioara după o salcie dar ea îşi găsise de râs cu Machidonul. Se tot alergau pe malul ghiolului.
M-am resemnat şi m-am retras cu Tasia. Nu-mi plăcea. Era slabă, albicioasă, sânii însă îi erau tare afurisiţi. Ascuţiţi, spărgând bluza.
Când ne-am retras în sat, am trecut şi pe la lanţuri. Ne-am zbânţâit puţin. Eu tot căutam s-o prind pe Rioara, să mă rotesc înlănţuit cu scaunul ei. îmi scăpa de fiecare dată. Se răsucea şi aproape că zbura din mâna mea întinsă, gata-gata s-o apuce.
Din rotirea scaunului vedeam, halucinant, luminile satelor de dincolo de Dunăre. în partea opusă lor, se zărea întunericimea, albastru-verzuie, a pădurii. Desluşeam şi cocoaşa Cetăţuiei. Mă vrăjea alternanţa aceea rotitoare de luminiţe şi întunecime de pădure.
Ai mei aprinseseră becul de afară. Era singura lumină care se vedea din partea aceea de uliţă. O simţeam caldă, ca un ochi înnourat de nostalgia plecării. îmi era frică de marele oraş în care mă duceam pentru concursul acela de admitere. Mergea, e drept, şi Vania. Dar el urma să vină mai târziu şi dădea la o altă facultate. Simţeam cum mă încearcă un cu totul altfel de dor.
Dor amestecat cu dorinţele bărbatului care începusem să fiu.
M-am repezit, rotindu-mă, spre scaunul Tasiei. Am tras-o lângă mine. Parcă mi-a ghicit gândul.
— Vino la mine, mi-a spus. Ai mei sunt plecaţi de două zile. Stai cât vrei.
După vânzare
Când am plecat spre case, întâi ne-am dus s-o conducem pe Rioara. Locuia cel mai departe. Eu mergeam cu Tasia. Rioara a venit lângă mine şi m-a tras să rămân mai în urmă.
— Ţi-a zis să mergi la ea?
Nu i-am răspuns. M-a pişcat de şold.
— Hai, zi, vrei să te duci la ea? Am aprobat-o.
— Chiar vrei? V-am văzut la baltă. Mai s-o faci acolo. -Şi?
— Nu mai puteai aştepta?
— Ce s-aştept, Rioara? Mi-a spus să vin, da.
— Să zboare porcu', ce s-aştepţi! Şi eu sunt singură acasă. Nu ştiai?
De unde să ştiu. Cine-mi spusese?
— Crezi că te fură careva?
— Nu fi fleţ.
Mă bosumflasem. A simţit. S-a prins de braţul meu. Mă trăgea spre ea, tot mai strâns.
— Nu te duce la Tasia. Du-te acasă. Să iei examenul şi când te-ntorci vin eu la tine.
Nu i-am răspuns. Habar n-aveam ce să-i spun. Aş fi vrut să nu glumească. Simţeam că nu glumeşte.
— Sau nu mă vrei?
— Băi, eu rămân aici, m-am pomenit dintr-o dată strigând. Eram aproape de poarta Rioarei.
— Nu fi caraghios, a şoptit ea puţin speriată. Vino student şi după aia...
— Şi cu sergentu' zece, am bodogănit. Ce tot mă prelucrezi?
— îţi jur, na. Zău că vin la tine dacă reuşeşti.
— Da' pupă-l, soro, o dată şi lasă-ne să plecăm, se hlizea Tasia.
M-a sărutat, grăbită, şoptindu-mi încă o dată:
— Zău că ţi-o jur.

IOAN LĂCUSTĂ

După vânzare

Am reuşit. Vania picase. Se jurase şi el că dacă ia concursul se întoarce pe jos de la Bucureşti. Se bucura pentru mine.

Prezervativele le-am văzut la un chioşc de ţigări în port la B. Aşteptam bacul să trec Dunărea spre autobuzul de M., apoi alt autobuz. Şi acasă.

Era pentru prima dată când apăruseră prezervative la liber. Prin vară, parcă, se dăduse decretul cu interzicerea avorturilor.

Nu mai văzusem aşa ceva până atunci. Să le cer vânzătoarei ca şi cum erau pentru mine, îmi era ruşine. Să spun că m-a trimis tata mi-era şi mai ruşine. în cele din urmă am cumpărat o ilustrată să i-o trimit fetei din B., să-i spun că am trecut prin oraşul ei. La ilustrată am cerut să adauge şi trei prezervative.

Curios să văd ce-i şi cum e cu ele m-am dus în closetul gării fluviale. Am şi probat unul. Mergea. Am mai luat trei. Rioara şi-a ţinut jurământul. în aceeaşi seară, a venit pe laviţa de sub nuc. Nu era fecioară. Nici eu flăcău.

Petice. Nu ştiu dacă să-i spun resemnare, complicitate, frică, nepăsare. Este vorba de felul în care ştim a ne preface că nu ştim, că nu vedem, că nu ne interesează, „nu-i treaba mea".

Cunoscând prea bine acest umilitor, în fond, prin,cipiu de viaţă al nostru, cei care au vrut să-şi impună legea, voinţa, peste noi, au făcut-o nestingheriţi. Ştiau că voinţa noastră este prea moale pentru a ne putea opune. Ştiau că, cu câteva sloganuri de duiină, dar care să înflăcăreze mulţimile, pot obţine orice. Ultimii ani, de după decembrie 1989, m-au făcut să înţeleg prea bine aceasta, pe pielea mea.

Din instinct m-am apropiat de oameni de care ar fi trebuit să mă feresc, l-am urmat — cu doza mea de neîncredere, e drept — crezând în poleiala de vorbe cu iz de onestitate, cinste, moralitate... Sărăcia şi o păcătoasă de naivitate m-au ţinut alături de ei, deşi vedeam prea bine

că eram doar tolerat, suportat. De umplutură. Nu împărţeam ideile lor, nu gustam glumele lor, nu mă veseleam la chefurile lor, nu râvneam femeile lor. Ştiam, simţeam că vin dintr-o lume falsă toate acestea, dar credeam că eu nu am o scară bună a valorilor, nu ştiu a despărţi binele de rău, minciuna de adevăr, valoarea de impostură, parvenitul de autentic realizatul.

Am urmărit astfel fel şi fel de ascensiuni, indivizi feroci în setea lor de parvenire, cu acea îngăduinţă blazată: „Lasă-!, că e o canalie. De-a! nostru".

Aici este complicitatea. Nu numai la mine. La toţi cei care ştiu, zi de zi cunosc câte ceva despre falsitatea lumii în care trăiesc, dar o suportă cu resemnare. Momiţi de liniştea interioară şi de acea stupidă superioritate cu care poţi exclama: „Dă-l în mă-sa de canalie, îl ştiu de mic. E un hoţ". Sau imbecil, sau lingău ş.a.m.d. Ne simţim răzbunaţi printr-o înjurătură la adresa unui chip de la TV sau a unui nuroe din ziar, suportându-ne cu supunere condiţia de păcăliţi. •

Dar ei hotărăsc în numele nostru. Ei ne determină vieţile. De hatârul lor atârnă mizeria noastră zilnică. Şi ne gudurăm satisfăcuţi când ni se aruncă trei sarmale sau un polonic de fasole şi-un cârnat la pomenile naţionale.

O ţară uşor de stăpânit, uşor de guvernat în oricare direcţie. Cu oameni uşor de asmuţit unul împotriva altuia. Aruncă-le doar o nadă. Fă-i să creadă că de ei atârnă hotărâri importante, de la soarta ţării („referendum") până la pedeapsa cu moartea sau legea pentru curve. Ei se vor înflăcăra, vor dezbate, se vor pronunţa, vor combate, se vor diviza. Vor uita sărăcia şi foamea în care se zbat, cioaca în care păşesc imediat ce deschid uşa casei.

„Pupă-l în bot şi papă-i tot" e mai actual ca oricând. Guvernele sunt făcute, parcă, spre a coordona hoţia. Nu de-acum. Şi în anii interbelici şi pe vremea lui Cuza, ca să nu amintesc decât de anii unor forme cât de cât moderne de conducere a trebilor statului.

Şi tot de-atunci contemplăm, cu nepăsare şi resemnare, spectacolul bâlciului politic. îi pedepsim cu o înjurătură — din care nu lipseşte nuanţa admirativă — şi ne mai punem un petic pe vieţile noastre zdrenţuite.
Putrezire. E putredă ţara mea. Cermenele — acea „inimă" a buboiului — este de demult şi nu a fost niciodată extirpat. Din când în când rezecţii, dureroase, dar cu efect de scurtă durată, pentru ca apoi răul să se adune.
O privim nepăsători cum se chinuie sub răul care o macină. Ştim prea bine care-i acest rău şi, parcă satisfăcuţi, nu facem decât să-i încurajăm agonia. Complicitatea prin nepăsare, prin murmur surd, cu iz de revoltă. Găsitul de vinovaţi, mereu, în cealaltă tabără. Ceilalţi mint mai mult. Ceilalţi fac întotdeauna mai mult rău decât noi.
Âsta-i oful nostru: mai multul. E o falnică tradiţie la noi ca, în morişcă guvernamentală, cel care a venit la putere să-l acuze pe cel plecat că a nenorocit ţara, a sleit-o, a făcut grozăvii de nedreptăţi, abuzuri, crime şi că tot răul de la precedenţii ni s-a tras.
O lecţie învăţată repede şi măiestrit de actualii politicieni. Acelaşi circ al acuzelor, aceeaşi deşănţată larmă, aceeaşi patimă a demascărilor. Corupţia rămâne, minciuna rămâne. Toate celelalte rele rămân.
Strânsesem într-o vreme fel şi fel de fişe, subiecte pentru o suită de schiţe privind omul încercat sub vremi. încercam, scriind, să-i înţeleg psihologia, gradul de suportabili-tate a ticăloşiei, felul lui de a rezista într-o lume deşănţată.
Am abandonat proiectul, văzând că nu ies decât mici schiţe satirice, scheciuri, poate cu un dram mai inteligente decât toate tâmpeniile de divertisment, dar fără vreo semnificaţie.
Şi nici nu puteau avea. Şi eu, în minciuna mea, sunt infectat de această putrezire naţională. Şi eu port în mine ceva din tulpina, „inima", vâna bubei. Şi eu mint, şi eu mă complac în mici murdării. Şi, mai ales, simt, cu spaimă şi scârbă, că şi eu aş fi în stare să fur, să mint, să distrug oa-
După vânzare
menii. Dacă n-am făcut-o până acum a fost doar din comoditate, din nepăsare şi, dincolo de acestea, din frică. Morala şi codul ei, preceptele ei le respect dia frică. Frica de acea bătaie cumplită pe care am luat-o — singura de altfel —, pe la cinci-şase ani, când furasem nu ştiu ce nimic din casă. Atât de adânc a intrat frica în mine, încât, în timp, s-a transformat în justificări morale.
De aici şi oarecarea mea însingurare. Pentru că am constatat că nu pot fi la fel cu ei. Prea rar mi-am găsit oameni drepţi, curaţi, cărora să le fiu în preajmă.
Trebuia să mă alătur haitei, urmându-i legile. în haită eşti puternic şi liber să ucizi, să furi, să asupreşti şi toate celelalte. Haita cultivă buboiul, aproape că-l ocroteşte cu o grijulie şi mereu la pândă atenţie.
Nu suntem deosebiţi prin convingeri, prin dorinţe de mai bine, prin altruism şi alte vorbe demne de a fi puse pe muzică de manele, ci doar prin spiritul haitei în care am intrat.
Ura împotriva altora, dezbinările, confruntările nu vin din deosebiri de programe, de soluţii, de ideologii. Sunt, pur şi simplu, din instinctul apărării în haită. Să nu-l laşi pe celălalt să apuce ceea ce crezi că ţi s-ar cuveni ţie.
Altfel, suntem într-o continuă complicitate. Ne supunem docili minciunii spre a supravieţui. Aşa cum suntem, mici, oropsiţi, mereu pe margine de drum, colbuiţi de goana rădvanelor gonind bezmetice spre niciunde.
Cancer, l-a atacat mai întâi sâhul drept. Apoi şi pe celălalt. După câţiva ani, la mijloc de octombrie, Rioara a murit. Am ştiut de boala ei încă de la nunta nepoatei Zizi. A cununat-o Rioara.
înainte de-a intra mireasa în biserică, s-a mai dănţuit.o vreme pe maidanul din deal, unde se făcea de Paşte leagănul cu lanţuri. Eu nu vroiam să intru în horă. Nu ştiam să joc.
Nici Rioara nu dansa. Stătea într-un grup, ţinând lumânarea de cununie ca pe-un par, sprijinită de burta ei.

IOAN LĂCUSTĂ

A luat-o unul (Machidonul?) la „batistuţă". Când i-a venit rândul să scoată şi ea pe cineva, a ţopăit spre mine. M-a tras în centrul cercului de dansatori şi, îngenuncheată, cu buzele la urechea mea, ca şi cum vroia să mă înnebunească, mi-a şoptit:

— Sunt nenorocită. Am cancer la dreptul. Credeam că e beată şi vorbeşte aiurea.

— Râzi, mă, că te pupă naşa, s-a răstit la mine. După care m-a strâns de mână. Am păţit-o.

Ţugulache încerca să chiuie, agitând clarinetul, făcând semne altora să strige după el: „Naşă mare, naşă mare, batistuţă, lucru mare".

— Poate vorbim la salon, mi-a mai şoptit în timp ce o duceam la lumânarea ei. I-o ţinuse până atunci Tasia.

— Mersi, m-a expediat apoi Rioara. Mai treci tu pe-aici.

Mărturie. îmi descopăr, cu un amuzament bătrânesc, porniri ciudate spre... posteritate. Enervante, în stăruinţa revenirii lor, cu damf de obsesii. Naive, copilăreşti, în goliciunea lor.

Cea mai agasantă este bănuiala că dintre multe lucruri pe care într-adevăr trebuie să le împlinesc, zi de zi, este datoria de a scrie. Trebuie să scriu cât mai mult, impunân-du-mi o disciplină neavută şi neurmată. Stăruitor acest gând că nimic altceva nu va rămâne după mine decât ceea ce voi scrie de acum încolo. Că nu am altă îndatorire faţă de mine decât aceea de a scrie.

Apoi urmează, ca un fir deşirat dintr-o ţesătură frumoasă, şirul gândurilor, venind unul dintr-altul. Toate îndreptăţindu-mi, justificându-mi şovăielile, lenea, trândăveala şi, în ultimă instanţă, neputinţa. Lipsa nu numai de talent, ci şi de putere literară.

Şi, totuşi, mă îndârjesc în a crede că sunt dator să scriu.

Nu datoria profesională, de meseriaş, de „textualist" sau de „postmodernist".

Datoria morală. Poate voi reuşi, în cele din urmă, să fac şi eu ca scrisul meu să fie mărturie. Tot mai mult cred că

După vânzare

aceasta-i, de altfel, menirea şi îndreptăţirea scriitorului: a depune mărturie. Am mai citit asta — cred că în Camus — dar nu eram prea convins pe atunci, în studenţie. Deşi, tocmai aşa ceva închipuiam în acei ani când uceniceam. Un fel de povestiri în care, în centrul lor, se afla permanent un martor. Subiecte felurite — un accident, un furt, un incident sau conflict. Ceva în genul acesta, de fapte minore privite din unghiul unui martor. Deşi nu credeam că asta-i menirea scriitorului. Nici nu prea ştiam care este. Mi se părea esenţial doar a scrie. Poate şi bucuria scrisului şi alte asemenea.

Câţiva ani mai târziu, când am început să public, o povestire i-am arătat-o unui şef al meu. îmi propusese să-i arăt ce scriu, cu asigurarea că mă va citi şi vom discuta textele. Era o povestire despre un gândac de bucătărie care nu mai ştiu ce făcea, dar ideea era că şi gândacii erau complici la matrapazlâcurile. la modă pe atunci, făcute de o coafeză şi un vânzător de legume şi fructe.

Acel şef a citit povestirea şi mi-a spus că-i minoră şi pe linia partidului. Mi-a explicat că eu făceam jocul guvernanţilor care, în loc să arate care erau adevăratele rele ale regimului, pedepseau pe ospătari, aprozarişti, frizeri şi alţii. „Nu ştii că un scriitor trebuie să fie întotdeauna împotriva puterii?"

Nu mă aşteptam tocmai de la el la aşa ceva, era propagandist la grupa noastră de învăţământ politic, ne toca mărunt pentru orice abatere de la linia oficială şi multe de-astea.

Nu l-am înţeles. După cum nu l-am înţeles nici un an sau doi mai târziu, când am aflat că a cerut aprobarea să se stabilească în străinătate. Ba chiar declarase la un post de radio — cu mare audienţă clandestină aici — că nu mai avea ce mânca, fusese persecutat, copiii discriminaţi la şcoală şi alte de-astea.

Pur şi simplu nu am înţeles nimic din toate acestea. Am şi refuzat să încerc să-l înţeleg. M-am mulţumit doar să-l dispreţuiesc, cea mai la îndemână şi comodă soluţie.

Cât despre „a fi împotriva puterii" tot nu o înţeleg. Deşi, pare adevărată o astfel de ideologie literară. împotriva unei puteri corupte, oprimante, îngrăditoarede libertăţi etc. Rămâne şi de stabilit natura acestei puteri: politică, economică, religioasă etc.
înainte de '89 se făceau alianţe, compromisuri cu puterea politică. Pentru supravieţuire. Acum se linguşeşte puterea economică, banul. Pentru o altă supravieţuire.
Nu văd mari diferenţe. Mai ales că pe celălalt talger stau, întotdeauna, atât de imponderabile, libertate, demnitate, moralitate.
Cred că, dincolo de toate acestea, adevărul este dat de mărturia scriitorului.
De aceea, adeseori, după ce în urmă cu câteva luni am simţit, am văzut cât de uşor este să mori, să te duci în niciunde, fără lumina tunelului, fără spiritul tău care îţi pluteşte deasupra şi se roagă de tine „nu muri", fără derularea întregii tale vieţi în sens invers, fără nici un semn al vieţii după moarte, tresar înfricoşat: care-i mărturia mea?
Dar nu-i atât de adâncă spaima încât să mă ţintuiască la masa de scris. Nu mi-e dat să trăiesc pedeapsa datoriei de a depune mărturie.
Scriu doar câteva pagini, cu plictis postmodernist şi cu suficienţa gândului că se poate muri şi fără mărturie lăsată în urma ta.
Ziare. Câţiva ani părinţii mei au stat cu chirie prin diferite case din L. Târziu după venirea în acel sat, au reuşit să strângă bani pentru a-şi cumpăra o casă a lor. Pe care, de curând, eu am vândut-o.
Prima dintre aceste locuinţe în care s-au instalat, chiar la venirea în sat, era a unui prieten al tatălui meu. Coleg de şcoală primară. Fiu de învăţători de ţară acel coleg al tatălui meu, domnul T., fusese şi el învăţător, apoi se lăsase dus tot mai în jos, copleşit de greutăţile vieţii. Se povestea — întotdeauna astfel de momente ale prăbuşirii sunt aburite de poveşti în sat — că degradarea i se trăsese de la
După vânzare
o fată frumoasă. Nu-l lăsaseră ai lui să se însoare cu ea. Se măritase aceea cu un altul şi toate celelalte.
Domnul T. era, în anii când am venit noi în L., unul dintre ciudaţii satului. Sărac, mereu flămând, beat mai tot timpul, vorbind pe înţelesul ţăranilor (cu multe fantezis-me), cu o paporniţă după el, în care avea mereu ceva de vânzare: pepeni, peşte, marmeladă, ciorapi desperecheaţi, gheme de lână, cuţite etc.
Târziu, peste ani, când am citit despre Cilibi Moise, mi l-am imaginat pe acesta că trebuie să fi semănat cu domnul T. Nu era evreu. Prin venele lui curgea, se spunea, sânge grecesc. Iar o poveste, cu un neguţător din Corfu, pripăşit la Sulina, apoi la Brăila, căsătorit în timpul războiului Crimeii cu o prostituată care însoţea trupele engleze, rămasă şi ea în Brăila, unde s-a născut bunicul domnului T. Grecul a mai avut o fiică, care a fugit după un polcovnic din oastea ţarului, în timpul războiului cu turcii din 1877-l878.
Tatăl meu copilărise cu domnul T. şi, în pofida decăderii din acei ani ai revederii, îl trata cu înţelegere, cu blândă prietenie şi, aşa mi s-a părut adeseori, cu frăţească duioşie.
Şi sătenii îl priveau, de altfel, cu compasiune şi un fel de respect datorat mai mult amintirii celui ce fusese şi părinţilor săi. Tatăl domnului T. îi învăţase pe mai toţi bătrânii satului. Cu aceşti bătrâni, copii odinioară, plantase duzi de-a lungul şoselei, de la intrarea şi până la ieşirea din sat. îi învăţase să crească viermi de mătase. îndeletnicire păstrată la şcoală şi pe vremea când eram eu elev. De câte ori nu m-am lăsat toropit de foşnetul omizilor acelora dolofane devorând frunze pe mari coli albe. Şi cât de fascinat urmăream transformarea lor în coconi şi urzirea go-goaşei.
Când am început să scriu — cu oarecare râvnă scriitoricească — am folosit mulţi ani tocul şi peniţa. Un toc bătrânesc, păstrat de prin clasa a patra, şi peniţe strânse de-a lungul anilor. Şi acum mai păstrez tocul acela şi cutiile cu

zeci, sute de felurite peniţe. Printre puţinele lucruri care vor rămâne după mine şi care, într-adevăr, pot aminti de cel ce-am fost.
Dusul peniţei pe coala albă, scriind, îmi amintea răsu-citul hulpavilor viermi făcători de mătase. Şi toate celelalte dulcegării care se pot spune despre plăcerea de a scrie. Inclusiv banala asociere cu firul de borangic. Eu chiar, scriind, aveam deseori imaginea puzderiei de viermi devorând frunze de dud spre a se transforma apoi în anumiţi coconi...
Printre multele care se vorbeau, cu uimită admiraţie, despre domnul T., era şi aceea că putea să-ţi spună ce scrie în *Scânteia* numai dacă privea titlurile. Era o adevărată vrajă o astfel de putere.
Tatăl meu era abonat la *Scânteia.* Luam de multe ori gazeta şi încercam şi eu să descifrez titlurile. Nu numai că nu înţelegeam nimic, dar erau unele mai lungi ale căror cuvinte le uitam de la primul până la ultimul. Simţeam că domnul T. făcea o şmecherie, pentru a mai obţine un pahar de rachiu sau vin, dar nu ştiam în ce consta meşteşugul lui. L-am deprins şi eu acum, când citesc ziarele ştiind, adeseori, dinainte ce spun. Cu prea puţine modificări de la o zi la alta. Ba, după ce am parcurs milioane de ziare — fără mândrie, doar cu plictis spun asta — aproape că ştiu ce pot găsi pe zeci şi zeci de ani în „oglinda" presei. Plictisul este acela al unei prese extrem de sărace şi astăzi, ca şi înainte de '89. Poate doar în a doua jumătate a veacului XIX am avut, într-adevăr, o presă vie, adevărată şi liberă. Apoi s-a pervertit din politică, din interese financiare, din suprasaturaţie, din cultivarea tembelismului. Acum, lipsa de moralitate şi adulmecarea permanentă a celui care plăteşte dau presei nimicnicia minciunii şi deznădejdea clipei fără orizont.
Nu-i trist că marii gazetari au pierit prin anii '60-'70 ai veacului trecut? Cei care încă mai prinseseră şcoala şi moştenirea gazetarilor interbelici, care şi ei îi prinseseră pe cei dinaintea lor, au dispărut fără urmaşi.
După vânzare
Gazetăria română s-a tot pritocit până s-a transformat în poşirca de acum.
Deşi avem analişti, comentatori, editorialişti şi tot ce mai vrei. Peisajul general este de trăncăneală, de un veşnic dat cu părerea şi o veşnică gâfâială în urma evenimentelor.
Abia acum, după mai bine de un deceniu de nouă presă (liberă?!) se formează, simt, un alt tip de gazetari. Tineri, prea puţin dispuşi la compromisuri, fără să-i mai intereseze mult deceniile anterioare şi păcatele, reale sau închipuite, ale celor de atunci.
Nu ştiu cât de independenţi sunt. Nu mi se par prea instruiţi, deşi nu-i obligatorie informaţia meticuloasă, pedantă. Sunt ia modă gafele pretutindeni.
Au marea calitate de a vrea să descopere, pe cont propriu, adevărul, realitatea, nelăsându-se chiar atât de uşor copleşiţi de vechile valori.
Se schimbă, într-adevăr, generaţiile. Semne sunt că tulbureala dispare şi ei înşişi caută să se întoarcă la valori. Cu mersul lor, căutându-şi drumul. încercând să şi înţeleagă şi nu numai să înjure.
Ar merita recitite colecţiile pe ani ale ziarelor şi revistelor în care s-au afirmat postdecembrist, „pe picioarele lor", optzeciştii. Instructivă, în multe sensuri, ar fi o astfel de lectură. Tare mult, din păcate, seamănă cu cele întâmplate imediat după 23 august 1944. Aceeaşi intransigenţă, acelaşi avânt, acelaşi mimat idealism.
Nu ştiu dacă toate astea ţin neapărat de experienţa literară.
Vioară. O ţineam după mescioara cu oglindă din dormitor. Tatăl meu cânta din vioară la sărbători şi în după-amiezile duminicilor de vară sau de toamnă.
La sărbători, când se reuneau toate neamurile, tatăl meu cânta romanţe, cântece de pahar, lumeşti, unele chiar mai fără perdea, când noi, copiii, eram trimişi la culcare. Când se încingea petrecerea, îl acompania şi mama mea cu vocea. Cânta frumos mama mea, dar se ferea să

cânte în public, chiar de faţă cu neamurile. Doar când mesenii o luau pe panta vinului, ca să le curme entuziasmele hăulitoare, prefera să cânte ea.
Se făcea linişte în odaie. Nici paharele parcă nu mai clincheteau.
„Ei, ce plămâni ai tu, fată", făcea unchiul U. „Dacă ai chema vacile din baltă s-ar auzi până aici." Era distanţă de vreo trei kilometri. „Auzii că avuşi pnomonie, d-aia nu te-ai dat la operă", o compătimea mătuşa R.(renumită pentru că fierbea sarmalele într-o oală de noapte). Mama mea zâmbea. „Nu de pneumonie n-am urmat Conservatorul. N-au fost bani. Am făcut Eparhiala doar."
„Preoteasă să te fi făcut, nu învăţătoare", intervenea împăciuitor şi unchiul Gh., stuparul.
Făceau o pereche frumoasă mama mea şi tatăl meu, când ea cânta şi el o acompania în surdină la vioară.
M-a săgetat frumuseţea lor, ca o suliţă de înger trimisă să-mi deschidă ochii asupra minunii de-a avea mamă şi tată, în seara când ai mei au plecat din S. Primiseră voie să părăsească satul acela în care trăiau grupate câteva familii de basarabeni. Era petrecerea de adio, în casa bătrânilor B. Fiul era învăţător, nepoata, învăţătoare şi ea. Şi cei doi bătrâni tot învăţători fuseseră, pe lângă Tighina. El, impunător, cu o cămaşă mereu peste pantaloni, cu o barbă lungă, deasă, albă.
In seara despărţirii petrecerea era tristă. Ca un fel de altă plecare în refugiu era despărţirea. Trebuia să ne ducem dincolo de Dunăre, apa cea mare şi misterioasă. Când au început să cânte, pe mine, pe fratele meu, pe alţi doi-trei copii, ne-au dus în altă cameră să ne culce.
N-am adormit. Răzbăteau ca dintr-un capăt de lume vioara tatălui meu şi vocea mamei, tărăgănată, duioasă şi înecată în tristeţe. „Bătrâneţe, haine grele..."
Era ca o jelanie. înfiorat de gânduri neclare, de spaima de bătrâneţe, de parcă mama mea şi tatăl meu îşi plângeau bătrâneţile care aveau să vină, am sărit din pat şi, orbecăind, m-am dus în camera unde se cânta. N-am în-
După vânzare
drăznit să intru. Am rămas lipit de uşă, ascultând vocea mamei şi vioara tatei.
Când au isprăvit cântecul, am deschis uşor uşa şi m-am strecurat lângă vitrina cu bibelouri. Nu m-au observat, sau poate nu mi-au dat atenţie. Doar bătrânul B. m-a văzut şi mi-a făcut semn uşor să vin spre el. Mama mea cârita altceva, tot o melodie tânguitoare, urmată de vioara tatălui meu. Stăteau amândoi în picioare, în capul mesei. Bătrânul B. stătea în celălalt capăt, cu faţa spre uşa pe care mă furişasem. M-am strecurat în braţele lui şi-i priveam minunat pe părinţii mei. Sub lumina lămpii cu benzină (petro-max) păreau strălucitori, luminoşi, parcă erau din abur argintiu, desprinşi dintr-o icoană.
Barba bătrânului B. mă gâdila pe ceafă. Mă înfiora atingerea părului câlţos. Am întins mâna şi am început să răsfir barba bătrânului. Mi-era nespus de bine, parcă stăteam în braţele lui Dumnezeu am gândit înfiorat şi în aceeaşi clipă am ţipat înspăimântat: „Să nu muriţi! Nu vreau să muriţi".
Brusc s-a făcut linişte. S-au uitat nedumeriţi la mine, mama mea a venit speriată şi m-a luat în braţe, apoi au început să râdă, vinul să curgă, vorbele să zboare, râsetele să se reverse şi totul a fost uitat.
N-am înţeles ce-a fost în mine, nu înţeleg nici acum. Decât acea rană dintr-o dată în suflet, golul imens apărut ca împunsătură de suliţă, spaima groaznică de moartea care avea să-i cuprindă, mă îngrozeam, pe frumoşii mei părinţi.
Aşa cum n-am putut înţelege, peste ani, într-o dimineaţă, cu noi toţi, bineînţeles alţii decât cei de la petrecerea de despărţire din S., strigătul, înciudat în disperarea lui al nepotului M.: „Vă urăsc! Mi l-aţi luat pe tata! N-o să mi-l mai daţi niciodată".
Cu o zi înainte îl îngropasem pe fratele meu. Nepotul M. avea patru ani, nu credeam că realizase ce se întâmplă. Acum stăteam, dimineaţa, la masă. O masă tot de despărţire, fiecare urmând curând să plece în drumul lui.

IOAN LĂCUSTĂ
Spaima fără nume, în care vezi probabil departe şi adânc în timp îl încercase şi pe nepotul M.
Acolo, probabil, în casa bătrânilor B., în noaptea aceea, în cele câteva clipe ale ascultatului meu cu mama mea cântând şi tatăl meu însoţind-o la vioară, dincolo de frumuseţea lor văzută, mi s-a deschis poarta sau cerul iubirii mele de ei. Am simţit, am ştiut că-i voi iubi cât eu însumi voi avea viaţă, că vor rămâne pentru mine la fel de frumoşi, etern de frumoşi cum îi văzusem în acea clipă.
...Vioara era tot la locul ei după oglindă. Cutia ei cu muşamaua roasă, vioara fără o coardă, arcuşul cu fire de păr rupte, atârnând ca maţele unui şarpe uscat.
Am şovăit dacă să iau vioara cu mine, printre puţinele lucruri din casa pe care o părăseam.
Vecinul B. a vrut să mi-o cumpere. Era, ca de obicei, beat: „E o amintire sentimentală, a oftat el. Cum ne cânta Tovarăşu' învăţător la serbare. Şi cum ne pocnea cu arcu-şa dşcă nu ziceam bine".
l-aş fi dat-o în dar. N-aveam însă chef să fiu generos, l-am cerut trei milioane pe vioară. Ştiam că n-are bani. Dacă ar fi avut, probabil, i-aş fi vândut-o.
Căciulă. în copilărie, de pe la sfârşitul lui octombrie, purtam căciulă. Ţăranii o luau după Sf. Măria. Cei mai în vârstă o purtau şi vara. Cu cât înaintam în ani, nu mai purtam căciulă. Mergeam cu capul descoperit şi în toiul iernii. Apoi am început să cochetez cu pălăriile. Am trecut la şapcă. Acum, de vreo zece ani, port iarăşi căciulă. De pe la sfârşitul lunii octombrie, până la începutul lui martie. Când veneam în concedii luam căciula, una de astrahan, fumurie, aşa ca să mă ţărănesc, chiar şi vara. Când
ploua.
Nu am revenit la vârsta copilăriei. Nici nu m-am îmbolnăvit, îmbătrânesc doar.
Până la căciulă, purtam căciulite. Un fel de fesuri împletite de mama mea, din lână bătută. Groase, călduroase. Imitau căciula, aveau urechi, doar că nu erau din blană.
După vânzare
Prima căciulă aproape adevărată a fost din blana câinelui lui moş lancu. Un ciobănesc flocos, mereu pus pe hârjoneală. A murit de bătrâneţe. Dom' Gicu, meşterul cojocar, a tăbăcit blana şi mi-a croit o căciulă. Din resturi şi din alte petice a făcut un manşon pentru doamna Gulbea, soţia directorului de la banca „Albina".
Căciula asta mi-au furat-o într-o seară la înghesuiala de la uşa caravanei cinematografice. Ne îmbulzeam să cumpărăm bilete. Nu, atunci mi-au furat leul de bilet. Căciula mi-au furat-o altădată. Adormisem pe scena căminului cultural. Aşa vedeam noi filmele. Copiii se întindeau pe burtă pe scenă şi se holbau la ce se întâmplă pe ecran. Din când în când, Tache trăgea o cărtănoasă. Era bolnav, ceva la intestine şi nu putea să ţină gazele.
Cei din primele rânduri strigau: „Motorist, vezi că-ţi scârţâie sonoru'". Uneori le şi nimerea Tache. Se scăpa când se sărutau doi pe pânză. „Ai rupt-o, bre, las-o ciorilor", mai striga câte unul.
S-a întâmplat de-am adormit. Cineva mi-a furat căciula. Unu' dintre-ai noştri. N-am reuşit să aflu, oricât m-am rugat de ei. Simţeam că mă trădau, mă minţeau pentru un ticălos. Peste ani, am aflat cine mi-o luase. Mi-a spus mama mea că au ştiut chiar din zilele următoare, l-a fost milă de băiatul acela. Era om la casa lui de-acum. Pompier comunal. Ca să mă răzbun, într-un fel, l-am pus să facă un raport sau proces-verbal stupid într-o schiţă.
Mai erau căciulile sintetice. Alioşa se numeau. Erau aduse din URSS sau se făceau după model sovietic. Oricum erau marfă prima la bişniţă. Şi după „Podul de flori", din 1990, au continuat încă să se vândă. Nu-mi plăceau. Purtam de nevoie şi ca să mă fălesc, la fel ca toţi ceilalţi.
Rioarei îi adusese frate-său o astfel de căciulă Alioşa după ce se întorsese din Algeria. Predase acolo matematica doi sau trei ani. Rioara se mândrea cu ea. Era argintie. Sclipea. „Vulpe argintie siberiana" spunea ea. Nu puteam în ruptul capului să-mi explic cum de ajunsese sărmana

vulpe din Siberia să fie omorâtă tocmai în Algeria şi să se transforme în căciulă. Nici Rioara nu putea să explice.
— Probabil a dus-o musonul, zicea ea.
— Da' de ce nu ţi-a adus Relu ceva din antilopă sau cămilă. Astea cresc la ei.
— Păi ce să caute cămila pe la noi? Nu vezi ce-i când bate crivăţul?
Apoi, când am auzit de „vulpea deşertului" şi toate celelalte, aşa i-am spus şi Rioarei, „antilopa Siberiei".
Am mai avut alte şi alte căciuli. Toate copii, imitaţii. Una cu adevărat căciulă, neagră, de astrahan, mi-am cumpărat abia când am ajuns la salariul meu. Apoi am luat-o pe cea fumurie. Acum am o alta tot neagră, tot din astrahan. Probabil, până mor, mai apuc să cumpăr una.
Aş fi vrut să am o căciulă de nutrie. N-am reuşit s-o cumpăr. Probabil nici nu voi avea. Mai trec şi căciula asta de nutrie la dorurile cu care mă voi duce în lumea de dincolo.
Izvorul Tămăduirii. Cişmele la poala unui ciot de munte din lanţul Bătrânilor. Terminasem a şaptea. Intrasem la lîceu. în vară aveam să mă duc la internat. Eram băiat mare. Prezentam destulă încredere pentru a fi lăsat în excursie la Izvorul Tămăduirii.
Am mers într-o zi de vară cu Radu. Era o potecă de la noi în sat pe care puteai să mergi pe jos până la M. Cale de vreo zece kilometri. Scurta mult drumul pe şosea, de două ori mai lung.
Ducea poteca printre lanuri de porumb, bostănării, crânguri de aluni sălbateci, loturi cu floarea soarelui, mici postate cu zarzavat. Era prima dată când plecam de-aca-să, pe jos, la aşa depărtare. Ai mei aveau încredere în Radu. Era cu trei ani mai mare. Elev la Liceul Pedagogic
dinG.
Bătrânii, resturi din munţi antidiluvieni, nu m-au impresionat. Un şirag de pietroaie. Granit peste granit. Din când în când, dădeam peste câte o peşteră. Grote din care pietrarii scoseseră cuburile de granit pentru pavaj. Fusese
După vânzare
pe acolo, câţiva ani, şi o colonie de deţinuţi politici. „Legionari şi bandiţi care se opune la colectivizare", ne spusese la o întâlnire a pionierilor tovarăşul sergent major Huşanu, şeful postului de miliţie din sat.
Intram, curios, poate găsesc vreo cătuşă prin grotele acelea. Nu erau decât rahaţi şi mirosea a urină. Mirosuri pe care aveam să le simt, peste ani, şi când am intrat în piramida lui Kefren de la Gizeh. Un aer fetid şi scârne mai peste tot pe drumul în inima piramidei.
Apoi am coborât la Izvorul Tămăduirii, de pe versantul dinspre M. Am mâncat, am băut multă apă, ne-am bălăcit în jgheabul pentru vite şi am revenit pe creastă.
începusem să mă plictisesc. Excursia se terminase şi nu mă impresionase. Nici măcar lilieci nu văzusem.
Stăteam pe nişte pietroaie late, mari cât mesele de prin restaurante.
— Hai să facem o ciacâie, a propus Radu. Şi pe urmă plecăm.
Auzisem de asta, dar nu făcusem niciodată aşa ceva. Ştiam că-i jaentru flăcăi sau puşcăriaşi.
— N-am mai făcut.
—• Nu-i greu. Uite-aşa. întoarce-te cu burta pe piatră. Li-peşte-te strâns. Dă din cur de parcă o găureşti. Ţi se scoală, ai să vezi.
Am făcut cum spunea. într-adevăr, aşa s-a întâmplat.
— întoarce-te pe spate. Stai întins cu faţa la cer şi frea-că-ţi-o.
Executam tot ce-mi spunea.
— Gândeşte-te la o curvă, să vezi cum merge de bine.
întins pe pietroi priveam cerul. Ameţitor de siniliu. Departe, în înalt, câţiva ereţi se alergau. Cu aripile larg întinse, făceau mari ocoluri. Lente, învăluitoare. Apoi se prăbuşeau dintr-o dată, parcă fără aripi. Vânau guzganii.
— Nu ştiu la cine să mă gândesc.
— Gândeşte-te la Rioara. Nu vezi ce buci are? Toată ziua îi dai târcoale.

IOAN LĂCUSTĂ

După vânzare

II 1

Am închis ochii şi am încercat să mă gândesc la Rioa-ra. „Dacă m-ar vedea, ce-ar spune? Nu i-ar fi scârbă de mine?"

Radu începuse să se zvârcolească.

— Aşa, Rioara, aşa, desluşeam printre gemetele lui. Hai, curvo, hai.

Am sărit furios. îmi pierise cheful. Eram gata să-l omor.

— Cum, mă, tu o faci cu Rioara?

— Da, bă, da, şi ce bine-i!

Continua să şi-o frece şi gemea după Rioara. Nu ştiam ce să-i fac. l-am tras un picior în fălci şi doar i-am scuipat. Apoi am plecat. Ştiam poteca. Şi chiar de m-aş fi rătăcit, puţin îmi păsa. Mergeam în neştire. Plângeam. îmi strângea inima o gheară neştiută până atunci. Ştiam că nu-i alegere. Dar.mi se părea că trebuie să aleg. între Rioara şi Radu. între o fată şi prietenul meu. între iubire şi un băiat oarecare.

Am ales-o pe Rioara.

Odin. Când Vasile T. s-a întors din tabără — era primul 'dintre noi care fusese trimis să-şi petreacă trei săptămâni din vacanţa mare undeva la munte — îl ascultam muţi de uimire cum ne povestea despre toate cele văzute şi întâmplate pe-acolo.

Cel mai puternic ne-a impresionat recitarea inscripţiilor („grafitti"?!) din closetul gării din B. şi cele trei cântece pe care, spunea, el, le cântau seara, înainte de culcare.

Unul dintre ele era cu un marinar care avea o sticlă de rom şi nu ştiu ce făcea pe punte; refrenul era „Hai, Jimmy, Jimmy, adă tirbuşonul ca să desfundăm romul". Altul era cu o acţiune de spălat rufele la râu, cu refrenul „Suflecată (Vasile cânta „sulfecată") pîn' la brâu / Ducea, ducea rufele la râu". (Peste ani, aveam să-l cânt în neştire în armată, când eram cu grupa de serviciu la bucătărie. Ia curăţat cartofi.)

în fine, al treilea era o canţonetă adaptată specificului taberei. Cineva — instructoruj, bucătăreasa? — tot întreba unde s-a ascuns unul, Odin. Copiii îi răspundeau că-i în tufiş. Căutătorul, nedumerit, întreba: „Odin, Odin, ce faci în tufiş?!" Iar Odin răspundea „Mă piş".

Mi-am adus aminte de cântecelul acesta din copilărie vreo douăzeci de ani mai târziu. Eram la un „mare spectacol", la Sala Palatului. Cânta Giuseppe di Stefano. Un program de arii şi canţonete. Italianul trecuse demult de sfârşitul carierei, dar se ambiţiona să mai rămână pe pistă. Era încă bun pentru ţărişoare lihnite, cu melomani proaspăt alfabetizaţi...

Când a început să cânte canţoneta aceea, dintr-o dată m-am înveselit. Nu mai era celebrul italian, ci bietul Vasile, maturizat de-acum: burtos, puţin şchiop, vesel nevoie mare, chinuindu-se să-l găsească pe... Odin. Iar sala devenise un imens detaşament de pionieri, în picioare, dând convinşi răspunsul: „Mă piş".

...Aşa am început, de fapt, să mă joc cu giulgiul realităţii. Din când în când, în cele mai neaşteptate clipe, îl trăgeam puţin şi priveam dincolo de perdea.

Am început, astfel, pe la treizeci de ani, să înţeleg că amintirile nu-ţi sunt deloc povară, odgoane cu care eşti priponit de timpul tău dus. Doar să le laşi să se zbănţuie dincolo de giulgiul sufletesc.

Vin. îl ţineam în damigene, în beci. în anii de după moartea mamei, nu am mai cules eu via. Din ultima recoltă, păstrasem două vedre în trei damigene. Mai aveam şi alte câteva sticle rămase din anii anteriori. îmi plăcea, vara, mai ales, când veneam acasă, să am vin vechi, răcoros de la beci. Desfundam sticla aburită, năclăită cu lut şi mă simţeam un gospodar rostuit.

Nu mi-a părut rău când, zilele trecute, m-am despărţit de acele damigene şi sticle. Fără nici o strângere de inimă, le-am dat! Ştiam doar că nu mai pot, că nu mai am voie să beau. Nu-i loc de melodramă. M-am despărţit şi de damigenele acelea, aşa cum mă despart şi de beci. Aşa cum

mă despart de amintirile legate de această casă, de această curte, de acest sat.
încerc să simt dacă doare ceva în mine şi-mi spun că nu doare. Neputinţa şi umilinţa de a nu le fi putut păstra sunt atât de mari, încât şterg orice sentiment care ar putea avea vreun nume. Este, dar tot literaturizez, împăcarea în faţa inevitabilului. Aşa cum îţi întâmpini moartea cu resemnarea că doar atât ţi-a mai rămas.
îmi trec amintirile, inconştient, ca într-un ritual sufletesc de exorcizare, celuilalt, cel care vine după mine, care va locui în casa aceasta, va păşi prin iarba acestei ogrăzi, va coborî în răcoarea acestui beci. îi las lui bucuriile tihnei ocrotitoare de odinioară. A toropitoarei siguranţe că ai un loc şi o casă ocrotitoare.
Scoţând damigenele din beci mi-am amintit de o du-pă-amiază tot de sfârşit de octombrie. Nu locuiam în casa noastră, ci într-o alta, închiriată. Cumpăraseră ai mei o damigeana de vin pentru Crăciun.
în după-amiaza aceea venisem acasă nespus de mândru: fusesem făcut pionier. Ieşisem copleşit de emoţia din adunare şi până acasă parcă zburasem. Ai mei lipseau. Neavând cui să împărtăşesc bucuria, am socotit că cel mai potrivit ar fi să cinstesc evenimentul cu un pahar de vin. Aşa văzusem că fac cei mari la momente festive. Nu puteam să aplec damigeana spre a umple paharul. Aveam un furtunaş cu care ai mei pritoceau murăturile.
Am tras cu el până âm adormit. Aşa m-au găsit ai mei, dormind lângă damigeana, năuc de ameţit. Am reuşit să mă dezmeticesc oarecum abia când tatăl meu mă urechea. Şopteam amărât:
— Lasă-mă să-mi scot cravata.
Mi se părea că întinam simbolul sângelui vărsat de revoluţionari. M-am dus în dormitor. Mi-am scos cravata şi am întins-o pe pat. Apoi m-am întors să-mi iau pedeapsa.
Reciclare. Cursuri pe care le făceam periodic la Academia „Ştefan Gheorghiu" a P.C.R. Scoatere din producţie.
După vânzare
program lejer, bârfe de tot felul şi acel partinic „Să ne facem că..." După 1989, am menţionat acele cursuri în toate chestionarele pentru diverse fişe de dicţionare biografice.
Am făcut-o din două motive. Mai întâi, să văd cum mai este barometrul situării mele între optzecişti. Ei, oneşti, mi le menţionează cu obiectivitate colegială pe unde vrei şi nu vrei. Adică, vezi, el a făcut şi de-astea, pe când noi nu şi nu, numai sub fusta doamnei Monica.
Şi, apoi, pentru că într-un martie, la o astfel de reciclare, am revăzut-o pe Rioara. Ziua în care am ratat ocazia de a-i da lui Ceauşescu în cap cu propriul portret.
Stăteam de vreo oră aşteptând să vină Ceauşescu şi la Aulă. Avea să taie panglica, să viziteze noua clădire şi, apoi, să ţină obişnuitul discurs.
Acum se plimba prin alte părţi în curtea Academiei. Urmăream, când mă înălţăm pe vârfuri, unduirea coloanelor după el. Goana unor grupuri care, cum trecea de locul unde îl aşteptaseră, o zbugheau în altă parte unde era aşteptat.
Numai aici, la intrarea în Aulă, era oarecum linişte. Amorţisem, chiar dacă ţineam la picior, ca în armată puşca, panoul cu portretul lui. Din când în când trebuia să mai ridic Tovarăşul şi să-l agit. Eram scutit să mai aplaud.
Locul unde fusese dusă grupa noastră de ziarişti era de maximă încredere. Şi siguranţă. La câţiva paşi de noi treceau tovarăşul şi tovarăşa. Poate chiar îi venea lui sau ei să ne strângă mâinile, deşi nu era în protocol. Oricum, eu strângeam băţul portretului. Când îl ridicam, la câte-o rafală de vânt, mai să mă prăbuşesc.
„Poate-i cad dracului cu portretul în cap" mi-a trecut prin minte. Simplul gând m-a îngheţat. Mă rugam la toţi sfinţii să nu bată vântul când va fi să treacă persoana. Acum ştiu că şansa de a fi erou îmi surâsese enorm atunci. Aş fi fost acum un stimabil disident, nu în vorbe, ci în fapte. M-aş fi ajuns şi eu de-un senator, de-un director de conştiinţe, cu afacerile mele prospere, aureolate de un

glorios trecut. Nu am intuit viitorul. îmi contemplu acum, retrospectiv, doar ţâţâitul fundului de atunci. Răutu o ştersese din suita care se plimba prin curte şi venise să-l aştepte pe Ceauşescu în capul treptelor. O echipă de fete şi băieţi îl înconjura. Doi cu pâinea şi sarea, doi cu perniţa, una cu foarfecă. La foarfecă era Rioara.
Uitasem de portret şi mă holbam la ea. N-o mai văzusem de ani buni.
— Mai zgâlţâie şi tu drăcia, m-a înghiontit Stan, de la Focşani. Fă agitaţie că vine conu' şi nu se vede.
Ca de obicei, era aghesmuit. Fusese la Apaca să-şi comande un costum cu o zi înainte şi petrecuse toată noaptea cu secretarul de partid de la Croitorie. Venise direct la inaugurare. Mesteca scorţişoară sau cuişoare. Ceva de mirosea a orez cu lapte.
— Ce te tot holbezi. E Răutu, cin' să fie, m-a înghiontit iarăşi.
— Cine-s tipele alea?
— Prospătură. Au adus crema de la organizatoric. Vezi ce marfă oferă nea Tolea?
Nu ştiam cum să-i fac semn Rioarei. Studia perniţa cu foarfecă de parcă ţinea coroana României în mâini. Sau un vibrator.
— O ştiu pe tipa de la foarfeci, i-am şoptit lui Stan. Con-săteancă.
— Taci, băi. Ridică-I, a strigat aproape concomitent cu urletul „Ceauşescu — pe-ce-re". Am ridicat panoul. într-o fracţiune de clipă am văzut-o pe Rioara apucând foarfecă cu mâna dreaptă şi agitând-o patriotic.
M-am speriat. „Te pomeneşti că face vreo boacănă." Era de temut cu glumele pe care le făcea la şcoală. Cum izbutea numai ea ştia, dar strica solemnităţile când era festivitatea mai fierbinte. Cel mai mult îi plăcea să ne încurce la trompete, când mergeam să aducem salutul pionieresc vreunei adunări ceapiste la căminul cultural. Mi-a băgat o dată un pumn de bulinaşe albe, de la perforator, un fel de confetti. Când am suflat „Ta-ta-tara-tata-tara-ta-ta",
După vânzare
prezidiul a crezut că ninge. Toboşarului, altă dată, îi băgase o broască în tobă şi, după primele lovituri în ea începuse instrumentul să-i sară pe burtă.
— Rioara, lasă foarfecă, am strigat în contratimp cu vacarmul general.
— Băi, am nevastă şi copii, a gemut Stan.
Nu s-a întâmplat nimic. Rioara doar, ca trezită din vis, a lăsat cuminte foarfecă pe perniţă. A privit nedumerită spre mine. I se înroşiseră obrajii ca pe vremuri. Fără nici o metaforă sau comparaţie. M-a recunoscut. A închis ochii speriată, l-a deschis apoi. Râdeau.
Am ştiut în acea clipă că noaptea va dormi la mine.
Cărare. Tatăl meu îi spunea cărare. Mama mea, cărăruie. Eu — potecă.
Erau, de fapt, mai multe cărărui bătute de paşii noştri. De la poartă până la intrarea casei. De la casă până la bucătăria de vară. Altele, pe sub cireşi, până la poarta grădinii. Şi, în final, câteva printre porumbii din grădină.
în curtea casei, creştea troscot. înalt, des, trebuia la două-trei săptămâni să-l tăiem cu secera. îl tăia tatăl meu. Apoi a rămas mama să-l secere. Mie nu-mi plăcea să-l tai. Mă dureau burta, şoldurile când stăteam pe vine. Şi mă tăiam foarte des cu secera.
Cărăruia de la poartă spre casă, de-atâţia paşi, se bătătorise. Era mai tare chiar decât asfaltul de pe stradă. Asfaltul rămânea găurit după ce se topea zăpada. Cărăruia era întotdeauna netedă, lucioasă. Se desena ca o urmă de deget pe o pânză vopsită în verde.
De la casă spre bucătăria de vară cobora, uşor, o cărăruie pietruită. Cuburile de granit le cumpărase tatăl meu de la un ţigan pietrar care cioplea în restul de carieră de lângă Izvorul Tămăduirii. Le aşezase, cub lângă cub, după ce săpase şanţul de rigoare trasat cu aţa şi cu echerul.
Poteca de granit despărţea, de fapt, curtea propriu-zisă de o mică parcelă mărginită de-un gărduţ de stuf. Dincolo de gărduţ, începeau grădina şi curtea păsărilor. De la

uşa bucătăriei de vară, o altă cărăruie ducea spre porumb, viţa de vie şi nucul din fundul grădinii.
Nucul s-a uscat în prima toamnă de după moartea Rioarei.
La colţul casei, cărăruia spre grădină trecea pe lângă
antena televizorului, o grămadă de pietroaie şi o alta de
lut, acoperit cu o muşama vişinie. în dreptul grămezii de
pietroaie tăiam găinile.
Pe lângă cărarea pietruită era alta, pornind de la prima treaptă de jos a celor trei de la intrare. Curbată, cărăruia aceasta trecea prin troscot, ca lama unei seceri, sau ca vergeaua unui arc, întâlnind aleea pietruită în dreptul primei uşi de la bucătăria de vară.
Părea un caier de lână presărat prin troscot. Lutul curţii abia se zărea. Pe-acolo cobora mama spre treburile ei. Paşii ei târşiţi, uşori, nu reuşiseră să bătătorească lutul. Din când în când turna apă fiartă peste rădăcinile troscotului după ce ie prăşise.
Mergea pe potecuţa aceea din teama de a nu cădea pe pietre. Mie mi se părea un ocol prea mare să trec pe acolo. Făceam câţiva paşi în plus. Era cărarea mamei.
Când am venit acasă, la şase săptămâni după moartea ei, am păşit pentru prima oară pe potecuţa aceea. în dimineaţa zilei când am revenit la Bucureşti, am trimis cu poşta, într-o cutie, câteva hârleţe de pământ de pe potecuţa mamei. Calupuri de pământ negru, cu furnici mişunând. Pământul l-am presărat, amestecându-l cu ţărâna de pe mormântul mamei mele din cimitirul bucureştean.
Când ridicasem pachetul de la Oficiul din Dr. Taberei, poştăriţa se minuna că poşta fusese invadată de furnici.
Scrisori. în iulie din vara de dinaintea toamnei când a murit Rioara, am venit pentru o săptămână acasă.
Nu i-am scris că vin. Nici când vorbeam cu mama mea la telefon nu o mai întrebam ce mai ştie de Rioara.
Era un fel ambiguu de a ocoli adevărul. Toată lumea ştia, dar toţi se prefăceau că nimic nu se va întâmpla. Deşi, cineva număra nemilos. Nemilos.
După vânzare
Un fel ambiguu da a te proteja în faţa morţii celuilalt. îl dispreţuiesc. Aşa cum îmi dispreţuiesc frica mea de moarte. Bravez. Caut o împăcare pe care nu ştiu unde s-o găsesc.
De cum aveam să sosesc, gândeam să-i trimit vorbă că am venit. Nu mai era cazul. La coborârea din autobuz, m-am întâlnit cu fiică-sa.
Noaptea, târziu, am aşteptat-o sub nuc. Toată după-a-miaza meşterisem laviţa. Ca niciodată, nu mai trăiam înfrigurarea revederii. Mă simţeam învins, obosit, epuizat ca după un îndelung mers pe jos. Sau căţărat pe povârnişuri abrupte.
Ne-am îmbrăţişat îndelung. Simţea oboseala din mine.
— Ai să mă uiţi aşa, ca o oboseală, mi-a spus.
— De unde ştii c-am să te uit?
— Aşa ■'imt că va fi. Nici rău să nu-ţi pară. încercam să abat discuţia în alte părţi. La de-ale ei. Cum se descurcă cu medicamentele. De ce nu mi-a mai scris. De ce nu mai trecea pe la mama mea. îmi răspundea zeflemitor, în răspăr. Era şi ea parcă obosită. Fără chef.
— Ştii ce-am hotărât? mi-a spus la plecare. Să nu ne mai vedem. N-are nici un rost. îţi stric şi ţie viaţa şi nici eu nu mă mai pot amăgi la nesfârşit.
Nu i-am răspuns. încă se strângea la pieptul meu. Mă jucam cu cârlionţi! ei. Printre crengile nucului, sus de tot, puzderii de stele. Şuşuitul lor. Nu ştiu cine-a spus că stelele şoptesc. Foşnesc ca borangicul pe o femeie dezmierdată.
O pasăre se zbătea de pe o creangă pe alta. îi vedeam ochii fosforescenţi. Acea senzaţie de neputinţă când totul e parcă încă prea puţin.
— Nu ştiu ce va fi, Rioara. De unde să ştii tu?
— Aşa, ştiu... Băi, tovarăşe.
Era acelaşi băieţesc „băi, tovarăşe" cu care mi se adresa de când o ştiam. De când veneam ţinând-o de mână de la biblioteca din centru până la casa ei. Era pe-atunci o buhă în clopotniţa bisericii.

— Băi, dacă ţipă buha eu mor aici, şoptea strângân-du-se în mine.
Aveam sentimentul că o apăr. Că toate bufniţele din lume dacă în acea clipă ar ţipa, Rioara ar fi salvată în strânsoarea mea.
— Eşti cu mine, Rioara.
~ Mare fasole, pufnea ea. Abia te ţii şi tu pe tine.
Mi-era şi mie frică. Dar cu ea la pieptul meu parcă era mai uşoară frica.
~ Cum mă mai aperi, acum, băi, tovarăşe.
~ Se zice domnule, ai uitat.
Nu-i ardea de glume. Altădată, continuam la nesfârşit astfel de schimburi de vorbe, jucăuşe, uşoare, ca limpezi-mea dusului de norişori.
— Ştiu că ţi-e frică, a oftat ea. Şi n-ai ce să te faci. De-asta mi-e şi mie ciudă. Te las cu frica ta. Ce-ai să te faci?
Acum ştiu ce m-am făcut. Dar atunci?
N-a mai venit, într-adevăr. Abia în ultima zi, când plecam. Spunea că trecea spre vară-sa. S-a oprit puţin la noi. Am stat doar şi-arn privit-o din uşa casei. N-a vrut să intre în curte. A discutat puţin la poartă cu mama mea.
în vara asta, am stat acasă tot o săptămână. într-o seară a venit fata ei şi mi-a adus câteva cărţi de-ale mele rămase la Rioara. Nu vroise să-i scriu nimic pe ele. Era şi.un plic cu câteva scrisori. I le scrisesem în zilele de atunci, în acea ultimă vară. I le trimisesem din G. Am întrebat-o de ce mi le înapoiază.
— Mama a spus să vi le dau când o să vindeţi casa.
— Şi de unde ştii că o vând acum.
— N-o vindeţi acum. Dar n-o mai puteţi ţine mult. Eu aşa cred, că trebuie să vi le dau.
Am vrut să le rup. M-am răzgândit. Le-am recitit. Apoi rh-am gândit să ie includ în paginile astea. Când am pornit să le transcriu, am început să râd. Caimacamul, pleoştit, a oftat: „Mascara de sufletul tău! Mascara..."
Ştiam că am un suflet de nimic. Şi mai ştiam că nu merită să fie altfel. Le-am rupt.
După vânzare
Fanfară. în mod obişnuit ai noştri numeau astfel formaţia de trei ţigani care petreceau mortul la groapă: Ţugula-che, la clarinet. Ochi de peşte, la goarnă, şi Boambă ciun-gu', la tobă. Mergeau în coada alaiului, de la casa mortului până la biserică. După slujbă, în sus, pe şosea spre cimitir. Din când în când, la poduri, Ţugulache şi Ochi de peşte făceau schimb de instrumente. îşi mutau şi locurile din formaţie. Când cânta la clarinet, Ţugulache era în stânga toboşarului. Când trecea la goarnă, se muta în dreapta lui. Boambă nu putea să-şi schimbe toba. Era ciung de mâna stângă. în mâna dreaptă ţinea băţul cu care lovea. în ciotul de la stânga, avea fixată o tijă cu cârlig în vârf de care atârna un talger. Cu un gest de păpuşă mecanică pocnea şi celălalt talger, de pe tobă. Ieşea un schelă-iăit de alamă.
La morţi mai importanţi, mai făloşi, familia aducea fanfare şi din satele vecine. în dimineaţa înmormântării, cele două, trei formaţii reunite făceau repetiţie la grădina de vară. La nunţi, fanfara se transforma în taraf. Doar că Ochi de peşte cânta ia ţambal. La saion, mai venea şi Mircică acor-deonistul. Ei cânta benevol. Era tractorist de meserie şi cânta la acordeon din pură plăcere. Uneori mai venea şi Lulu. Mai mult la botezuri, cumetrii, tăieri de moţ şi alte petreceri restrânse.
Prima fanfară autentică am văzut-o când a fost să plece ruşii. Nu prea ştiam de unde vin şi unde pleacă. îi ştiam în ţară, erau deseori pomeniţi în casa noastră, dar nu-i văzusem niciodată. O singură dată, în primăvară, zărisem un şir de tancuri trecând în orizont. Locuiam în satul celălalt, din miez de Bărăgan, şi din păduricea de salcîmi vedeam în orizont cum trece un cârd de cutioare argintii, ieşise lumea la marginea satului să urmărească perindarea aceea nesfârşită de mici siluete, învăluite în praful şi vipia depărtării.
Am priceput că dacă pleacă ruşii, ai mei puteau să părăsească şi ei satul acela. Erau liberi să vină aici, în aşeza-rea nord-dobrogeană unde ne-am şi mutat, în aceeaşi vară.

Era acum început de septembrie. în curând avea să înceapă şcoala.
Fanfara aceea, adevărată, a răsunat ia primele ceasuri ale dimineţii. Nu cred că se trezise întreg satul, când au răbufnit ţipetele alămurilor, trompetelor, tubelor, clarinetelor, tobelor şi atâtor altor instrumente nevăzute şi neauzite de mine până atunci.
A cântat fanfara aceea ziua, noaptea şi a doua zi. Ca o pedeapsă parcă. Treceau întruna coloane de camioane cu soldaţi ruşi. Automobile blindate. Tancuri. Bucătării de campanie. Autobuze, camionete. Cazuri. Caravane cinematografice. Ambulanţe. Un convoi nesfârşit, într-un duduit continuu de motoare.
Atunci am văzut şi un general rus. Se spăla la cişmeaua de lângă monument. îl priveam curios, uimit. Pe jumătate dezbrăcat, dezvelea o piele albă, unturoasă, împestriţată cu pistrui cărămizii. Şi cu un strat dens de păr blond, cârlionţat, pe spate, pe umeri, pe burtă.
M-a văzut cum îl cercetam. l-a făcut semn unui soldat. ' S-a apropiat de mine şi m-a tras lângă general. Acela m-a mângâiat. Spunea ceva şi râdea, l-a mai spus ceva şi soldatul, chicotind, a scos dintr-o raniţă câteva bomboane învelite în ţiplă colorată şi trei creioane chimice. Mi Ie-a întins şi mi-a făcut semn să plec. încă râdeau.
Abia acasă, văzându-mă, maică-mea m-a luat la rost. — Cum ai putut să-ţi îmbraci pantalonii pe dos? Aveam nişte pantaloni scurţi, din doc gri. în graba de-a fugi în centru să văd ce-i cu sunetele acelea de fanfară îi luasem pe mine întorşi, cu faţa înăuntru. Aşa au plecat, pentru mine, ruşii din ţară. Aşa au dus-o şi pe Rioara. Dintre ţiganii lăutari de demult, doar Ţugulache mai trăia şi încă mai putea să cânte. Avea acum tovarăşi pe Giani Ineluş, la saxofon, Nelu de la Vărzăreni, la vioară, şi pe Jambonica Iu' Goangă, la tobă. Era una dintre nepoatele lui Boambă ciungu', neam de toboşari.

V

(Masa)

— L-am cumpărat de la Romană. La coloane. Avea o etichetă cu doi de igrec, a spus pistruiata. Ceva finlandez, în orice caz, zicea vânzătoarea. Ţine la viscol. Păcat că-i aşa de naşparliu.
Desfăcu hârtia şi-mi arătă crenguţele acelea. Un fel de puiet din ceva fără nume, cu câţiva bănuţi de frunze verzuii!.
— Zicea că creşte măricel. Ca alea... rotunde, înfoiate. N-am găsit flori să-i duc. Garoafele îngheaţă până acolo. Am luat finlandezu' ăsta. Cel puţin îl pune la primăvară în grădină şi-l are mereu. Etern, a chicotit ea.
Era pentru a doua oară când pistruiata mă răsfăţa cu un cuvânt imposibil de asortat, credeam, cu pistruii ei. Mai avusese şi altele, chiar din primele clipe când îi făcusem loc lângă mine. La Ciulniţa coborâse grăsana cu paporni-ţe lângă care mă proptisem încă de la urcarea în tren. M-am repezit să-i iau locul. Nu aveam chef să-l cedez altuia. Era îmbulzeală şi până la T. aveam de mers toată noaptea. Nu-mi ardea să stau în picioare.
Cumpărasem în gară *Secolul XX.* Numărul recent, despre film. încercam să-mi opresc ochii pe vreun articol, dar nu reuşeam. Degetul mare de la dreapta mă sfâşia. Se învineţise şi zvâcnea. La plecarea de-acasă mi-l prinsesem în uşa liftului. Durere îngrozitoare.
„Cobăitule!" ţipase caimacamul. îl săgetase şi pe el durerea, încât scăpase câteva lacrimi. M-am întors şi m-am repezit direct în baie să-l uşurez. Scrâşnea din dinţi. „Sfig-

moşul! Mi-ai înnebunit sfigmosul!" Pulsul, într-adevăr, mi-o luase razna. Din clipă în clipă aşteptam să leşin. Mi-era ciudă că pierdeam trenul. Mi-era ciudă că mă întorsesem din drum. Una din cele mai profunde superstiţii ale mele este să nu mă întorc din cale. Mi-e frică să nu păţesc ceva rău apoi.
Ştiu că nu-i adevărată teama mea. Mi-a adeverit-o, între altele, şi întâmplarea din ziua când mi s-a înmânat premiul Uniunii Scriitorilor. Era o zi tot din preajma sărbătorilor de iarnă. Geroasă. Ca niciodată, plecasem de acasă cu fesul pe cap. Mă socoteam un răsfăţat. Alţii, pe vremea aceea, dormeau cu căciulile. încă un motiv,, fesul nopţilor mele, să îmi strunesc scrisul. Chiar premiat fiind. Abia aproape de staţia autobuzului mi-am dat seama că nu am căciula.
înciudat, m-am întors să o iau. Cine ştie ce necaz rnă mai aşteaptă în ziua aceea. La serviciu deja era un telefon de la D.R.P. să trec urgent pe la Uniune. Eram programaţi de dimineaţă, unul câte unul, să venim şi să luăm banii de premiu. Ceauşescu interzisese orice festivitate. Şi premiile, în acel an, se dăduseră, după lungi dispute şi aşteptări.
Acum, leşinat de durere, şovăiam dacă să plec sau nu acasă. îmi era prea dor de Rioara ca să renunţ.
Am lăsat de-o parte revista şi mă căinam pentru neatenţia de la lift. Atunci am văzut-o. Stătea în uşa vagonului ţinând în braţe un pachet învelit într-o hârtie albastră cu cerbi trăgând sănii, cu clopoţei aurii, cu rămurele de brad şi cu câţiva „La mulţi ani!" scrişi cu litere roşii, imitând majuscule din vechile manuscrise.
Era într-un pardesiu cafeniu. O fetişcană micuţă, tunsă scurt, cu câteva şuviţe aurii căzându-i pe frunte. Pistruiată. Zâmbea întruna, de parcă venise tocmai atunci la întâlnire şi a întârziat. Mă privea nepăsătoare la tot ce-i în jur. Când se deschidea uşa se răsucea puţin, şi ea plictisită, făcând loc celui care vroia să treacă.
Un vagon necompartimentat, supraaglomerat. Fum de ţigară. Mirosuri grele, proletare. Zumzet de voci. Din

când în când câte un hohot de râs, aproape ţipat, dinspre grupul de lipoveni din celalalt capăt al vagonului.
Stăteam pe locul din partea culoarului. în faţa mea, o pereche de bătrâni terminaseră de mâncat şi acum se pregăteau de somn. El, lângă geam, îşi trecuse perdeaua soioasă peste faţă. Ea încerca să se tolănească, gospodăreşte, cu mâinile pe pântec, înfofolită cu un şal negru. Flăcăiandrul de lângă mine, cu capul sprijinit de straponti-na-măsuţădin dreptul ferestrei, dormea şi el. Tocmai terminase o sticluţă de „Ceres", înlocuitor de whisky. Sforăia uşor. L-am împins cu cotul. S-a trezit buimac.
— Am ajuns?
— Unde cobori?
— La Feteşti.
l-am făcut semn fetişcanei: „Atenţie! E de tine". A început să surâdă. Credea c-a prins firul, l-am arătat cu capul spre flăcăiandru, făcându-i apoi semn din bărbie: „Uş-cheala!" A ridicat mirată ochii. „Nu tu", i-am răspuns tot prin semne. „Tipul." „Aha." A înaintat până în dreptul meu, privind ţintă flăcăiandrul.
— Acuşi vine Feteştii, m-am răstit la el.
— A, păi mă duc. Aţi fost geană. La cât îs de muncit, treceam de pod.
Se clătina, într-adevăr. Genul acela de beţie interioară, fără semne vizibile. O practică doar cei cu antrenament zilnic. Băietanul cu „Ceresul" era dintre profesionişti.
Nici nu apucase să-şi termine vorbele, că pistruiata se şi strecurase lângă fereastră. El a privit-o lung, apoi s-a întors spre mine.
— Ai mozol, bătrâne. Baftă!
Fetişcana îşi aşezase pachetul pe banchetă şi încerca să se dezbrace.
— E un ghiveci. Mersi!
Ghiveciul se răsturnase. L-am oprit să nu cadă. Pistruiata îşi scosese pardesiul. O fustă scurtă şi un pulover pufos, din mohair. S-a aşezat, oftând.

— Eu l-am făcut să se ridice şi să-mi dea locul. Tot timpul ăsta i-am spus: „Uşcheala". Şl, vezi, a plecat.
— Coboară la prima. M-a privit hotărâtă.
— Eu J-am făcut să coboare, l-am transmis gândul meu. Sunt psihopată.
Caimacanul se foia nemulţumit. Tresărise puţin când fata luase ghiveciul într-o mână, cu cealaltă sprijinindu-se de genunchiul meu, să se aşeze. „Atenţie! Să nu dai de belea!", îmi şopti speriat.
— Adică ce eşti?
— Am văzut la televizor, la ruşi. Era cu ăla, psihopatu', care se uită fix şi te face să ridici mâna. Acum pot şi io. Dacă mă uit la cineva îi trimit gândul meu.
O priveam amuzat. Turuia cu o voce învăluitoare, călduţă ca fularul galben de la gâtul ei.
— Nu mă crezi, nu? Nimeni nu mă crede. Dar eu ştiu că aşa sunt, când vreau ceva. Şi la serviciu am probat-o. l-am demonstrat şi şefei, când cu primele.
— Unde lucrezi?
— La fişe, la „Adesgo".
— Acolo sus, lângă Crematoriu?
— Nu. Secţia noastră au mutat-o în Militari. La Fabrica de Lapte. Unde întoarce treişpe. Acu' mi-am luat liberele. Mai aveam şi cinci zile de concediu. Am făcut punte şi cu revelionu'. S-a făcut de două săptămâni.
— Un adevărat concediu.
— Păi tot paişpe nelucrătoare am şi io. La anu' mai îmi dă două zile. Da' cine-o mai trăi până la anu'?
— Eşti tânără, de ce spui aşa?
— Tânără, zici? Câţi îmi dai, ei?
Am privit-o. Câţi ... Dacă lucrează, concediu mic, subţirică.
— Nouăşpe!
— Vezi că te-am dus? Eu ţi-am spus în gând nouăşpe şi ţi-am dat plasă.
— Cum mi-ai spus?
După vânzare
— Cât te-ai gândit, eu ţi-am comandat în capul meu: „Prostule, zi nouăşpe!"
— Şi n-ai atât?
— Douăşcinci. Pe muchie. De Ziua Crucii i-am împlinit, a râs triumfătoare.
— Suntem în aceeaşi zodie, i-am răspus.
— Tu câţi ai?
M-a privit concentrată. Se răsucise pe banchetă, cu spatele lipit de geam şi cu un picior sub ea. Am ridicat din umeri.
— Chiar vrei să ghicesc?
— Spune, să vedem.
Mă urmărea încercând să pară cât mai concentrată. îşi ţuguiase buzele.
— Treişdoi! a pocnit victorioasă din palme. Nimerise. A văzut uimirea mea.
— Am ghicit. Tu mi-ai spus-o. M-am concentrat şi te-am întrebat în gând: „Douăşopt, treizeci sau treijdoi?" La treij-doi ai tresărit şi m-am prins.
— Am tresărit de durere, i-am răspuns scrâşnit.
— Ce te doare? Sufletul? Ca pe Hamlet?
A fost lovitura clipei. De unde Hamlet pe buzele unei pistruiate cu fişele de la „Adesgo".
— Adică ca pe cine?
— Ca pe Hamlet. Ce, n-ai auzit de el?
Mi se părea stupid să-i spun că nu auzisem. Totuşi i-am răspuns, amuzat de cacofonie:
— Nu ştiu cine-i.
— Păi e pe coperta cărţii ăleia de pe genunchii tăi. Sau n-ai citit-o?
— Am luat-o din gară. Am răsfoit-o doar.
—• E cu Hamlet, ai să vezi. Unu' din film. Am văzut şi io filmu', la club la noi. L-a prezentat şi o ţipă. De opt martie ni l-a dat. E tipul ăla care n-avea astâmpăr. îl durea sufletul şi nu ştia ce să facă, unde să se ducă. A ajuns şi-n cimitir.

— Mă doare degetul, i-am răspuns. L-am prins aseară la lift şi mă chinuie durerea.
— De-asta porţi mănuşă? Credeam că porţi proteză. Aveam, într-adevăr, mănuşă la mâna cu degetul lovit. Credeam că îmi mai ostoiesc durerea.
— Ia să văd şi io.
I-am arătat degetul. începea să se înnegrească de-acum.
— O să-ţi cadă unghia, a oftat ea. Apoi se vindecă. Mai doare puţin şi gata. Până ajungem o să-ţi treacă durerea.
— Unde mergi?
— Până la capăt. De-acolo iau autobuzul de Slava Cer-keză. Merg la soră-mea de Crăciun. E învăţătoare acolo.
Mi-a prins mâna cu degetul rănit. A tras-o spre ea. A sărutat degetul. îşi desfăcuse uşor buzele, ca şi cum ar fi vrut să-l muşte. „Aselghito", oftă caimacanul. „Şezi locului, că mă răscoleşti."
— Am uitat să-ţi spun, zâmbi ea, şoptindu-i parcă degetului, mă cheamă Masa.
— Eşti rusoaică?
— Nu, din Teleorman. Naşa-i lipoveancă. Ce, nu-ţi place numele? Mai am şi Arina, dar nu-i nume. Nici nu-l poţi spune.
— E frumos, i-am spus, dând să-mi trag mâna.
S-a răsucit. Continua să-mi ţină degetul lipit de buzele ei. Şi-atras piciorul de sub ea. S-a apropiat, strecurându-se pe sub braţul meu. S-a cuibărit la piept.
— Mi-e somn, a oftat. De dimineaţă tot am umblat. Căldura asta m-a toropit.
Era cald, într-adevăr, în vagon. Caloriferul ardea sub bancheta noastră. S-a strâns şi mai mult în mine, culcân-du-şi capul în poala mea. Mă privea cu ochii jucăuşi. Mi-a tras mâna de pe umărul ei şi a dus-o pe şold. Am mângâiat-o. A surâs, privindu-mă întrebătoare. „Tu vrei?", i-am răspuns, strângând-o de coapsă. „De ce nu", a chicotit.
— înveleşte-mă, m-a rugat. Mi-e răcoare.
Am acoperit-o cu paltonul meu. îşi desfăcuse capsa fustei. Ştiam ce-aveam de făcut mai departe.
După vânzare
— Nu-s curvă să port dres, a şoptit. Am jartiere.
Pe-atunci dresurile femeieşti erau o raritate. Semn de mare lux. Şi purtau numai curvele, amantele medicilor, ale securiştilor şi secretarele celor din cece.
Caimacamul se preschimbase în aşcherliu rătăcit prin jarişte. îşi ţâra paşii ghicind în preajmă rotocolina. Belaliu, îşi şoptea gâfâind: „Nu te glupăvi. Uşurel, uşurel, omile-nicule. Olmazul e pe-aproape".
Cei doi bătrâni dormeau duşi. Mângâiam olmazul. Simţeam cum Masa se deschide tot mai mult. Aproape că-i auzeam cartilagiile fine cum pocnesc înfundat. Catifelate tresăriri de lujer încordat, topindu-şi zvâcnetul în gemete înfundate.
Caimacamul înlemnise. Masa îşi culcase urechea peste el. Tresări încordat când pistruiata îşi răsuci uşor capul şi-l sărută, într-o fulgerare de secundă. „Vin arhistratizii", şopti el sufocat.
M-am ridicat. Masa a gemut uşor. Şi-a tras şi mai mult paltonul peste ea. Am ieşit pe platforma dintre vagoane. Am aprins o ţigară. Prin crăpăturile burdufului ţâşneau fulgi şfichiuitori. Mirosea a urină. Am stat până m-a pătruns bine de tot frigul. Caimacamul adormise şi el.
M-am întors la locul meu. Masa se ghemuise, cu genunchii strânşi. Ţinea ghiveciul acela lângă capul ei. Se învelise cu paltonul meu. Pardesiul şi-l făcuse sul, ca o perină. Dormea atât de adânc, încât mi-a fost milă s-o trezesc. Am stat sprijinit de bara de lângă capul ei până aproape de T.
Abia atunci s-a trezit. întinzându-se, cu răsfăţul de a fi privită, a zâmbit.
— Te-ai speriat?
Şi-a săltat capul şi mi-a făcut loc să mă aşez. Şi l-a lăsat pe genunchii mei.
— Aşa cred eu. Te-ai speriat. De ce-ai rămas în picioare?
— Te-am lăsat să dormi.
— Eşti fraier. Mie-mi plăcea.

IOAN LĂCUSTĂ
Nu-mi plac astfel de discuţii. în miez de noapte mi se păruse, pentru o clipă, că puteam să mă joc cu ea. Acum, când veneau zorii, reveneam în mine. Nu mai îmi păsa de joaca ei.
— Ştii, i-am spus. Am făcut odată o chestie de-asta în tren. Şi nu mi-a plăcut.
„Minţi, arhonte", se hlizi caimacanul, trezit şi el din moţăiala. „Ţi-a plăcut, trecletule, ţi-a plăcut."
Cei doi bătrâni se treziseră şi ei. El se ridicase şi se chinuia să dea jos boccelele din poală. L-am ajutat.
Masa se trăsese lângă geam şi zgâria ceva pe sticla îngheţată. M-am lipit de ea. l-am luat mâna şi i-am apăsat-o pe fereastră. Palma deschisă îşi lăsase semnul în chiciura ferestrei. Sticleau, de-afară, luminile rare ale oraşului.
— La cât e autobuzul tău? m-a întrebat.
— Mai aştept două ore.
— Al meu e peste un ceas.
Se posomorâse. S-a întors spre mine.
— Mă conduci la autobuz?
— Stau cu tine, altceva ce să fac.
— Nu să stai. Să mă conduci. Aşa cum conduci pe cineva, când te desparţi. Pricepi?
înţelegeam. Am zâmbit înduioşat. Mi-am coborât sacoşa şi aşteptam să oprească trenul.
— Nici nu mi-ai spus cum te cheamă.
— Are vreo... De ce nu ghiceşti, dacă tot spui că te pricepi, i-am răspuns.
Am intrat în clădirea gării. Pustie. Pleca un tren abia pe la prânz. Un tip înfofolit într-o şubă vişinie dormea pe-o bancă în dreptul casei de bilete. Sala de aşteptare era goală. Abia atunci am observat că, în afară de ghiveciul acela. Masa nu mai avea nici un bagaj. Doar poşeta şi o pungă de plastic cu două pâini.
l-am făcut semn să mergem în sala de aşteptare. Ştiam că în autogara era frig. Era pe malul Dunării şi bătea întruna vântul.
După vânzare
— Aşa ai plecat?
A ridicat de umeri, râzând.
— Tot nu mi-ai spus cum te cheamă.
— Ghiceşte, dacă poţi.
S-a ridicat de pe banca unde ne-aşezasem, în colţul de lângă sobă. A venit în dreptul meu. Mă privea concentrată.
— Ştiu, da' nu-ţi spun. Ştiu că ştii şi cine-i Hamlet. Şi nici treijdoi nu ai. O ştiu şi p-asta.
— Şi ce mai ştii?
— Şi p-asta o ştiu.
S-a aplecat şi m-a sărutat. Caimacamul a sărit fript: „E lemarghie, beiule. Ai grijă".
S-a aşezat în braţele mele, prinzându-mă pe după gât.
— Am fugit, de fapt. Stau la un unchi şi-am fugit. La Cina, soră-mea, cel puţin am cui să mă plâng.
îşi lipise buzele de obrazul meu şi vorbea abia îngânat. O mângâiam uşor pe genunchi. Se răsuci cu spatele la mine apăsându-mi mâinile pe pântece. Caimacamul se agita bezmetic. L-am înjurat, să mă lase-n pace. Ştiam prea bine şi singur ce-aveam de făcut.
Masa se lăsase în voia mea. îmi deschisesem paltonul, îşi ridicase poalele. Am tras de copca aceea. Mai avea şi un nasture pe undeva. Am tras până l-am rupt. O cercetam şi ea se lăsa, unduind, descoperită. Când am intrat în ea, m-a cuprins brusc pe după ceafă. Palmele transpirate îmi aplecau sacadat capul pe umărul ei. O strângeam cu mâinile adânc înfipte sub sternul ei. Simţeam cum tot în-lăuntrul ei se zbate străfulgerat.'Săgetările treceau în mine şi le-ntorceam speriat parcă de sclipirile lor tăioase, adânci.
Gâfâia, aproape de plânset.
—■ Cum să mă mărite? Cum să mă dea? Ce sunt eu să mă dea? Ce sunt? Ceee?
Aproape că ţipase. Şi-a dus speriată mâna la gură. S-a prăbuşit dintr-o dată plângând. Am sărutat-o.
— Ce-i cu tine. Masa.

S-a desprins. A făcut câţiva paşi prin sală. S-a dus până la uşa sălii de aşteptare. A deschis-o. Apoi a venit spre mine.
— Hai, că pierd autobuzul. M-ai lucrat ca-n Cişmigiu. Am tras-o lângă mine, pe bancă. N-a vrut să se aşeze.
— De-asta am fugit. De Crăciun vor să mă dea unuia. Şi io nu vreau. Zic că tot n-am nici un rost. Că umblu brambura. Că-s psihopată şi dacă mă mărit îmi trece.
A pornit spre uşă. S-a răsucit. M-a privit uşor amuzată.
— Psihopată... Ştii cum băteau alea? Ştii cum e să te reguleze o ţigancă? Să-ţi lingă buduna tov. Istrate, la ancheta de la trei dimineaţa? Ştii ce-i aia futai cu săculeţi de nisip? Ştii?
Se rezemase de uşa sălii de aşteptare, mă privea cu acel licăr blând, şăgalnic în ochi. Parcă îi era milă de mine.
— Hamlet, pufni ea. Eu ştiu. în trei ani le-am învăţat ca la carte. Frontieristă, cică...
M-am apropiat. Am dat s-o ,mângâi. S-a ferit.
— Lasă, nici mie nu mi-e milă. Am învăţat destule ca să^mi mai fie milă. Sunt ca Dunărea aia, cu sloiurile unul peste altul. înghesuită şi înăbuşită.
Se luminase. Prin geamurile mari, înalte, ale sălii de aşteptare, vedeam într-adevăr Dunărea. îngheţase. Sloiuri uriaşe, cum le-adusese valul, se ridicau suprapuse, îngemănate. Unele, verticale, ca prove de nave pe jumătate scufundate, cu cealaltă jumătate încercând într-un disperat elan să se desprindă. Cârduri de ciori vegheau pe întinsul de sloiuri. Aşteptau sau urmăreau ceva, tăcute, îngheţate, moarte parcă. Stropi de motorină neagră, îngheţată, în imensitatea aceea colţoasă de sloiuri orbitor de albe.
Pistruiata a ridicat din umeri.
— Scrie-mi telefonul meu, dacă vrei. Mă mai suni poate, când te-ntorci.
l-am scris numărul în carnet. Am rupt o foaie şi i-am trecut numele şi telefonul meu. A privit-o, pufnind.
— Ce nume?! Nu-l ghicisem.
După vânzare
Am pornit după ea. Luasem eu ghiveciul. îl uitase pe bancă.
— Am să te sun şi io, să ştii. îmi place de tine. Că nu-i dai cu vrăjeala.
Zorea în faţa mea. S-a răsucit brusc.
— Aşa-mi place. Nemţeşte. Se vede că ai treijdoi. Nu mai stai de coţuşteli. Să mă suni. îţi povestesc toată viaţa mea.
A prins să alerge. Autobuzul ei era gata de plecare. închisese uşa. l-a făcut semn şoferului, l-a deschis uşa din spate şi s-a aruncat în înghesuiala din maşină.
— Dacă suni să-ntrebi de blonda. Aşa mă ştie toţi! Abia când am ajuns la autobuzul meu, mi-am dat seama că rămăsesem cu ghiveciul acela în mână.
Seara i l-am dus Rioarei. N-a vrut să-l primească. N-a-vea chef să mai răsădească ceva. A avut grijă mama mea de pomişorul acela. în primăvară, chiar de Paşte, l-am răsădit la colţul casei, unde fusese cândva trandafirul. Nu ştiam ce nume poartă. l-am spus Masa.

După vânzare

VI

Peste drum de prăvălia lui Chiştoc, stăteau părinţii Calmei, îi spuneam aşa, în răutatea noastră copilărească, pentru că îi crescuse o gâlmă, un gogoloi cât o gogonea chiar în creştetul capului. Se zicea că maică-sa, când fusese bor-ţoasă cu ea, furase pătlăgele roşii de la solariile ceapeului şi ascunsese una sub basma, pe creştet. Alţii ziceau că fura ouă şi pitise un ou acolo. Şi mai câte altele nu se spu-
t neau despre maică-sa.
'?' Din cauza gâlmei, Genica — aşa se chema fata — purta mai tot timpul un coc înălţat ca o căpiţă de fân. Când locuiam pe uliţa din spatele casei lui Chiştoc, stăteam de multe ori de vorbă cu Genica pe pietroiul din poarta lor. Un pietroi mare, din granit, greu de urnit cred şi cu boii. Cam aşa îmi închipuiam că ar arăta o greutate de o tonă. Era cu un an mai mică decât mine, dar îmi plăcea tonul ei sfătos, bătrânesc, cu care îmi vorbea. Mai fiecare frază începea cu un fel de oftat: „Ei, tu" şi prindea să povestească de-ale ei. Nu îmi amintesc ce puteam discuta cu ea.
Avuseseră un necaz mare. Le murise un bou. Mâncase, lucerna, se umflase, începuse să facă spume şi până să vină Stoian sanitarul se dusese. L-au înţepat în pântece, dar degeaba. Erau ţipete şi vaiete în curtea lor de parcă le murise cineva din familie. De fapt, şi boul făcea parte din familie.
îmi povestea multe despre boul acela, ca despre cineva tare apropiat, tare drag.
Am revăzut-o de câteva ori, când se întâmpla să trec pe uliţa aceea. Mergeam aşa, purtat doar de amintiri. Nu-i mai cunoşteam pe cei mai mari, pe copiii lor nici atâta.
Gâlma era şi acum în poartă. Părea bătrână. Nu mai avea cocul. îşi scurtase părul. Purta o căciulită tricotată din ceva pufos, verde, cu scame, un fel de fes de schior.
Am salutat-o.
— Ce faci? Mai ştii cine sunt?
— Aştept moartea, ce să fac? Şi de ce să nu te ştiu?
— Credeam... Nu ne-am văzut de vreme de ani.
— Ei, tu. Nu se mai schimbă omul, neam. Ai rămas pe ecran de-acu'.
— Ce ecran?
— Ecranu' minţii. Gata, ne-a fotografiat pe fiecare şi nu mai uităm.
Nu pricepeam ce vrea să spună.
— Ţi-ai dat cozile, i-am spus.
— Ce să mai fac cu ele? Ce să mai ascund? A-mbătrânit şi gâlma aia.
Şi-a tras căciulită. într-adevăr, gogoneaua se trăsese. Era cam cât o nucă acum.
— Când s-o trage de tot, s-a veselit Genica, am să mor şi eu. Da' mai am de trăit, nu chiar aşa repede.
— Păi de ce să mori?
— Se duce seva, a oftat ea. Aşa ne uscam, se trage seva, se trage toate gâlmele, se dezumflă beşicile de le ai. Dinţii de ce cade? Şi părul'?
— De ce să cadă, mormăi înciudat. îmi căzuseră şi mie în vară doi dinţi. încă de acum trei ani, îmi spuseseră câţiva dentişti că am început de paradontoză, dar n-am avut bani să fac vreun tratament.
— De proşti cad. Sau de la băutură, adaug cu năduf.
— Ei, tu. Cade că se dezumflă gingia şi n-are loc să mai stea.
— Ce-ţi face bărbatul? A ridicat din umeri.

— Ce să facă? Tot la sanatoriu. L-am dus la Pucioasa. îi iese întruna puroi din noadă.
Milică, soţul ei, avea de vreo zece ani un soi de boală (tuberculoză?) căreia nu-i dădeau de leac. Stătea mai mult prin sanatorii, venea câte o lună-două acasă, apoi pleca iar.
— Am calicit de tot, oftează Gâlma. Toţi vrea numai dolari.
Mi-am amintit că ieri nu cumpărasem ziarul, să văd care mai este cursul dolarului. Şi eu îi socotisem lui Veneteanu preţul casei în dolari. Era, ca de obicei, beat şi nu pricepea ce vreau cu dolarii, l-am explicat, dar degeaba.
— Bre, cât ne-am înţeles atâta îţi dau. Ce s-o mai ameţim cu dolarii.
— Ei, tu, am auzit că vinzi, se miră Genica, privin-du-mă parcă nedumerită.
— Mă gândesc să vând. Altceva ce să fac?
— Cui s-o vinzi? N-are lumea bani, bre. Toţi vrea degeaba.
— N-o vând, dacă n-au bani.
— Ei, tu. Tot o să vinzi. Parcă poţi s-o iei la Bucureştii ăia?
Nu puteam, desigur. începeam să nu mai am chef de discuţie. Ce mai puteam să aflu de la ea?
— Ei, tu, ai ieşit la piaţă?
— La primărie. Am ceva treabă cu secretara.
— Vezi ce piaţă avem? Ca la oraş. De Ziua Crucii au venit cu maşinile până aci, la poartă. Aveau de toate.- Eram doamnă. Bani să fi avut, că numa' deschideam poarta şi ziceam, dă-mi şi mie ligheanu' ăla, sau şoşoni, sau odeco-lonu', toate le cumpăram din poartă.
Am lăsat-o. M-am întors iar spre primărie. Parcă o zărisem pe secretară în dreptul caselor lui Brăileanu. Fusese, în curtea lor, oborul. Când prindeau vitele rătăcite pe câmp sau intrate în tarlalele altora le aduceau la obor. Tot acolo era şi armăsarul Sfatului Popular, Şoiman, şi taurul comunal. Negrea.
După vânzare
Veneau din când în când cu iepele sau vacile la montă. Nu prea ne lăsau să ne uităm. Totuşi, mai apucam să furăm câte ceva, privind de peste drum, printre ulucile gardului, din grădina Miţei, seminţăreasa.
Ne făceam că mergem să cumpărăm seminţe de la ea şi rămâneam pitiţi în tufele de liliac, privind nesăţioşi dincolo, în obor. Ne înfierbânta cele văzute, mai mult bănuite de fapt. Oricum, comentam îndelung scula calului, jos pălăria, şi râdeam de nuiaua taurului, beţeguşa îi spuneam.
O dată ne-a dat de gol chiar Miţa. Ieşise în grădină — de obicei stătea în casă şi împletea — şi când ne-a văzut a-nceput să ne drăcuie. Apoi, dintr-o dată, a strigat spre cei din Obor:
— Ilie, bă Ilie, vino, bă şi ia zvântacii ăştia că nu vede bine de-aici. Du-i în faţă.
Şi, într-adevăr, Ilie, băiatul lui Stoian sanitaru, a venit, ne-a luat şi ne-a dus lângă ulucile între care era ţinut armăsarul.
— Uitaţi-vă, piţigoilor. Să vă crească şi vouă!
Când Şoiman a sărit pe iapă, Ilie ne-a alungat, învârtind biciul spre noi. Ne-am oprit lângă fântâna de la monument. Nu ştiam ce să spunem. Am fi râs, dar parcă nu ne venea.
De la Brăileanu, chiar din casa lui, am văzut într-o iarnă, pe la Sfântul Niculae, un om traversând în fugă strada. Ţinea o ţeava de puşcă, doar cu patul atârnat de ea. Era pe seară, cred că veneam de la şcoală. Deşi nu era pe acolo drumul meu. Strada era pustie, omul acela cu puşca în mână fugind speriat, rapiditatea cu care a sărit gardul vecin, toate m-au lăsat năuc. Erau zilele când se umbla prin sat după strângerea armelor. Pretext pentru noi arestări. Fuseseră ridicaţi vreo câţiva. Unul chiar de pe uliţa noastră, cea din spatele casei lui Chiştoc.
Am ajuns acasă galben de frică. Nici nu ştiam dacă într-adevăr văzusem ceva sau mi se năzărise. Mai ales că, po-vestindu-i tatălui meu ce zărisem, mi-a spus ferm convins:

mr

— N-ai văzut nimic. Ţi s-a părut doar. Poate o fi trecut careva la apă. Să nu mai spui nimănui.
Nici n-aveam ce spune. Totul fusese atât de fulgerător, încât nu eram sigur dacă într-adevăr fusese ceva.
Până să ajung eu, secretara dispăruse, dacă într-adevăr o fi fost acolo.
Chiar în poartă la Brăiieanu, între două Dacii, era don'şoara Farmelia. Avea o valiză de cătană, verde, deschisă, răsturnată cu golul în jos. întinse la vedere, mai multe milieuri şi două poşete croşetate, două perechi de sandale din aţă, o maşină de tocat carne şi un *Larousse* mic, vechi, cu scoarţe cărămizii (ştiuta păpădie). Farmelia era într-un palton vişiniu, cu guler de blană, o căciulă „Alioşa" cu clapele urechilor legate sub bărbie şi un fular roşu petrecut peste nas şi gură. Doar ochelarii de soare se mai vedeau. în mână ţinea o faţă de masă din dantelă şi trei-patru ştergare din in bătut.
Am dat să trec de ea, prefăcându-mă că n-o văd.
— Domnu', domnu', ieftin de tot.
, Vocea i se auzea înfundată, ca de sub plapomă.
N-aveam ce face. M-am oprit. Era fata domnului T., în casa căruia stătusem câţiva ani cu chirie. Mama mea o ajutase când urmase liceul şi, apoi. Institutul Pedagogic. Ai ei o duceau rău de tot şi îi prindeau mereu bine câte ceva de-ale mâncării, bani sau chiar îmbrăcăminte. Crescusem aproape împreună cu ea, deşi între noi erau cel puţin zece ani diferenţă.
— Ce faci?! Nu te simţi bine?
— Am răcit, de nu mai ştiu ce-i cu mine. M-a tras în autobuz, când am venit de la înfăţişare.
— Tot te judeci?
— Al optulea an. E pe rol la Constanţa acum. Da' tot nu mă las. Să ştiu că vând totul, da' de cedat nu cedez. Pentru memoria tatei.
Nu-mi mai aminteam pentru ce se judeca. îmi spusese cândva. Şi maică-mea îmi mai povestea din când în când câte ceva, dar nu ţineam minte.
După vmzare
Erau nişte verişoare gemene, trecute de optzeci de ani, care revendicau casa în care locuisem şi noi. Ar fi fost construită de bunicul lor, care era şi bunicul domnului T. Nu se făcuse la timp dezbaterea moştenirii şi, apoi, o confisca-seră comuniştii. Ele nu s-au judecat atunci cu statul, s-a judecat numai domnul T. A câştigat-o şi a trecut-o pe numele lui. Acum, când au căzut comuniştii şi se făcea ordine, verişoarele îşi vroiau dreptul. Amenin ţau că dacă nu intră în posesie cum se cuvine, vor merge cu procesele până la Curtea Internaţională. Gemenele Moşoiu împotriva statului român reprezentat prin domnişoara Farmelia.
— Toate sentinţele îmi sunt favorabile, răsuna înăbuşit vocea Farmeliei. Dar ele tot insistă. Au tocmit experţi peste experţi să mă poarte pe drumuri.
Se pensionase de curând. Fusese profesoară de istorie, îşi completa norma şi cu ore de religie.
— Bine c-am scăpat, se bucura ea. Nu mai făceam faţă. Şi drumuri la procese şi catedra şi treabă acasă. N-am mai deschis o carte de nu ştiu când.
în urmă cu câţiva ani îmi spusese că vreo câţiva intelectuali din sat hotărâseră să pună bazele unui „club de elite săteşti". Fuseseră iniţial trei: ea, nevasta unui inginer agronom şi medicul. Acesta însă, în toamnă, a plecat din sat şi au rămas numai ele două. Au făcut un clasament al personalităţilor date de satul nostru de-a lungul timpului şi au ajuns la concluzia că mai erau în viaţă doar două: Vasile D., care lucrase o vreme pe la televiziune, dar i se pierduse apoi urma, şi eu. Pe mine mai mă vedeau toamna, când veneam în concediu.
îmi spusese toate astea într-o zi de mijloc de octombrie. Venise cu o paporniţă în care erau gutui,-nuci, mere, struguri, o sticlă de must şi câteva ouă.
— Ţi-am adus din darurile naturii. Sunt nepoluate. Ştii că în Occident este la mare trecere hrana ecologică. Avem şi noi. Disearămulg şi vaca şi îţi trimit şi lapte proaspăt.

IOAN LĂCUSTĂ

A doua zi dimineaţa un băieţel mi-a adus, într-adevăr, o sticlă de lapte şi o găletuşă cu mălai. Şi un bileţel atârnat cu un şnuruleţ tricolor de gâtul sticlei: „O modestă mămă-liguţă cu lapte pentru proza română contemporană". Atunci îmi spusese că luaseră iniţiativa de a sprijini, măcar astfel — cu roadele pământului nepoluat — o personalitate a satului.

Erau anii când începusem să beau din ce în ce mai zdravăn. Pe seară, când venea Farmelia cu paporniţa, eram gata făcut. Trăiam astfel, din plin, orgoliul de a mă şti apreciat de intelectualitatea satului. Mă simţeam un fel de idol comunal, aşteptat cu nerăbdare şi înfiorare să ies pe uliţă, urmărit cu înfrigurare când mă duc la brutărie, la poştă, la cimitir, sau mai ştiu eu pe unde dar, mai ales, când intru în vreo crâşmă şi „rad", rapid, două-trei votci. într-o zi, tot pe înserat, i-am oferit Farmeliei şi suprema satisfacţie. Mai că nu a leşinat.

Eram singur acasă. Mama mea plecase la vecina Stan-da, în vizita din amurg. Aşa se obişnuiseră. Se vizitau una pe alta când dădea să apună Soarele. Cum vecina Standa nu se mai putea deplasa, decât de ici-colo, sprijinindu-se de un scaun, mama mea se ducea să mai schimbe câteva vorbe, să-şi spună ce mai făcuseră peste zi.

Eu făceam pachete cu lucrurile pe care urma să le trimit la Bucureşti. Nu-mi plăcea să car mai multe bagaje decât strictul necesar.

Eram beat. Pluteam. Terminasem romanul *Privighetoarea şi trandafirul.* Mai aveam de scris doar două-trei pagini. Le-am amânat pentru la Bucureşti.

Cântam cât mă ţineau plămânii, pe o melodie care speram să fi fost cândva a lui Aznavour: „Privighetoarea mea se bucură / Trandafirul se-nroşeşte / Că romanul se sfârşeşte / Şaba — daba — da". Cred că încercam să şi dansez, cu mâinile întinse ca orbii, într-o vagă speranţă că nu mă voi prăbuşi peste vitrina cu ceşti, pahare şi bibelouri.

Când m-am mai potolit puţin, am zărit-o în uşa larg deschisă pe Farmelia. Noaptea se lăsase în spatele ei. Lu-

După

mina camerei îi contura silueta ca într-o stampă de Victor Brauner: un pardesiu roşu, şoşoni cu fermoar, mănuşi albe de dantelă, nelipsiţii ochelari de Soare mari, negri şi un fes albastru, cu un ciucure cu canaf portocaliu.

— Ţi-am adus o găină, a şoptit ea de sub eşarfa verde petrecută peste gură şi lăsată să atârne pe după umeri. Face mâine doamna o supă şi-un pilaf naturist, a continuat, aruncând eşarfa pe masă.

Am privit-o tâmp. Nu mă speriasem, dar simţeam că ceva nu-i în regulă.

— Aznavour, i-am spus. Aveam plăci cu el. îmi place săle-ngân...

Abia atunci m-am zărit în geamurile bibliotecii. Eram doar în chiloţi.

— Tocmai terminasem de scris şl... Am şi pantaloni pe-aici pe undeva. Dar ce-ai rămas la uşă? Intră...

— Nu, ştii... Eram în trecere. Vroiam s-o văd doar pe doamna.

M-am îmbrăcat şi, într-un elan de generozitate, i-am arătat stiva de foi de pe masă.

— Ştii ce-am acolo? Bineînţeles, habar n-avea.

— Un manuscris.

— Să nu zici că-i al tău!

Am surâs, copleşit de modestie.

— Ba, chiar al meu. Adineauri am pus punct. Mă privea ca hipnotizată.

— Nu se poate.

— Dacă-ţi spun!

A întins mâna să atingă foile, apoi şi-a retras-o speriată.

— Am voie să pipăi?

Abia vorbea. Mi se părea că se şi albise la faţă. Şi-a scos topită fesul. Şi ochelarii de Soare. Era fardată vineţiu în jurul ochilor. Mă temeam să nu leşine din clipă în clipă. Să vină maică-mea şi să mai creadă cine ştie ce.

— De ce nu, am ridicat din umeri.

A aruncat fesul şi ochelarii şi a înşfăcat câteva foi la nimereală, strângându-le la piept.
— Oh, a gemut ea. Manuscris! E prima dată când strâng la piept un manuscris.
Dintr-o dată, din dreptul uşii s-a auzit un cucurigu. M-a privit speriată. Ţinea încă filele la piept. S-au auzit câteva cloncănituri, zbateri de aripi, iar un cucurigu şi cocoşul a zvâcnit în odaie.
— Mama, a pufnit Farmelia. N-a vrut să pună găinai A zvârlit foile cât colo şi s-a aruncat asupra cocoşului.
— închide uşa, a ţipat. Dacă iese, nu-l mai prindem. Reuşise să cadă chiar peste pasărea speriată. A prins-o şi strângea acum orătania la piept.
— Hai, Lică, fii cuminte. Te duce mama acasă acuşica. Cum să te dau tocmai pe tine?
Apoi, întorcându-se spre mine.
— Nu-i nimic. Ţi-aduc mâine găina.
N-a mai adus-o a doua zi. Abia în toamna următoare a venit, într-o seară, cu o găină. N-am mai apucat s-o tăiem. Am găsit-o moartă, dimineaţa, în curnic.
— Am auzit că vinzi, a oftat Farmelia.
— Vând, ce să fac. Cine să ţină casa?
— Păcat. Poate o făceai casă memorială.
— Am murit?
— Vorbeai la judeţ. Prefectul e de-aici din sat. O luau cei de la cultură şi scăpai de griji. Doar eşti o personalitate.
Acelaşi lucru mi-l repetase şi ieri soţia inginerului agronom. Era acum profesoară.
— Vrem să vă invităm la o întâlnire cu elevii. Să cunoască şi ei un scriitor în carne şi oase.
N-aveam chef de astfel de spectacol. Mai fusesem la astfel de întâlniri, în alţi ani, de câteva ori, şi mă simţisem penibil. Nu din cauza copiilor. Ei nu aveau nici o vină. Din cauza cadrelor didactice. Era o vădită stânjeneală între noi. Ei mă cunoşteau altfel. Unii îmi fuseseră profesori, alţii colegi, cu câţiva pierdusem nopţi de beţii. Nu ştiau

nici ei şi nici eu cum să facem să fim fireşti în astfel de situaţie. Nu ştiam nici eu, nici ei cum să trecem bariera dintre fals şi normal, dintre respect şi stânjeneală. Eu mă simţeam prea al satului pentru a putea îmbrăca dintr-o dată haine scorţoase. Ei, la rându-le, se simţeau mult prea depărtaţi de ideea abstractă de scriitor, când ea se întrupa într-un ins banal, la fel de pârlit ca şi ei, poate chiar mai pârlit, care vine în concedii fără maşină, fără chefuri, un oarecare, fără bani, care-şi sapă via şi-şi arde singur cocenii din grădină.
Ştiau că nu mă interesează, de fapt, viaţa lor de zi cu zi, din moment ce o trăiesc şi eu. Chiar când eram plecat din sat, continuam să trăiesc între ei prin mama mea. Şi acum, când mama mea nu mai este, prin amintirea ei, prin duhul ei păstrat în atâtea şi atâtea din acest sat, continuu să fiu împreună cu ei.
Chiar şi după vânzare...
Le sunt străin şi totuşi le sunt foarte aproape, l-am iubit de când m-am învăţat cu ei şi ştiu că-i voi iubi şi după ce voi pleca definitiv dintre ei.
Stânjeneala mea şi stânjeneala lor n-a fost niciodată înstrăinare.
— Acum v-aţi găsit? am repezit-o pe profesoara aceea. Când vând totul şi plec de-aici?
— Totuşi, pentru copii ar fi un exemplu. O mobilizare.
— învăţaţi-i să nă salute când trec pe stradă. Şi mai ales învăţaţi-i carte cum se cuvine. Ce să vadă la mine?
Eram rău, ştiam. Dar simţeam nevoia să lovesc în tot ceea ce m-ar fi putut înmuia. Trebuia să fiu rău, duşmănos, dacă indiferent nu puteam fi.
Hotărâsem să vând nu numai casa. Vindeam, parcă, tot timpul trecut acolo. Toate visele şi gândurile şi amintirile mamei şi tatălui şi fratelui meu.
— Rămîi fără rădăcini, a şoptit Farmelia.
— Şi unde-s rădăcinile alea? Ale tale unde sunt? în găinaţul din ograda voastră?!

IOAN LĂCUSTĂ
— Poate şi acolo. N-o să mai ai unde să te-ntorci. Nici când mori n-o să mai ai unde să te-ntorci.
— Puţin îmi pasă unde-o să mor.
N-a spus nimic. învârtea ştergarele şi faţa de masă. Parcă se apăra de muşte.
— Uite ce-am ajuns să fac şi eu. Să vând la piaţă. Măcar de le-aş fi făcut eu. Dar sunt de la mama. De la bunica. Ştergarele ştii de unde le am? De la doamna. Le adusese tocmai din Ardeal, unde te-ai născut tu. Mi le-a dat când am terminat Institutul. Credea c-o să mă mărit cât de curând. Uite că n-a fost cum a gândit.
— Şi cât ceri pe ele?
— Le-ai cumpăra?
— Dacă tot le vinzi...
— Nu ţi le vând. Nu pot să-ţi cer bani. Dar nici să ţi le dau degeaba nu pot. Le-o cumpăra careva. Să am să-mi plătesc telefonul.
— îţi dau eu cât vrei, ce chestie că nu le vinzi?
— Nu înţelegi că nu pot să-ţi iau bani? Dacă nu le vând, când se sparge târgul trec şi ţi le las. Asta-i tot.
începusem să mă enervez. Aş fi vrut să am ştergarele acelea aşa, dintr-o pâlpâire de nostalgii. Dar ştiam că şi fără ele voi putea trăi. Vroiam să mă lepăd doar de cât mai multe amintiri.
Simţisem din plin, ieri şi alaltăieri, când triasem cărţile şi alte lucruri pe care urma să le păstrez şi să le trimit la Bucureşti, cât de puţin rămăsese din toţi acei ani. Zeci şi zeci de ani.
Cât de puţin strânsesem într-o viaţă şi cât şi mai de puţin credeam că merită să iau cu mine.
l-am spus Zamfirei să nu mai aştepte. Să se ducă acasă şi, de-or veni secretara şi Veneteanu, trimit pe cineva s-o cheme.
— Nici Moartea n-o aştept atâta, a oftat ea cu năduf.
— Cum, Moartea?
După vânzare
— Păi dacă chemi Moartea, şi tot mai repede vine. E punctuală Moartea, să ştii. De cuvânt, adaugă Zamfira.
Zâmbesc. Ştiu cum se ruga mama ei să-i vină mai repede Moartea. Se plictisise de viaţă bătrâna. Trecuse de 90 de ani şi nu mai avea nici un rost pe Lumea asta. Se grăbea de-acum să se strămute la cimitir şi Moartea rătăcea aiurea.
— Bătu-te-ar grija. Moarte!, suduia bătrâna.
Ieşea uneori în poartă şi privea lung în zarea drumului, spre baltă, spre sălciile de la Surioara. De-acolo ştia ea că trebuia să vină Moartea. Şi ea nu mai venea.
— Trimite-mi, fă. Moarte, barem Vestitorii, se ruga bătrâna, în mijlocul uliţei.
Dădea să se pornească, să-i meargă Morţii în întâmpinare, dar paşii n-o ajutau. Se sprijinea greu în băţ, privind zarea Surioarei.
— Aud? Ce ziseşi, fă? Moarteo, ce ziseşi?
N-auzea nimic. Surzise demult. Când încă mai putea umbla, când încă mai trăia şi maică-mea, trecea adeseori, pe seară, pe la noi. Se ducea spre vecina Standa. Erau ve-rişoare. O striga pe maică-mea:
— Vino, doamnă, să te văd.
. Maică-mea îi învăţase o fată şi doi băieţi. Fata murise, când s-a răsturnat într-o toamnă remorcherul cu pasageri, care traversa Dunărea de la G. la Mâţa.
Stăteau de vorbă în poartă timp lung. Nu auzea bătrâna, dar înţelegea după buze tot ce-i spuneai. îi plăcea să povestească de-ale ei de prin gospodărie. Mai ales despre raţele şi câinele ei.
— Nu poţi să vii, zici? Să mai aştept? Dar cât să mai aştept, bre. Moarte, cât să mai aştept, c-am ostenit de tot?
O aduceau în curte, dojenind-o.
— Nu vezi, mamă, că se uită lumea la matale?
— Da' ce, ei n-o să moară? Crede că scapă? Să-i uite ca pe mine?
Nu se liniştea decât cu greu. Bodogănea nemulţumită.

— Las' că ajung eu la tine, Moarte. Să te văd de ce m-ai uitat. Ce rău ţi-am făcut, soro?
— Nici de Moarte nu mai poţi să te rogi, i-am răspuns. Nu se mai încurcă cu de-alde noi. Are treabă multă prin alte locuri.
— O veni ea secretara, oftează Zamfira. Ea ce multă treabă are? Ţi-a promis, doar.
Am ridicat din umeri. Ştiam că nu poţi să ai încredere în cuvântul lor. Al secretarei, al celorlalţi. Mai al tuturor din sat. Promit şi uită în acelaşi moment. Timpul curge pentru ei altfel şi promisiunea din clipa de-acum este uitată în clipa următoare. Trăiesc un etern acum, sunt ai momentului şi viitorul pentru ei aproape nici nu există. Planurile de viitor sunt aşa, sub semnul iluzoriului, al unui veşnic dacă. Mai ales al singurei perspective sigure: Moat^ tea. „Dacă o fi să mai trăim, vedem noi atunci."
Şi eu am început să gândesc astfel. Nu-i resemnare. Doar împăcare cu inevitabila Moarte. Ştiu că mi-a mai rămas timp puţin, din ce în ce mai puţin. Atunci de ce atâtea planuri? De ce iluzorii noi şi noi perspective. Când atât de puţine mi-au mai rămas, cu adevărat, de făcut. Când atât de puţin mai pot face.
îi înţeleg, acum, pe cei care spun şi cred că numai az; contează. Azi este al omului. Mâine al Domnului. Şi Iisus, cred, vorbeşte numai de azi.
— Ţi-am spus eu că nu-i bine să lucrezi vinerea, a zâmbit Zamfira. E zi fără noroc.
— Da' ce, secretlara ţine vinerile?
— O ştiu eu? Da' n-ai noroc vinerea, nu vezi?
— Dacă ar fi după tine, în fiecare zi n-ai noroc. Aşa ziceai şi de marţi, să nu pornesc vânzarea cu Veneteanu, marţi.
— Păi marţea, nu-i Marţolea?
Ştiam de ziua asta, într-adevăr. Multă lume se ferea de ea. Aşa cum lunea nu trebuie să dai bani, că dai toată săptămâna, marţea nu era bine să croieşti, să te îmbraci cu haine noi, să începi vreo lucrare, vânzare, că te mărţă-
După vânzare
luieşti. Erau cele trei ceasuri rele, neştiute, şi Marţolea putea să-ţi strice mâncărurile sau să-ţi facă alte buclucuri prin casă. Era bine să întorci oalele, chiar şi vreo găleată cu fundul în sus (cum întorci dacă trece mortul pe lângă tine când eşti la fântână). Era bine, la fel, să ţii marţea mâţa în casă, că Marţolea se sperie şi fuge.
Am crescut cu astfel de superstiţii, învăţate nu de la părinţii mei. Ei nu credeau sau, în orice caz, încercau să nu urmeze interdicţiilor de tot felul. Deşi, în ultimii ei ani de viaţă, şi mama mea, am constatat, urma multe astfel de credinţe. Probabil le-a urmat dintotdeauna, dar nu am fost eu atent. .
Ţin minte doar că nu ar fi dat nimic din casă lunea, mai ales bani. Şi grija ei faţă de cenuşă. Când eram mici, când eram toţi acasă, era un întreg ritual strânsul cenuşii pentru leşie şi făcutul acesteia. Niciodată nu se făcea leşie vinerea, că se supăra Sfânta Vineri. Apoi, când am plecat de-a-casă, păstra cenuşa pentru grădină. De Sf. Măcenici presăra cu ea în jurul casei. Sau când ardea câte ceva din gospodărie, mai ales la curăţenia de primăvară, presăra cenuşa peste straturile de flori sau la rădăcina copacilor.
La fel şi ouăle proaspete, le ţinea într-o găletuşă, în cenuşă, începea să strângă ouă de prin octombrie, când ştia că spre sfârşitul lunii vin s-o iau să o duc ia Bucureşti. Şi ouăle se menţineau proaspete în cenuşă până în martie, la Sf. Măcenici.
O vecină de-aici de la bloc, cu care mama mea se împrietenise, i-a scris într-o vară să-i trimită un săculeţ cu cenuşă. Femeia făcea un tratament cu citostatice şi începuse să-i cadă părul. Credea că dacă se spală cu leşie îi va creşte părul la loc. N-a mai apucat să facă leşie.
Gândindu-mă la cenuşă mi-am amintit cum la o Conferinţă de alegeri la Scriitori — când l-au schimbat pe Dinescu — Tudor G. Savu venise de la Cluj cu o pungă cu cenuşă pe care a trântit-o pe masa prezidiului cu sugestia ca vechea conducere a Uniunii să-şi pună cenuşă în cap. Di-nescu îşi pusese palma în fund şi se reprofilase pe moşie-

reală. T.G.S. a murit şi el, convins că e în zadar să renunţe la băut sau fumat pentru 2-3 ani de viaţă în plus. Ciroza, oricum, îl ducea spre acelaşi sfârşit.
Eu însumi, în spital, convins că am ciroză şi alte belele, mă tot gândeam dacă să mai beau după ce ies. Am hotărât să nu mai beau. Nu din frica de moarte. Oricum cei apropiaţi mie sunt morţi. Pur şi simplu din scârbă de mine însumi. De sila — mai puternică decât frica — pentru cât de jo?mă prăbuşisem. Pentru ce?
— Mai treci şi tu prin piaţă, i-am spus Zamfirei. Poate-o prinzi pe secretară. Apoi du-te acasă. Eu mă duc să cumpăr un ziar, mai stau un pic şi plec şi eu.
Am dat să mă duc spre chioşcul de ziare. Mi se păruse chiar că o zăresc pe secretară. Discuta cu doi bărbaţi în dreptul casei Grecului.
Murise şi el. Mic, rotofei, părea făcut numai din mingi. Fusese vânzător la cooperativeă — cuie, sticlărie, chimicale şi alte de-astea. Mi-a arătat odată o minunăţie: o lampă cu gaz care făcea să meargă un aparat de radio ataşat ei. Larypa şi radioul se aprindeau împreună.
Noi n-aveam radio. Grecul, de cum adusese lampa, când mă prindea prin prăvălie, îmi făcea semn: „Hai să-ţi arăt invenţia invenţiilor". Aprindea lampa şi aparatul începea să cânte, legat de ea doar cu două fire. Lampa o atârna de-un cui bătut în raftul cu lumânări, naftalină şi vopsele.
— Spune-i domnului M. să o cumpere. Chilipir. Marfă rusească, adusă tocmai din Ural.
Nu reuşeam să-i conving pe ai mei să cumpere lampa minune. A stat vreo jumătate de an lampa în prăvălie. Se învăţaseră şi sătenii cu ea şi veneau pe seară să asculte radioul. La tejgheaua cu „alimentare", Titi Şchiopu vindea ţuică şi mizilic. Stăteau pe cutiile cu cuie, pe vălătucii de sârmă, pe stiva cu foi de tablă şi ascultau ştirile de la ora şapte seara. Urma apoi muzica populară.
După vânzare
A vândut, în cele din urmă, lampa aceea unui ţigan cor-turar. Abia peste un an a rnai adus alta, comandă specială pentru Beraru, achizitorul de la legume şi fructe.
La scurt timp Grecul a fost arestat. L-au ţinut vreo jumătate de an. Se vorbea că îl reclamase Beraru speriat că lampa pe care o cumpărase prindea numai „Vocea Ame-ricii". Beraru crezuse că-i o provocare, să-l schimbe de la achiziţii. Mai ales că el nu era din sat. Venise din Brăila, după ce se despărţise de nevastă.
Până la urmă Grecul a fost trimis acasă. N-a spus nimănui pe unde a fost, ce-a văzut, ce i-au făcut. A fost chiar reangajat la cooperativă. Se zvonise că lampa venise programată din fabricaţie să prindă „Vocea Americii". Că aveau şi ruşii sabotorii lor care lucrau pentru americani. Că s-a făcut anchetă, s-a mers din om în om şi-au mai găsit 65 de lămpi din lotul acela de fabricaţie. L-au găsit şi pe tehnicianul care le făcuse şmecheria şi l-au trimis în Siberia. Hruşciov când a auzit se zicea că s-a supărat pe spionajul lor care nu putuse descoperi sabotajul şi-l trimisese şi pe şeful spionilor în Siberia.
După ce s-a întors de pe unde fusese dus. Grecul începuse să bea tot mai mult. Uneori nici nu mai ajungea acasă de unul singur. îl culegeau de pe uliţe, căci rătăcea drumul, în loc s-o ia spre deal, unde îi era casa, o apuca aiurea şi se trezea la cine |tie ce poartă. îl priveau cu milă amestecată cu respect, sătenii. Fusese arestat şi asta era un lucru deosebit.
După ce se pensionase. Grecul s-a ţinut câtva timp de agricultură, apoi s-a îmbolnăvit, i-au tăiat piciorul drept şi stătea mai toată ziua în poartă. Avea un veşnic chef de vorbă. De câte ori treceam pe lângă el, mă oprea şi mă descosea de cele de prin Bucureşti. Avea amintirea oraşului de prin anii '50. Fusese atunci să depună mărturie pentru un văr de-al său refugiat din Grecia. Nu-l văzuse niciodată până atunci şi nici după aceea n-a mai ştiut nimic despre el, vărul fiind trimis înapoi în Grecia.

IOAN LĂCUSTĂ

După vânzare

— L-au dovedit de spion englez, spunea cu un fel de mândrie abia ascunsă. Venise aici să-i urmărească pe comuniştii lor fugiţi la noi. Erau de-ai lui Glezos. Dar l-au nimerit ai noştri.

Tot ce-şi mai amintea din acea călătorie la Bucureşti era că în faţa Gării de Nord era o grădină mare. • — Mai este grădina aceea? Acolo am văzut păuni, dom'le. Mergeau pe alei, cu cozile aşa, ca cerul de desfăcuţi şi nu se speriau de nimic. Trecea tramvaiele, maşinile, şi ele ioc. Nici nu le vedea, nici nu le auzea. Mergea înspicate şi cârâia.

Nu reuşisem să-l conving că n-aveau ce căuta păunii lângă Gara de Nord. El îi văzuse şi acolo rămăseseră. Despre mine crezuse multă vreme că sunt căpitan de securitate.

— Ştiam eu că aici ai să ajungi, îmi repeta. Erai isteţ şi ager. Şi prepuelnic.

Nu mă credea că fac cu totul alte lucruri. Abia când mi-a apărut prima carte, i-am spus mamei mele să i-o ara-,te, să se convingă că nu sunt ce credea el. Nu ştiu dacă a reuşit să-i spulbere convingerea aceea. Oricum, când l-am revăzut, altfel discuta cu mine. Mai absent, fără interes, de formă. O singură dată, cu o undă de tristeţe, mi-a spus:

— Tot am sperat să mă ajuţi într-o chestie. La voi, la Securitate, puteai s-o rezolvi. Am tot aşteptat să mai treacă timpul, să te facă colonel. Că numai un colonel putea să descoasă chestia mea. Credeam că te avansează. Dar dacă n-ai fost căpitan...

N-am reuşit să aflu despre ce era vorba. Nici soţia lui, după ce el s-a dus — a murit într-o amiază de martie, în poartă — n-a ştiut sau n-a vrut să-mi spună despre ce fusese vorba.

Din întâmplare, vărul N. mi-a spus mult mai târziu:

— Grecoteiul a crezut tare în tine. Tot aştepta să te facă mare. Să-i dezlegi durerea.

— Ce durere?

— S-a scăpat odată şi mi-a spus, când îi acopeream casa. M-a ispitit despre tine. Zicea că când te-o face colonel ai să poţi să-i vezi dosarul lui şi să-i spui cine l-a stron-cănit.

— Cu ce să-l toarne?

— Cu lampa aia cu radio. '

— Păi nu l-a reclamat Beraru?

— Aşa am crezut şi noi. Dar n-a fost cum credeam. Şi pe Beraru l-a dat altcineva. Asta a aflat Grecu, acolo unde l-au ţinut.

— Şi nu bănuia pe nimeni?

— Nu se domirea. Oricât a iscodit n-a aflat. Credea că tu poţi citi la dosar şi să-i spui. Asta a fost râca lui, până a murit.

Am zorit spre secretară. Nevasta Grecului stătea şi ea în poartă, l-am făcut semn s-o oprească pe secretară. Aceea se răsucise deja spre mine, fluturând mâna.

— Acuşi vin. Mai am zece minute treabă şi mă-ntorc. A venit Veneteanu?

Mă plictisisem să mai aştept. Veneteanu tot nu venea. Secretara dispăruse din nou. Mă simţeam şi obosit.

Seara venise şi stătuse până aproape de zori Aurora, îmbrăţişări în furie disperată. Aş fi vrut parcă, răstignit în trupul ei, să uit de tot ce încă mă mai lega de casă, de curte, de sat, de aerul şi cerul acela.

Venise ieri dimineaţă, împreună cu o altă femeie, să mă întrebe dacă vând din lucruri. Ar fi vrut să cumpere o servantă şi o dormeză. Servanta o dădusem altei femei. Se bosumflase când a auzit. „Poate vă răzgândiţi. Trec mai pe seară."

N-o ştiam cine-i, de-a cui este. O femeiuşcă, puţin bă-ieţoasă, privind lung, învăluitor, gata să se ofere. Am întrebat-o cine-i.

— Aţi fost coleg cu mama. Eram mică când aţi plecat. Am ieşit şi Miss Arrubium. Nu mi-a mai dat premiu, că s-a făcut revoluţia.

IOAN LĂCUSTĂ

Mi-o aminteam pe maică-sa.

— A murit acu' cinci ani. De la tensiune.

S-a întors când se înnoptase. Avea o găină friptă şi o sticlă de vin. I-am spus că nu mai beau.

— Aşa se face când mergi la bărbat, a râs ea.

S-a cuibărit în pat, între perini. Mă privea întrebătoare, nedumerită parcă de nepăsarea mea. Se juca cu cordonul rochiei. O rochie cu nasturi în faţă, de sus până jos.

— Cred că v-aţi răzgândit, zâmbi ea. îmi daţi şi servanta, nu-i aşa?

Mă simţeam de parcă aş fi fost chiar eu de vânzare, nu amărâta aceea de mobilă. Am ridicat din umeri.

— Vrei să te dai pentru asta?

A chicotit. A dat să-şi desfacă nasturii de la piept.

— Pentru servanta aia? am repetat.

începuse să-şi tragă, nepăsătoare, rochia de pe umeri. Un sutien albastru, cu o rozetă închipuind o floare de muşcată între sâni. O priveam cum mai mult se joacă dez-brăcându-se, provocatoare, cu gesturi profesionale, stu-_ diate, absente. Ştia să se dezbrace.

Caimacamul agoniza de-acum. Scrâşnea, pierit: „Sal-tă-ţi fundul ăla boşorog şi n-o lăsa să se chinuie. Repede! Iute!"

...M-am prăbuşit frânt peste ea. M-a dat deoparte, râzând.

— N-ai stins măcar lumina. Ne-o fi văzut careva de pe
drum.

Puţin îmi păsa. în odaia golită, doar patul şi lucrurile de pe el mai aduceau aminte că acolo locuisşm până nu de mult. Un demult care de-acum părea că a fost în alt timp,
în altă viaţă.

S-a dus şi a stins lumina. A venit şi s-a întins lângă
mine.

Caimacamul adormise învins. Tresărea molatec, susurat de vise. A întins mâna şi l-a cuprins uşor în pumn. îl mângâia leneşă, simţindu-l cum prinde viaţă. S-a tras în dreptul lui, coborând cu buzele pe piept, pe pântece.

După vânzare

continuând să-l strângă uşor în palmă, în ritmul sângelui care începuse să urce fremătând.

— Acum s-o faci aşa cum trebuie, i-a şoptit, sărutându-l. Şi-a trecut piciorul drept peste coapsele mele şi, fără nici o ezitare, s-a lăsat pătrunsă.

O vedeam în lumina stinsă a încăperii cum, lăsată puţin pe spate, sprijinită de genunchii mei, închisese ochii şi su-râdea de parcă ar fi ascultat cine ştie ce şoapte înlăuntrul ei.

Luna, aceeaşi Lună din nopţile când aşteptam să vină somnul, în tihna odăii de aici, o ghiceam undeva deasupra teiului înalt de la poartă. Lumina odaia cu luciri mocnite, un fel de spuză, irizări de aur vechi prelinse pe trupul femeiuştii acesteia care se mişca lin deasupra mea, cobora şi urca rriolcom, ducându-mă şi scoţându-mă din ea, lăsându-se cercetată până în cele mai adânci locuri ale pa-timei ei, fără grabă, întârziind mult plăcerea, rugându-mă parcă să n-o zoresc, să n-o grăbesc, s-o las să-şi unduie sevele în voie, în uitare, legănată doar de fereala cu care intram şi ieşeam din ea, după un ritm atunci împărtăşit din strângerea coapselor ei, din tremurul cărnurilor umede, din freamătul sângelui pocnind în fina ţesătură de viscere mătăsoase, deschizându-se voal după voal în înaintarea mea, în venirea ei, în urmărirea noastră lentă.

— De la turci ştiu astea, ofta ea. Am făcut meserie acolo. Putea să ştie ce ştia şi de la însuşi împăratul Chinei sau chiar de la Buddha, puţin îmi păsa în acel moment.

A plecat spre dimineaţă. A rămas să vină să-şi ia servanta şi dormeza pe la prânz, înainte ca eu să plec la auto-buz.

Acum, în drum spre casă, înciudat că Veneteanu nu ve^ nise, nu vroiam decât să dorm cel puţin un ceas.

VII

Am pornit spre casă. Drumul din „centru", pe şoseaua urcând uşor pe lângă biserică, trecând de cişmeaua de la brutărie şi ducându-se în sus, până la ieşirea din sat. Acolo, în capătul satului, îşi construise unul o casă, astfel aşezată încât de aici, din centru, se desenează în orizont, în vârful dealului, ca şi cum drumul de asfalt i-ar intra omului în odăi. Şoseaua sfârşită într-o casă. De câte ori privesc spre capătul satului şi văd casa aceea îmi spun: „Ce frumoasă metaforă vie". Nu ştiu la ce-mi poate folosi o astfel de metaforă. Inutilă, desigur, ca toate metaforele. Decât poate, doar, să-mi mai încarce sufletul cu un dram de frumuseţe. Cu un dram de dor în aceşti paşi ai depărtării du-cându-mă iar şi iar acasă.

Până a se ivi casa aceea din capătul satului, şoseaua părea că se sfârşeşte, la ieşirea ei din sat, direct în cer. Mă opream adeseori din mersul meu spre casă pentru a privi, încărcat de uimiri, sfârşitul acela de şosea. Imaginaţia mea zorea febrilă spre contururi de închipuiri. Acolo era marginea Lumii. Acolo începeau marile taine ale universului de dincolo de porţile satului. Acolo începea neştiutul altor vieţi, altor oameni, altor tărâmuri. Acolo dispărea, furat parcă de văzduh, autobuzul care venea, în copilărie, o dată pe zi, oprea în centru şi apoi se pierdea în zarea depărtării de dincolo de sat.

Copil fiind, priveam cu suflet tulbure capătul şoselei cufundate-n cer. Simţeam că de acolo începe un alt tărâm. Instinctiv mj-era teamă să merg până acolo. Nu am mers, de fapt, niciodată. Drumul meu pe şosea sfârşea în drep-

După vânzare

tul cimitirului. Dincolo de străduţă, urcând uşor şi ea când se desfăcea din şosea, nu mă aventuram.

Nu aveam chemarea depărtărilor. Gândul meu, când imagina aventurări în afara mea, rătăcea în alte spaţii. Se deschideau cu mult dincolo de trecerea de acea barieră imaginară a capătului şoselei ieşind din sat.

Simţeam, cu un instinct venit probabil din atâţia şi atâţia de-ai mei care tot au plecat din sat şi nu s-au mai întors, cu jalea lor, cu dorul lor, neostoit, simţeam că şi pe mine, cândva, mă va fura trecerea în lumea de dincolo de margine de sat. Că va veni un timp când nu mă voi mai întoarce, oricât de mult aş râvni. Că nu va mai fi întoarcerea. Că timpul, cândva, se va închide în urma mea, lăsân-du-mă singur, învins sau biruitor, semeţ sau umil, bogat sau sărac, rostuit sau fără căpătâi, dar singur. Fără drum care să se termine în cer. Fără taine care să mă înfioare. Fără acel surd, difuz, ocrotitor sentiment al bucuriei de-a urca şoseaua, de-a trece de biserică, de-a trece de cişmeaua de la brutărie, de-a mă abate din şosea, de-a păşi pe podul din bârne de stejar, de-a intra pe uliţa noastră şi de-a mă apropia de poarta casei.

Trăiam atunci, fără să o ştiu, de câte ori veneam spre casă, minunea de-a vedea, de-a simţi cum universurile se deschid şi se închid în jurul meu, cum lumile cu depărtările lor se aleg în mine, cum timpul şi spaţiile se cern, cum toate se dilată până la dimensiuni uriaşe, hiperbolice, strângându-se apoi, adunându-se în contururile atât de ştiute, atât de vii, atât de calde ale porţii, ale ogrăzii, ale grădinii şi ale casei noastre.

în dreptul bisericii, mi-am adus aminte că îmi trebuia o pereche de şosete. M-am întors să cumpăr de la dughea-na din clădirea fostului CAP, deschisă în odaia în care, pe vremuri, se ţineau şedinţele cu brigadierii. Pe acelaşi ho-lişor, în altă încăpere, unde fusese biroul comunal de partid, se deschisese o sucursală a cooperativei de pompe funebre din V.: „Dorobanţu — La ultimul drum".

IOAN LĂCUSTĂ
Avusese „Dorobanţu" ideea să îşi deschidă câteva filiale săteşti, cu oferte tentante pentru oameni. Le dădea sicriele şi toate cele trebuincioase înmormântării în rate. Ţinea deschis o zi pe săptămână. Venea lumea din câteva sate să-şi tocmească înmormântările. Era şi acum îmbulzeală.
Nu aveau şosete. Mi-era lene să mă mai întorc în „piaţă", să cumpăr de la vreunul dintre cei cu tarabele. Am dat să pornesc tot spre casă. Pe podeţul din faţa prăvăliei m-am oprit să mai privesc spre primărie. Nu se zăreau nici Veneteanu nici secretara.
— Bă, dacă nici acu' nu mă rezolvaţi, vă-nfund, mama voastră de belituri.
Am tresărit. Vocea Măritei văcărită. Nu puteam să nu o recunosc. înaltă, guturală, dominatoare, de parcă ar fi strigat sentinţe capitale. Puţin mai răguşită. Venea de undeva din curtea fostului ceapeu.
— Iar vine Mariţa, a izbucnit în râs unul oprit şi el pe podeţ.
— N-a murit? îl întreb.
— Asta? Asta să moară? Asta îngroapă tot sătul şi tot mai stă să bea şi la pomana de şapte ani.
Nu mai ştiam nimic de ea. De ani şi ani nu mai auzisem de ea. Ţineam aproape cu exactitate minte când vorbisem ultima dată cu ea. într-o vară când, întorcându-mă de la pădure cu Rioara, am vrut să scurtăm drumul şi am luat-o pe poteca din spatele cărămidăriei. Poteca dispăruse, dispăruse şi cărămidăria. Am nimerit într-o vie. Strugurii erau pârguiţi. Cred că era în ajun de Sfânta Mărie. Pe un pled, sub un nuc, stătea Mariţa văcărită.
— Ce căutaţi în via mea? ne-a luat la repezeală.
— Am mers pe scurtătură şi am rătăcit drumul. M-a recunoscut. S-a ridicat şi a izbucnit în râs.
— la te uită! Ce burtă ai făcut!
Râdea, făcându-ne semn s-o urmăm la o masă, din dreptul unei bucătării de vară.
După vânzare
— îţi merge bine, se bucură ea. Am auzit că eşti ministru la Ceceul ăla din Bucureşti.
Râdea şi Rioara.
— Ce ministru, bre, ţaţă Mariţa. E-un pârlit de gazetar. Păru că n-o aude. Se-ncruntă la Rioara.
— Auzi, fă, da' tu nu eşti măritată? Sau te-ai lăsat.
— Sunt, bre, de ce să nu fiu?
— Şi-atunci de ce umbli cu ăsta? Ce, îi mai burtos decât bărbatu-tu?
— Am copilărit împreună, ţaţă Mariţa. Suntem în concediu, şi ei şi cu mine.
— Cu tine, pufni Mariţa. Aţi copilărit... Aţi tăvălit lanul şi nu v-astâmpăraţi nici acum. Oameni mari, cu carte.
— Nu-i ce crezi matale, am dat să o-nduplec.
— Nu cred nimic. Cred numa' ce văd. Şi din partea mea să vă fie de bine. Da' să nu mă minţiţi.
N-aveam ce să-i mai spun. Cum să-i explici că Rioara se despărţise de Emil, după operaţia din vara trecută. Nu divorţaseră, dar trăiau despărţiţi. El îşi găsise pe una de la banca unde lucra. Rioara era tot mai hotărâtă să se retragă aici în sat.
După nenorocirea din primăvară, când murise şi mai-' că-sa şi fratele şi cumnata cu copilul, se gândea tot mai mult să vină să aibă grijă de taică-său. Se prăbuşise atunci, în miezul zilei, un mal de lut peste casa părinţilor ei. De la zăpezile topite, malul o luase la vale şi a înghiţit totul. Tatăl ei a scăpat. Era plecat în sat.
— Vai de capul tău, începu s-o căineze Mariţa. Ai rămas singură cu tac-tu.
Ştiam că Rioarei nu-i plăcea să fie compătimită. Mă temeam să n-o repeadă pe Mariţa şi cine ştie ce ceartă să se mai iste. Rioara a ridicat din .umeri.
— De, ţaţă Mariţa, toţi murim odată. Ce vrei, acu', să bocim toată ziua?
Mariţa o privi lung, întrebătoare.

— Adică, dădu ea să spună ceva, tu crezi că... Se răzgândi, în fine, îmi pare bine că te văd, se-ntoarse spre mine. Te-ai însurat?
Am ridicat din umeri.
— Om mare şi nu te-aduni la casa ta. Ştiam c-o să te prostească cărţile alea.
Se-ntoarse spre Rioara, făcându-i semn de mare pagubă.
— Stătea toată ziua în crâng ia Curmătură cu nasu-n carte. Nu era zi să nu-l văd acolo, l-am spus c-o să-l strice citania aia, da' nu m-a ascultat.
Am cules struguri din via Măritei. Pe drumul spre sat, Rioara mi-a spus, îngândurată.
— Ştii o chestie? Abia acum îmi dau seama că tu chiar din cauza mea... Că eu ţi-am distrus viaţa.
— Ce-ţi veni?
— Zău, dacă m-am gândit la asta. Tot timpul am crezut că-i aşa, o toană de-a ta. Te credeam doar curvar. Şi-mi plăcea. Ce chestie, pufni din nou.
Se oprise în faţa mea şi mă privea nedumerită, gânditoare, parcă îmi descoperea atunci chipul, trupul, zâmbetul, aerul care mă înconjura, iarba de sub mine, lumina miezului de zi care mă scălda, petecul acela de pământ pe care ne aflam, un ţinut străin, necunoscut, în care ea venind dintr-ale ei se pomenise dintr-o dată în faţa mea.
— Tare de tot, izbucni în râs. Tot timpul am râs de tine. Un mucea, asta erai. Am copilărit împreună... M-am culcat cu tine. Am făcut-o aşa cum am făcut-o şi cu alţii. Nu-mi păsa. Râdeam de tine de mă prăpădeam. De poeziile tale. De vorbele tale. Când m-am trezit atunci cu tine la uşă am vrut să te-alung în şuturi, da' mi-a spus Emil să te primesc. îi făcusei milă.
într-o toamnă, într-adevăr, după o beţie cruntă, mă apucase deznădejdea şi credeam că viaţa mea se va sfârşi dacă nu o voi vedea în acele clipe pe Rioara. M-am suit în tren şi m-am dus în D., unde locuia. Cred că nu mă trezisem din beţie nici când sunam la poarta lor. Aveau o
\
După vânzare
casă pe o străduţă lângă un garaj de autobuze. Am discutat atunci mai mult cu soţul ei. Ea era în stare să mă taie bucăţi, când m-a văzut la poarta lor.
— Tot timpul am râs de tine, continua să vorbească Rioara. Parcă pentru ea vorbea. Şi uite, a trebuit să vină amărâta asta de văcărită să-mi deschidă ochii. Să simt, acuma când stau şi mă uit la tine, că nu mai am pe nimeni pe Lume în afara ta. îţi dai seama? Parcă doar tu mi-ai mai rămas de-adevăratelea al meu!
Am dat să zâmbesc. A întins mâna şi mi-a mângâiat cu vârful degetelor obrajii.
— Sună ca naiba. Dar aşa este, zău. Habar n-am avut... Ridică din umeri. Se cuibări la braţul meu. Oftă.
— îmi vine să plâng. Deşi, cred că nu-i căzu'... Băi, acesta.
— Asta-i Mariţa, mă prinse de umăr bărbatul acela, ră-sucindu-mă spre poarta curţii fostului ceapeu.
O fetişcană trăgea un cărucior de butelie. în el, pe nişte perini, sprijinită de o scândură,în spate, acoperită cu o pătură grănicerească de demult, prea bine le ştiam, dormi-sem de-atâtea ori şi eu înfăşurat în ele, venea Mariţa.
O bucată de Mariţa. Jumătatea ei din sus. Avea o nuia în mână şi o agita ca un fel de bici. Era îmbrobodită cu un şal gros, negru, de-abia i se mai vedeau ochii, nasul şi pometii obrajilor. Când fetişcana dădu să treacă pe podeţ cu căruciorul, Mariţa îi strigă:
— Stai, fă. la uite ce văd. Arătă cu nuiaua spre mine.
— Credeai c-am murit? Credeaţi că mor, nu? Aşa credeaţi? Uite că nu vă fac bucuria asta.
Fetişcana dădu să lase mânerul căruciorului. Mariţa o repezi.
— Ai obosit? îţi mai curg mucii şi-ai dat de oboseală? Ştii tu ce făceam la anii tăi?
Nu mai continuă. îşi desfăcu şalul, lăsându-l pe spate. Mă privi veselă.

— Asta sunt. Mă mai ţii minte? Nu aşteptă să-i răspund.
— Tu te-ai stricat. Te treci. Se vede că nu dormi sau ce-oi fi făcând. Mănânci gras.
Se mai adunaseră câţiva în jurul nostru. Mariţa mă fixa atentă. Apoi se-ntoarse spre cineva din spate.
— Gioală, ia vino mai în faţă!
Se-apropie un bărbat sur, într-un costum negru, cu un papion tot negru şi cu o umbrelă cu măciulie roşiatică.
— E Gioală, nepotu-meu, mi-l prezentă. A venit tocmai ■din America. Băiatu' lui frate-miu, americanu'. Uită-te la el şi-ţi fă cruce.
Am dat să-ntind mâna.
— Lasă, mă opri Mariţa cu nuiaua. Până ţi-o da se-nchi-de la primărie. A damblagit, continuă cu năduf. Tocma' la blocurile alea la ei când a intrat avionu-n ele era acolo, ayşa servici la ele, lucra la garaj şi de sperietură a damblagit. Trei zile a stat sub dărâmături. Da' bine c-a scăpat. Ce-a fost acolo, ai văzut, prăpădul lumii.
îl priveam curios pe bărbatul acela. Nu-mi venea să cred că era unul dintre cei scăpaţi din nenorocire.
— El e, preciza Mariţa. A venit să se tragă aici. De frică, de ce i-o fi. Vrea să deschidă o ciupercărie. Da' ne-ncurcă ăştia de la primărie. Nu ne pune-n posesie. A dat la alţii pământu' şi pe-al meu îl poartă cu amânare că nu găseşte actu' lu' masa.' Ce act?
Mă urmărea cum nu-mi dezlipeam privirea, oricât aş fi încercat, de la cărucior.
— Mi le-a tăiat, oftă Mariţa. Cangrenă la unu, apoi la altu. Diabet. Auzi ce pedeapsă. Să rămân aşa.
Ridică din umeri. Nu-i păsa.
— Bine că văd lumina şi-mi aud gândurile. Nici nu vreau mai mult. Auzii că vinzi, schimbă dintr-o dată vorba.
— N-am ce face. Trebuie s-o fac.
— I-o dai lu' a lu' Veneteanu?
— Dacă el mi-a cerut-o...
— Da' ce, nu mai era şi alţii s-o cumpere?
După vânzare
— Nu au venit.
— Da' ce a ştiut oamenii? Ai dat vorbă? Ai pus afişu' la poartă că vinzi? De unde să ştie?
Nu pusesem anunţ de vânzare la poartă, aşa cum începuse să se obişnuiască în sat. Mi se păruse umilitor.
— Ţi-ar fi luat-o Gioală, oftă Mariţa. îi place. Chiar ne gândeam să venim să te-ntrebăm. Nu-i aşa, Gioală?
Bărbatul acela icni de câteva ori.
— Guiţă săracul, ce să facă, oftă Mariţa. Cum e viaţa asta. Tac-su a fugit că era rău în România. Când eram io la puşcărie. S-a oprit tocma-n America, că era bine. Acu' fuge el din America că e rău şi e bine-n România. Bine?
Prinse a râde. Râs amar, răutăcios.
— Bine, zici? Pa' m-au recunoscut de persecutată politic? Crezi că m-au recunoscut? 'Ce că s-au pierdut actele. Că io am fost la huliganism şi depravare de moraluri. Aşa zice şi nu mi-a,dat certificatu' să iau şi io pensie de veteran de puşcărie. Şi depravare?
Izbucni în râs de-a binelea.
— Păi acu' nu e depravare de moraluri? Nu ţine baragladina de Noiembria a lu' Muşuroi casă de-ntâlnire la pădure? Vine şi curvante străine. Ca cum e acu' vinerea, zice că vine la piaţă da' se duce la pădure şi-i cale bătută de curvari, acolo? Asta e bine?
Mă privi iarăşi lung, tristă.
— Cui ai dat casa... Ai dat-o pe lei. Gioală îţi dădea dolari, să ştii. Dolari adevăraţi. Are porcoi în bancă. Cu-atâ-ta s-a întors acasă din America aia.
îi făcu semn fetişcanei să pornească. Trecu pe podeţ, printre noi. O urmăream cum îşi trage iarăşi şalul şi-şi acoperă faţa. Trecu şi Gioală pe lângă mine. Dădu să mormăie ceva, dar nu ieşi decât un chirăit înfundat. Lăsă în urmă o dâră puternică de parfum sau deodorant sau after shave, ce-o fi fost, pregnantă, bărbătească.

VIII

Trenul tot nu pornea. Conductorul anunţase că era o defecţiune chiar la intrarea în tunel şi mai întârziem vreo oră. Conducerea îşi cere scuze, dar nu avea altă posibilitate de a ne asigura continuarea drumului.
Am coborât din vagon. înserase de-a binelea. Se lăsa răcoarea. Coborâseră şi alţi călători, nervoşi. Unii pierdeau legăturile cu alte trenuri. Câteva fetişcane se agitau speriate că s-ar putea să nu mai prindă, dimineaţa, avionul la Otopeni. Plecau ia Bruxelles cu un grup mai mare de elevi să facă cunoştinţă cu instituţiile Europei unite.
j Mergeam spre locomotivă privind geamurile luminate ale vagoanelor. Instinctiv, căutam vagonul restaurant. Nostalgia anilor de odinioară când îmi petreceam tot drumul în colcăiala lui. Mă îmbătăm şi mi se părea că ascult viaţa. Alături de alţi inşi, majoritatea ca şi mine omorân-du-şi plictisul celor câteva ore de drum în faţa unui pahar de votcă, apoi altul, şi altul. Acea pierdere de timp în gol, cu inima deschisă străinului din faţă, bând cu el, destăi-nuindu-i întâmplări ale vieţii tale cu acea gratuitate a certitudinii că la coborâre vă veţi despărţi, pentru totdeauna.
Am ajuns până la locomotivă. Mecanicul râdea cu o controloare. Era necăjit de întârziere. îi stricase nu ştiu ce aranjament din noaptea aceea. M-am întors spre vagonul meu, penultimul din coada garniturii.
Pe la mijlocul trenului m-am auzit strigat:
— Domnu', ce faci dom'le?
După vânzare
Era un vagon de clasa întâi. La fereastră, o femeie zâm-bindu-mi. Avea părul vopsit, fardată cu dichis. Am recu-noscut-©. Am privit-o neîncrezător.
— Ce faci, dom'le, pe-aici? Am ridicat din umeri, zâmbind.
— Ce să fac. Ghinionul!
— Ce chestie, a izbucnit ea în râs. Ştii cine sunt?
Ştiam. M-am prefăcut însă că mă străduiesc să-mi reamintesc. Nici nu eram, de altfel, prea sigur că-i ea. Se în-tâmplă de multe ori să vezi câte-o figură pe care simţi că o cunoşti de undeva, demult, şi să fie o simplă părere. După cum se-întâmplă, adeseori, să dai nas în nas, în cele mai neaşteptate locuri sau situaţii, cu oameni pe care credeai că n-ai să-i mai vezi niciodată.
— Eram la be, mai ţii minte?
— Parcă.
— Stai că vin să-ţi povestesc. Ce chestie cu tine! A coborât şi m-a strâng în braţe.
— Da' nu te-ai schimbat, dom'le! Nu mai ai mustaţă. De ce ţi-ai ras-o?
Purtasem mustaţă, prima mustaţă, doar câţiva ani. Tule-iele de flăcău. Le-am dat jos, plictisit de insistenţele multora din jurul meu, care-mi tot repetau că mă îmbătrâneşte.
— în rest, zău, acelaşi. Ce faci?
— Vin de la ţară.
— Erai din Dobrogea, parcă. Fermier? Câte hectare? Am ridicat din umeri.
— De unde avere. O casă, doar. Vând acum acolo.
— Ţin minte. Mergeam la Dunăre şi-mi arătai dincolo dealurile alea unde ziceai că-i satul vostru. Ce faci acum?
— Ce să fac? Nimic.
A izbucnit în râs, privindu-mă amuzată. Cu acea licărire în ochi când urmăreşti un lucru de toată mirarea.
— Te-ai însurat. Ai copii?
— Am fost. N-a mers şi nu mai vreau să încerc. Am pe cineva...

Ce să-i spun, după atâţia ani. Eram cu Anemona, ne împăcăm, dar nu stăteam prea mult timp împreună. Ea nu vroia să-şi lase postul acela de medic la sanatoriul din B. Eu nu vroiam să-mi dau libertatea, atâta câtă o mai aveam, pe o legătură mult prea domestică.
Nu eram făcut pentru căsnicie. O înţelesesem demult şi mă resemnasem. Resemnare laşă, bineînţeles. Frica de responsabilităţi, obligaţii şi toate celelalte.
Multă vreme crezusem că din cauza Rioarei nu lăsasem pe altcineva prea mult lângă mine. Parcă mi-aş fi apărat cine ştie ce tainice comori.
— Nu mai am suflet să încerc, am îngăimat, ridicând
din umeri.
— Prostii. Fă-o până o potriveşti. Altfel, ce, stai aşa, cuc?
— Nu chiar... Dar tu?
Chicotea urmărindu-mă fără a-şi putea ascunde bucuria surprizei care urma.
1' — Sunt directoare. Am o firmă. Nu eu, soţul meu. Dar cum el e mai mult la Parlament, mă ocup eu cu treaba.
— Lucrează la Parlament?
— Nu lucrează, dom'le, pufni ea. E deputat. S-a ales a
doua oară.
Văzându-mi uşoara uimire:
— Da, e deputat. Am intrat în politică.
Nu mai ştiam ce să-i spun. A ridicat din umeri.
— Ce să-i faci... Dacă ştiam de balamucul ăsta, plecam cu maşina. Dar nu-mi place maşina. îmi face rău.
începusem să mergem spre capătul trenului.
— Am chemat şoferul. Vine din clipă în clipă.
O cercetam cu coada ochiului. Nu se schimbase prea mult. Aceiaşi ochi mari, nedumeriţi parcă întruna. Mai împlinită, o ghiceam sub taiorul bine croit.
— Am auzit că scrii. Ce scrii? Am ridicat din umeri.
— Am scris câteva cărţi.
— Te-am văzut şi la televizor. Era la tine acasă?
— Au înregistrat la mine.
După
— Sărăcuţ. Nu-ţi merge, nu, cu scrisul. Ştiam eu.
O ştiam şi eu prea bine, dureros de bine. însă nu vroiam să recunosc că o ştiam.
— N-am citit, a ridicat ea din umeri. N-am chef. Şi nici nu-mi place. Prefer să fac alte prostii.
Ajunsesem la capătul trenului. Dinspre gară veneau două autobuze.
— Ne duc cu autobuzul, am remarcat.
— Nu. A trimis şeful gării fanfara cefereului. Şi ceva de mâncare şi băut. Să nu se plictisească lumea.
Am râs. Mă amuza ideea fanfarei.
— Mă cunosc cu şeful, l-am dat un bip şi i-am spus ce să facă. N-avem nevoie de probleme acum. Şi-aşa, nu vezi, toţi ne priveşte cu ciudă. Orice nemulţumire o-ntorc împotriva noastră. De ce să fie nemulţumiri?
Autobuzele se opriseră chiar în dreptul vagonului de clasă. Au coborât cei din fanfară. Apoi doi ospătari cu câteva coşuri cu de-ale gurii. Navete cu bere, apă, cola, termosuri cu cafea.
— Nu mergi cu mine? Te iau, a zâmbit ea absentă, privind cum fanfara se grupa în dreptul ferestrei de unde mă strigase.
N-aveam chef. l-am spus că şi mie îmi face rău maşina.
— Mai vorbeam, zău. Poate te-ajut şi cu o subvenţie. La câte dăm noi, ce contează una în plus.
Părea îmbietoare propunerea. Nu mă interesa. Din pnncipiu îmi impusesem să nu apelez la alte subvenţii, decât cele de la Minister. Mi se părea că îmi vând scrisul.
S-a scotocit în poşetă. A scos o carte de vizită.
— Nu mai pot sta. începe fanfara şi trebuie să mă duc să mă vadă. Să le mulţumesc. Au fost drăguţi că s-au deranjat.
Am privit cartea de vizită.
— Ai rămas cu el?
A ridicat ţâfnoasă din umeri.

— El m-a ajutat... Am mai fost măritată. E o poveste lungă. Acum sunt cu el. Dinainte de Revoluţie. Fusesem adjuncta lui la propagandă. Dă-mi şi tu cartea ta de vizită.
— N-am.
— Scrie-mi atunci telefonul tău. Te caut, zău. Avem nevoie de intelectuali. Putem să te-ajutăm.
Am scos agenda şi i-am notat numărul.
— Scrie şi numele, că uit, rătăcesc hârtia şi te pierd. Mi-am scris numele. A privit hârtioara în treacăt. M-a cercetat nedumerită.
— Chiar aşa îţi spune?
— Da. Dintotdeauna.
— Ipolit? -Da.
— Ipolit? Ce nume-i ăsta? Nu te cheamă altfel?
— Nu.
Mă urmărea intrigată, privind când hârtia, când faţa mea.
— Şi vroiai să ne regulăm acolo-n parc?
A arătat spre parcul de pe coama dealului.
— De multe ori când treceam cu trenul pe-aici mă gândeam la tine. Adică la ăla cu care veneam acolo. Pe urmă te-am uitat. De ce ţineam minte că-l chema altfel?
— Au trecut atâţia ani de-atunci...
— Nu, nu... Ciudat, eu îmi aminteam de un altul. în fine. Trebuie să fug. Au început ăia să cânte.
într-adevăr, fanfara începuse. Coborâseră câţiva din vagoane şi se înghesuiau deja să ia din pacheţelele împărţite de cei doi ospătari.
— Oricum, îmi pare bine că te-am văzut, ridică din umeri Garofiţa. Sună-mă când vrei. Am să-i spun şi lui Şerbănescu. Poate-ţi face rost de-un ciubuc pe-acolo, pe la 3i.

IX

(Boarea)

Vara, mai ales, în revărsarea dimineţilor, deschideam uşa camerei dinspre holul casei. Uşa de la intrare era deacum deschisă. Mama mea se sculase deja şi ieşise la treburile dimineţii.
Din trezirea zilei primeam răcoarea zorilor ca un fel de alint plin de viaţă. Seva luminii lăptoase a zorilor se trecea şi în mine, miruindu-mă parcă, închizând în trupul meu, în sufletul meu, puteri noi de viaţă, deschizând os-troave alte, şi altele de linişte.
Adormeam iarăşi în astfel de răsfăţ al dimineţilor. Somn îmbăiat în linişte, în împăcare, în bucuria difuză a renaşterii. Respiram nu aerul înmiresmat de trecerea lui peste lujerii florilor din grădină, somnoroase încă şi ele deschizându-şi minunile. Nu boarea zorilor mă mângâia. Duhul dimineţilor intra în mine, odihnindu-mă cu adâncă odihnă, fără a şti nici acum când scriu ce nume să-i dau. Odihnă a contopirii tale cu pământul, cu ierburile„cu gângăniile nevăzute ale ţărânei. Odihnă când însuţi tu devii pământ, lutul sfânt al Cărţii, al începutului.
în astfel de dimineţi îmi trăiam, fizic aproape, moartea. Cu împăcarea deplină a împlinirii ei. Cu bucuria nespusă a trecerii şi, mai ales, cu credinţa, cu certitudinea, că eu continuu a fi, încă, în moarte.
într-o astfel de dimineaţă m-am trezit cu Rioara în chenarul uşii mele. Era a treia vară de când murise. N-o visasem până atunci. Nu-mi vorbise în somn. Nu-mi dăduse

II

IOAN LĂCUSTĂ

vreun semn cum fac adeseori cei duşi de lângă noi. Vin şi ne vorbesc sau ne lasă doar să-i privim din zarea dorului.

Ştiam că visez, că totul este doar o nălucă. M-am ridicat totuşi din pat şi am mângâiat golul uşii, parcă spre a-mi adeveri nălucirea. Aerul era doar mai greu, mai dens, cu molatecă demnitate de ceaţă mângâiată. Tresărea asemeni unui timp înfiorat de atingeri. Dogorea precum aşternutul păstrându-ţi tiparul trupului. Era viu conturul acela de aer din chenarul uşii, cum vii sunt visele în care ştii că eşti visat.

Am dat să prind mâna acelei Rioare de abur. S-o trag spre mine în pat. Vroiam s-o răstorn cu acea aprigă dorinţă a bărbăţiei răscolite în zori, cu acea învârtoşare fără seamăn a patimei cerându-şi ostoirea în trupul femeilor din zori.

Am cuprins-o în braţe, strângând-o, sfâşiindu-i vălul de fum de pe fumul ce era, înfrigurat încercând să pătrund în ea, s-o înfig în mine, s-o înghit cu tot trupul meu, s-o răstorn în mine, să se piardă în revărsarea mea, să mor în ea, dacă împreunarea cu visul aduce moarte.

Murisem poate de-acum şi astfel se contopesc în îmbrăţişare duhurile, sufletele, îmi spuneam, cu sângele răvăşit, cu trupul devenit un fel de pală de vânt gemând în rostogolirea furtunii.

Rioara a izbucnit în râs. Cum năvălea din senin râsul în ea, cotropind-o în cascade. Cu capul pe spate, îmbujorată, râzând gâlgâitor, s-a desprins de năvala mea. M-a împins făcându-mi semn să contenesc. Şi-a împreunat doar mâinile pe piept, cu gestul simplu al liniştii.

„Stai cuminte, tovarăşu", a zâmbit. „Nu-i cazul." M-a mângâiat, abia atingându-mi obrajii, nasul, fruntea, pleoapele.

în pala dimineţii am văzut atunci, pentru prima dată de când o ştiam, că tot chipul ei era presărat cu puzderii de perişori albicioşi, aproape transparenţi. Lumina zorilor parcă păşea, luminându-i faţa, pe un covor de perişori argintii. Vibra pe obrajii ei acea pădurice alburie, viermişori

.

După vânzare

stârniţi de trecerea luminii care o învăluia, mii de braţe minuscule ale unei meduze lăptoase, fosforescente.

„Asta-i situaţia", a oftat Rioara. „Stau şi mă rog pentru tine. Ai să te potoleşti cândva. Fără să ştii."

Apoi năluca s-a dus. M-am sprijinit de uşorul uşii. Departe, în albăstria depărtare a pădurii, fumuri fumuri se ridicau din pământ, zorind şuviţe spre înaltul cerului, ames-tecându-se, răsucindu-se, împreunându-se într-o funie groasă, odgon de vieţi legând Cerul şi Pământul.

Simţeam cum trista bucurie a înţelegerilor înmugurea în mine.

(Luna *caimacamului)*

„Virtutes voluptatibus inhaerent" (Virtuţile sunt inseparabile de plăceri). CICERO

Pregăteam spre a trimite la cules trecutele pagini. încercam să le dau o ordine cât de cât firească. Le tot învârteam, negăsindu-le rostul lor între ele.

Apoi le-am uitat. Am început să lucrez la o comandă pentru Săndu-lescu. Patruzeci de povestiri de bordel. O experienţă interesantă, pasionantă, încerc să depăşesc excitaţia primă, adolescentină, a imaginaţiei.

Ieri, după primele 18 povestiri, m-am gândit să reiau După *vânzarea* mea. Nu uşoară mi-a fost surpriza să găsesc strecurate între 'hârtii şi câteva pagini scrise de caimacam.

Notaţiile, din câte îmi dau seama, sunt de la începutul anului trecut.

în luna aceea Anemona trecuse prin sâcâielile cu proiectul Stra-bon. Nu fusese direct implicată în murdăria aceea, dar ca să scape a trebuit să dea dolari şi euro în stânga şi în dreapta. Aproape toţi banii pe care i-am luat de la ţară i-a împărţit Anemona pe diverse şpăgi. Râdeam amândoi, cu ciudă tâmpă, cum se duc banii. îi prăpădeam cu o satisfacţie aproape perversă, văzând cum nimic nu mai rămâne din toată moştenirea.

Cred că asta-i marea, ultima păcăleală a vieţii alor mei.

După ce au muncit, după ce s-au chinuit, după ce s-au temut, după ce şi-au drămuit speranţele o viaţă întreagă, după ce tot au crezut că vor veni cândva zile mai bune, după ce-au murit eu sentimentul că alţii şi-au bătut mereu joc de vieţile lor, iată am venit şi eu să risipesc ultima lor nădejde. Credinţa lor că vor dăinui printr-o casă şi printr-o grădină date acum de mine pe şpăgi. Biet popor, prostit întruna, învăţat să trăiască doar din resturi, cu speranţe năuce, îndobitocit de frică, de supunere oarbă şi de foame.

Mă amuză gândul că poate scrie până şi caimacamul. De ce nu, când analfabeţii mânuiesc noua morfologie a vieţii româneşti...

ft

După vânzare

8 gerar. Ultima înfăţişare la Tribunal. Procesul terminat cu sentinţă favorabilă fratelui de peste Prut. A venit cu probe zdrobitoare că este fiu bun al părintelui gingaşului meu Bei. Om la casa lui, acela. Mulţi ani rămas neştiut. A venit când cu Podul de Flori. Cinstitul Beiului părinte trecuse demult în lumea dreptţilor. Prealuminosul meu Bei l-a primit cu inimă adevărată de frate, deşi nu auzise de el până atunci. Bogdan cel de peste Prut a prins să-şi ceară drepturile. Cu temeiul că după ce a suferit sub cnutul muscălesc, înstrăinat şi uitat de firescul său părinte, oropsit şi singurel cu o mamă care numai ea ştie cum l-a crescut până de-a ajuns buhgalter la sovhoz, apoi la sovietul sătesc şi, în cele din urmă, după ziua sfântă a limbii noastre ceale române, şi-a deschis o ospătărie în Kişiniov, acum cînd ne aveam chiar ca fraţii să-şi ia şi el partea cea dreaptă cuvenită din nasledstva tătâne-su, chiar de nu i-a văzut niciodată, dar mămuca i-a agrăit întruna de el şi i-a arătat rodi-telnaia udostoverenia, făcută pe numele lui, recunoscut la primăria din Bălţi, iar dacă nu s-a mai luat mămuca cu tă-tuca cu atestat a fost c-o venit bejenia şi tătuca o plecat cu gosudarstvenaia slujba în ţară şi mămuca a rămas să-l aştepte să se legiuiască cununia. judecata i-a dat drept de moştenire fratelui de peste Prut şi şi-a luat şi el partea din împărţeala casei. Cealaltă parte, darnicul meu Bei o împărţise cu cele două nepoate din urma preafrumoasei sale cumnate, trecută din această Lume pe când nu împlinise nici patruzeci de ani.

Din vânzarea casei părinteşti în punga Beiului n-a mai rămas mai nimic.

Zi tristă, după Tribunal. închis în casă. Beiul s-a gândit la minunatele căi ale vieţii, cu gânduri de bucurie şi recunoscătoare plecăciune.

Târziu seara, telefon de la preagingaşa-i Anemonă. Nu vine zilele acestea. Rămâne să-i ţină locul doctorului Crijevschi, accidentat la ieşirea din Pavilionul D (furioşii).

Zi tristă, fără dor de pătrunderi în creţe poieni.

Beiul a citit trei rubbaiate de Khayan.

lOAN LĂCUSTĂ

9 gerar. Ziua toată Beiul a stat la Bibliotecă. Răsfoieşte gazete vechi. Caută şi nu caută ceva. De parcă rătăceşte în bâznă citind lucruri pentru ziua de faţă. Sârguieşte să prindă vreo predanie din cele trecute, dar în zadar. De răul vremii o face şi de a-şi trece scârbele celui mort şi putred, mut şi pucios crug al zilelor ce trăieşte.

A ajuns lumea ca trupul celui ce i-a cântat boaghea, cucuvaia smintelilor şi I-a muşcat aspida cea păcătoasă. Mult iubitorul de tâlcuiri, cel cuminte Bei al meu, îşi trece viaţa ce i-a mai rămas cu cetitul de cărţi şi alte tiposituri, cu închipuitul de poveşti şi gândirile cele leaneşe.

Ca să nu-l împle urâtul, vânează biulbiuline şi-şi împodobeşte zilele cu îmblânzirea crihancelor, dezmierdul crinilor de baltă, cu scalda dorobanţului în budaşcă şi cu dubla sărutare a creaţiei belacoase.

Cel puţin de trei ori pe zi porneşte războiul cel învârtoşat, cu lovituri de minune la bodoroanţa din ceair.

Nu duce lipsă. Fufardele, acadele, bârzoaie şi alte jartele se găsesc bulziş la fabrica de lângă cinema, când iese schimbul de noapte sau intră cel din zori de stau buclele crâng. Şi la căminul de studente e belşug de şurtigaie.

Nu-i căsaş Beiul meu, nu s-a lipit norocul adăstat şi nici chiverniseala. Cetania, cercetarea înfocată a ucătcilor şi scrisoarea sunt bucuriile lui.

Azi, la bibliotecă, a găsit între filele tomului şapte din Sadoveanu o hârtie cu scrisoarea unui şcolar. S-a bucurat şi a luat-o, cum e mare iubitor de astfel de hârtioare. lat-o: „O zi de vacanţă. Compunere. Mă scol dimineaţa foarte somnoros şi îmi spun în gând: Aoleu, cred că o să am o zi grea. Toate ca toate, mă îmbrac şi mă duc afară. Nici nu apuc să mă încalţ şi aud pe tataia: Ha, ha, ha, râzându-se că mă scol aşa târziu. Eu dorm în bucătărie cu tataia şi mamaia.

Venise şi vecina Linuţa care bărbatul e plecat să apere Afganystanul. Şi-mi zice să vin cu ea să sap şi să plivesc via. Muncesc ce muncesc dar deodată îi spun: Tanti Linuţa, eu mă duc să beau apă. Dar mie mi se sculase când o

După vânzare

vedeam cum eu sap şi ea stan cur şi pliveşte via. 1 se vedea la asci/hzătoare. Mă ecsscita pe viu şi mă duc în casă să fac o labă pe geam. Am făcut-o şi ea parcă mă vedea că-şi sumesese rochia şi se apleca de-i vedeam tangaţii când se apleca să smulgă kirul şi bălăria.

Apoi am mâncat că mi-era foame şi somn şi m-am apucat să cos şi papuci că era desfăcuţi şi m-am înţepat.

Şi aşa a trecut zioa. Cu timpul se înserează. îi spun lu tataie: Valeu tataie ce repede s-a înserat, că şi el se întorsese de la câmp cu mamaie. Mâneam şi apoi ne-am culcat.

Tataie făcea ce făcea şi zicea lu mamaie: Hai fa să bag naşun beci. Da mamaie zicea: Să nu-l scoli păla micu. Tataia zicea că eu dorm. Apoi ma luat somnu".

Beiul s-a întristat, gândindu-se că aşa creşte natul ăsta de săbasnici, închinători ai lui Onan.

Anemona nu vine zilele astea. Nu vrea să uite discuţia de săptămâna trecută. Cât o s-o mai ducă Beiul meu astfel?

Beiul a plătit amendă pentru traversare nereglementară.

10 gerar. Dimineaţa cu ofuleţul dondorliu. Ea a pornit atacul. Mai întâi în spate, cu ohuri şi ahuri. Apoi din faţă, răstignită. Cu stânga ţinea bârzoiatul la ghizd nevoindu-l doar să muşine necinstelniţa. El muşciuia şi răgea. Cu dreapta ofuţelu' strângea de druga patului. Astfel înzăbă-lat, când i-a dat sărutul, I-a şi storcoşit.

Ofuleţul a zis doar: „Provează de volnicie".

„Zarnacadeaua dimineţii", am implorat-o. „Lasă-mă să-ţi sorb cum ştiu eu smirda. Nu mă mai omorî. Beiul are o zi grea. Are şedinţă de bilanţ. Merge şi la editură. Du-pă-masă se duce la policlinică să-şi ia reţeta. Desfă-ţi hoţanele şi afundă-mă în olglindiseala-ţi." S-a îndurat şi am hălăduit de trei ori prin ceairul dulceţurilor de moarte.

Anemona chiar nu vrea să vină. Beiul îngândurat. Seara toată citit Marius lanuş.

IOAN LĂCUSTĂ

11 gerar. în revărsat de zori Beiul a sărutat alemul de patru ori. L-am urmat cu râvnă nesătulă. Mă teţneam uneori să nu-l fi prins anafrodizia.

De când îi merge iarăşi calemul îl văd într-o nestare tulbure. Plictis de hainlâcul din jur. O lume de zavisnici, telpizi şi geambaşi. Cu amorul patriei pe buze jefuiesc ca-n codru. Procleţii şi magraonii fac legea. La period noi şi noi biruri. Dar havalele unde merg? Haznaua-i goală, ţipă toţi divaniţii cu mare marifet. Pelivani centuplicaţi, pe tagme şi cinuri, roiesc, ca valul de hultani, peste ţeară.

S-a zdruncinat nădejdea noastră. Pentru un zgronţ de pâine, zguliţii ar face orice. Ocinile se părăsesc, moşia-i hărăzită. Cel ajuns într-un mansip sigur gând nu are numai chiverniseala. Curvele poartă odoarele ţării. Libertinii fac dreptatea. Hereghia bate monetă fără dever. Devălmăşie a poltronilor şi a năimiţilor.

Toţi cacatericsesc vremurile de anţărţ, dar zoresc la caftanele urzite de p'atunci.

Ciohodarii se-ntrec în dezmăţ şi se şterg la cur cu buiu-rultiu ţării.

Celebi Bei al meu se perpeleşte în strânsoarea vremii. Parcă-i sub obezi. Hremuirea şi-o dedulceşte cu liubovuri. Sevda lui bate sicâldiseala. Şi eu sunt hămesit. Aferim că ţara-i plină de curvante.

12 gerar. Zi începută cu necaz. Dureri de şale. Discuţii grele la slujbă. Ceartă apoi cu pungaşul de tipositor.

La prânz trei goane în horiştea şpiţeresei. E ziua ei, când are tura de dimineaţă.

Meşteră în alintarea husarului. înceată la pleână, cere sârguinţă multă. îi place să strângă puciosul între ţâţe, să-l lase să se coroneze la culesul de dârmoaze. îl cere apoi copcit în valea dositorului, ţinându-i calea înaintării cu opintiri măiestrite.

îi dă prosteacului şi leanca, într-un sfârşit. Ce vuiet! Ce năvală! Condacul icneşte grozav în bihniş, trudnic pre-

După vânzare

cum Herakies cei ce abate apele lui Peneus de la matcă spre curăţirea poiatei lui Augias, împăratul eleuseanilor. Beiul a plătit prima rată la impozitul anual.

13 gerar. Cadâna blondă, rasată. Aer de vânzătoare de parfumuri. Scurtă de blană. Mâinile strânse pe burtă. Geantă neagră şi o sacoşă de hârtie, cu scris maro „Ma-gis". Simte sevastocratorul în trezire. Băţoşenia ademenitoare. Vrea să-l mângâie, cu vârful degetelor. îl zgândăre doar şi pungălăul, gata, aşteaptă lovirea. îl înghesuie cu antebraţul. îl îndrumă spre pântece. Bocciul înaintează. Se apropie. Simte ceairul dezmierdărilor sub strădui de îmblăneală. Cadâna îl ispiteşte cu cotul, gângurind.

Pe la prânz, gingirlia. Finuţă, goblizană, în muselină neagră. Vine cu şoldul drept la angrif. împinge antitistul cât mai în faţa ei, îmbrăţişându-l în lentoarea răsucirii. îl potriveşte la-mbucare, acoperindu-l cu o uşoară aplecare. Parcă şi-ar privi chipul în apa lină a plăcerii viitoare. Mi-nuniţa din lăuntrul ei se zbate, cloncănind.

După răsfăţul popasului, gingirlia se răsuceşte chiverni-sindu-şi gogoleţul, în cutula înroşită. Scânceşte când vede tulburarea apelor. Tot mai aplecată îşi mângâie chipul din undă, în timp ce încăibăratul geme sfârtecându-i năpraua.

Seara Beiul a citit din Sun Tzî.

Beiul a plătit contribuţia la biserică.

14 gerar. Dimineaţă o pitulice. Vroia să se ducă în Spania la cules de măsline. Venise prea târziu, îmbulzeala prea mare. Plecată de la nouă seara din Medgidia. Flămândă, însetată, amorţită. Trei navale, o cafea şi la şi zece avea rapidul.

în amurg, Beiul s-a întâlnit cu balcâzul D. Cu istileahuri i-a lăudat cărţile. Nu citise nici una, dar minciuna are obraz ales. I-a preamărit vâna. Balcâzul roşea sfielnic.

Noaptea, trei îngenunchieri în faţa alemului blondiu. Belitură de tâlhar, până la năplăială.

Beiul e abătut. Munceşte fără spor. înjură hoţii şi alea-neşii. Trăim, zice, zile de sictir. Anasyni sictim!

lOAN LĂCUSTĂ
Beiul a plătit taxa la cimitir.
15 gerar. Zi fără elan. Teama de afrodizie. Beiul fost la Bg. Ţiganii de-acolo un spectacol aniversar Eminescu. Primarul — bulibaşă. Discursuri. Ideea era că E. „este şi de-al nostru". Fata mai mare a bulibaşei chiar îşi dă doctoratul cu o teză despre elemente rromano în lirica eminesciană. Afinităţile lui cu India explicate prin sângele comun. La Ipoteşti ar fi fost ţigani domneşti. Program artistic. *Luceafărul* — selecţie — în rromanes. Câteva poezii ale lui *{Pv lângă plopii..., Floare albastră)* — cântate de Costel Carnal Giolaru. S-au produs şi două soliste din metropolă, Cina şi Lucky. Manele, buci şi chiote. Sala juca în draci. Era şi popa.
Masă apoi la bulibaşă acasă. Şi aici palate multe. Turnuleţe mai puţine. Vinul se turna direct din damigeana.
Seara oborâri cu CI. Era ziua ei de tain. Slemeaua cu
mari strădănuiri. Ar fi vrut să nu mai plece. Exoflisită.
Beiul e neîngăduitor. Nu-şi calcă ogodinţa. Musafirlâc cât
cuprinde. Doar Anemona are mas de noapte, lager Beiul
' meu nu mestecă afionul mrejuirilor.
Scrie despre Masa, cea cu dumbrăveanca zgribulită. Se codeşte dacă să spună că săraca fusese şi la pisici, l-a spus doctorul de-acolo că avea sindromul Mackienstein asociat cu boala Gurănescu. îi pare rău că nu s-a dus s-o vadă la balamuc. Heretele însă nu joacă după dăngănit.
La culcare cetire din Horia Roman Patapievici. Şirurile despre pişat.
Beiul a plătit lumina.
76 gerar. O, tu pasăre tătărească! Cristelniţă a râvnei mele trudnice. Budana cu mierea desfătărilor fără şir. Poartă a triumfurilor împodobită cu colceacul mătăsos al cârlionţilor tăi aurii. Meterez râvnit cucerit cu râvnă înfocată de bravul dorobanţ. Găoacea biruinţei celei de început şi de sfârşit de Lume. Dacă n-ai fi tu, ce s-ar face Beiul meu în astă lume de aleaneşi, tâlhari şi sperjuri?
După vânzare
Biulbiulul vieţii sale şi eu muhurdarul tău, răsfăţ al zeilor şi stăpână a plăcerilor.
în afară de cele trei iureşuri zilnice, obicinuite, învăţatul meu Bei rost al traiului nu vede în aste zile de halea tiranie. Lichele pretutindeni, fufardele şi procleţi, jale şi năpastă pe bietul om care răpşteşte a răsplătire, dar nime nu-l ia în seamă. Ritorii se întrec în vorbe sterpecite, cu osanale duhnitoare. Gazetele tiposesc blestemăţii, de spaime şi hoţii. Verhovnicii îndrumă natul spre prăpastia desfrâului.
Culesul de lalele, caranfile şi zambile, vânarea de codobaturi, pitulici, a cucului cu pene de aur sau a căprioarei în ponor sunt dulceaţa dimineţilor dosăditului meu Bei.
Ziua începută cu fermenele sfâşiate, cu ciugulit de ţâţe ceauş şi cu titiriri de mazdrac în crângul cu bucle arămii e o nouă minune a Ziditorului. Şi Beiul o cinsteşte cum se cuvine.
Nopţile sunt ale ştiinţei, ale scrisoare!, ale citaniei din învăţaţi dascăli.
Doar la sfârşit de săptămână îşi petrece zilele şi nopţile cu frumoasa lui mamoniţă. Anemona.
Vinerea, cum de este azi, logomândrul meu Bei ţine post aspru. O stacană de apă şi un zdrob de pâine îi e tot tainul. Ziua trece mai greuşoară, cu pânda gândului că amurgul aduce ibostea adumbritei dumitriţe.
Beiul şi-a plătit întreţinerea.
17 gerar. De două ori la cină târnosirea hrisalidei, apoi două navale în plinul nopţii şi alte două culegeri de zamblac în revărsatul zorilor.
Crinul cel roş al Anemonei plânge întruna doritor de răsfăţ şi osârdia mea e fără margini. Mă lasă greu să trec de poarta cea falnică, dar odată intrat pe aleea înnourată dusul mi-e fără ostoi. Pas cu pas, cei nouă paşi ai înaintepătrunderii îi duc cu măiugul lucitor.
Mai dintâi îi avânt respirarea, uşor, zefir al apropierii şi boare de pălălaie. Săruturile cele de-nceput vin dinspre

gurguie în jos, tot mai în jos, până la topazul câmpului buricat. Ea prinde a-mi mângâia trezirea. Inima începe să-i zvâcnească lin, apoi se zbate ca porumba ce ştie că i se întinde laţul. O răsucesc şi trec desfrâul buzelor peste dâmburile line ale celeilalte văi ascunzătoare de plăceri.
Apa din ea începe să gulguiască, duhul cel aprig coboară în splina ei încinsă, începe să strângă, să-şi încolăcească braţele, să-i murmure Beiului rugi de dinainte de iarostie. Facem popas şi mai gomonim oleacă, ea mă unge cu sinaleafă aromată, timp în care sărută în botişor mielul cel cu o nară.
Crinul roşu se deschide. Beiul M cercetează cu nesaţ, gustă ambrozia buzelor celor fremătânde, smotoceşte ciuful de pe muntele ciuciorului, dezmiardă cu vârful limbii tăria sfârcului cel şugubăţ căruia hrepele îi zic lindic, iar învăţaţii doftori clitoris, vezi bine după numele fântânei celei de poveste din Arcadia, din ale cărei ape de vei bea nu vei mai pohti, băsneşte-se. Adevăr e că sărutul clitorisului e mai îmbătător decât cel mai dulce vin şi gungurirea lui mai ameţitoare decât orice şopotire de cupă plină.
Apa în clocot e de acum în rinichi, biruitorul a intrat pe borta cea cu răcoreli încinse şi merge spre camarele cele tainice din adâncul pajiştilor cu glăteaniţă. Unda cea fierbinte a trecut în oase. Anemona se zoreşte, îşi tot tremură gropniţa, săltând-o şi coborând-o ca pe-o nesămuită goană, îndemnând meghistanul la grabnică ajungere în străfundul cel vânzolit.
Beiul cel libovnic mă îndeamnă mâlcomiş, fără grabă, ascultând dar vuietul tot mai năpraznic al vintrelor răzvrătite. Telpiza prinde a ţipa măscări, sudalme, vorbe de ocară, zorind Beiul să nu-i mai răvăşească visteria, uncropul e făcut, să se-mbăieze şi să-şi vadă sfârşitul.
Beiul meu cel zlobir o mai îndelungă cu un răsfăţ. O răsuceşte repezit şi fără istov mă trimite în vâtnicul zamfir de din dos. Lovitura e-atât de năpraznică, fără greş, ghizu-nia grabnic hărăţită, iscoada atât de pricepută încât, până
După vânzare
să ţipe mărmurită Anemona, maistorul de mine sunt iarăşi în haznaua înglotelilor nesătule.
Apa undezată s-a răspândit în cele mai tainice cărnuri şi frumoasa răsfăţului deapurure îşi aridică huţanele lăsându-mi feredeul slobod. Sângele-i clocoteşte, murmură dvorbe în neştire, strigă după Alior cel cu tărie să-l asoarbă, să-nghită maşturul, să-i umble jignita. Beiul leupardos îi dă atunci să-şi răsfeţe gura-i hămesită cu rămâniacul cel menit. Il dezmiardă cu preadulci săruturi şi-l mângâie cu vorvor de usârdnicii. Îl strânge uşure între dinţi, ca şi cum i-ar crâmpoţi tăria, apoi îl lasă volnic să se-ntoarcă la poarta zgăului cel teferic.
Revărsarea e pe-aproape, o simte şi Beiul, strigă şi el vorbe arsâze, se scufundă în becirlâc, zlobir cum numai el ştie să fie când meterezul stă să cadă şi zuzătul luptei e la culme.
Maiul huriei e preaplin de valurile apei în abur, o sfâ-şială năpraznică o doboară, geme şi se zmuceşte de parcă ar plodi şi Beiul strigă alalah maşala, tremură şi se-nco-vrigă, ea prinde a se ostoi brobonită şi ar adurmi şi ar mai râvni pojivaită, când Beiul meu cel pelivan răsuflă uşure, ducându-se zâmbitor în braţele lui Morpheus, sluga pricoliciului de somn, care spre tot feliul de faţă să poate schimba, precum îi iaste voia, numai şi numai spre dulcea desfătare a celor biruiţi de Eros şi a lui proclonenie.
18 gerar. în revărsat de zori Beiul a sărutat alemul de două ori. A treia oară s-a jucat doar cu ninia Anemonei, joaca de-a luatul porcului la ţintă.
Dimineaţă acmănită. La prânz a venit iarăşi Perechea nouă. Anemona s-a cam bosumflat. Ar fi vrut să-mpartă ziua toată doar cu Beiul, întru încurarea în prisacă şi cele de tainâ răstopiri.
Noaptea, la televizor. Beiul a râs la „Vacanţa Mare".
înainte de a adormi, îndelungă şănăileală cu dulcea Anemonă.

19 gerar. Dimineaţă, după plecarea Anemonei, vizita doamnei Elvira Herţog. Lista cu cărţile pe care le vinde. îşi desface biblioteca. De la moartea soţului, profesorul Bu-geag, nu se mai ajunge cu banii. Necazuri şi cu cei doi băieţi ai soţului din prima căsătorie. Vor s-o scoată din casă. Ales câteva titluri din Biblioteca „Energia". Şi almanahul Cuvântu/, din 1941.
Ziua toată, apoi, la Bibliotecă. Seara venit M. Două hâr-joane cu picutina. în urmă joaca ei cu surcalăul. l-a făcut fundiţă şi-l drăgănea cu brădiţele. l-a şoptit şi l-a mumuit până buticănosul i-a mai răvăşit odată şi vraniţa din dos. înainte de somn. Beiul a citit din Horia Gârbea.
20 gerar. Necaz şi sictir pe Beiul meu. De la editură i-au spus că nu-i mai trag cartea. Tipositorul pehlivan zice că nu i-a ajuns subvenţia. Să-şi ia cartea înapoi, să-şi găsească altă editură cu mai mulţi bani. Subvenţia primită, zice hapsânul de tipositor, a fost prea mică. Hoţ de drumul mare, puciosul!
Auzise celebi Bei că ipochimenul face astfel de pifterii. Trăieşte din împletituri de-astea ordinare. Cere şi primeşte subvenţii şi se face doar că scoate cărţile. Sau spune că nu mai vrea autorul s-o tiposească. Şi aşa suge mali-miria. Scăpător de labă în haznaua ţării.
Altfel, cu vorbe mari. Patriot şi iubitor de direptate, col-ţindu-şi dinţii la „aialanţii". Tăbăcit în hoţii, panacosit, proclet tipositor, belind gogleţii.
Beiul şi-a luat cartea. Mâhnit peste de scârboşenie.
Neam de chişeri.
Zi proastă, fără chef. La Bibliotecă restul ceasurilor.
Pe seară, trei alergături de condraş. Nevasta plutonierului, cea cu coponeaţa grijată. Vine pe furiş, să-şi ovilească portocala. Amărâtă peste poate. Husenul de bărbat poate să intre la hrubă. E din lotul benzinarilor. N-a supt el la conductă, dar totuşi ştie de blaturile gaborilor.
Seara Beiul a scris o scrisoare la Comisia de subvenţii, apoi a rupt-o.

Dupăm

Citit din Cărtărescu până în inima nopţii.
21 gerar. începând din zorii zilei de azi, Vecinica şi-a reluat vizitele. Vine la măldărit ca odinioară. Coteica ei de columbe îşi pofteşte iar grosolacul. Joacă, îndelungă, hulpavă. Pare cuminţită şi înţelege că nu va fi niciodată în locul Anemonei.
La prânz, la o lansare de carte. Primul tom din memoriile maestrului Andrei Găurică. Sala de la Casă plină. Mulţi foşti braţ la braţ cu actuali. Trei răţuşte vindeau cartea, la intrare. Răsfoit-o, doar. jumătate din ea vorbeşte numai despre accidentul din '58.
Seara singur acasă. Telefonat Anemona. A ajuns cu bine. Se pare că ancheta începe cu şi mai mult năduf.
Scris trei foidespre amărăciunea funcţionarului care nu mai primeşte, la lună, rechizitele de pe vremuri: un creion, o radieră, o sută coli veline, un borcănel de lipici „Pescăruş", agrafe de birou şi, împreună cu alţi doi colegi, o rolă de scoci.
22 gerar. Belizicul Vecinicei grabnic în zori la benghe-ruială. Meseleu câlţos, setos de bustiuhana preabunului meu Bei. îi aţâţă veseleanca ţinându-i căftălanu la uşiţă. Geme aprigă şi-l cere cu rugi în neştire. Abia când îl sim-te intrat îl împinge săltându-l de tăngălăli. De trei ori la rând dă să zboare până se dă zăpătuită.
23 gerar. Beiul a fost la Muzeu. Lansare de cărţi, între care şi una a Gonflabilei. Alta, de critică, a lui Papacioc (semnează Voluntaru). Laude buluc. în sală şi Poetul-şar-pe. Schimbat câteva cuvinte. întrebat de misericordiosul meu Bei dacă şi-a modificat tariful — 100 euro prefaţa — Poetul-şarpe a râs: „Trebuie să aplic şi eu teveaul de nouă la sută".
După-amiaza toată cu ofuleţul dondurliu. Două şutriliri năvalnice. Apoi ofuleţul făcut ordine în bucătărie. Cum zăbovea prea mult, corcodelul începuse să se-nspăimân-

te. Degrab o clătitură lângă aragaz, cu finicui cules jur împrejur, de jos în sus şi tot din spate.
Poveşti apoi despre Gonflabila. Ofuleţ o lăuda că are vână. Beiul râdea şi zicea că-i plină doar de rahne neostoite. Prea multă borală în stihurile ei.
Până noaptea târziu celebi Bei a scris apoi.
Beiul şi-a plătit diferenţa-taxă la impozitul pe venitul global de anţărţ.
24 gerar. De două zile omăt şi viscol. Vecinica şi-a luat de două ori tainul de hodrobeanţă. Ar fi vrut să-şi petreacă mai mult cu Beiul, de zi mare, a Uniunii.
înfruntând urgia. Beiul a ieşit în oraş. Mers la Statuie să-şi depuie omagiul. Lume puţină, geruită. S-au încins două hori. De-o parte galbenii, de alta albaştrii. Mizerie şi dezmăţ. Odinioară erau albi şi roşii. Acum fug ca de dra-cu când dau de roşu.
Prânzit la Aglae Beldiceanu. Ţine salon deschis. Mai erau cinci meseni, doi suhaci şi trei verigaşe. Ascultat muzică (de-astea nouă), apoi un film din '38 cu Dietrich. Ghiocelul de lângă el a prins a-i strâcnişti parânga.
Plimbare apoi cu Finofina. Rătăcire pe străzile pustii, troienite. Discutat despre Anemona. Părerea Finofinei, din cele aflate de la fratele ei, colonelul G., este că Anemona scapă de buclucul în care au băgat-o cei doi. Dar să mai dea. Posibil ca PI., şeful ei, să fie arestat.
A promis că poate mâine pe seară trece să-l mai vadă.
Seara Beiul a scris două pagini de început la Povestirea celor două surori Panţuru care erau abonate la Cartea prin Poştă.
25 gerar. Dimineaţă Vecinica. Era la culmea poziţiei, joaca de-a ţega taurului.
în genunchi mângâieri dulci hădărogului. Când l-a trezit deplin, îmbăţoşat precum bradul cel falnic al vârtuţii, l-a împodobit cu ghirlandă împletită din bentiţa tricoloră rămasă de ieri de la ziua cea mare a Unirii. Vecinica a fost în grupa de protocol de la Primărie. A împărţit 12373 ca-
După vânzare
solete învelite în viplă şi legate cu bentiţă tricoloră. Hrană rece — măsline, salam „Francofort", telemea, chiflă şi cozonac de casă. Sarmalele şi vinul fiert le-au împărţit geniş-tii colonelului Hereneziu. Obişnuitele bătăi şi înjurături ale poporenilor la pomană.
Părea mai falnic socanul ca nicicând, gătit cu fundiţă. Mai vârtos decât gâtul celui doinitor deputat cu papion tricolor. Sărutări îndelungi a primit trişcanul. Hulpava gură căta să-i doboare zvâncul. Când se-apropia lacrima bucuriei fericitei izbăviri, diavoliţa strângea fundiţa şi căftălanu rămânea învârtoşat şi nesfârşit. Iar şi iar joaca omorâtoare începea şi când să sfârşească maşteroaica prindea a-i povesti cum a fost ieri la ziua cea mare. De trei ori a murit şi-a înviat zvârluga de Vecinica.
A trebuit să plece. începuse slujba şi Beiul meu cel preacucernic gândea să se roage pentru izbânda lucrului de începea de-a doua zi, în zori: Scrisul Introducerii.
La prânz a venit Finofina. Mers şi mâncat la Ghiţescu, localul dintre blocuri. Iarăşi vorbe multe despre buclucul Anemonei. Colonelul G. ştie că, pe lângă PI. mai cade, sigur, şi Tufănescu de la Agenţie. S-ar putea şi Ciuflea, de la ziar, care a susţinut luni în şir Proiectul Strabon, să dea de necaz.
Plimbare apoi prin parcul de la telefoane. Bazinul ştrandului, golit de apă, cu mizerii pe fund. Parcă era o groapă de gunoi, cu scârne de oameni şi câini. Doi auro-laci, ghemuiţi, îmbrăţişaţi, dormeau duşi. Un fir de abur, împreunate, respirările lor, se ridica, lumânare a înserării.
Venit acasă. Finofina e prea gingaşă pentru metileul cel înspumat al Beiului. Primeşte hodrobeanţă cu sfială, fecioară ruşinată, în pupa ei cea mereu plângăcioasă. Răspunde cu greu loviturilor celor desfătătoare, scânceşte şi năduşeşte, deschizându-şi greu hăul şi chinuind strohanul în strânsoarea cea plină de seve a slabinei.
Când se lasă biruită, vorbeşte în neştire, măscări strigate, cum nici damele cu manşoane de pe Griviţa nu ştiu.
Seara Beiul citit poemele din cartea Elenei Vlădăreanu.

26 *gerar.* Mult prea râvnicul meu Bei a încercat să pornească Studiul Introductiv. Lucrat cu râvnă dimineaţa toată la strunjitul creioanelor, curăţatul peniţelor şi potrivirea coaielor. Fişele, tencuite după rosturi, aşteptau atacul. Amânat lucrul. Veste tristă. A murit domnul Dr., legă-torul de cărţi din blocul vecin. După trei săptămâni de zăcut la reanimare. Ucis în casă de nişte necunoscuţi. Soţia trăieşte. Ucigaşii, un bărbat şi o femeie, n-au fost prinşi. Povestea doamna Dr. că i-au oprit cei doi la intrarea în bloc. Se întorceau de la piaţa de dimineaţă. Le-au spus că au un pachet de la dom' Gelu, din Canada. Dom' Dr. avea, într-adevăr, un cunoscut în Canada. Băiatul domnului Joseph, de la Centrală, împreună cu care lucrase, în '48, la palatul Prinţului Moruzzi-Păşune. Domnul Dr. era pe atunci tinerel, abia făcuse armata, şi avea grijă de aprovizionarea palatului.
l-au poftit pe cei doi în casă. Le-au cerut bătrânilor 300 de dolari pe care-i plătiseră la vamă. Domnul Dr. chiar avea banii. Când s-a dus să-i scoată din şifonier, cei doi au sărit pe ei. l-au lovit. Domnul Dr. a făcut congestie. Doamna Dr. şi-a revenit. Ancheta merge greu. Nu sunt probe suficiente. Criminalistul supărat de prostia celor doi bătrâni, într-o vreme, doamna Dr. îi ţinuse Beiului casa. A renunţat la serviciile ei, după ce s-a pronunţat sentinţa în procesul de paternitate. A doua pensie alimentară i-a venit de plată Beiului din vară. Strâmtorat, îşi duce singur casa.
întristat de vestea morţii. Beiul meu cel multfremătător a amânat Studiul Introductiv.
Mers, la prânz, la Smaralda Selim. în despărţire de inginer. Locuiesc încă împreună, dar şi-au desfăcut menajul. Smaralda i-a povestit de stăruinţele protopopului Ni-canor. Vrea să o convingă să lase bisericii „Sf. Proroc Malachi" casele de pe Oituzului 23. Smaralda e-n proces cu colonelul iusupov, fratele vitreg al soţului ei dintâi, chimistul Androwschi. Ea cumpărase casele de la Androw-schi, după despărţire, achitându-i banii pe care-i furase băiatul lui Androwschi de la I.T.C.D.P. — Secţia 2. Iusu-
După vânzare
pov a atacat vânzarea-cumpărare, pe chestie de incompatibilitate şi nulitate de drept. Androwschi, când semnase actul de vânzare, era internat de un an la balamucul din Poiana Mare.
Smaralda susţine că Androwschi a fost dus acolo pe motive politice. împreună cu Săchescu, de la Geriatrie, şi Maia Sisilică, de la URCAS, puseseră bazele unei celule de acţiune împotriva lui Ceauşescu, „Renaşterea tradiţională a României". Androwschi a cerut în repetate rânduri de la CNSAS dosarul său, dar i s-a răspuns că nu există aşa ceva. Totuşi, atât dosarul celulei „Renaşterea..." cât şi Androwschi, Săchescu şi Sisilică sunt citaţi în lucrările publicistului Toma Găurică, nepotul maestrului Andrei G. S-a dat şi la televizor. în documentarul, în trei episoade, despre reţeaua farmaciştilor (grupul celor patru pensionari din Titan care scriau manifeste anticeauşiste pe fluturaşi cu reclame de medicamente sustraşi din farmacii).
Smaralda a ajuns cu demersurile ei chiar până la Azi-mă, care dă certificatele de revoluţionar. Cu zece mii de dolari (în '93) putea rezolva problema. îi făcea Azimă un dosar nou, îi dădea şi pensie de divorţată de persecutat politic. Până să strângă ea banii, Azimă a intrat în diplomaţie.
Comentat cu Smaralda ştirea de azi-dimineaţă. După cutare sondaj, românii sunt cei mai trişti din Lume. în tramvaiul spre casă, întâlnit cu Gioni R., fost coleg de la *îndrumătorul cultural.* Lucrează acum colaborator extern la „Hingheriile Reunite Stambuliu". Au primit în antrepriză stârpirea câinilor vagabonzi din oraş. Un proiect finanţat de UE. Stambuliu are un pistol cu ţepuşe tranchilizante. N-a vrut să dea detalii. „îi împuşcăm în buca dreaptă. Asta-i tot."
La Eroii Revoluţiei, Gioni R. a coborât. Spunea că se duce să aprindă candela la crucea unui nepot, ucis pe 21 decembrie '89 la Dales.
Seara, Beiul a găsit un bilet de la Farmacistă. Uitase că era ziua ei de tain. A sunat-o. încă nu ieşise din tură.

IOAN LĂCUSTĂ
A venit. N-a stat prea mult. Avea musafiri de la Vaslui. Cumnata, cu copilul, elev într-a zecea. îl internau a doua zi, la Fundeni. îi descoperiseră o anemie ciudată.
O petrecanie doar cu pronoitisui îndesat în hulubariţa gânguritoarei şpiţerese. Apoi, când ea îşi trăgea colţunii, încă un bitireac, început cu sărutul meşter al veseleancei.
Seara, Beiul a citit din Aureliu Coci, studiul despre plagiat.
27 gerar. Dimineaţă Beiul a mers la „Şcoala specială nr. 4". întâlnire cu membrii grupului de creaţie artistică din anii ultimi, „Cincinaţii", condus de profesorul Nuhăm An-gelescu. Discuţii interesante — majoritatea membrilor diagnosticaţi cu schizofrenie paranoică în faze incipiente sau acute.
Nuhăm spune că activitatea artistică în grup îi atrage. Unii au chiar reale talente creative. Urmăreşte câţiva prozatori. Intenţionează să alcătuiască, din prozele de până acum şi din altele care se vor mai aduna, o antologie. Vrea să-i spună *Al treilea* Desant. Beiul a surâs visător. Nostalgii amare de la primul *Desant,* cel din '83. A adus ,prea târziu textele şi nu a mai putut fi antologat. Oricum, spune cu năduf Beiul, „eram mai bun, mai profund şi mai cehovian decât unii, precum Lăcustă".
Scurtă vizită prin şcoală. Profesoara de muzică este fata lui Tr. Dv. Surpriză reciprocă. Dv. îi spusese că fiică-sa terminase spaniola şi lucra la o firmă de mobilă din Balta Albă. Paula a confirmat că aşa era. Dar făcuse şi muzica în particular şi-i place mai mult să o predea, decât să traducă diferite fişe comerciale.
Seara, vizită la Aurica Pt. Pleacă marţi într-o călătorie de studii în Borneo. Profesorul Krampfisch, de la Universitatea Humbold din Berlin, îi aranjează, an de an, de câţiva ani, să facă parte dintr-un colectiv internaţional de antropologi care studiază urangutanii din Indonezia. Specie pe cale de dispariţie. Aurica are drept temă de cercetare analiza comparată şi evolutivă a secreţiilor urangutanilor captivi şi în libertate.
După vânzare
Studiază câte trei-patru luni în fiecare an, bursieră Humboldt. Discuţii despre trista soartă a urangutanilor. Din păcate, cercetările înaintează greu. Sponsorii nu prelungesc mai mult de patru luni durata burselor. Destul de necăjită din cauza caliceniei nemţilor. O mai deranjează şi drumul, lung şi obositor, până în arhipelagul indonezian.
A încercat să-l ţină peste noapte. Beiul a refuzat, minţind că la zece seara are o înregistrare la radio.
O goană prelungă cu leita în cereteiul ei cel mătăsos şi mlădiu.
28 gerar. Dimineaţă, Vecinica. Două aiarlandisiri. îmbăiat împreună. Frecat îndelung calemchergiul cel vesel. Necăjită peste poate, Vecinica. O doare din ce în ce mai mult gâlma de sub buburuzul ţâţei drepte. La control i-au spus că nu-i nimic. Plânge gândindu-se să nu dea în rac.
Gingaşul Bei îi mângâie şi-i sărută zvâlcu, dând s-o liniştească. Gândul îi este la Rioara. Şi la ea tot aşa a început, întâi o bolfă sub mucu ţâţii, tot a dreaptă, apoi o aluniţă. Negeloasă pe umeri şi piept. După ce şi-a scos bolfa, i-au scos şi ţâţa. A sărit umflătura şi pe celălalt sân, până nu au mai putut stăpâni racul. I-a prins nemernicul şi mitra şi tot ţăstu trupului. S-a stins Rioara ca o albaspină prinsă încet încet de gerul cel nemilos al tainei fără milă.
Plecat, apoi. Beiul meu cel milostiv, la Fr., satul de la porţile oraşului, unde i-au făcut pogrebania sărmanului Domn Dr. Mers cu un autobuz. După slujbă, praznicul la motelul de lângă biserică. Motelul e al popii, fost până la schimbarea din '89 secretarul primăriei. Stat lângă nepoata domnului Dr. A terminat facultatea (sociologie). E acum asistentă socială la primărie. A obţinut fonduri Phare să amenajeze, în fostul cămin cultural, bibliotecă şi în baia comunală, părăsită de ani, un centru pentru resocializarea aurolacilor. Se ocupă de administrarea fondurilor doamna Minodora Ciuflea, soţia consilierului şef de la Centru.
L-am rugat pe Beiul meu cel popoţat să facă în aşa fel încât să culeg ghiocelul cel alb al nepoatei. Chiar ea mi-a

IOAN LĂCUSTĂ
şoptit că-i pregătită, când a scăpat sarmaua în poala Beiului. A cules-o şi, ştergându-i pata, m-a mângâiat, strângân-du-mă uşor. Coliva a mâncat-o gâdilându-mă cu mâna stângă pe sub fes.
în cele din urmă Beiul s-a îmbunat. A ieşit cu Norica să vadă aşezământul pentru aurolaci. în fosta bibliotecă, m-a lăsat să joc poporeanca în bătătura hulubariţei. în grabă şi hulpăvenie, că pleca autobuzul, m-am scufundat în dâlban-ca ei cea rumeioară. Nu s-a lăsat până nu a mai luat ponta-şul şi a doua oară să-l gonească prin ciriteiul cel creţos.
Jurăminte la despărţire că ne vom vedea grabnic.
Ajuns seara târziu, găsit pe *repondeur* mesaj de la Anemona. L-au arestat pe doctorul Paulini. Se pare că Zălariu, din Minister, trebuie să cadă, ca să nu se întindă ancheta. Banii, oricum, nu mai pot fi aduşi înapoi. Şi-a făcut vilă din ei şi nepotul prefectului.
înainte de culcare. Beiul a citit din Herodot, despre înmormântările la sciţi.
29 gerar. Sictiri cu păstăioara de la Bibliotecă. Isteriza-tă că-i aduce prea multe cărţi Beiului la masă. Depăşeşte norma şi epuizează depozitarii şi mânuitorii. De parcă ar avea alt rost decât să servească cititorilor. Noroc că păstă-ioara-i singura cu ţâfnă. Se vede de la o poştă că turtureaua-! geme flămândă de gonaciul cel neostenit. Ceilalţi şi celelalte, spre cinstea lor, îşi fac cum se cade datoria. Cu surplus de râvnă chiar.
Pe holul Bibliotecii, Beiul îi spune oful cu păstăioara Volintirului. Este un fel de şefuleţ Volintirul, deşi nici el nu ştie prea bine ce face.
— la-o! îl îndeamnă Volintirul. Prăşeşte-o bine şi să vezi că-ţi aduce toate cărţile la picioare. Şterse de praf şi dez-infectate. Eu aşa le potolesc pe ţâfnoase.
Ruşinat, Beiul s-a îmbujorat. Cunoscuta-i sfioşenie a fost întinată.
— Eu nu fac necurăţenii, a susurat el, precum izvorul sub frunzar. Eu culeg doar. Şi păstăi nu culeg.
După vânzare
— E talentată, să ştii. L-a citit şi pe Cărtărescu.
Oricum, zi posomorâtă. Prânzit cu fraţii Zdr. la cârciu-mioara de pe C. Noica (fostă Ţapului). Fraţii Zdr. vor să scoată un ziar şi încearcă să-şi formeze echipa. Beiul s-ar ocupa de documentare. Discuţii în zadar, după ce-a văzut lista echipei. Tiribombă, şef; Zvăpăiata, interne; Cloancă, economie; Pl.B., externe şi Mortar la cultură. Le-a promis, totuşi, colaborarea. Ziarul lor s-ar vrea doar de analiză şi eseistică socială.
Trecut pe la D.C. la atelier. Pregăteşte expoziţia de luna viitoare. Vechile tablouri repictate în oglindă. Era cu Gingaşa. Dădea în clocot. Le-a cerut o terţină. Au vânat miedoiul şi-au cules migdala, pe rând, de câte două ori fiecare.
Plecat noaptea târziu. Telefonase Anemona că s-ar putea să nu vină. Aşteaptă vizită de control importantă de la UE. Se pare că au dispărut cele două sute de mii euro trimişi prin Proiectul Strabon.
30 gerar. Beiul prânzit la doamna Zoe Bugeag. Stat câtva timp, la cafea, şi fetele, Miruna şi Laetiţia, apoi au plecat la facultate.
Două ceasuri de tihnă cu magmuza. Păreri de rău că, atunci, după cutremurul mare, n-au rămas împreună. Acum, spune Beiul, timpul e prea molace pentru convieţuire, alta decât întâlnirile tot mai rare sub plopii tremurători ai amintirii.
Seara venit, totuşi. Anemona. Oarecum speriată. So-ru-sa, Siminica, se pare că-i amestecată în afacerea cu plozii de la maternitatea din Z. Au dispărut fără urmă câteva zeci de nou născuţi. Afaceri borâte, ca multe altele, mala-hie şi scursoare românească.
Până noaptea târziu desfătări cu roşia roşă a Anemonei celei frenetice. Mângâierile ei de vânt lin răsfăţând căs-căul din cele mai neaşteptate poziţiuni. îi place mult acum să-şi răsfeţe tigoarea cu lovituri de modârlan, făcând-o pe lectoriţa.

IOAN LĂCUSTĂ
Citeşte pe genunchii Beiului cele scrise ieri şi se lasă desfăcută şi despărţită de lugerui cel tainic al abaspinului. Citea şi râdea cât de mincinos Bei o ploscăieşte. A cu-noscut-o şi ea bine de tot pe Masa. Ani de zile a îngrijit-o la sanatoriul din Buşteni. Fata venea şi dispărea pe neaşteptate.
Acolo a revăzut-o şi Beiul, după mulţi ani de la ultima lor întâlnire.
Aproape o întâlnire mai fusese, altădată, atunci, în dimineaţa când Beiul se trezise pe patul de la Urgenţă. Habar n-avea cum ajunsese acolo. îşi amintea doar că, în ziua de dinainte, fusese la o recepţie la Nunţiul Apostolic. Apoi, pe seară, pe drumul spre casă, mai trecuse, cum îi era felul prin câteva crâşme. îşi mai amintea ceva vag de tot cu un autobuz care venea sau pleca, nişte lumini orbitoare, voci felurite. Şi apoi patul acela de spital, într-o încăpere cu multe alte paturi. Legat de mâini şi de picioare, într-un pat suprapus. Cu o perfuzie în braţul drept. încet-încet, au început să vină şi zgomotele lumii din jur. Un susur de voci, clinchet de ustensile medicale, strigătul câte unei asistente.
— Te-ai trezit? Ştii cine eşti?
Doctorul îi scotea perfuzia. O asistentă îi tăia fâşia de bandaj cu care îi legase mâna de pat. Ca prin ceaţă, venind din depărtare, parcă se văzu pe sine întins pe patul acela. Aprobă din cap.
— Cum te cheamă?
îi răspunse doctorului. Acela surâse.
— Ai scăpat. Mare noroc ai avut. Norocul beţivilor. Revenea la viaţă. Simţea cum năvălesc în el frânturi de imagini neclare, sunete, voci felurite.
— Ce-am făcut?
— Ai căzut din autobuz. Te-au adunat şi te-au adus aici. Acuşi îţi dăm drumul.
Cătuşa de tifon de la cealaltă mână nu i-o desfăcuseră. îşi mângâie cu mâna liberă faţa. Durea fruntea, dureau arcadele, dureau bucile obrajilor.
După vânzare
Doctorul zâmbi:
— O să-ţi placă ce-ai să vezi în oglindă. Numai ai răbdare.
Plecă doctorul. Neputinţa de a înţelege ce căuta totuşi pe acel pat.
— Şi de ce spui c-ai vrut să te sinucizi?
— Dar nu v-am spus? E prea mult albastru în lume. Nu mai suport!
I se părea cunoscută vocea femeii sau fetei aceleia, de pe un pat din dreapta lui. întoarse capul. Primul pat era gol, în al doilea era un bărbat cu o burtă imensă şi, în al treilea, se zărea un ciuf blond. Zâmbi nedumerit: „Pistruiata?"
— Masa? strigă neîncrezător. Femeia aceea nu-i răspunse.
— Masa? repetă el, încercând să-şi salte trupul. Abia atunci observă că era legat cu o funie şi peste piept. Cu mâna liberă dădu să-şi desfacă odgonul.
— Ce cauţi aici. Masa?
— lo-s, răspunse ciuful din al treilea pat. Nu mă lasă ăştia să mor.
încercă să-şi desfacă din legătură şi mâna cealaltă. Apăru doctorul.
— A, eşti nervos. Atunci să te mai liniştim puţin. Veni o asistentă şi-i făcu o injecţie în mâna cealaltă. îi legă şi dreapta. Apucă abia doar să o înjure şi adormi.
Când se trezi, era trecut de prânz. Doctorul veni din nou.
— Mai faci rău? îl întrebă.
Clătină din cap. Privi spre al treilea pat din dreapta. Era gol acum.
— Ce i-aţi făcut?
Privi şi doctorul într-acolo. Ridică din umeri.
— Nimic. Am dus-o la nouă. O cunoşteai?
Ce să-i spună? La câte nu-şi mai amintea, simţi că n-are nici un rost să mai încerce să înţeleagă ce-a fost.
îi dădură drumul. Fulgarinul era plin de sânge. Mergea poticnit. în geamul uşii de la ieşire îşi văzu faţa. Tumefia-

tă, cu urme de lovituri. Tresări, ca şi cum un altul era în spatele geamului. Apoi ieşi. Trecu pe lângă câţiva ţigani tolăniţi pe treptele de la intrare. O ţigancă se ridică, făcân-du-i loc. Era tânără, cu o bluză albă, cozi lungi, petrecute cu câteva monede aurii. îl sprijini de braţ, ajutându-l să-şi pună geanta pe umăr, să coboare treptele.
— Aoleu, da' ce ţi-au făcut... Te-au bătut aurolacii? îl căina ea.
Anemona îl încolăcise cu hedera fierbinţelii ei, săltând năvălită de urgie, scâncind apoi când fluturii ce-o mângâiaseră îşi închideau şi ei osteniţi aripile.
— De câte ori te văd scriind de Masa asta, mă iau dracii.
31 gerar. Somn sfâşiat cu Anemona. Obişnuitele două cacadisiri de dimineaţă. Apoi taifas despre cele de la sanatoriu. Se pare că firul poveştii merge până la senatorul Ion Popescu-Dumicat, preşedintele Comisiei. A-nceput afacerea pe când erau în opoziţie, să-i termine chipurile pe gin-girişti. Când au venit la putere au afumat locul, a venit popa, a cădelniţat şi au luat-o de la început. Se pare că întrebările au început de la Georgel Sisilică, nepotul bătrânului Sisilică, cel cu „Renaşterea...", fost adjunct la Curte. Să se răzbune pe Dumicat pentru povestea de la mare (în vară, când senatorul a plecat trei zile cu nevasta lui Sisilică în Corfu). Nu cade Dumicat încă. Pătimesc alţii.
Anemona a trebuit să plece. A,trecut Ernestina şi-a luat-o. Primise telefon de la Volanschi, subprefectul, să vină de urgenţă. S-au spânzurat doi din secţia Ern^stinei. Unul fusese adjunct la Gherla. Celălalt, anchetator la Timiş. Se pare că s-au speriat de publicarea dosarelor.
Beiul cel osârdios gândea că a sosit timpul să înceapă Studiul Introductiv. Plănuia în trei zile să-l termine. Fişele aşteptau nerăbdătoare.
Pe la prânz telefon de la Garofiţa. L-a invitat după-masă la vila lui Săndulescu, de la Snagov.
A venit şoferul şi l-a luat la 17.00. întâlnire ciudată cu Săndulescu. Spunea că l-a urmărit îndeaproape pe învul-
După vânzare
furatul meu Bei. l-a citit şi o carte. Apoi, de când cu politica, n-a mai avut răgaz. Are o afacere pe care vrea s-o pună la punct. Stabilimentul ridicat la intersecţia de la Academie, unde-a fost prăjitoria de cafea, este al lui. Abia aşteaptă să se voteze legea bordelurilor şi-i dă drumul. Investiţia e gata. Are 38 de garsoniere şi cinci apartamente prezidenţiale. Fiecare fetiţă cu garsoniera ei. îi trebuie însă pentru fiecare o broşură cu povestea vieţii ei. Să se delecteze clienţii. S-a gândit că Beiul cel joidunar să ticluiască poveştile, 10-20 de pagini. „Cât două romane de-a-le tale", i-a spus Săndulescu. „Trei sute euro povestea. N-o să iei atâţia bani de-ai scrie şi publica o sută de ani de-acu' înainte."
l-a lăsat o săptămână timp de gândire. „Sunt în tratative şi cu maestrul Vasilescu-Kylipir", i-a spus Săndulescu. „Dacă nu iese poveştile cu tine, îmi face el nişte piesule-ţe într-un act. E doar dintre cei mai jucaţi dramaturgi ai noştri. Vom da, în fiecare seară, câte o dramatizare în li-ving. Teatru interactiv. Joacă şi muşteriii."
Săndulescu a plecat la. opt. Avea o cină cu contesa Nu-tzinkrantz, din delegaţia Fondului.
Garofiţa era distantă. Nici Beiul meu cel basmanatic nu era în bune ape. Au cinat împreună. Mereu lângă ei Henry, garsonul. „Mă ţine ca la serai", i-a şoptit Garofiţa. „Da' găsesc soluţia, dacă intri în combinaţie." A oftat, îmbujorată. „De-am mai fi bujorii de odinioară. Să mi-o culegi..."
Şoferul l-a adus pe la zece acasă. Abătut, Beiul meu cel nobil a scris ceva, apoi a rupt foile. Din câte am înţeles făcea planul primei povestiri din bordel.
Telefon târziu de la Anemona. Cei doi nu s-au spânzurat. Se pare că doi bărbaţi şi o femeie ar fi bănuiţi de omor. înainte de somn Beiul a citit din Eminescu.

XI

Limuzina venise demult. Garofiţa plecase. Nu s-a mai oprit să schimbăm vreo vorbă. Mi-a făcut semn doar că mă va suna.

Lângă primele vagoane, petrecerea se încinsese. Mai venise o dubită cu mici şi bere. De pe treptele locomotivei, o fetişcană din ansamblul de cântece al cefereului răcnea *Trandafir de la Moldova.* O acompania un clarinetist.

Se lăsase demult noaptea. Sus, pe dealul abrupt, arse-seră o vreme câteva felinare. Apoi, ca la o comandă, s-au stins. Două reflectoare, din colţurile închisorii, brăzdau noaptea, cu mers leneş, pitulat parcă peste zidul înalt.

Se făcuse frig. Am intrat în compartiment. Cei doi bătrâni lângă care aveam locul se mutaseră la fereastră. Ea dormea cu capul pe genunchii lui. El o mângâia uşor pe frunte. M-a văzut şi a zâmbit, parcă scuzându-se.

— A adormit. Ne-am tras aici, că fetele s-au întors în oraş.

La fereastră stătuseră două fetişcane, tuciurii, mulatre sau ţigănci. Vorbeau ruseşte între ele. Am gândit că erau găgăuze, venite de dincolo, din Basarabia.

Aşteptam, scufundat în acea uitare fără de gânduri, fără de margini, fără tresăriri, cu sufletul vâscos, greu şi nepăsător. Dacă mai rămăsese suflet în mine.

într-un târziu, cu o uşoară smucitură, trenul s-a urnit. Aţipisem probabil, căci am tresărit speriat.

Se trezise şi bătrâna. îşi rezemase capul pe umărul bărbatului. Se ţineau de mână. Bătrâna a zâmbit.

După vânzare

— Am plecat, în sfârşit. V-aţi mai odihnit puţin. Sunteţi obosit...

Bătrâna se ridică, privind în sticla ferestrei. îşi văzu chipul în lumina ei neagră. Cu gesturi rare, largi, urmărin-du-se parcă în oglinda geamului, prinse a se închina. Şoptea cuvinte de rugăciune, îngânate, uşoare, ca de abur, încălecându-se doar repezite, speriate.

Am închis ochii. Simţeam cum trenul lua curba spre tunel, în curând se vor aprinde luminile.

Locomotiva şuieră lung-lung. Trenul intrase deja în tunel.

Bătrâna, o simţeam din unduirea aerului urmând-o parcă în închinarea ei, continua să se roage. Cuvinte unduind şi ele în legănarea vagonului: „Prea Sfântă Fecioară Maică, îndură-te de noi, păcătoşii, şi adu-ne acasă".

Acasă. Cuvântul în care te-ngropi când ai pierdut, ai risipit, sau ai vândut totul.

Când ţi-a rămas doar ţipătul iertării...

Editor: GR. ARSENE
CURTEA VECHE PUBLISHING
str. arh. Ion Mincu 11, Bucureşti
tel./fax: (021)222.57.26, (021)222.47.65
e-mail: arsene@kappa.ro
web: www.curteaveche.ro
Tipărit la SC Nedea Prinţ SRL
Bucureşti tel.: 02l-685.05.14

U*^^

MOC^

CURTEA VECHI' I'UBI.ISHING
teiyfax: (021) 222 57 26, 222 47 6S;
departament redacţie 0744 55 47 63;
departament distribuţie 0744 36 97 21
e-mail: arseneSkappa. ro; internet: www.curteaveche.ro

Curtea Veche vă oferă cărţi cu reducere de aproximativ 15% şi taxe poştale gratuite. Comandaţi numărul de exemplare dorite, indicaţi datele dumneavoastră şi trimiteţi comanda pe adresa editurii. Plata se face ramburs în momentul primirii coletului.

AUTOR TITLU

ROMANELE de CURTEA VECHE
Bogdan Burileanu A treia dimensiune
POVESTAŞI ROMANI
Anarinaria Beligan Tudor Octavian Teodor Mazilu
Dragostea e un Trabant Proşti, dar mulţi Singurătatea şi diavolul cel milos
SCRIITOR LA ZIAR
Tudor Octavian Tudor Octavian Tudor Octavian Tudor Octavian
Povestiri
Oameni normali, însemnări Momente, schiţe, însemnări Povestiri foarte scurte. întâmplări interesante din viaţa lui Vasile B.
Caiet cu subiecte
BYBLOS
Hanna Krall Stephen Vizinczey John Steinbeck
Thornton Wilder Carlos Fuentes Olga Lossky
Acolo nu mai există nici un rîu
Elogiu femeilor mature
Scurta domnie a lui PepLn
al IV-lea
Idele lui martie
Jilţul vulturului
Recviem pentru un cui